

Ulkomaalaistaustaiset pääkaupunkiseudulla:

asuminen, työllisyys ja tulot vuonna 2022

Pasi Saukkonen

Tutkimuksia
2024:4

Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia,
kaupunkitietopalvelut

Ulkomaalaistaustaiset pääkaupunkiseudulla:

asuminen, työllisyys ja tulot vuonna 2022

Pasi Saukkonen

Tutkimuksia
2024:4

Tiedustelut

Pasi Saukkonen, p. +358403344800
etunimi.sukunimi(at)hel.fi

Julkaisija

Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia,
kaupunkitietopalvelut

Osoite

PL 550, 00099 Helsingin kaupunki
(Työpajankatu 8)

Internet

www.hel.fi/kaupunkitieto

Tilaukset, jakelu

p. 09 310 43297
kaupunkitieto@hel.fi

Kannen kuvat

Ylhäällä vasemmalla: © N2 Albiino / Helsinki Partners. Ylhäällä oikealla:
© Liisa Takala / Helsingin kaupunki. Alhaalla: Sami Perttilä

Käännökset

Magnus Gräsbäck, Pasi Saukkonen

Kuviot

Pasi Saukkonen, Lotta Haglund , kartat sivuilla 20 ja 32 Harri Sinkko

Taitto

Lotta Haglund

Verkkojulkaisu

ISSN 2954-1786
ISBN 978-952-386-522-8

Sisältö

Esipuhe	5
Förord	6
Preface	7
Tiivistelmä	8
Resumé	9
Summary	10
1 Johdanto	11
2 Keskeiset käsitteet	13
3 Ulkomaalaistaustaiset pääkaupunkiseudulla	15
Pääkaupunkiseudun väestöstä viidennes on ulkomaalaistaustaisia	15
Suomeen on muutettu kaikkialta maailmasta.....	20
Suomeen muuttaneiden ikärakenne tukee pääkaupunkiseudun huoltosuhdetta	26
4 Maahanmuuttajien asumisen olosuhteet	31
Ulkomaalaistaustaisten osuus väestöstä vaihtelee alueittain.....	31
Ulkomaalaistaustaisten alueellinen eriytyminen vaihtelee väestöryhmittäin	33
Maahanmuuttajat asuvat kantaväestöä useammin ahtaasti	35
Omistusasuminen on maahanmuuttajilla harvinaisempaa kuin suomalaistaustaisilla	37
Suomessa pitkään asuneet asuvat todennäköisemmin omistusasunnossa	38
5 Maahanmuuttajien työllistyminen ja tulot	41
Maahanmuuttajat ovat tärkeä osa pääkaupunkiseudun työvoimaa.....	41
Työllisyyden ja työttömyyden kehitys seuraa suhdannevaihtelua	45
Koronapandemian jälkeen työllisyystilanne parani taas	47
Taustamaiden välillä on suurta vaihtelua työllisyydessä.....	49
Iällä ja sukupuolella on selviä yhteyksiä pääasialliseen toimintaan.....	55
Pidempään Suomessa asuneet ovat useammin työllisiä.....	57
Sijoittuminen eri toimialoille ja ammattiryhmiin on kirjavaa.....	61

Suomalaistaustaisilla on korkeampi tulotaso kuin maahanmuuttajilla	69
Suomeen muuttaneet työlliset jakautuvat tulokvartileihin eri tavoin	75
Suuri osa Suomeen muuttaneista yrittäjistä on pienituloisia.....	79
6 Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset.....	81
Toiseen sukupolveen kuuluvat ovat suurimmaksi osaksi nuoria.....	81
Naiset ovat suorittaneet tutkintoja useammin kuin miehet.....	83
Nuorilla miehillä on myös matalampi työllisyysaste kuin naisilla	86
Suomalaistaustaisilla nuorilla aikuisilla on ulkomaalaistaustaisia suuremmat tulot	89
7 Yhteenveto	93
Maahanmuuttajien työllisyystilanne on parantunut.....	93
Asumisen olosuhteet ovat moninaistuneet.....	93
Kolme samanlaista ja erilaista kaupunkia	94
Ulkomaalaistaustaiset eivät ole yhtenäinen ryhmä	94
Miehillä ja naisilla on erilainen tilanne	95
Talouden kasvu edistää työllistymistä.....	95
Toisessa sukupolvessa naisilla on asiat paremmin kuin miehillä	96
Muuttajat muokkaavat metropolialuetta.....	97
8 Lähteet	98
Liitteet	102

Esipuhe

Tässä tutkimuksessa käsitellään maahanmuuttajien kotoutumista ja Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten elämäntilannetta Espoossa, Helsingissä ja Vantaalla. Pääkaupunkiseudusta on viime vuosikymmenten aikana tullut entistä monietnisempi ja monikulttuurisempi. Noin viidesosa pääkaupunkiseudun väestöstä on syntyperältään ulkomaalaistaustaisia. Heistä valtaosa on itse syntynyt ulkomailla, mutta yhä useampi on maahanmuuttajien Suomessa syntyneitä lapsia, maahanmuuton toista sukupolvea.

Maahanmuuttajat ja heidän lapsensa muodostavat kiinteän osan Espoon, Helsingin ja Vantaan väestöstä. Täten he ovat mukana kaupunkien yleisissä väestön hyvinvointia ja kehitystä koskevissa tilastoissa ja tutkimuksissa. Kuitenkin myös erillinen kotoutumiseen liittyvä seurantatieto on tarpeen. Maahanmuuttajien ja heidän lastensa yhteiskuntaan kiinnittymisessä voi olla erilaisia haasteita, joiden ymmärtäminen on tärkeää palvelujen ja tuen kohdentamiseksi oikealla tavalla. Tutkitun tiedon tarve on korostunut entisestään myös siksi, että näiden kysymysten poliittinen painoarvo on voimistunut.

Helsingin kaupunki on jo vuosia sitten tunnistanut tarpeen luoda seurantajärjestelmää maahanmuuttajien kotoutumiselle ja kotouttamiselle. Tämä tarve on tunnistettu myös Espoossa ja Vantaalla, ja sen seurauksena pääkaupunkiseudun kaupungit ovat tehneet asiassa tiivistä yhteistyötä. Tämä tutkimus on jatkoa aikaisemmalle seurantatyölle, ja sen kohteena on koko pääkaupunkiseutu ja sen kolme suurinta kaupunkia. Katsaus tarjoaa tietoa maahanmuuttajien ja heidän lastensa kotoutumisesta ja oman paikkansa löytämisestä työllistymisen, tulotason ja asumisen näkökulmista. Kotoutumisen osa-alueista näitä pidetään yleisesti tärkeimpinä sekä maahanmuuttajien oman hyvinvoinnin että yhteiskunnan yleisen kehityksen kannalta.

Kiitokset erikoistutkija Pasi Saukkoselle tutkimuksen toteutuksesta sekä Espoolle ja Vantaalle tutkimuksen rahoitukseen osallistumisesta. Kiitos myös tutkimuksen ohjausryhmälle aktiivisesta keskustelusta!

Helsingissä, joulukuussa 2024

Katja Vilkama
tutkimuspäällikkö
Kaupunkitieto

Förord

Föreliggande undersökning handlar om hur invandrare integrerats i Esbo, Helsingfors och Vanda. De senaste årtiondena har huvudstadsnejden blivit allt mer mångkulturell och mångkulturell. Ungefär en femtedel av områdets invånare är av utländsk härkomst. Största delen av dem som har utländsk bakgrund är födda utomlands, men en växande del är inrikes födda.

Invandrarna och deras barn utgör en fast del av Esbos, Helsingfors och Vandas befolkning. Sålunda ingår de i städernas allmänna statistik och forskning om välfärd och befolkningsutveckling. Men det behövs också särskild information om invandrarernas integration. Invandrare och deras barn kan möta olika utmaningar i integrationen i samhället och förståelsen för dessa utmaningar är viktig för att främja service och stöd på rätt sätt. Vartefter invandringsvolymerna vuxit och integrationens politiska vikt blivit allt större har behovet av forskningsrön ytterligare betonats.

Helsingfors stad har konstaterat ett behov av att skapa ett system för att följa hur invandrare integrerar sig och integreras. Även i Esbo och Vanda har man identifierat behovet av observation och utvärdering, och huvudstadsnejdens städer har haft ett nära samarbete i frågan. Föreliggande undersökning utgör fortsättning på städernas följningsarbete. Analysen täcker hela huvudstadsnejden och dess tre största städer. Översikten ger kunskap om invandrarnas – och till tillämpliga delar även deras barns – integrering med avseende å sysselsättning, inkomstnivå och boende. Dessa tre delområden av integrationen anses allmänt vara de viktigaste både för invandrarnas eget välbefinnande och för den allmänna samhällsutvecklingen.

Stort tack till specialforskare Pasi Saukkonen för väl utfört värv, och till Esbo och Vanda städer för deltagande i finansieringen. Tack även till undersökningens styrgrupp för aktiv debattering!

Helsingfors, december 2024

Katja Vilkama
forskningschef
Stadsforskning och -statistik

Preface

The present study is about how immigrants have been settled in the cities of Espoo, Helsinki and Vantaa. These last few decades, Helsinki and its metropolitan region have become increasingly multi-ethnic and multi-cultural. About every fifth resident in the area is of foreign origin. Although most of the foreign-background population has been born abroad, a growing proportion are Finland-born children of immigrants.

Immigrants and their children form an integral part of the populations of Espoo, Helsinki and Vantaa. Thus, they are included in the general statistics and research on wellbeing and population trends in these cities. However, special empirical data on their integration are needed, too. Immigrants and their children can face various challenges in integration into society, and understanding these challenges is important in order to provide targeted services and support optimally. Growing volumes of immigration and increasing political impetus on integration both underpin the need for empirical findings.

The City of Helsinki has identified a need for creating a system for evaluating how immigrants integrate and are helped integrate. In Espoo and Vantaa, too, the need for progress evaluation has been acknowledged. As a result cities in the metropolitan region have cooperated closely on the matter. The present study is a follow-up to this progress evaluation work. The analysis covers Helsinki's metropolitan region and its three largest cities. The overview gives knowledge on immigrants' and – whenever appropriate – their children's integration in term of employment, income level and housing. These three components of integration are generally regarded as the most important ones both for the wellbeing of the immigrants and for social development in general.

Many thanks to Senior Researcher Pasi Saukkonen for job well done, and to the cities of Espoo and Vantaa for sharing the costs. Many thanks to the study's steering group, too, for active exchange of views!

Helsinki, december 2024

Katja Vilkama
Research Director
Urban Research and Statistics Unit

Tiivistelmä

Kansainvälinen muuttoliike on muuttanut pääkaupunkiseudun väestörakenteita. Ulkomailla syntyneiden asukkaiden määrä on noussut voimakkaasti, ja maahanmuuttajien lasten määrä on niin ikään kasvanut. Ulkomaalaistaustaisten osuus seudun väestöstä on jo noin kaksikymmentä prosenttia. Pääkaupunkiseutu eroaa vahvasti muusta Suomesta ja sen kehityksestä. Seudun sisällä ulkomaalaistaustaisten väestöosuudet Espoossa ja Vantaalla ovat viime aikoina kasvaneet Helsinkiin verrattuna enemmän.

Tässä tutkimuksessa tarkastelun kohteena ovat kotoutumisen osa-alueista asuminen, työllisyys ja tulot. Tiedot perustuvat ensisijaisesti Espoon, Helsingin ja Vantaan kaupunkien sekä Uudenmaan liiton Tilastokeskukselle tekemään tietopyyntöön. Suurimmaksi osaksi on selvitetty ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten eli maahanmuuttajien nykyistä tilannetta ja siihen johtanutta kehitystä. Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten eli maahanmuuton toisen sukupolven osalta analysoidaan eräitä koulutukseen, työllisyyteen ja tuloihin liittyviä tietoja. Tarkastelun pääasiallinen kohdevuosi on 2022.

Maahanmuuttajat ovat heterogeeninen ryhmä, ja elinolot vaihtelevat paljon kaikilla tarkastelluilla osa-alueilla. Taustamaaryhmien väliset erot heijastavat eroja esimerkiksi Suomeen muuton perusteissa ja muuttajien koulutustasossa. Myös sukupuolten välillä on etenkin länsimaiden ulkopuolelta tulevissa maaryhmissä paikoin suuria eroja. Työmarkkinatilanne seuraa vahvasti taloudellista suhdannevaihtelua. Pääkaupunkiseudulla on paljon menestyneitä maahanmuuttajia, jotka tuovat seudulle elinvoimaa ja verotuloja. Useilla toimialoilla Suomeen muuttaneiden työpanos on korvaamattoman suuri.

Monilla on kuitenkin vaikeuksia, ja joissain taustamaaryhmissä kotoutuminen näillä rakenteellisen integraation osa-alueilla on osoittautunut hitaaksi. Työllisyysaste on selvästi alempi ja työttömyysaste korkeampi kuin kantaväestöön kuuluvilla etenkin silloin, kun maahanmuuttajat ovat tulleet maista, joista on tullut paljon pakolaisia ja turvapaikanhakijoita. Koronapandemia keskeytti sitä edeltäneiden vuosien hyvän työllisyyskehityksen, mutta tästä notkahduksesta alettiin kuitenkin toipua pian. Korkea työttömyys ja painottuminen matalan palkkatason tehtäviin heijastuvat Suomeen muuttaneiden ansiotuloihin.

Ulkomaalaistaustaisten alueellinen eriytyminen on pääkaupunkiseudulla lisääntynyt, vaikka etnisen eriytymisen taso onkin vielä verrattain maltillinen. Pääkaupunkiseudun maahanmuuttajat asuvat myös kantaväestöä enemmän vuokralla. Monet asuvat arava- tai korkotukivuokra-asunnoissa vielä useiden Suomessa vietettyjen vuosien jälkeen. Ahtaasti asuminen on yleistä, etenkin lapsiperheissä. Pidempään Suomessa asuneilla työllisyystilanne on parempi ja tulotaso korkeampi. Siten myös mahdollisuudet siirtyä vapaille vuokra-asuntomarkkinoille tai omistusasumiseen ovat kohentuneet.

Suomessa syntyneistä ulkomaalaistaustaisista työikäisiä oli vuonna 2022 jo noin 6 700. Koulutuksen, työllisyyden ja tulojen kautta tarkasteltuna toiseen sukupolveen kuuluvat aikuiset pärjäävät elämässä keskimäärin huonommin kuin heidän suomalais-taustaiset ikäoverinsa. Molemmissa väestöryhmissä naisten tilanne näyttää koulutuksen ja työllisyyden osalta paremmalta kuin miesten. Taustamaaryhmien väliset erot ovat pienempiä kuin Suomeen muuttaneilla, etenkin naisten tapauksessa.

Maahanmuuttajien onnistunut kotoutuminen sekä se, että heidän lapsensa löytävät paikkansa kotikaupungissaan, ovat tärkeitä pääkaupunkiseudulle, seudun kaupungeille ja koko Suomelle. Tuoreimmat tiedot osoittavat myönteistä kehitystä, mutta ne luovat myös uusia ja ylläpitävät vanhoja huolenaiheita. Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista edistävien tehokkaiden toimien valinta ja niiden oikea kohdentaminen edellyttävät jatkossakin tarkkaa ja ajantasaista tietoa kehityksestä ja sen taustatekijöistä.

Resumé

Den internationella flyttningsrörelsen har förändrat befolkningsstrukturen i Helsingfors med omnejd. Antalen utomlands födda invånare har vuxit kraftigt i Esbo, Helsingfors och Vanda, likaså antalen barn till invandrare. Andelen personer med utländsk bakgrund i områdets befolkning är redan omkring tjugo procent. Huvudstadsregionen skiljer sig starkt från resten av Finland och dess utveckling. Befolkningsandelen för personer med utländsk bakgrund i Esbo och Vanda har på senare tid vuxit mer jämfört med Helsingfors.

Föreliggande studie fokuserar på tre delområden av integrationen, nämligen boende, sysselsättning och inkomst. Statistiken har levererats av Statistikcentralen på begäran av Esbo, Helsingfors och Vanda städer jämte Nylands förbund. Det som till största delen studerats är de utomlands föddas, alltså invandrarnas, nuvarande situation och den utveckling som lett till den. För de i Finland föddas, alltså andra generationens del, analyseras data om deras utbildning, sysselsättning och inkomster. Analysen gäller i huvudsak året 2022.

Invandrarna är en heterogen skara, och deras levnadsförhållanden varierar stort i alla de analyserade avseendena. Skillnaderna mellan ursprungslandskategorierna avspeglar skillnader i till exempel orsaken till flytten till Finland samt i invandrarnas utbildningsnivå. Även könen emellan kan det ställvis finnas stora skillnader, i synnerhet bland dem som kommit från icke-västländer. Arbetsmarknadsläget följer starkt de ekonomiska konjunkturväxlingarna. I huvudstadsnejden bor det många invandrare som haft framgång i livet och som hämtar in livskraft och skatteintäkter. Inom flera branscher är invandrarnas arbetsinsats oersättligt stor.

Men det finns också många som har svårigheter, och i vissa ursprungslandskategorier har integrationen inom dessa delområden av strukturell integration visat sig långsam. Sysselsättningsgraden är klart lägre och arbetslöshetsgraden klart högre än bland ursprungsbefolkningen i synnerhet bland invandrare från länder därifrån det kommit många flyktingar och asylsökande. Coronapandemin avbröt de senaste årens goda sysselsättningsutveckling, men snart började Finland återhämta sig från denna svacka. Ett svagt sysselsättningsläge avspeglar sig på de skattepliktiga inkomsterna.

Den lokala differentieringen av personer med utländsk bakgrund har ökat i huvudstadsregionen, även om etnisk segregation fortfarande är på en relativ måttlig nivå. Invandrarna i huvudstadsnejden bor i högre grad än ursprungsbefolkningen på hyra, i synnerhet i samhällsstödda så kallade aravahyresbostäder eller räntestödshyresbostäder. Trångboddhet är vanlig i synnerhet bland barnfamiljer. Integreringen framskrider med tiden: sysselsättningen förbättras, inkomstnivån stiger, och därmed möjligheterna att skaffa ägarbostad också växer.

År 2022 var det nästan 6 700 av dem med utländsk bakgrund födda i Finland i arbetsför ålder. Sett utifrån utbildning, sysselsättning och inkomst klarar sig vuxna som tillhör andra generationen sämre i livet än jämnåriga med finsk bakgrund. I båda befolkningsgrupperna ser kvinnorna i genomsnitt ut att komma bättre framåt i livet än männen. Skillnaderna mellan bakgrundsgrupperna är mindre än för dem som invandrat till Finland, särskilt när det gäller kvinnor.

En framgångsrik integration av invandrare och hur deras barn hittar sin plats i sin hemstad är viktigt för huvudstadsregionen, regionens städer och hela Finland. De senaste uppgifterna visar både positiv utveckling och skapar nya och upprätthåller gamla bekymmer. För att kunna välja och sätta in effektiva integreringsfrämjande åtgärder behövs det också i framtiden noggrann och aktuell kunskap om utvecklingen och dess bakgrundsfaktorer.

Summary

International migration has changed the population structure in Helsinki and its metropolitan region. The numbers of foreign-born residents have grown strongly in Espoo, Helsinki and Vantaa, as have the numbers of children of immigrants. The proportion of residents with a foreign background in the region is already approximately 20 per cent. The capital region differs strongly from the rest of Finland and its development. The population shares of people with a foreign background in Espoo and Vantaa have recently grown more compared to Helsinki.

The present study focuses on three dimensions of integration, namely housing, employment and income. The statistics have been provided by Statistics Finland on request of the cities of Espoo, Helsinki and Vantaa, and Uusimaa Regional Council. The study has primarily concerned the present situation and its underlying development of foreign-born residents, i.e. immigrants. Those born in Finland to immigrant parents, i.e., second-generation, have been analysed as to data on their education, employment and income. Most analysis data are from 2022.

Immigrants are a heterogeneous group, and their living conditions vary strongly in all the respects analysed. Differences between country-of-origin categories reflect differences in, for example, the cause of immigration and in the education level of immigrants. Between genders, too, there may partly be large differences, especially among those arriving from non-Western countries. The employment situation strongly fluctuates with economic ups and downs. In the Helsinki metropolitan region, there are many immigrants who have been successful in life and who have brought vitality and tax revenue to the community. In several industries, the work contribution of those who moved to Finland is irreplaceably great.

But many have difficulties, too, and in certain country-of-origin categories, integration in these fields of structural integration has proved slow. The employment rate is clearly lower and unemployment clearly higher than among the original population, especially in the case of immigrants from countries from which many refugees and asylum seekers have arrived. The pandemic interrupted the good employment development of recent years, but recovery started soon. A weak employment situation affects people's taxable income, which among immigrants is lower on average than among those people in Espoo, Helsinki or Vantaa who have a Finnish background.

The regional differentiation of people with a foreign background has increased in the capital region, even though the level of ethnic segregation still is relatively moderate. Immigrants in Helsinki and its urban region more commonly rent their homes, and more typically live in social rented housing or interest subsidy rental housing than do the original population. Crowded housing is common especially among families with children. However, the integration does improve with the time spent in the country: the employment improves, the income level rises and the opportunities to move on to owner-occupied housing also increase.

In 2022, there were already almost 6,700 of them with a foreign background born in Finland of in working age. When viewed through education, employment and income, adults belonging to the second generation fare worse in life on average than their peers of Finnish background. In both population groups, women on average seem to be making better progress in life than do men. The differences between the background groups are smaller than for those who immigrated to Finland, especially in the case of women.

The successful integration of immigrants and how their children find their place in their hometown are important for the capital region, the cities of the region and the whole of Finland. The most recent data both show positive development and create new and maintain old concerns. To be able to choose and apply the right integration-friendly measures, we need more knowledge on the development and its background factors also in the future.

1 Johdanto

Kolmenkymmenenviiden viime vuoden aikana Suomi on entistä vahvemmin kytkeytynyt kansainväliseen muuttoliikkeeseen. Ulkomailta syntyneiden määrä ja heidän osuutensa Suomen väestöstä ovat kasvaneet suuresti. Muutos näkyy erityisen selvästi pääkaupunkiseudulla ja sen kolmessa suuressa kaupungissa, Espoossa, Helsingissä ja Vantaalla. Kaikki nämä kaupungit ovat nykyään monikielisiä, monietnisiä ja muuten monikulttuurisia paikkakuntia. Suomeen muuttaneet ja heidän lapsensa vaikuttavat monella tapaa näiden kaupunkien ja koko seudun elämään. (Ks. Martikainen, Saukkonen & Säävälä 2013; Saukkonen 2020a.)

Maahanmuuton myötä entistä ajankohtaisemmaksi ja tärkeämmäksi asiaksi on noussut myös kysymys Suomeen muuttaneiden ja pääkaupunkiseudulle asettuneiden kotoutumisesta. Kotoutuminen on yleisesti ymmärrettävissä ulkomailta muuttaneen henkilön oman paikkansa löytämisen prosessiksi uudessa kotimaassaan ja sillä paikkakunnalla, jossa hän asuu.¹ Kotoutumisen prosessi tapahtuu monilla ulottuvuuksilla, joita voidaan luokitella esimerkiksi rakenteelliseen, vuorovaikutukselliseen, kulttuuriin ja identifiivaan kotoutumiseen. (Ks. tarkemmin esim. Saukkonen 2016a; 2020a; 2020b; ks. myös Renvik & Säävälä 2024.)

Rakenteellisen kotoutumisen tärkeitä osa-alueita ovat esimerkiksi asumisen olosuhteet, koulutus, sijoittuminen työmarkkinoilla, taloudellinen toimeentulo, henkinen ja fyysinen terveys ja hyvinvointi sekä poliittinen osallistuminen. Tässä raportissa keskitytään rakenteellisen kotoutumisen osa-alueista asumisen, työllisyyden ja toimeentulon kysymyksiin. Hyvä tilanne näillä aihealueilla mahdollistaa paremman elämänlaadun, tukee hyvinvointia, kiinnittää yhteiskuntaan ja luo vuorovaikutusmahdollisuuksia (ks. esim. Huddleston, Niessen & Dag Tjaden 2013).

Maahanmuuton kasvaessa myös kotoutumisen poliittinen painoarvo on voimistunut, ja maahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä elinoloja, elämäntilannetta ja oman paikkansa löytämisen prosesseja ja lopputuloksia koskeva tietotarve on lisääntynyt. Helsingin kaupunki onkin kehittänyt asteittain kotoutumisen seurantajärjestelmäänsä (ks. Saukkonen 2017). Seurannan yksi osio on ollut rekisteripohjaisten kotoutumistietojen keruu ja analysointi työllisyyden, tulojen ja asumisen osa-alueilta. Näitä tietoja on viime aikoina raportoitu kahden vuoden välein (Joronen 2013; Saukkonen 2016b; 2018; 2021; 2022a).

Vuoden 2024 tutkimus on toteutettu kahden edellisen raportoinnin tavoin siten, että tarkastelussa on pääkaupunkiseutu yhtenä kokonaisuutena sekä seudun kolme suurta kaupunkia, Espoo, Helsinki ja Vantaa. Kun tässä raportissa puhutaan pääkaupunkiseudusta, se sisältää myös Kauniaisten kaupungin, ellei toisin mainita. Espoosta, Helsingistä ja Vantaasta esitellään tietoja erikseen silloin, kun se on tietosuojaan säilyttämisen puolesta ollut mahdollista ja tiedon lisäämisen kannalta tarkoituksenmukaista. Useissa tapauksissa kaupunkien väliset erot ovat niin pieniä, ettei eriytetty tarkastelu ole ollut tarpeen.

Raportti perustuu pääsääntöisesti aineistoon, jonka Espoon, Helsingin ja Vantaan kaupungit sekä Uudenmaan liitto ovat tilanneet Tilastokeskukselta. Tämä aineisto tarjoaa mahdollisuuden tarkastella Suomeen muuttaneiden työllistymistä ja muuta pääasiallista toimintaa, valtionveronalaisia tuloja sekä asunnon hallintaperustetta ja asun-

1 Vuoden 2025 alusta voimaan tulevan uudistetun kotoutumisen edistämistä koskevan lain (681/2023) mukaan kotoutuminen tarkoittaa Suomessa "maahanmuuttajan yksilöllistä prosessia, joka tapahtuu vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa ja jonka aikana maahanmuuttajan yhdenvertaisuus ja tasa-arvo yhteiskunnassa sekä osallisuus työ- ja elinkeinoelämässä, koulutuksessa, järjestötoiminnassa tai muussa yhteiskunnan toiminnassa syvenee ja monipuolistuu".

tokunnan kokoa. Joiltain osin on käytetty myös muita Helsingin kaupunginkanslian kaupunkitietopalveluiden käytössä olevia Tilastokeskuksen tietoja, Uudenmaan ELY-keskuksen kuntatilastojen Suomeen muuttaneita koskevia tietoja sekä työ- ja elinkeinoministeriön kotoutumisen tietokannan ja kotoutumisen indikaattorit-tietokannan sisältämiä Tilastokeskuksen tietoja. Tarkastelun pääasiallinen kohdevuosi on 2022, koska monilta alueilta sen tuoreempia virallisia tilastotietoja ei ole vielä saatavilla. Tiedot ovat pääsääntöisesti vuoden lopun tietoja.

Raportin keskeisiä kysymyksiä ovat:

- Miltä pääkaupunkiseudulla asuvien maahanmuuttajien työllisyys, tulotaso ja asumisen olosuhteet näyttävät suhteessa seudun suomalaistaustaiseen kantaväestöön?
- Mitä eroja ja yhtäläisyyksiä voidaan havaita pääkaupunkiseudun kuntien välillä kotoutumisen näillä osa-alueilla?
- Onko eri taustamaiden tai eri sukupuolten ja ikäryhmien perusteella havaittavissa kotoutumisen edistymisen kannalta olennaisia eroja?
- Miten maassaoloaika vaikuttaa työllisyyteen, tuloihin ja asumiseen?
- Millä tavalla kotoutuminen näillä osa-alueilla on kehittynyt viime vuosien aikana? Pystytäänkö tuloksista päättämään erityisen myönteistä ja kielteistä kehitystä sekä enemmän huomiota ansaitsevaa kehitystä?
- Minkälaisia havaintoja voidaan tehdä maahanmuuton toiseen sukupolveen kuuluvien nuorten aikuisten eli Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten koulutuksesta, työllistymisestä, tuloista ja asumisesta?

Raportti etenee siten, että seuraavaksi selvennetään tärkeimpiä raportissa käytettyjä käsitteitä (luku 2). Tämän jälkeen luvussa 3 esitellään tietoja ulkomaalaistaustaisesta väestöstä ja sen rakenteesta ja kehityksestä pääkaupunkiseudulla ja seudun kolmessa suurimmassa kaupungissa. Neljännen luvun aiheena ovat maahanmuuttajien eli ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten asumisen olosuhteet, asuntokunnan koko, asunnon hallintaperuste ja asumisen ahtaus sekä alueellinen ja väestöryhmien eriytyminen. Luvussa 5 tarkastellaan monipuolisesti pääkaupunkiseudun maahanmuuttajien pääasiallista toimintaa, etenkin työllisyyttä ja työttömyyttä sekä sijoittumista eri toimialoille ja ammattiryhmiin. Samassa luvussa käsitellään myös maahanmuuttajien valtionveronalaisten tulojen mediaania ja keskiarvoa sekä jakautumista eri tuloluokkiin. Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten väestörakenteita, koulutusta, työllisyyttä ja tuloja selvitetään luvussa 6. Teoksen päättävässä seitsemännessä luvussa kootaan yhteen raportin tärkeimmät tulokset.

Viime aikoina on ilmestynyt myös muita aihepiirin kannalta relevantteja tutkimuksia ja selvityksiä. Tällaisia ovat esimerkiksi Tilastokeskuksen eri aineistoihin perustuvat analyysit, jotka tarjoavat lisätietoa Suomeen muuttaneiden tai ulkomaalaistaustaisten pääasiallisesta toiminnasta. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toteuttama ja THL:n, työ- ja elinkeinoministeriön ja Turun kaupungin ohella Espoon, Helsingin ja Vantaan rahoittama MoniSuomi-tutkimus on niin ikään tuottanut paljon tärkeää tietoa Suomeen muuttaneiden kotoutumisesta. Näitä ja eräitä muita tutkimustuloksia esitellään teematisesti sopivissa kohdissa muusta tekstistä vihreällä pohjalle erotettuna.

2 Keskeiset käsitteet

Raportissa hyödynnetään Tilastokeskuksen vuonna 2012 käyttöön ottamaa syntyperäluokittelua ja sen mukaista käsitteistöä. Syntyperä ja taustamaa määräytyvät henkilön vanhempien syntymävaltiotiedon perusteella. Suomen väestötietojärjestelmään sisältyvät henkilöt jaetaan näin ollen suomalaistaustaisiin ja ulkomaalaistaustaisiin. Suomalaistaustaisia ovat kaikki ne henkilöt, joilla vähintään toinen vanhemmista on syntynyt Suomessa.² Heidästä käytetään raportissa myös kantaväestön nimikettä.

Ulkomaalaistaustaisia ovat puolestaan ne henkilöt, joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla.³ Ulkomailla syntyneen henkilön taustamaa on ensisijaisesti biologisen äidin syntymävaltio.⁴ Ulkomaalaistaustaiset jakaantuvat ulkomailla syntyneisiin ja Suomessa syntyneisiin henkilöihin. Tässä raportissa keskitytään ensisijaisesti tarkastelemaan ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia, joita kutsutaan tässä yhteydessä myös maahanmuuttajiksi tai Suomeen muuttaneiksi. Heidän kotoutumisestaan tarkastellaan siis asumisen, työllisyyden ja tulojen näkökulmasta.

Pääkaupunkiseudun ja koko Suomen kehityksen kannalta on tärkeää, että myös Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset löytävät oman paikkansa yhteiskunnassa. Suuri osa näistä ihmisistä on kuitenkin iältään vielä nuoria, joten esimerkiksi työllisyystilanteen ja tulotason yksityiskohtainen tarkastelu ei kaikilta osin ole vielä tilastollisesti mielekästä. Maahanmuuton toiseen sukupolveen kuuluvia henkilöitä on kuitenkin siirtynyt entistä laajemmin työikäisten joukkoon. Näin ollen joitain päätelmiä sekä tämän väestöryhmän ja suomalaistaustaisen verrokkiryhmän välisistä eroista että kyseisen väestöryhmän sisäisistä eroista esimerkiksi taustamaan ja sukupuolen mukaan voidaan jo tehdä (ks. myös Martikainen & Haikkola 2010; Saukkonen 2022b).

Analyysin työllisyyttä koskevassa osiossa tarkastellaan Suomessa asuvien pääasiallista toimintaa, joka kuvaa henkilön taloudellisen toiminnan laatua. Väestö jaetaan pääasiallisen toiminnan perusteella työvoimaan kuuluviin (työlliset ja työttömät) ja työvoiman ulkopuolella oleviin (0–14-vuotiaat, opiskelijat ja koululaiset, eläkeläiset, varusmiehet ja siviilipalvelusmiehet sekä muut työvoiman ulkopuolella olevat). Luokitus perustuu eri rekistereistä saatuihin tietoihin henkilön toiminnasta vuoden viimeisellä viikolla.

Työllisyysaste lasketaan tietyn ikäisten työllisten prosenttiosuutena saman ikäisestä väestöstä. Raportissa hyödynnetään pääasiallisesti ikärajausta 20–64-vuotiaisiin, joista suuren osan voi olettaa olevan työelämässä. Työttömyysaste on puolestaan työttömien prosenttiosuus työvoimasta eli työllisistä ja työttömistä. Työlliset erotellaan analyysin joissain kohdissa työllisiin palkansaajiin ja työllisiin yrittäjiin. Tiedot työllisten toimialasta ja ammattiryhmästä on vuodesta 2019 lähtien koottu Tilastokeskuksessa pääasiallisesti Tulorekisterin pohjalta.

Väestön tulotasoa tarkastellaan valtionveronalaisten tulojen perusteella. Nämä tulotiedot on saatu Tilastokeskuksen tulonjakotilastosta, joka saa ne puolestaan verohal-

2 Lisäksi Suomessa ennen vuotta 1970 syntyneiden henkilöiden, joiden vanhemmista ei ole tietoa, on päätelty olevan suomalaistaustaisia, mikäli he puhuvat äidinkielenään kotimaista kieltä (suomi, ruotsi, saame). Ks. Tilastokeskuksen syntyperä- ja taustamaaluokittelusta tarkemmin http://stat.fi/meta/kas/syntypera_ja_ta.html.

3 Ulkomaalaistaustaisia ovat myös ne ulkomailla syntyneet henkilöt, joiden kummastakaan vanhemmasta ei ole tietoa Väestötietojärjestelmässä. Suomessa ennen vuotta 1970 syntyneiden ja äidinkieltään vieraskielisten henkilöiden on päätelty olevan ulkomaalaistaustaisia samoin kuin vuonna 1970 tai sen jälkeen Suomessa syntyneiden vieraskielisten henkilöiden, joiden kummastakaan vanhemmasta ei ole Väestötietojärjestelmässä tietoa.

4 Jos tieto on vain ulkomailla syntyneestä isästä, on taustamaa isän syntymävaltio. Jos kummankaan vanhemman syntymävaltiosta ei ole tietoa, on taustamaa ulkomailla syntyneiden henkilöiden osalta henkilön oma syntymävaltio. Suomessa syntyneiden henkilöiden, joiden vanhemmista ei ole tietoa ja joiden on päätelty olevan ulkomaalaistaustaisia, taustamaa on tuntematon.

linnon verotietokannasta. Valtionveronalaiset tulot jaetaan tulolähteen mukaan palkkatuloihin, yrittäjätuloihin sekä muihin valtionveronalaisiin tuloihin.⁵ Valtionveronalaisia tuloja eivät kuitenkaan ole kaikki julkiselta sektorilta saadut sosiaaliturvaetuudet, kuten toimeentulotuki.⁶ Tuloluokkiin sijoittumisen tarkastelussa käytetään koko Suomen tuloluokkien perusteella laadittua kvartiililuokitusta. Väestöryhmien osalta tarkastellaan sekä valtionveronalaisten tulojen keskiarvoa että mediaanituloja⁷.

Työssäkäyntitilaston ja tulo- ja varallisuustilaston lisäksi raportin aineisto perustuu asumista ja asutokuntaa koskeviin Tilastokeskuksen tilastoihin. Asumista koskeva tieto on Suomessa rekisteröidystä asuntoväestöstä. Asuntoväestöön kuuluvat väestötietojärjestelmään kirjatut vuoden lopussa varsinaisissa asunnoissa vakinaisesti asuvat henkilöt. Laitoksissa vakinaisesti kirjoilla olevat, asuntoloissa ja ulkomailla asuvat sekä asunnottomat henkilöt eivät kuulu asuntoväestöön.⁸

Asumisen osalta aineisto sisältää tietoja asunnon hallintaperusteesta ja asutokunnan koosta. Asutokunnan muodostavat kaikki samassa asuinhuoneistossa vakinaisesti asuvat henkilöt. Hallintaperusteeseen mukaan asunnot ryhmitellään omistus-asuntoihin, vuokra-asuntoihin, asumisoikeusasuntoihin sekä muun hallintaperusteeseen mukaisiin asuntoihin. Vuokra-asunnot jaetaan tässä yhteydessä arava- tai korkotuki-vuokra-asuntoihin sekä muihin (vapaarahoitteisiin) vuokra-asuntoihin. Hallintaperuste on määritelty pääasiassa vain vakinaisesti asutuille asunnoille.

5 Ks. valtionveronalaisista tuloista tarkemmin Tilastokeskuksen kotisivulta http://www.stat.fi/meta/kas/valt_veronal_tu.html.

6 Niihin eivät kuulu myöskään julkisyhteisöiltä saadut stipendit ja apurahat, verovapaat korkotulot eivätkä ulkomailta saadut palkkatulot, jos työskentely ulkomailla on kestänyt vähintään puoli vuotta. Kansaneläkelaitoksen maksamista etuuksista verotonta tuloa ovat myös esimerkiksi äitiysavustus, lapsilisä, elatustuki, adoptiotuki, opintotuen asumislisä, opintotuen korkoavustus, koulumatkatuki, lapsikorotus eläkkeensaajalle, ylläpitokorvaus työllistymistä edistävien palveluiden ajalta, yleinen asumistuki sekä vammaistuet. Ks. tarkemmin <http://www.kela.fi/verotus>.

7 Mediaani on keskiluku, joka ilmoittaa suuruusjärjestykseen lajitellun jakauman keskimmäisen arvon.

8 Ks. tarkemmin Tilastokeskuksen määritelmä asuntoväestöstä http://www.stat.fi/meta/kas/as_vaesto.html.

3 Ulkomaalaistaustaiset pääkaupunkiseudulla

- Suomeen on muutettu kaikkialta maailmasta, mutta erityisen paljon Aasian eri maita. Tämä näkyy selvästi pääkaupunkiseudun ulkomaalaistaustaisessa väestössä.
- Espoo, Helsinki ja Vantaa saavat muuttovoittoa ulkomaalaistaustaisesta väestöstä niin ulkomailta kuin kotimaasta. Pääkaupunkiseudun sisäisessä muutossa Helsinki menettää ulkomaalaistaustaisia Espooseen ja etenkin Vantaalle.
- Ulkomailla syntynyt ulkomaalaistaustainen väestö koostuu suurelta osin työikäisestä väestöstä. Maahanmuuton ansiosta väestöllinen huoltosuhde pääkaupunkiseudulla on parempi kuin mitä se muuten olisi.

Pääkaupunkiseudun väestöstä viidennes on ulkomaalaistaustaisia

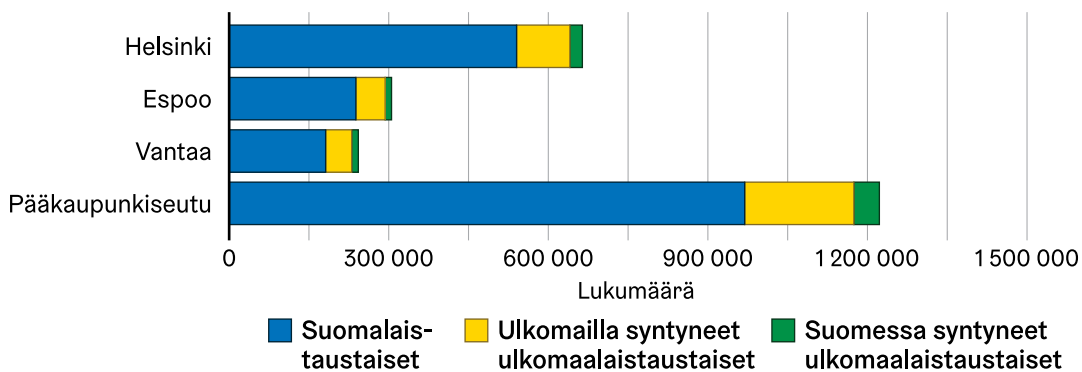
Vuoden 2022 lopussa pääkaupunkiseudulla (ml. Kauniainen) asui väestötietojärjestelmän tietojen perusteella 1 222 405 henkilöä (taulukko 1, kuvio 1). Osuus Suomen koko väestöstä oli 22 prosenttia. Pääkaupunkiseudun väestöstä 79 prosenttia oli edellä mainitun määritelmän mukaisesti suomalaistaustaisia, 17 prosenttia ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia eli itse Suomeen muuttaneita (maahanmuuttajia) sekä 4 prosenttia Suomessa syntyneitä ulkomaalaistaustaisia eli maahanmuuton toiseen sukupolveen kuuluvia henkilöitä. Pääkaupunkiseudun ulkomaalaistaustaiset muodostivat puolet koko Suomen ulkomaalaistaustaisesta väestöstä (taulukko 2).

Taulukoista 1 ja 2 ilmenee myös, että pääkaupunkiseudun maahanmuuttajat ovat suurimmaksi osaksi työikäisiä. Ulkomailla syntyneistä ulkomaalaistaustaisista 83 prosenttia oli 20–64-vuotiaita vuonna 2022. Suomeen muuttaneiden osuus seudun koko työikäisestä väestöstä oli 23 prosenttia. Vantaalla osuus oli jopa 28, Espoossa 25 ja Helsingissä 21 prosenttia. Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset ovat sitä vastoin suureksi osaksi vielä varsin nuoria. Työikäisen väestön osuus kaikista maahanmuuton toiseen sukupolveen kuuluvista henkilöistä oli pääkaupunkiseudulla 16 prosenttia. Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten osuus koko 20–64-vuotiaasta ulkomaalaistaustaisesta väestöstä oli vain neljä prosenttia.

Taulukko 1. Suomen väestö syntyperän mukaan (N) vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

	Ikäluokat yhteensä	20–64-vuotiaat
Helsinki		
Suomalaistaustaiset	540 352	334 261
Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset	100 212	83 372
Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	23 464	4 380
Yhteensä	664 028	422 013
Espoo		
Suomalaistaustaiset	238 185	138 295
Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset	55 080	45 516
Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	12 009	1 392
Yhteensä	305 274	185 203
Vantaa		
Suomalaistaustaiset	181 379	108 046
Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset	49 074	40 693
Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	12 366	1 836
Yhteensä	242 819	150 575
Pääkaupunkiseutu		
Suomalaistaustaiset	969 191	585 249
Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset	205 231	170 249
Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	47 983	7 618
Yhteensä	1 222 405	763 116
Koko maa		
Suomalaistaustaiset	5 055 797	2 764 827
Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset	422 121	344 068
Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	86 052	12 276
Yhteensä	5 563 970	3 121 171

Kuvio 1. Väestö syntyperän mukaan (N) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

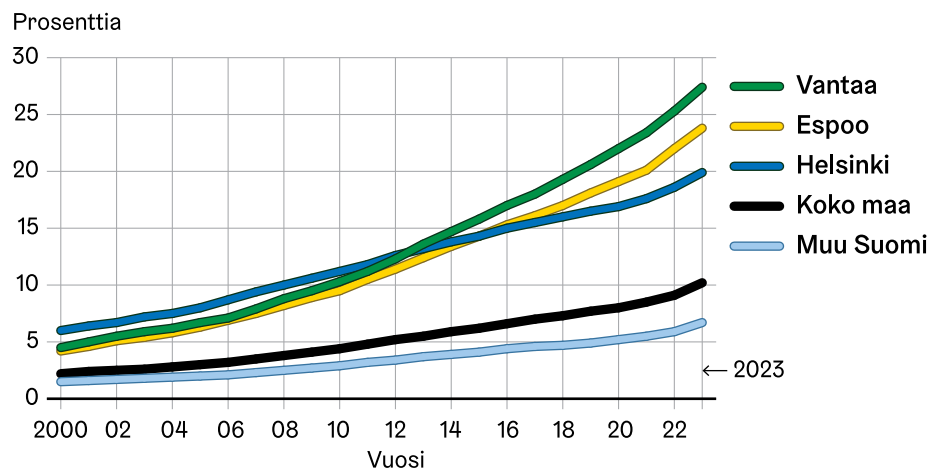
Taulukko 2. Tunnuslukuja ulkomaalaistaustaisesta väestöstä Suomessa (%) vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Prosenttia	Helsinki	Espoo	Vantaa	Pääkaupunki-seutu	Koko maa
Ulkomaalaistaustaisten osuus alueen väestöstä	19	22	25	21	9
Alueen ulkomaalaistaustaisten osuus Suomen ulkomaalaistaustaisesta väestöstä	24	13	12	50	100
20–64-vuotiaiden ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten osuus alueen samanikäisestä väestöstä	21	25	28	23	11
Suomessa syntyneiden osuus alueen ulkomaalaistaustaisesta väestöstä	19	18	20	19	17
Suomessa syntyneiden 20–64-vuotiaiden osuus alueen 20–64-vuotiaasta ulkomaalaistaustaisesta väestöstä	5	3	4	4	3

Sitten 1990-luvun alun Suomeen muuttaneiden henkilöiden ja heidän lastensa määrä ja osuus väestöstä ovat kasvaneet pääkaupunkiseudulla hyvin paljon. Aluksi ulkomailta syntyneitä ulkomaalaistaustaisia oli seudulla ja Helsingissäkin vielä varsin vähän, ja suuri osa heistä oli lähtöisin jostain toisesta Euroopan maasta, usein Ruotsista. Vuoden 2023 lopussa ulkomaalaistaustaisten osuus koko väestöstä oli Vantaalla 27 %, Espoossa 24 % ja Helsingissä 20 %. Ulkomaalaistaustaisten yhteenlaskettu määrä oli näissä kolmessa kaupungissa noin 252 000 eli vain hieman vähemmän kuin mitä Tampereella on asukkaita.

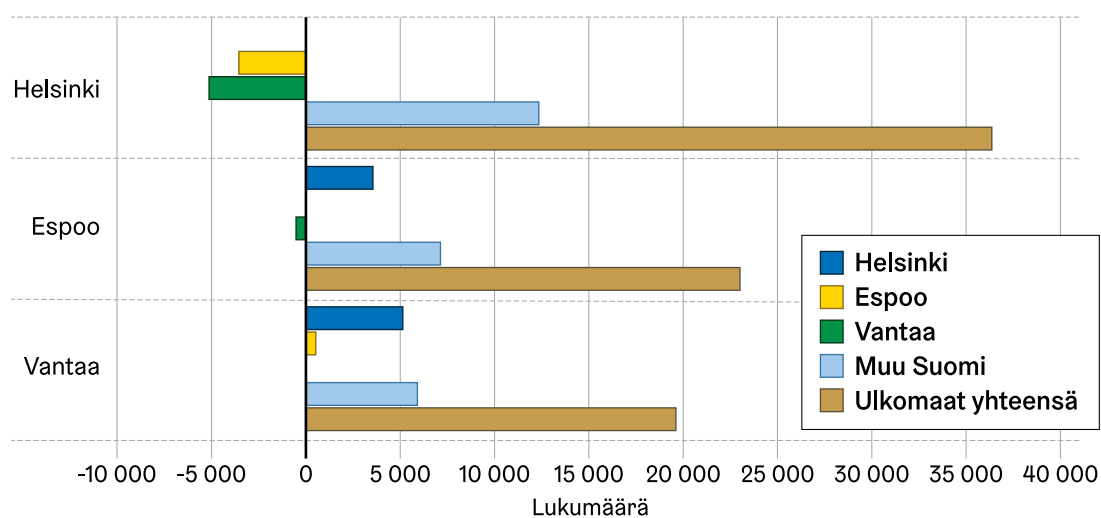
Kuten kuvioista 2 ilmenee, ulkomaalaistaustaisten väestöosuus oli Helsingissä pitkään suurempi kuin sen naapurikaupungeissa. Sittemmin ensin Vantaa ja myös Espoo ovat menneet pääkaupungista tällä mittarilla tarkasteltuna ohi. Samanaikaisesti seudun ja muun Suomen välinen ero on kasvanut. Helsingissä oli kuitenkin vuoden 2023 lopussa lähes saman verran ulkomaalaistaustaista väestöä kuin Espoossa ja Vantaalla yhteensä. Ulkomaalaistaustaisen väestön näin vahva keskittyminen yhdelle kaupunkiseudulle on kansainvälisestikin tarkasteltuna harvinaista.

Kuvio 2. Ulkomaalaistaustaisten osuus väestöstä (%) Helsingissä, Espoossa, Vantaalla, muussa Suomessa ja koko Suomessa 2000–2023. Aineistolähde: Tilastokeskus

Yksi syy ulkomaalaistaustaisen väestön nopeampaan kasvuun Espoossa ja Vantaalla on siinä, että tähän väestönosaan kuuluvia henkilöitä on viime vuosina muuttanut enemmän Helsingistä näihin kaupunkeihin kuin toisinpäin (kuvio 3). Pääkaupunkiseudun kaikki kolme suurinta kaupunkia ovat niin sanotun vieraskielisen väestön⁹ osalta olleet vuosina 2015–2023 voitolla, mitä tulee suoraan ulkomailta muuttoon ja seudun ulkopuolelta muuttoon. Sen sijaan seudun sisäisessä muuttoliikkeessä Helsinki on menettänyt vieraskielistä väestöä erityisesti Vantaalle mutta myös Espooseen. Espoon ja Vantaan välinen vieraskielisten muuttoliike on kaikkineen ollut vähäisempää ja koko lailla tasapainossa.

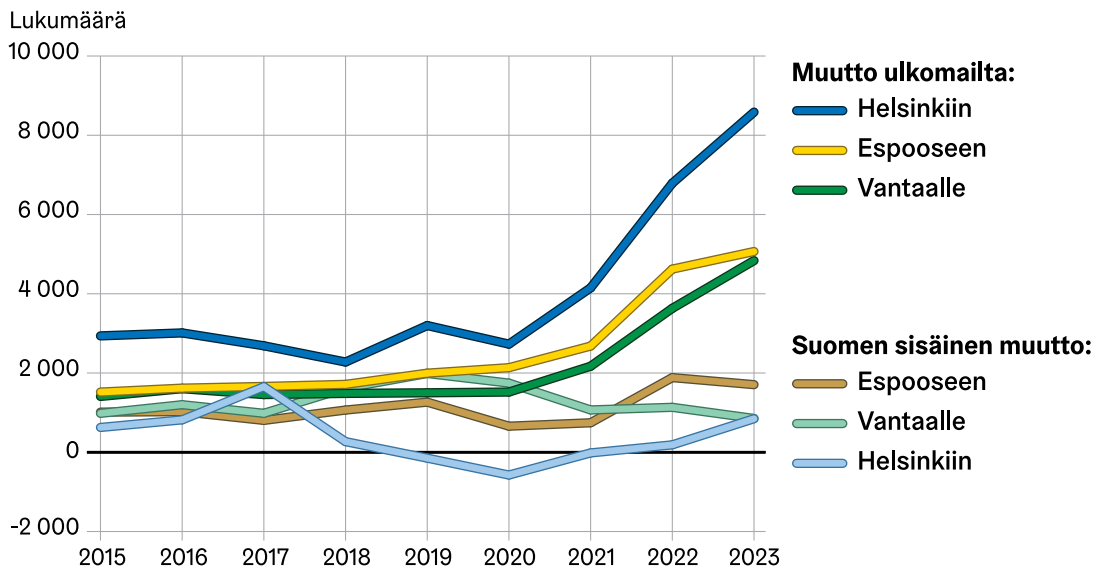
Kuvio 3. Vieraskielisten nettomuutto (N) Helsinkiin, Espooseen ja Vantaalle vuosina 2015–2023 eri lähtö- ja tuloalueilta. Aineistolähde: Tilastokeskus

Kuvio 4 tarjoaa aiheeseen ajallisen kehityksen näkökulman. Vuosien 2015 ja 2019 välisenä aikana muutokset olivat varsin vähäisiä, joskin Suomen sisäisessä muutossa muuttoliike oli Helsingin osalta jakson lopulla tappiollista. Vuodesta 2020 lähtien Suomeen on kuitenkin muutettu kasvavassa määrin ulkomailta, ja suuri osa tästä muutosta on kohdentunut pääkaupunkiseudulle. Tämä kasvu on puolestaan seudun sisällä painottunut Helsinkiin vielä vahvemmin kuin Espooseen ja Vantaalle. Kasvava maahanmuutto Suomeen näkyy myös Suomen sisäisen Helsinkiin suuntautuneen nettomuuton palautumisena positiiviselle puolelle.

9 Näitä muuttoliiketietoja ei ollut saatavilla syntyperän mukaan. Vieraskielisiksi katsotaan ne henkilöt, joiden rekisteröity äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame.

Kuvio 4. Vieraskielisten nettomuutto Suomen sisällä ja ulkomailta Helsinkiin, Espooseen ja Vantaalle 2015–2023. Aineistolähde: Tilastokeskus

Suomen ulkomaalaistaustaisen väestön keskittyminen pääkaupunkiseudulle johtuu osin siitä, että monet aluksi muualla Suomessa asuneet Suomeen muuttaneet siirtyvät ajan mittaan Espooseen, Helsinkiin tai Vantaalle. Tilastokeskuksen aineistoon perustuvassa Siirtolaisuusinstituutin maakuntatasoisessa analyysissä vuosina 2010–2021 tapahtuneesta muuttoliikkeestä osoittautui, että ulkomaalaistaustaisten osalta vain Uusimaa ja pienemmässä määrin Varsinais-Suomi saivat ulkomaalaistaustaisista muuttovoittoa. Ulkomaalaistaustaisten Suomen sisäinen liikkuvuus on paljon keskittävämpää kuin suomalaistaustaisten muuttajien. Uudenmaan saama ulkomaalaistaustaisten nettomuutto oli positiivinen suhteessa kaikkiin muihin maakuntiin. Maakunnan sisällä korostuu edelleen pääkaupunkiseutu, jonka neljän kaupungin yhteen laskettu osuus tarkasteluajanjakson kotimaan muuttovoitosta oli 82 prosenttia. (Hanell ym., 2023; ks. myös Sjöblom-Immala 2012; 2016a; 2016b.)

Suomeen on muutettu kaikkialta maailmasta

Seuraavaksi katsotaan tarkemmin Suomeen tulleita maahanmuuttajia eli ulkomailta syntyneitä ulkomaalaistaustaisia pääkaupunkiseudulla ja sen kolmessa suuressa kaupungissa. Suomessa syntyneitä ulkomaalaistaustaisia eli maahanmuuton toista sukupolvea tarkastellaan lähemmin erillisessä luvussa tämän raportin lopussa.

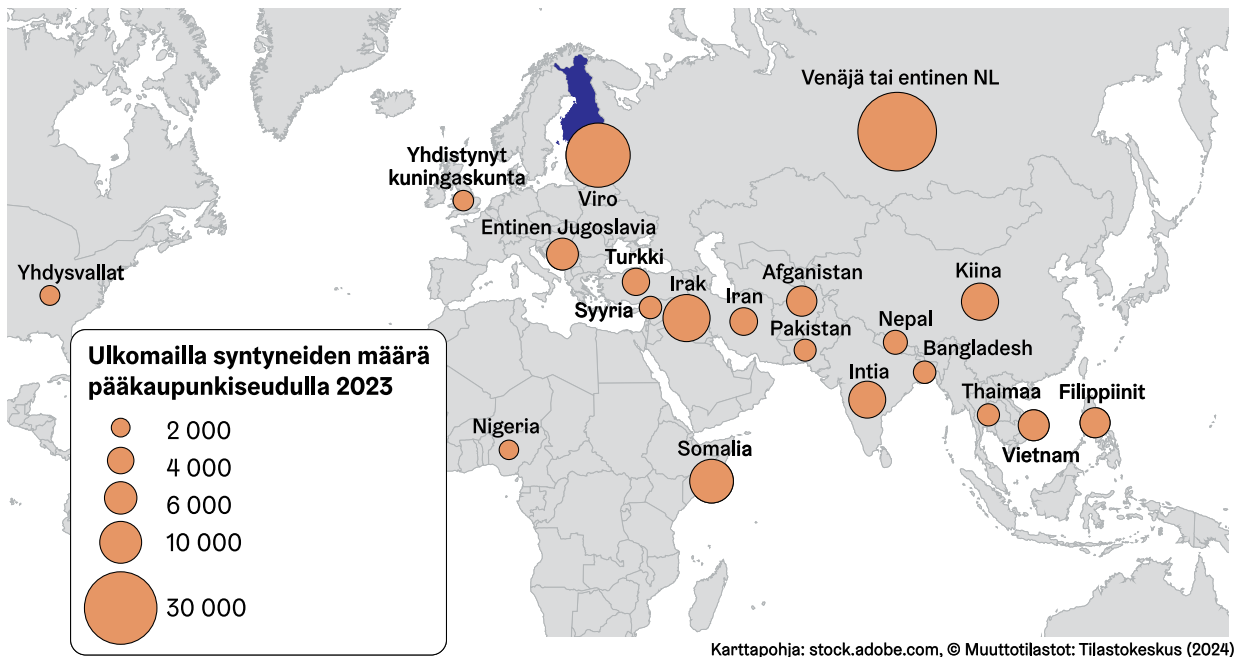
Pääkaupunkiseudulla asuu ihmisiä kaikkialta maailmasta, joskin monesta maasta on tosin tullut alle viisi henkilöä. Maantieteellisesti ulkomailta syntynyt ulkomaalaistaustainen väestö painottuu taustamaiden osalta Aasiaan (kuvio 5). Pääkaupunkiseudun maahanmuuttajista yli kolmasosa (36 %) oli vuoden 2022 lopussa lähtöisin jostain Aasian maasta ja reilu viidennes joko toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta (etenkin Viro) tai muusta Länsi-Euroopan maasta (22 %) tai muusta Euroopan maasta (ml. Venäjä ja entinen Neuvostoliitto¹⁰) (22 %). Afrikkalaistaustaisia (etenkin Somalia) oli 13

10 Tässä raportissa useimmiten yhdistetään taustamaaryhmiin venäläistaustaiset ja neuvostoliittolaistaustaiset yhdeksi taustamaaryhmäksi. Vuonna 2022 pääkaupunkiseudun tähän yhdistettyyn ryhmään kuuluvista Suomeen muuttaneista henkilöistä 10 % oli venäläistaustaisia. Taustamaaryhmästä entinen Neuvostoliitto on poistettu ne, joiden taustamaa on Viro, Latvia tai Liettua.

prosenttia ja Pohjois- tai Etelä-Amerikasta tulleita nelisen prosenttia. Noin kahdella prosentilla pääkaupunkiseudun ulkomailla syntyneistä ulkomaalaistaustaista taustamaa oli tuntematon.

Ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten taustamaaryhmistä selvästi suurin oli venäläis- tai neuvostoliittolaistaustaiset, 38 476 vuonna 2022. Toiseksi suurin oli virolaistaustaiset, 23 563. Irakilaistaustaiset (12 693) ja somalialaistaustaiset (10 899) sekä kiinalaistaustaiset (7 923) ja intialaistaustaiset (7 780) olivat seuraavina. Muut suurimmat ryhmät olivat kooltaan viidentuhannen henkilön molemmin puolin.

Kuvio 5. Pääkaupunkiseudun (pl. Kauniainen) kaksikymmentä suurinta ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten taustamaata (N) vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen koko Suomea koskevassa tarkastelussa käy ilmi, että vaikka Aasian maista Suomeen tulleiden määrä oli suuri jo vuonna 2019, heidän osuutensa koko maahanmuutosta on kasvanut etenkin vuosina 2023 ja 2024. Euroopan osuus on puolestaan pienentynyt selvästi, 40 prosentista vuonna 2019 hieman yli 20 prosenttiin vuonna 2023. Aasiasta muuttaneet ovat muihin Euroopan ulkopuolelta tuleviin muuttajiin verrattuna selvästi useammin työ- tai opiskeluperusteisesti Suomeen tulleita. (Lähdemäki & Rahko 2024.) Suomeen muuttaneista korkeakoulu- tai ammattikorkeakouluopiskelijoista monet ovat valmistuttuaan muuttaneet kuitenkin varsin pian Suomesta pois. Suomeen jääneistä suuri osa työllistyy hyvin, ja heistä monet siirtyvät asumaan ja työskentelemään Uudellemaalle. (Haapamäki & Piironen 2024.)

Kahteentoista suurimpaan taustamaaryhmään kuuluvat henkilöt muodostivat lähes kaksi kolmannesta (64 %) seudun kaikista Suomeen muuttaneista vuoden 2022 lopussa, ja tässä raportissa tarkastellaan tilannetta pääsääntöisesti näiden taustamaaryhmien osalta. Kovin pienten ryhmien osalta yksityiskohtaisten tilastotietojen esittely ei ole mielekästä eikä aina tietosuojasyistä mahdollistakaan. Raportissa esitellään monia tietoja myös vain kuuden suurimman tai joissain tapauksissa vain neljän suurimman

maahanmuuttajien taustamaaryhmän osalta, näidenkin yhteenlaskettu osuus kaikista on ensimmäisessä tapauksessa 49 % ja jälkimmäisessä 42 %.

Virolaistaustaiset sekä henkilöt, joilla taustamaa on Venäjä tai entinen Neuvostoliitto¹¹, olivat vuonna 2022 siis pääkaupunkiseudulla kaksi selvästi suurinta Suomeen muuttaneiden ryhmää. Näiden kahden taustamaaryhmän osuus pääkaupunkiseudun eurooppalaistaustaisista oli hyvin suuri, 68 %. Seuraavaksi suurimpia olivat irakilais- ja somalialaistaustaiset, joista viimeksi mainittujen osuus seudun afrikkalaistaustaisista oli kaksi kolmasosaa (65 %). Kiinalais- ja intialaistaustaiset muodostivat kaksi seuraavaksi suurinta ryhmää. Pääkaupunkiseudun aasialaistaustaiset muodostuvat kuitenkin varsin monista melko suurista taustamaaryhmistä.

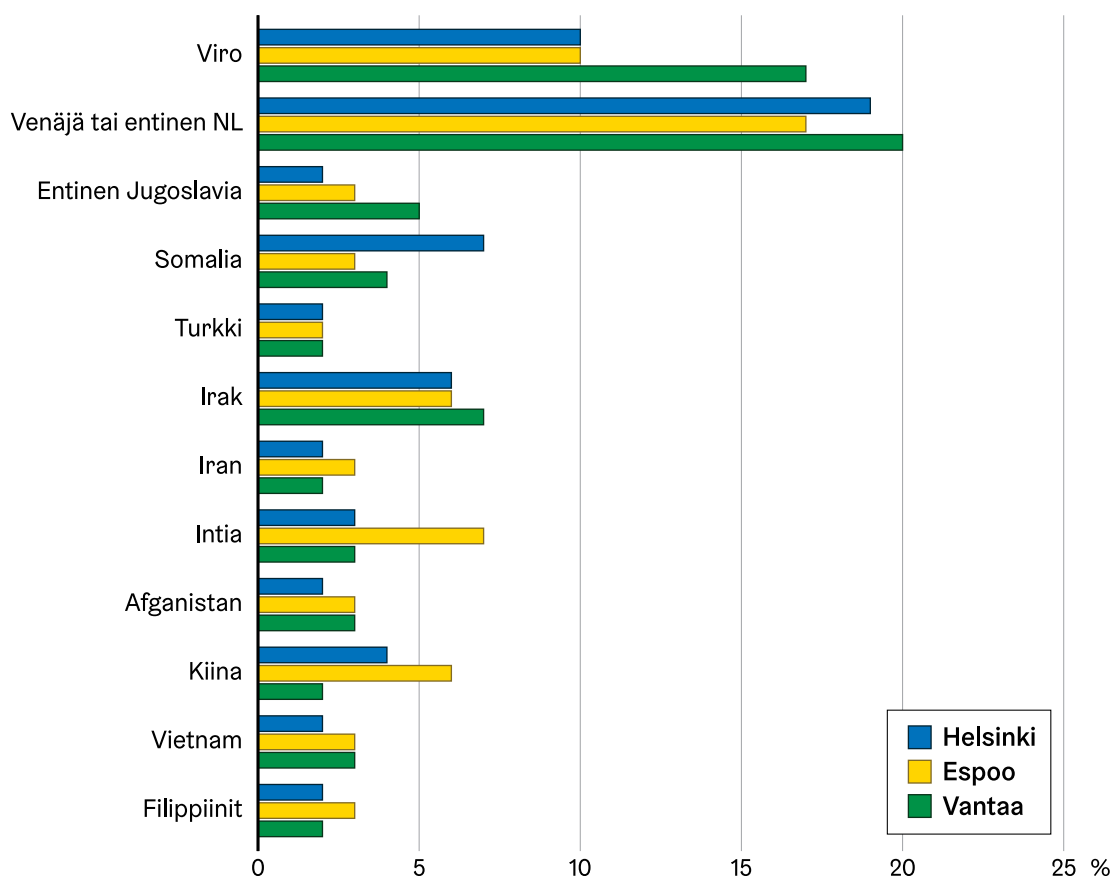
Kaupunkien välillä on jonkin verran eroja sen suhteen, mistä päin maailmaa kunnan maahanmuuttajat ovat lähtöisin.¹² Aasialaistaustaisten maahanmuuttajien osuus kaupungin ulkomailla syntyneistä ulkomaalaistaustaisista oli vuonna 2022 Espoossa 41 prosenttia, kun taas Helsingissä ja Vantaalla osuus oli pienempi, vajaa kolmannes (32 %). Vantaalla oli puolestaan suhteellisesti enemmän EU- ja muu Eurooppa -taustaisia (23 % ja 28 %) kuin Espoossa (19 % ja 24 %) ja Helsingissä (20 % ja 25 %). Tätä eroa selittää virolais- ja venäläis- tai neuvostoliittolaistaustaisten suuri määrä Vantaalla. Afrikkalaistaustaisia oli Helsingissä vuoden 2022 lopussa 16 prosenttia, Vantaalla 12 % ja Espoossa 11 %.

Pääkaupunkiseudun kaikissa kolmessa suuressa kaupungissa ne Suomeen muuttaneet, joiden taustamaa on joko Venäjä tai entinen Neuvostoliitto tai Viro, muodostivat vuonna 2022 kaksi suurinta ryhmää (kuvio 6). Vantaalla näihin ryhmiin kuuluvat henkilöt muodostivat 37 prosenttia kaikista maahanmuuttajista. Espoossa taustamaaryhmät ovat jakautuneet tasaisimmin, ja iranilais-, kiinalais-, intialais- ja filippiiniläistaustaisten osuus kaupungin kaikista Suomeen muuttaneista oli suurempi kuin Helsingissä ja Vantaalla. Espoossa asui vuoden 2022 lopussa reilu kolmannes (34 %) koko Suomen ulkomailla syntyneistä intialaistaustaisista. Helsingissä puolestaan somalialaistaustaisten osuus kaupungin maahanmuuttajista oli suurempi kuin sen naapurikaupungeissa: yli puolet (52 %) Suomeen muuttaneista somalialaistaustaisista asui vuonna 2022 Helsingissä.

11 Taulukoissa ja kuvioissa käytetään jatkossa muotoilua Venäjä tai entinen NL.

12 Ks. taustamaiden luokittelu laajempiin tausta-alueisiin ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten (maahanmuuttajat) osalta Liite 1 ja Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten (toinen sukupolvi) osalta Liite 2.

Kuvio 6. Kahteentoista taustamaaryhmään kuuluvien maahanmuuttajien osuus kaupungin kaikista maahanmuuttajista (%) Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Suomen koko tilastoidun väestön ja asuntoväestön välillä on tietty ero niihin sisältyvien henkilöiden määrissä. Asuntoväestöön perustuvia tilastoja käytetään siis luvussa 4 asumisen olosuhteita tarkasteltaessa. Asuntoväestöön kuuluvat ne väestötietojärjestelmään sisältyvät henkilöt, jotka ovat vuoden lopussa asuneet vakinaisesti varsinaisissa asunnoissa. Vuoden 2022 lopussa pääkaupunkiseudun asuntoväestöön kuului 194 944 ulkomailla syntynyttä ulkomaalaistaustaista henkilöä eli 10 287 henkilöä vähemmän kuin mitä edellä esiteltäisiin väestötietojärjestelmän tilastotietoihin sisältyy. Väestötiedoissa on siten ylipeittoa, joka johtuu pääasiassa siitä, että jotkut Suomeen muuttaneista ja väestöön sisällytetyistä henkilöistä ovat muuttaneet pois maasta tekemättä siitä ilmoitusta.¹³

Ero tietolähteiden välillä oli Helsingissä suhteellisesti ottaen hieman suurempi kuin Espoossa ja Vantaalla. Taustamaaryhmistä ero oli vuonna 2022 pääkaupunkiseudulla suurin ulkomailla syntyneiden somalialaistaustaisten tapauksessa. Siinä missä pääkaupunkiseudulla asui vuonna 2022 väestötietojärjestelmän mukaan 10 899 ulkomailla syntynyttä somalialaistaustaista henkilöä, asuntoväestöön heitä kuului 9 750. Väestötietojärjestelmän ylipeitolla on merkitystä esimerkiksi arvioitaessa maahanmuuttajien

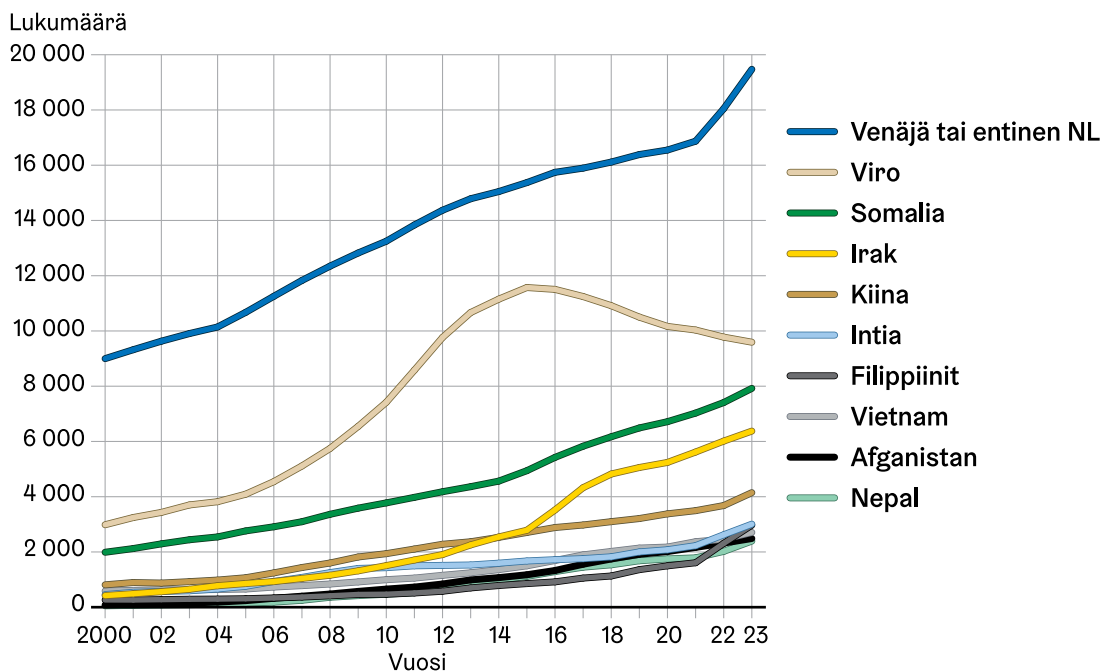
¹³ Marraskuussa 2024 Helsingin väestöstä poistettiin 1 666 sellaista henkilöä, jotka eri lähteistä saatavien tietojen perusteella olivat olleet tietymättömissä eli heidän asuinpaikkansa ei ole ollut viranomaisten tiedossa 1.1.2022 tai sen jälkeen. Tilastoissa on jonkin verran myös alipeittoa, koska kaikki Suomessa asuvat ihmiset eivät kuulu Suomen väestöön. Tällaisia ovat esimerkiksi lyhytaikaisesti oleskelevat henkilöt, turvapaikanhakijat sekä ilman oleskelulupaa Suomessa asuvat henkilöt. Raportin pääasiallisena kohdevuonna 2022 kuntakohtaisen virallisen väestön ulkopuolella on ollut myös suuri määrä EU:n tilapäisen suojelun direktiivin mukaisen oleskeluluvan piiriin kuuluvia Ukrainasta lähtemään joutuneita. Heistä moni on sittemmin saanut jostain pääkaupunkiseudun kunnasta kotikunnan, mutta koko Suomen tasolla vastaanottojärjestelmässä oli tätä kirjoitettaessa vielä noin 19 000 ukrainalaista.

kotoutumista työllisyysasteen avulla, koska se lasketaan tietynikäisten työllisten osuutena samanikäisestä väestöstä.

Kaikkiin kolmeen kaupunkiin muutti 2000-luvulla paljon ihmisiä Virosta etenkin maan liittyttyä Euroopan unioniin vuonna 2004 (kuviot 7, 8, 9). Erityisen korostunutta virolaisten muutto oli Espoon ja Vantaan tapauksessa. Vuosien 2000 ja 2015 välisenä aikana Helsingin virolaistaustaisten maahanmuuttajien määrä kasvoi noin 3 000:sta yli 11 500:een eli nelinkertaistui. Samaan aikaan virolaistaustaisten määrä Espoossa kasvoi muutamasta sadasta yli viiteentuhanteen henkilöön, ja Vantaalla virolaistaustaisten maahanmuuttajien määrä 20-kertaistui 6 500 henkilöön. Nämä muutokset selittyvät suurelta osin suoralla maahanmuutolla, mutta mukana on myös pääkaupunkiseudun ja tietenkin myös koko Suomen sisäistä muuttoliikettä.

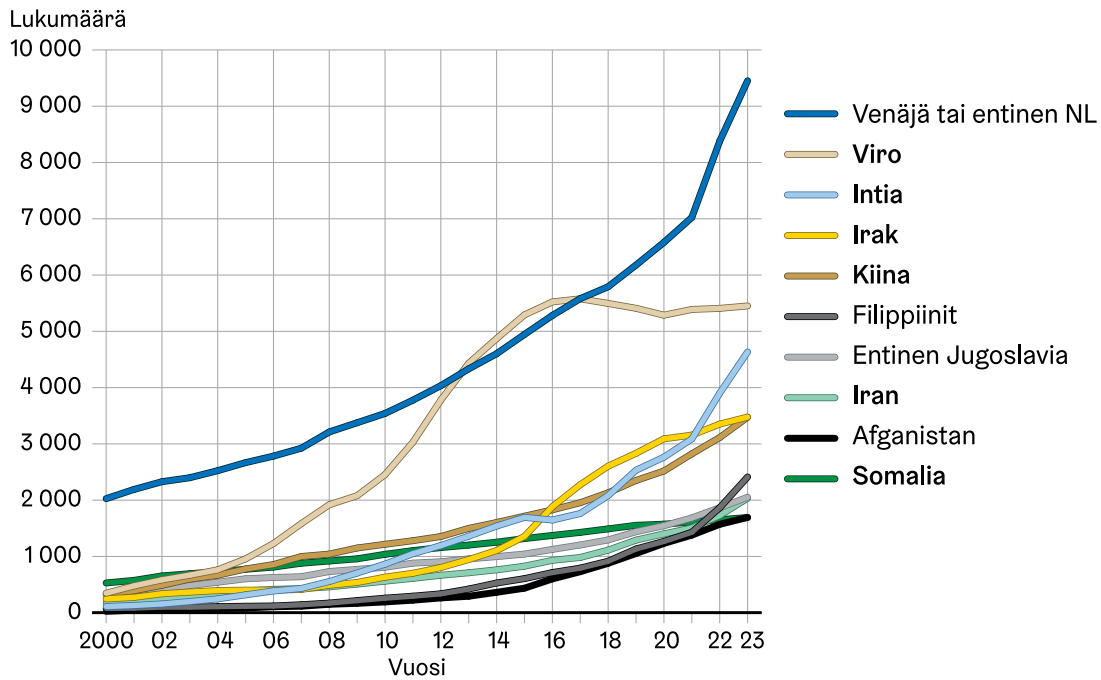
Helsingin ja Espoon virolaistaustaisten maahanmuuttajien määrät kääntyivät kuitenkin vuoden 2015 paikkeilla jopa sittemmin tasaantuneeseen laskuun paluumuuton, muualle pääkaupunkiseudulle muuton ja muualle Suomeen muuton seurauksena. Venäläis- ja neuvostoliittolaistaustaisten määrän kasvu oli pitkään tasaista, mutta selvästi aikaisempaa vahvempaa vuosina 2022 ja 2023. Somalialaistaustaisten määrän kasvu on niin ikään ollut kaikissa kolmessa kaupungissa tasaista, kun taas Suomeen muuttaneiden irakilaistaustaisten määrät kasvoivat pääkaupunkiseudulla selvästi vuoden 2015 niin sanotun pakolaiskriisin seurauksena.¹⁴

Kuvio 7. Kymmeneen suurimpaan taustamaaryhmään kuuluvat maahanmuuttajat (N) Helsingissä vuosina 2000–2023. Aineistolähde: Tilastokeskus

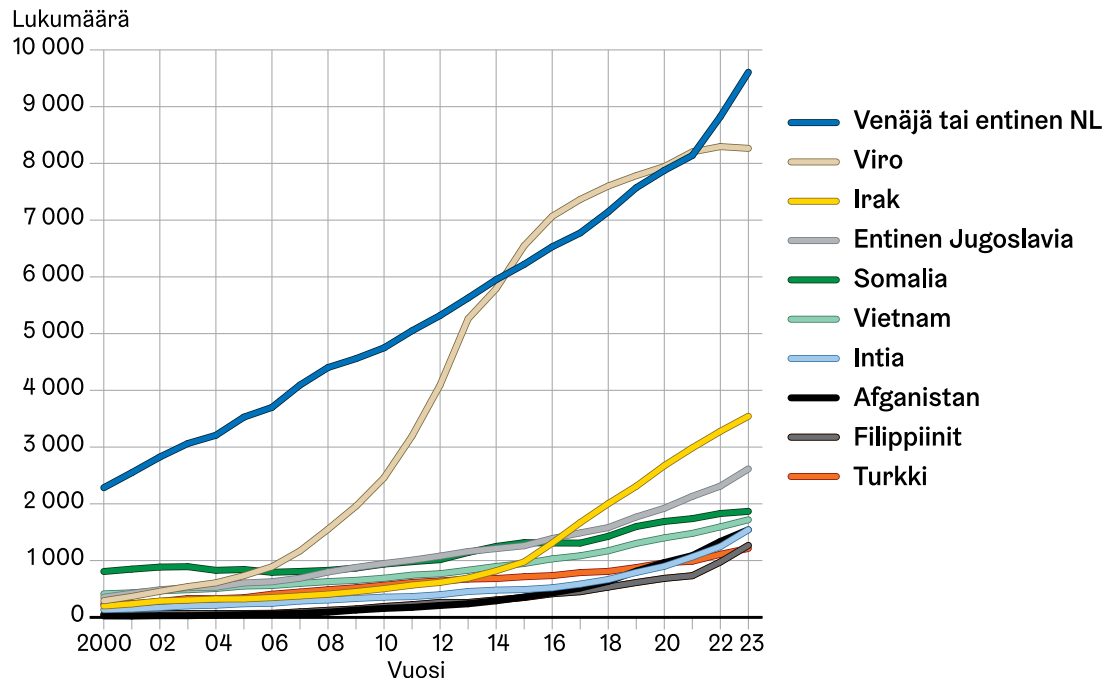

14 Kuvioissa 6, 7 ja 8 venäläis- tai neuvostoliittolaistaustaisten ryhmä on jonkin verran pienempi kuin tätä tutkimusta varten tilatessa Tilastokeskuksen aineistossa, jota tässä raportissa pääasiallisesti hyödynnetään. Tämä johtuu siitä, että viimeksi mainittuun aineistoon luokkaan ”entinen Neuvostoliitto” sisältyvät Baltian maita lukuun ottamatta Neuvostoliiton hajoamisen yhteydessä itsenäistyneet maat. Nämä puolestaan puuttuvat kuvioiden 6,7 ja 8 tiedoista.

Kuvio 8. Kymmeneen suurimpaan taustamaaryhmään kuuluvat maahanmuuttajat (N) Espoossa vuosina 2000–2023. Aineistolähde: Tilastokeskus

Kuvio 9. Kymmeneen suurimpaan taustamaaryhmään kuuluvat maahanmuuttajat (N) Vantaalla vuosina 2000–2023. Aineistolähde: Tilastokeskus

Kansainväliseen muuttoliikkeeseen sisältyy aina tiettyä ennakoimattomuutta. Keväällä 2020 alkanut koronapandemia vähensi hetkellisesti merkittävästi globaalia liikkuvuutta, ja siten myös muuttoa Suomeen (Saukkonen 2020c). Maahanmuutto on kuitenkin ollut sittemmin runsasta. Etenkin vuosina 2022 ja 2023 nettomaahanmuutto on ollut reilusti positiivista, ja ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten määrä on siten kasvanut selvästi. Vuoden 2023 kasvusta suurehko osa on ollut seurausta Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan, koska tällöin moni tilapäisen suojelun piirissä ollut sai jostain Suomen kunnasta kotikunnan.

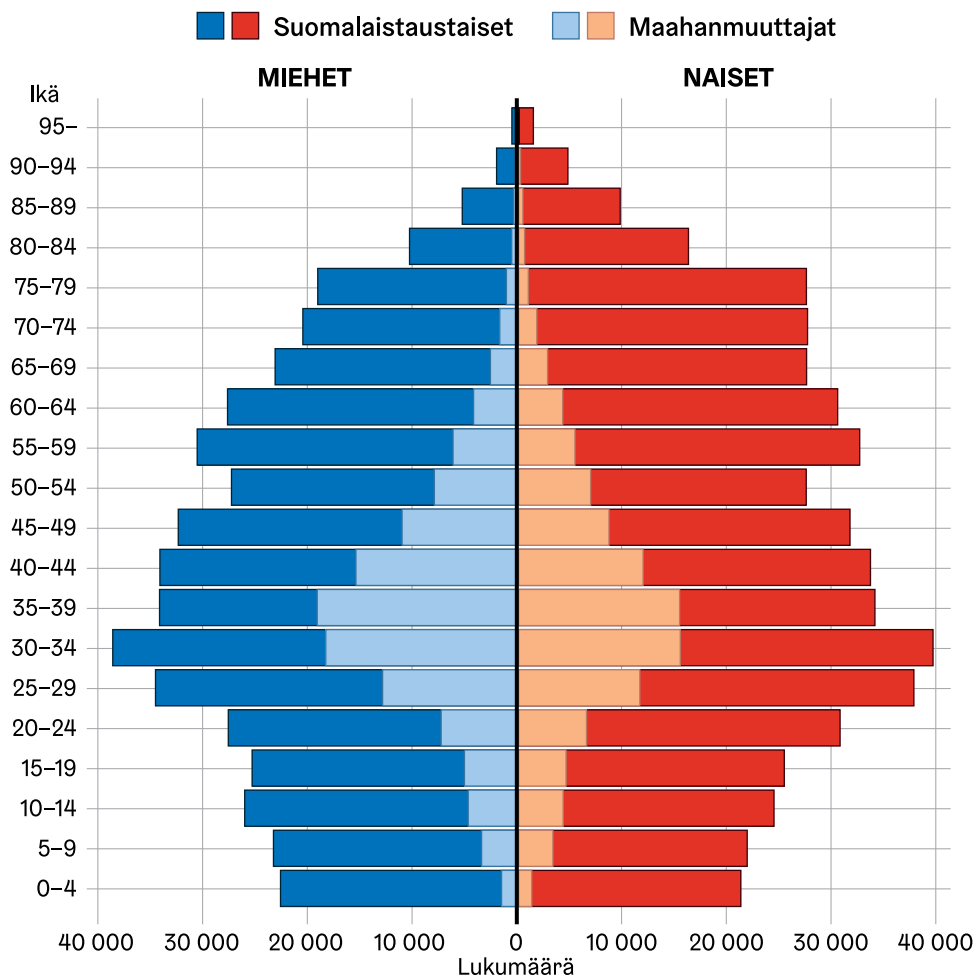
Rekisteripohjaista tietoa Suomeen muuttaneiden ulkomaalaistaustaisten Suomeen muuton syystä tai oleskeluluvan perusteesta ei toistaiseksi ole ollut helposti saatavilla. THL:n toteuttamassa MoniSuomi-tutkimuksessa¹⁵ tutkimukseen osallistuneilta kysyttiin tärkeintä Suomeen muuton syytä. Pääkaupunkiseudun (pl. Kauniainen) vastauksissa korostuivat oma työ ja työnhaku (25 %), perhesyyt (23 %) ja pakolaisuus (21 %). Perhe on itse asiassa suurin yksittäinen muuttope- ruste, koska heitä sisältyy myös pakolaistaustaisiin, puolison työn tai opiskelun vuoksi muuttaneisiin (8 %) ja inkerinsuomalaisiin paluumuuttajiin (8 %). Opiske- lijoiden osuus oli tutkimuksen toteutusajankohtana eli vuosina 2022–2023 kaksi- toista prosenttia. Eri maahanmuuttosyyt korostuvat taustamaaryhmissä eri tavoin. Venäläis- tai neuvostoliittolaistaustaiset ovat hyvin monimuotoinen ryhmä, ja virolaistaustaisista suuri osa on puolestaan tullut Suomeen työperusteisesti. Pakolaisuus korostuu etenkin Irakista ja muualta Lähi-idästä sekä Somaliasta ja muualta Afrikasta tulleiden keskuudessa. (Saukkonen & Tanska 2024, 15–21; ks. myös Pitkänen, Saukkonen & Westinen 2019, 19–20.)

15 MoniSuomi 2022 -tiedonkeruun koko nimi on Kansallinen tutkimus ulkomailla syntyneiden terveydestä, hyvinvoinnista ja palveluista. Sitä rahoittivat THL:n lisäksi myös Espoon, Helsingin, Turun ja Vantaan kaupungit, ja tulosten raportointia THL:ssa on rahoittanut myös Euroopan unionin Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto AMIF. (Kuusio & García Velázquez ym. 2023.) Tutkimus on jatkoa aikaisemmin toteutetuille Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimukselle (UTH) (Nieminen, Sutela & Hannula toim. 2014) ja Ulkomaalaistaustaisten terveys ja hyvinvointi Suomessa- tutkimukselle (FinMonik) (Kuusio ym. toim. 2020).

Suomeen muuttaneiden ikärakenne tukee pääkaupunkiseudun huoltosuhdetta

Suomalaistaustaisen ja ulkomailla syntyneen ulkomaalaistaustaisten väestön ikärakenteet poikkeavat selvästi toisistaan (kuvio 10). Suomalaistaustaisessa väestössä viisivuotiskäluokkien väliset erot aina 80-vuotiaisiin asti ovat melko pieniä, kun taas Suomeen muuttaneessa väestössä 25–44-vuotiaiden ikäryhmään sijoittuvat neljä ikäluokkaa ovat sekä nuorimpia että vanhimpia ikäluokkia selvästi suurempia. Näissä ikäluokissa miehiä on myös selvästi enemmän kuin naisia. Ikääntyneiden ikäluokkiin vahvemmin painottuvassa kantaväestössä naisten määrä on puolestaan vanhimmissa ikäluokissa selvästi suurempi. Suomeen muuttaneiden ulkomaalaistaustaisten joukossa on varsin vähän lapsia, joiden määrä ja väestöosuus ovat puolestaan selvästi suurempia myöhemmin tarkasteltavassa Suomessa syntyneessä maahanmuuton toisessa sukupolvessa. Kuviota tulkittaessa on hyvä huomioida, että kaikki neljä palkkia lähtevät molempiin suuntiin nollassa eli maahanmuuttajien palkit ovat osin suomalaistaustaisten palkkien päällä.

Kuvio 10. Suomalaistaustaisten ja ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten ikärakenteet sukupuolen mukaan (N) pääkaupunkiseudulla vuoden 2023 lopussa. Aineistolähde: Tilastokeskus

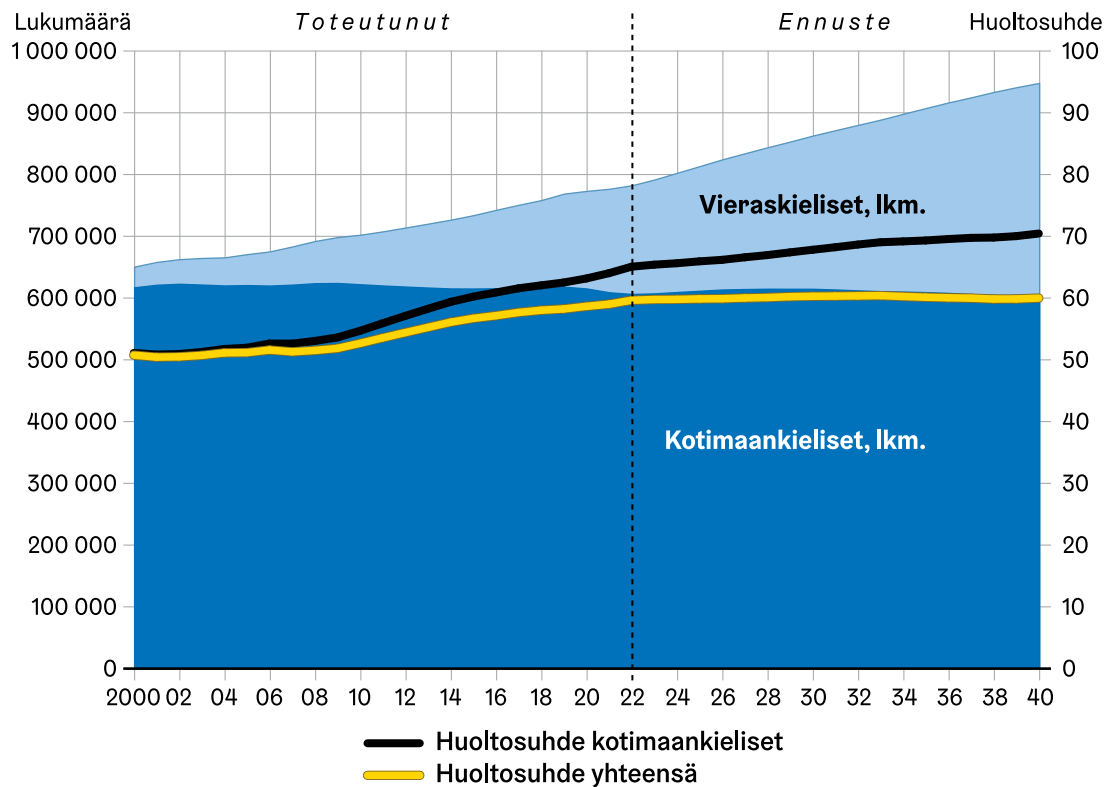

Pääkaupunkiseudun ja myös koko Suomen maahanmuuttajat ovat siis suurimmaksi osaksi työkäisiä. Nuorten aikuisten eli 20–29-vuotiaiden osuus seudun maahanmuuttajista oli vuonna 2022 lähes viidennes (17 %) ja 30–64-vuotiaiden osuus noin kaksi kolmasosaa (66 %). Alle 20-vuotiaiden maahanmuuttajien osuus kaikista maahanmuuttajista oli Espoossa (13 %) ja Vantaalla (13 %) hieman korkeampi kuin Helsingissä (10 %). Yli 65-vuotiaita maahanmuuttajia on pääkaupunkiseudulla vielä melko vähän, viitisen prosenttia kaikista ulkomailta syntyneistä ulkomaalaistaustaisista. Helsingissä heidän osuutensa on hieman korkeampi kuin Espoossa ja Vantaalla.

Pääkaupunkiseudun suomalaistaustaisten ikärakenne painottuu puolestaan selvästi enemmän sekä alle 15-vuotiaiden että yli 65-vuotiaiden ikäluokkiin. Työkäisten osuus on vain vähän yli kuusikymmentä prosenttia. Väestöllinen huoltosuhde eli lasten ja vanhuseläkeikäisten määrän suhde työkäisen väestön määrään onkin pääkaupunkiseudulla alkanut heikentyä.

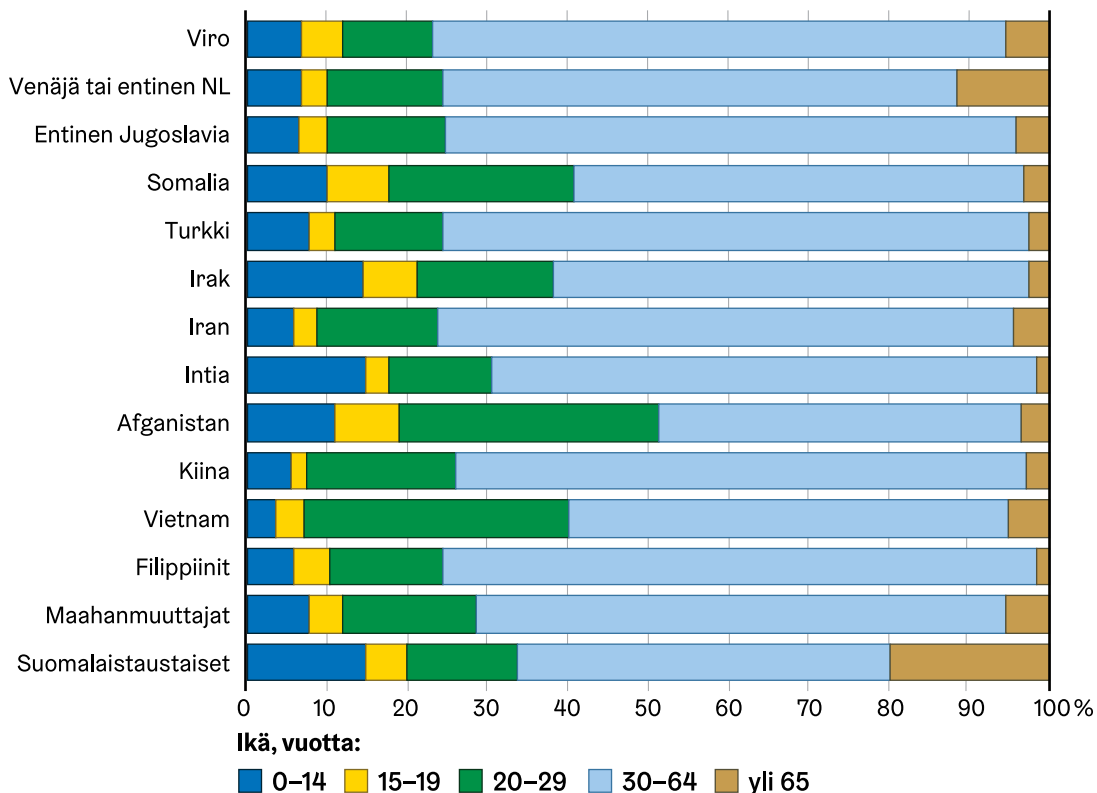
Uudenmaan liiton vieraskielisen väestön ennusteen (Espoon ym. 2023) avulla asiaa on mahdollista tarkastella sekä toteutuneen kehityksen että oletetun tulevaisuuden osalta. Kuviossa 11 näkyvät sekä työkäisten (tässä 18–64-vuotiaat) kotimaankielisten määrät vuosina 1999–2021 (toteutunut) ja 2022–2040 (ennuste) että väestöllinen huoltosuhde sekä koko väestön että vain kotimaankielisen väestön osalta. Ilman vieraskielistä väestöä huoltosuhteen heikkeneminen olisi siis selvästi suurempaa, ja näin olisi ennusteen mukaan myös lähitulevaisuudessa.

Kuvio 11. Työkäisten (18–64-vuotiaat) määrä (N) äidinkielen mukaan ja väestöllinen huoltosuhde (%) yhteensä ja kotimaankieliset pääkaupunkiseudulla 1999–2021 (toteutunut) ja 2022–2040 (ennuste). Aineistolähde: Tilastokeskus

Maahanmuuttajien suurimpien taustamaaryhmien ikärakenteissa on joitain eroja (kuvio 12). Yli 65-vuotiaiden osuus oli vuonna 2022 selvästi suurin niillä ulkomailla syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla, joiden taustamaa on Venäjä tai entinen Neuvostoliitto. Alle 20-vuotiaiden osuus on puolestaan suurin afganistanilais-, intialais-, irakilais- ja somalialaistaustaisten maahanmuuttajien ryhmissä. Afganistanilaistaustaisista yli puolet on alle 30-vuotiaita. Edellä mainittujen ryhmien lisäksi seudun vietnamilaistaustainen väestö on varsin nuorta, joskin alle 20-vuotiaita Suomeen muuttaneita on vähän. Suomeen muuttaneista virolaistaustaisista yli neljä viidesosaa (83 %) on 20–64-vuotiaita.

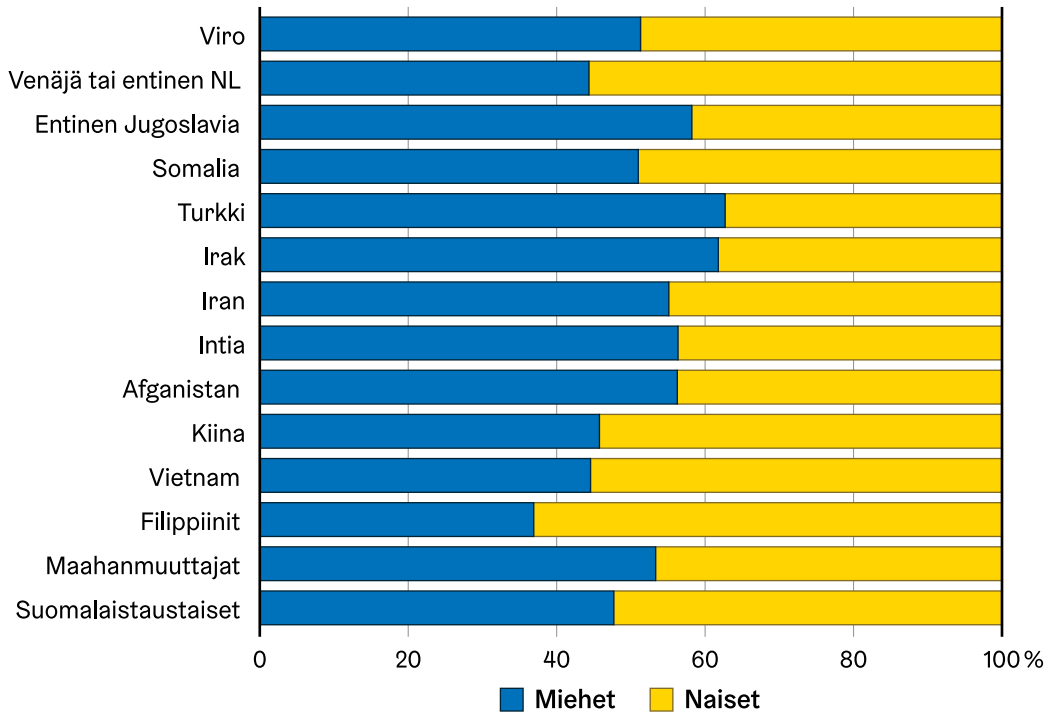
Kuvio 12. Maahanmuuttajien ja suomalaistaustaisten ikärakenne taustamaan mukaan (%) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus*

* Maahanmuuttajat tarkoittaa kuvioissa kaikkia ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia yhteensä, suomalaistaustaiset puolestaan kaikkia syntyperältään suomalaistaustaisia yhteensä.

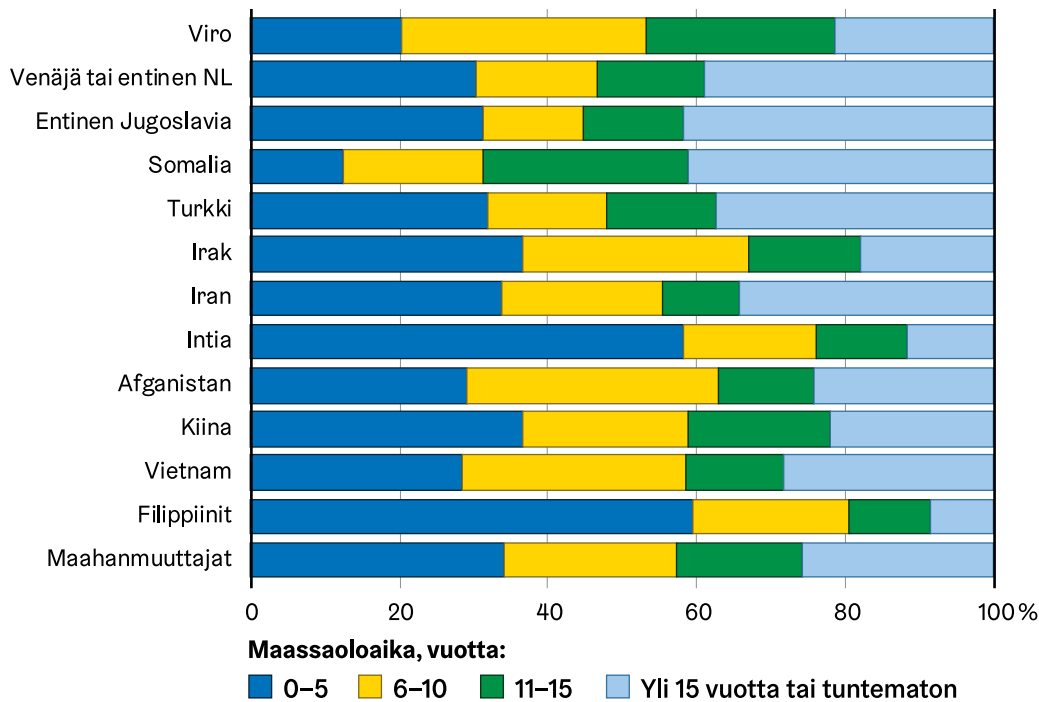
Pääkaupunkiseudun maahanmuuttajista 53 prosenttia oli vuonna 2022 miehiä, Vantaalla osuus oli hieman suurempi (55 %) kuin Espoossa ja Helsingissä (53 %). Seudun suomalaistaustaisten keskuudessa on pieni naisenemmistö (52 %). (Kuvio 13.) Taustamaaryhmien välillä on kuitenkin jälleen eroja, jotka ovat paikoin jopa varsin suuria. Pääkaupunkiseudun turkkilais- ja irakilaistaustaisten ryhmissä oli selvä miesenemmistö. Kuvion ulkopuolisista thaimaalaistaustaisista jopa 82 prosenttia oli vuonna 2022 naisia. Naisenemmistö oli selvä myös filippiiniläistaustaisten ryhmässä (63 %) sekä niillä, joilla taustamaa oli Kiina (54 %), Vietnam (55 %) tai Venäjä tai entinen Neuvostoliitto (56 %).

Kuvio 13. Maahanmuuttajien ja suomalaistaustaisten sukupuolirakenne taustamaan mukaan (%) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022.
Aineistolähde: Tilastokeskus

Koska maahanmuutto Suomeen alkoi kasvaa vasta 1990-luvun alussa, vain harva Suomeen muuttanut on asunut maassamme pidempään kuin kolmekymmentä vuotta. Itse asiassa suuri osa heistä on tullut Suomeen vasta viime vuosien aikana. Pääkaupunkiseudun maahanmuuttajista 34 prosenttia oli vuonna 2022 asunut Suomessa korkeintaan viisi vuotta ja noin neljännes (26 %) yli viisitoista vuotta (kuvio 14). Vähintään viisitoista vuotta Suomessa asuneiden suhteellinen osuus oli korkein jugoslaviaalaistaustaisilla (42 %) ja somaliaalaistaustaisilla (41 %) sekä niillä, joilla taustamaa oli Venäjä tai entinen Neuvostoliitto (39 %). Usein työperusteisesti muuttaneista intialais- ja filippiiniläistäustaisista yli puolet oli kuulunut Suomen väestöön korkeintaan viisi vuotta.

Kuvio 14. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien maassaoloaika taustamaan mukaan (%) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Suomeen muuttaneiden koulutus olisi erittäin tärkeä tieto kotoutumisen seurannan ja analysoinnin kannalta. Suurelta osalta maahanmuuttajista puuttuu kuitenkin tieto ulkomailla suoritetuista tutkinnoista suomalaisessa tutkintorekisterissä. Kyseinen rekisteri sisältää vain Suomessa suoritettuja tutkintoja sekä ne ulkomailla suoritettuja tutkintoja, joille on haettu vastaavuus suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Tilastokeskus on toteuttanut tietojen täydennyskeruita vuosina 2019 ja 2023 ja estimoinut niiden avulla ulkomaalaistaustaisen väestön koulutusrakennetta (Witting 2024). Tällä tavoin on saatu tutkintorekisteripohjainen tulos, joka pitkälti vastaa kyselytutkimusten tuottamia tietoja. MoniSuomi-tiedonkeruun ja muiden vastaavien lähteiden mukaan Suomeen muuttanut väestö on koulutuksen osalta vahvasti polarisoitunut. Pääkaupunkiseudulla lähes puolella (46 %) oli oman ilmoituksen mukaan vähintään alempi tai ylempi korkeakoulututkinto. Korkeintaan perusasteen varaan jääneitä oli kuitenkin noin viidennes, mitä sitäkin voi Suomeen muuttaneiden ikärakenteen huomioon ottaen pitää varsin suurena osuutena. Taustamaiden välillä on suuria eroja. Esimerkiksi venäläis- tai neuvostoliittolaistaustaisilla on usein korkea koulutus, virolaistaustaisilla sen sijaan painottuu toisen asteen tutkinto. Joiltain alueilta tulleista suuri osa on saanut Suomesta kansainvälistä suojelua. Heistäkin monilla on korkea-asteen koulutus, mutta useilla on myös takanaan hyvin vähän koulutusta. (Saukkonen & Tanska 2024, 22–24.)

4 Maahanmuuttajien asumisen olosuhteet

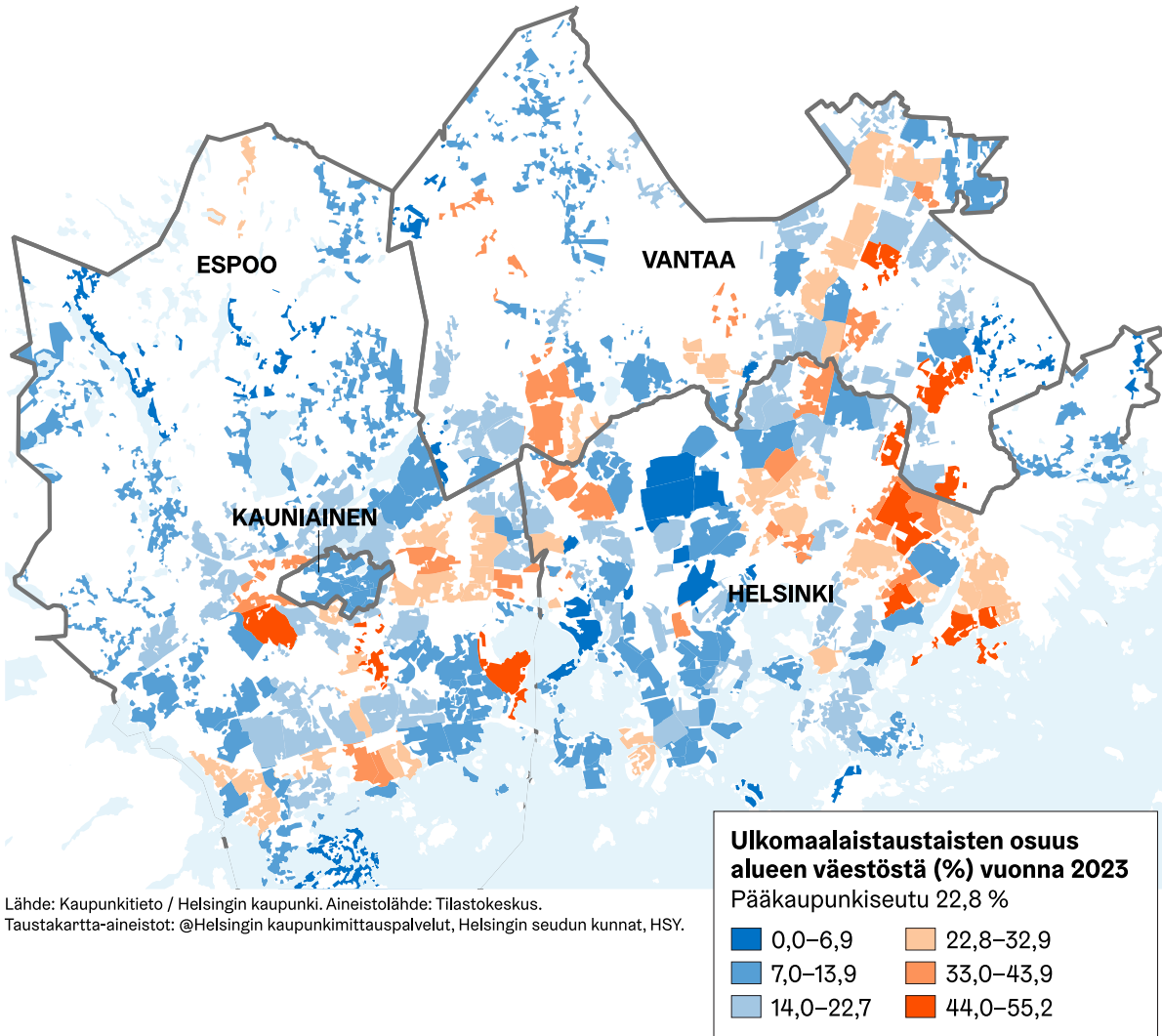
- Ulkomaalaistaustaisten osuus on noin puolet väestöstä pääkaupunkiseudun joillain asuinalueilla. Kansainvälisessä vertailussa eriytyminen on kuitenkin yhä maltillisella tasolla.
- Suomeen muuttaneet asuvat pääkaupunkiseudulla kantaväestöön verrattuna useammin ahtaasti. Asumisen ahtaus on yleistä erityisesti lapsiperheissä, ja se vaihtelee suuresti taustamaittain.
- Yhä useampi Suomeen muuttanut asuu omistusasunnossa, mutta osuus kaikista ulkomaalaistaustaisista asuntokunnista ei kuitenkaan ole kasvanut. Vapaaehtoinen vuokra-asuminen on ollut vahvasti kasvussa.

Ulkomaalaistaustaisten osuus väestöstä vaihtelee alueittain

Ulkomaalaistaustaista väestöä sijoittuu pääkaupunkiseudun kaikille alueille. Sijoittuminen ei kuitenkaan ole tasaista, vaan joillain alueilla Suomeen muuttaneita ja heidän lapsiaan on paljon enemmän, ja heidän osuutensa alueen väestöstä on suurempi kuin toisilla alueilla. Yleisesti ottaen osuus väestöstä on nyt kunnan keskiarvoa suurempi samoilla alueilla kuin missä näin oli jo 1990-luvun lopussa. Lisäksi näiden alueiden ero pienempien väestöosuuksien alueisiin on sittemmin kasvanut. Tässä mielessä alueellinen eriytyminen on pääkaupunkiseudulla lisääntynyt. Ulkomaalaistaustaisten väestöosuus oli vuoden 2023 lopussa suurin pääkaupunkiseudun itäisissä osissa Vantaan Hakunilassa ja Koivukylässä (37 % ja 31 %) sekä Helsingin Itäisessä suurpiirissä (33 %) ja toisaalta lännessä Vanha-Espoon suuralueella (32 %).

Jos tarkastellaan Helsingin osa-alueita ja niitä vastaavia Espoon pienalueita ja Vantaan kaupunginosia, korkeimmat osuudet olivat vuoden 2023 lopussa Vantaan Länsimäessä ja Havukoskella (molemmissa 55 %) sekä Espoon Suvelassa (53 %) (kuvio 15). Näiden jälkeen seuraavana on Espoon Otaniemi (50 %), jonka ulkomaalaistaustainen väestö poikkeaa Aalto-yliopiston ja monien esimerkiksi IT-alan yritysten vuoksi muista alueista rakenteeltaan selvästi. Ulkomaalaistaustaisten osuus oli korkea myös Vantaan Hakunilassa (48 %) sekä Helsingin Itäkeskuksessa (47 %) ja Kontulassa (47 %) ja Espoon Suurpellossa (46 %). Vuoden 2023 lopussa seudun vieraskielisistä lähes joka viides (N=52 682) asui alueella, jossa vieraskielisten osuus väestöstä oli vähintään 40 %. Toisaalta lähes joka viides (18 %) asuu pääkaupunkiseudulla alueella, jolla ulkomaalaistaustaisten osuus on alle kymmenen prosenttia.

Kuvio 15. Ulkomaalaistaustaisten osuus alueen väestöstä pääkaupunkiseudulla 31.12.2023. Aineistolähde: Tilastokeskus

Ulkomaalaistaustaisten alueellinen eriytyminen vaihtelee väestöryhmittäin

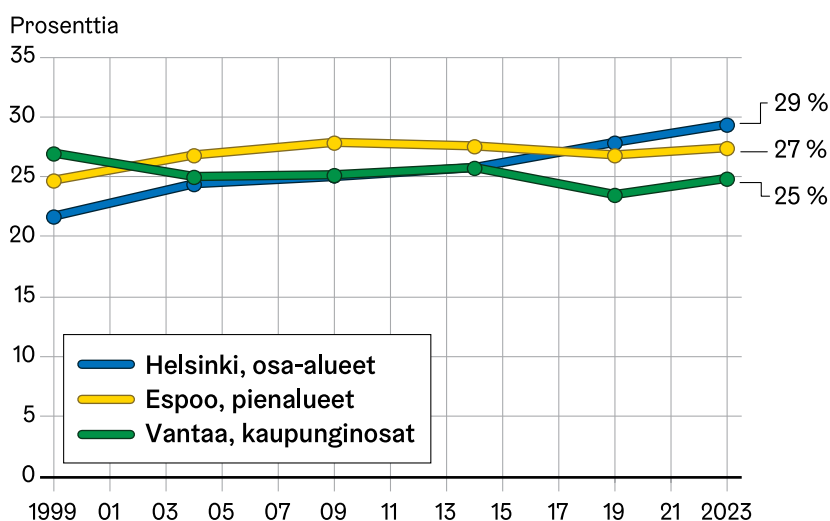
Alueiden lisäksi myös väestöryhmät voivat eriytyä toisistaan esimerkiksi kansalaisuuden, syntyperän, synnyinmaan tai kielen kautta tarkasteltuna. Siinä missä yhdet ulkomaalaistaustaisten ryhmät sijoittuvat melko tasaisesti kaupungin eri alueille, toiset voivat keskittyä asumaan vain muutamille asuinalueille. Tällöin nämä ryhmät saattavat myös muodostaa näillä alueella suuren osan paikallisista ulkomaalaistaustaisista tai jopa koko väestöstä.

Tämänkaltaista väestöryhmien välistä etnistä eriytymistä voidaan tarkastella hyödyntämällä erilaisuusindeksiä. Sen avulla voidaan arvioida, kuinka suuren osan tiettyyn ryhmään kuuluvista ihmisistä tulisi sijoittua toisin kaupungin alueilla kuin missä he nyt asuvat, jotta alueellinen jakauma olisi sama kuin toisella ryhmällä. Indeksillä lasketaan siis kahden väestöryhmän välille, ja se voi teoriassa vaihdella välillä 0–1 (eli 0–100 %). (Ks. tarkemmin Vilka & Hirvonen 2018.) Tässä yhteydessä tarkasteluun on valittu tiedot Helsingistä osa-alueista, Espoosta pienalueista ja Vantaalla kaupunginosista.

Vuonna 2022 vieraskielisten erilaisuusindeksin arvo pääkaupunkiseudulla oli 27 prosenttia, alueen suomen-, ruotsin- ja saamenkielisiin rinnastettuna. Arvo on Helsingissä jonkin verran korkeampi kuin Espoossa ja Vantaalla (kuvio 16). Viimeisen parinkymmenen aikana tapahtuneet muutokset ovat olleet aika pieniä. Helsingissä erilaisuusindeksin arvo on kuitenkin noussut 22 %:sta vuonna 1999 yli 29 prosenttiin vuonna 2021. Alueellinen eriytyminen on lasten ja nuorten osalta voimakkaampaa kuin aikuisväestössä (Vilka, Högnabba, Bernelius & Henriksson 2023, 9).

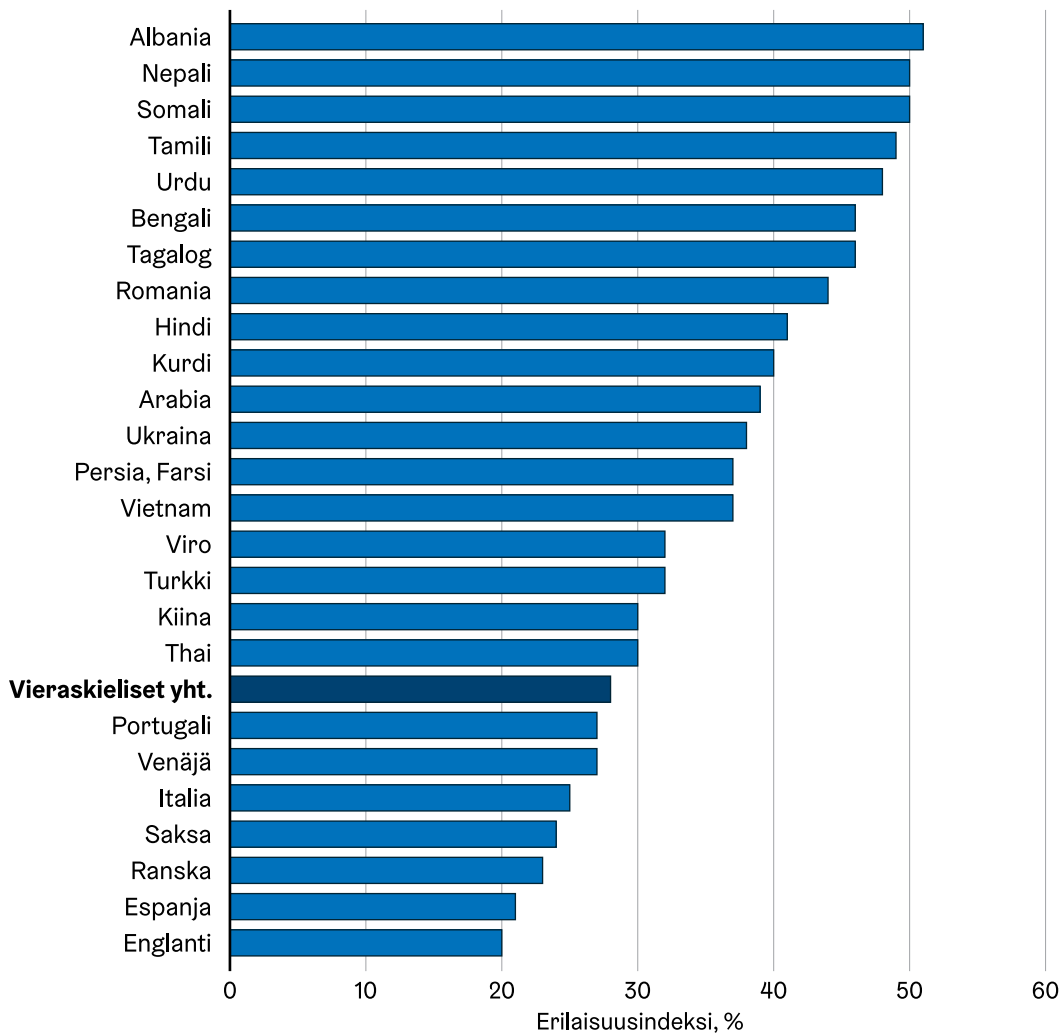
Vuonna 2022 erilaisuusindeksin arvo oli suurimmista kaupungeista selvästi suurin Turussa, 43 %. Tampereellakin se oli hieman korkeampi kuin pääkaupunkiseudulla keskimäärin, 28 %. Segregaatio näin mitattuna on ollut Helsingissä (ja siten myös muissa pääkaupunkiseudun suurissa kaupungeissa) myös vähemmän jyrkkää kuin esimerkiksi Ruotsin suurissa kaupungeissa. (Hirvonen 2019, 50–57.)

Kuvio 16. Vieraskielisten erilaisuusindeksin arvoja verrattuna kotimaankielisiin Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla 1999–2023. Aineistolähde: Tilastokeskus, laskelmat Jukka Hirvonen

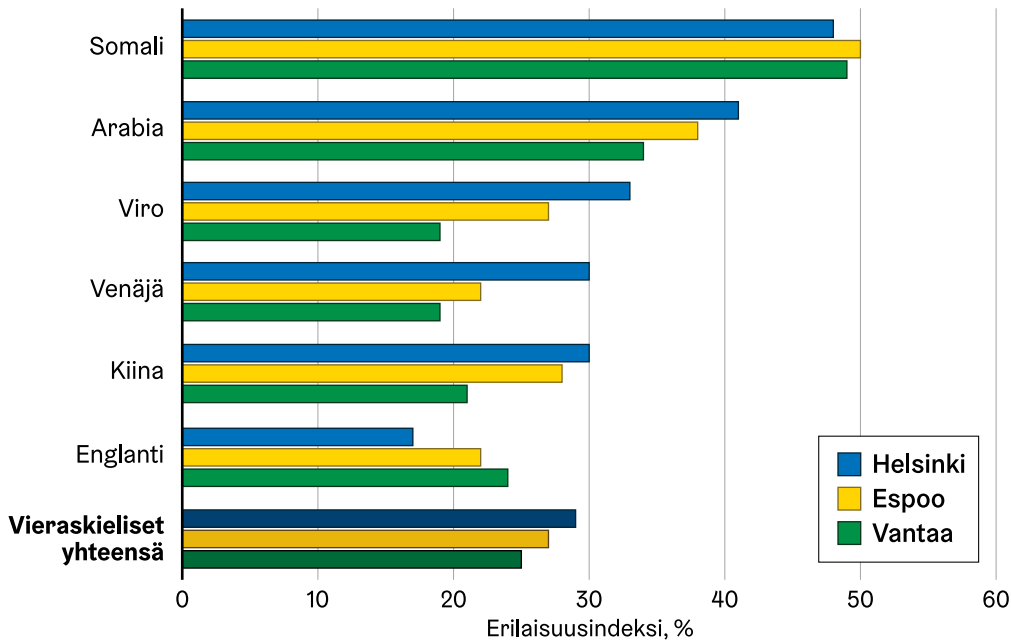
Ulkomaalaistaustaisten väestöryhmän sisällä on kuitenkin hyvin suuria eroja. Kuvioon 17 on valikoitu ne kieliryhmät, joissa on pääkaupunkiseudulla vähintään 2 000 henkilöä. Näistä ryhmistä suomalaistaustaiseen kantaväestöön verrattuna eriytyneimpiä olivat albaniankieliset, nepalinkieliset ja näitä selvästi suurempi ryhmä somalinkieliset. Näissä kieliryhmissä joka toisen pitäisi asua toisaalla, jotta jakauma olisi sama kuin kotimaankielisillä. Monien kieliryhmien erilaisuusindeksin arvo oli puolestaan melko matala: suurimmista ryhmistä vironkielisillä 32 % ja venäjänkielisillä 27 %. (Ks. myös Hirvonen & Puustinen 2016.)

Kuvio 17. Erilaisuusindeksin arvoja äidinkielen mukaan, suurimmat kieliryhmät vs. kotimaankieliset pääkaupunkiseudulla 2023. Aineistolähde: Tilastokeskus, laskelmat Jukka Hirvonen

Suurimmista kieliryhmistä somalinkielisten erilaisuusindeksin arvossa ei ole pääkaupunkiseudun suurimpien kaupunkien välillä juuri eroa. Monien muiden kieliryhmien kohdalla erilaisuusindeksin arvo oli vuonna 2023 Vantaalla matalampi kuin Espoossa ja Helsingissä. Helsingin ero Vantaaseen oli varsin suuri vironkielisten ja venäjänkielisten tapauksessa. Kuvioon 18 on sisällytetty myös englanninkieliset, joiden erilaisuusindeksin arvo on Helsingissä ja Espoossa matalampi kuin muiden kuviossa näkyvien kieliryhmien. Vantaan englanninkieliset asuvat seudun kaupunkien välisessä vertailussa eriytyneimmin.

Kuvio 18. Suurimpien kieliryhmien erilaisuusindeksin arvoja, kieliryhmät vs. kotimaankieliset Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla 2023. Aineistolähde: Tilastokeskus, laskelmat Jukka Hirvonen

Helsingin osalta voidaan myös todeta, että vuosien 2012 ja 2023 välillä erilaisuusindeksin arvo on kasvanut merkittävästi kaupungin tagaloginkielisillä (36 % -> 45 %). Kasvua on seitsemän prosenttiyksikön verran arabiankielisillä ja kuuden prosenttiyksikön verran myös kurdinkielisillä. Kyseisellä ajanjaksolla tagaloginkielisten määrä on noin nelinkertaistunut Filippiineiltä suuntautuneen muuton myötä, ja myös arabiankielisten määrä on kasvanut kaksinkertaiseksi, pitkälti irakiläistäustaisten vahvasti kasvaneen muuton seurauksena. Sen sijaan esimerkiksi kiinalais- ja vietnamiläistäustaisten erilaisuusindeksin arvot ovat jonkin verran pienentyneet.

Maahanmuuttajat asuvat kantaväestöä useammin ahtaasti

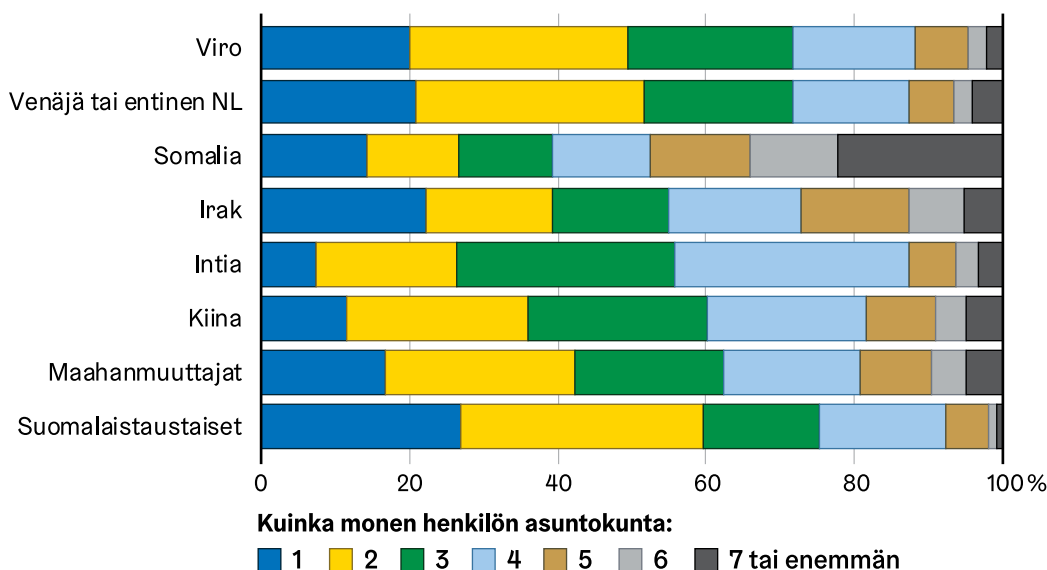
Pääkaupunkiseudun suomalaistaustaisten ja Suomeen muuttaneiden ulkomaalaistaustaisten välillä on eroja asutokunnan koossa (kuviot 19). Yli neljännes (27 %) suomalaistaustaisista asui vuonna 2022 yhden henkilön taloudessa ja jopa 60 prosenttia heistä asui asutokunnassa, jossa oli korkeintaan kaksi henkilöä. Maahanmuuttajista yksin asui 17 prosenttia ja korkeintaan kahden henkilön taloudessa 43 prosenttia. Vähintään kolmen henkilön asutokunnissa asuminen on selvästi yleisempää ulkomailla syntyneille ulkomaalaistaustaisille kuin kantaväestöön kuuluvilla henkilöillä.

Pääkaupunkiseudun sisällä pienissä asutokunnissa asuminen on Helsingissä yleisempää kuin Espoossa ja Vantaalla niin suomalaistaustaisten kuin maahanmuuttajien osalta. Korkeintaan kahden henkilön asutokunnassa asui vuonna 2022 Helsingin ulkomailla syntyneistä ulkomaalaistaustaisista 45 prosenttia. Espoossa vastaava osuus oli 38 prosenttia ja Vantaalla 40 prosenttia. Kaikista suurimpien asutokuntien osalta kaupungit eivät juuri eronneet toisistaan. Niiden Suomeen muuttaneiden ulkomaalaistaustaisten henkilöiden osuus, jotka asuvat 3–5 hengen taloudessa, on kuitenkin Espoossa (52 %) ja Vantaalla (49 %) suurempi kuin Helsingissä (45 %).

Erot taustamaiden välillä ovat tässäkin tapauksessa suuria, kuten suurimpien taustamaaryhmien osalta näkyy kuviosta 19. Eniten suomalaistaustaisista poikkesivat pääkaupunkiseudun somalialaistaustaiset maahanmuuttajat, joista kolmasosa (34 %) asui vuonna 2022 asutokunnassa, johon kuului vähintään kuusi henkilöä. Yli viiden hengen

asuntokuntia oli pienemmistä taustamaaryhmistä myös noin joka kolmannella afganistanilaistaustaisella ja jugoslaviaistaustaisella. Irakilaistaustaisista puolet jakautui joko yhden hengen tai vähintään viiden hengen asuntokuntiin. Kolmen tai neljän hengen asuntokunnat ovat puolestaan intialaistaustaisilla yleisiä. Pääkaupunkiseudun iraniaistaustaiset muistuttavat asuntokunnan koon puolesta varsin paljon kantaväestöä. Myös virolais- sekä venäläis- tai neuvostoliittolaistaustaisilla asuntokunnat ovat samaa kokoluokkaa kuin suomalaistaustaisilla, joskin pienissä asuntokunnissa asuvien osuudet ovat kantaväestössä hieman suurempia.

Kuvio 19. Maahanmuuttajien ja suomalaistaustaisten asuntokunnan koko taustamaan mukaan (%) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022.
Aineistolähde: Tilastokeskus

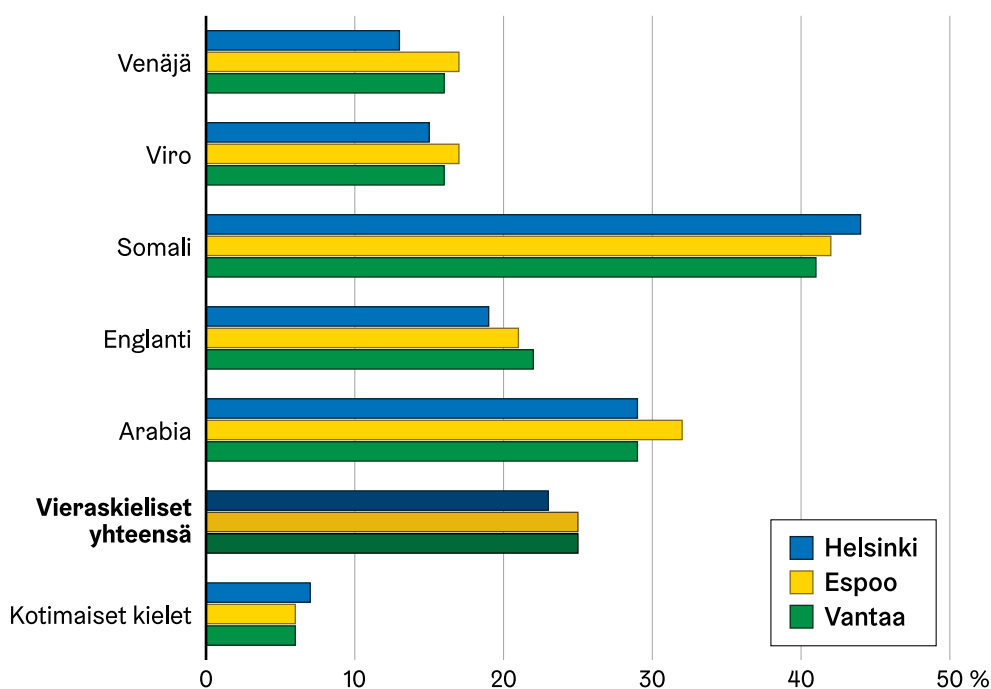

Suuremmat asuntokunnat eli käytännössä lapsiperheet lisäävät myös todennäköisyyttä asua ahtaasti. Kuviossa 20 ahtaasti asuminen on määritelty siten, että asuntoväestöön kuuluvan henkilön asunnossa on enemmän kuin yksi henkilö huonetta kohti (keittiötä ei lueta huonelukuun).¹⁶ Vieraskieliset asuivat pääkaupunkiseudulla (pl. Kauniainen) selvästi useammin ahtaasti kuin kotimaankieliset. Vaikka tämä koskee kaikkia suurimpia kieliryhmiä, niiden välillä on suuria eroja. Selvästi ahtaimmin asuivat somalinkieliset, 43 prosenttia koko pääkaupunkiseudulla, ja ahtaasti asuminen oli yleistä myös arabi-ankielisillä (30 %). Kaupunkien väliset erot olivat tässä katsannossa pieniä.

Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla alle 18-vuotiaat asuivat työ- ja elinkeinoministeriön kototietokannasta saatujen Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuonna 2023 selvästi useammin ahtaasti kuin 18–39-vuotiaat ja yli 40-vuotiaat, oli sitten kyse maahanmuuttajista tai muusta asuntoväestöstä (johon siis tässä tapauksessa kuuluvat myös Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset). Ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten todennäköisyys asua ahtaasti on kuitenkin muuta väestöä suurempi kaikissa ikäryhmissä. 0–17-vuotiaista maahanmuuttajista ahtaasti asui kaikissa kolmessa kaupungissa useampi kuin kaksi kolmasosaa, Helsingissä 71 prosenttia.

16 Yksin asuva henkilö ei näin määriteltynä asu koskaan ahtaasti.

Kuvio 20. Ahtaasti asuvat asuntokunnat Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla kielen mukaan vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Omistusasuminen on maahanmuuttajilla harvinaisempaa kuin suomalaistaustaisilla

Pääkaupunkiseudun suomalaistaustaisista 61 prosenttia asui vuonna 2022 omistus-asunnossa (kuviot 21). 12 prosenttia heistä asui arava- tai korkotukivuokra-asunnossa (jatkossa ARA-vuokra-asunnot), joihin asukkaat valitaan sosiaalisin perustein. Vähän yli viidesosa (22 %) asui muussa eli vapaarahoitteisessa vuokra-asunnossa. Ulkomailta syntyneistä ulkomaalaistaustaisista vain joka neljäs (26 %) asui omistusasunnossa. Sama prosenttiosuus asui ARA-vuokra-asunnoissa, mutta vapaarahoitteisessa vuokra-asunnossa jo liki puolet (44 %).

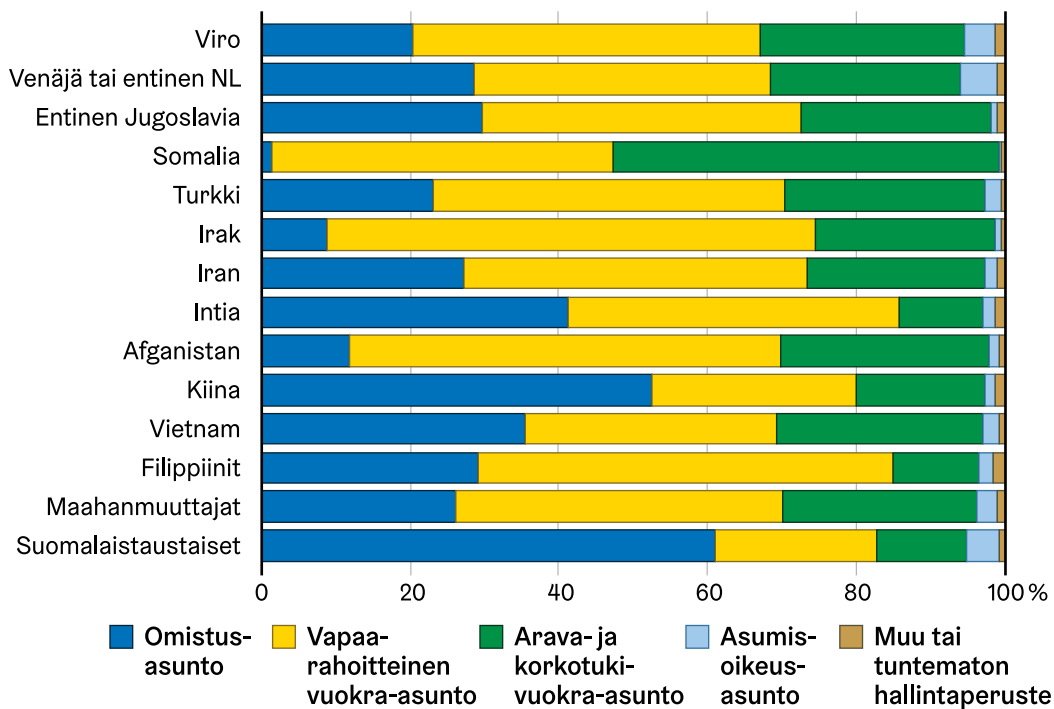
Pääkaupunkiseudun sisällä Espoossa ja Vantaalla oli vuonna 2022 enemmän maahanmuuttajien omistusasumista kuin Helsingissä. Omistusasunnossa asuvien osuus oli Helsingissä 23 prosenttia, Espoossa 29 prosenttia ja Vantaalla 30 prosenttia. ARA-vuokra-asunnossa asuvien osuus oli vastaavasti Helsingissä (31 %) suurempi kuin Espoossa (23 %) ja Vantaalla (20 %). Vapaarahoitteisessa vuokra-asunnossa asuvien maahanmuuttajien osuus oli Helsingissä 43 ja Espoossa 44 prosenttia ja Vantaalla hieman enemmän (46 %).

Taustamaittain jaoteltuna paljastuu jälleen suuria eroja maahanmuuttajaryhmien välillä (kuviot 18). Yli puolet (53 %) pääkaupunkiseudun kiinalaistaustaisista maahanmuuttajista asui vuonna 2022 omistusasunnossa, ja ARA-vuokra-asunnossa vain 17 prosenttia. Omistusasuminen oli suurimmista ryhmistä melko yleistä myös seudun intialaistaustaisilla (41 %), joilla ARA-vuokra-asuminen oli puolestaan melko harvinaista. Omistusasuminen oli hyvin poikkeuksellista somalialaistaustaisilla (1 %), ja harvinaista myös irakilastaustaisilla (9 %) ja afganistanilaistaustaisilla (12 %). Pääkaupunkiseudun virolaistaustaisista maahanmuuttajista omistusasunnossa asui joka viides (20 %). Venäläis- tai neuvostoliittolaistaustaisista maahanmuuttajista 29 prosenttia asui omistusasunnossa.

Vapaarahoitteisessa vuokra-asunnossa asuminen oli yleisintä seudun irakilastaustaisten keskuudessa (66 %). Afganistanilais- ja filippiiniläistaustaisten osalta osuus

oli myös suuri, 58 % ja 56 %, ja monissa muissakin ryhmissä lähes puolet. ARA-vuokra-asunnossa asuminen oli puolestaan yleisintä somalialaistaustaisilla, joista tähän hallintaperusteeseen sijoittui 52 prosenttia kaikista somalialaistaustaisista maahanmuuttajista. Osuus on kuitenkin laskenut reilusti vuodesta 2018, jolloin se oli vielä miltei kaksi kolmasosaa. Kaikista pääkaupunkiseudun ARA-vuokra-asunnoissa asuvista (N=184 737) reilu kolmasosa (37 %) oli vuonna 2022 ulkomailla tai Suomessa syntyneitä ulkomaalaistaustaisia.

Kuvio 21. Maahanmuuttajien ja suomalaistaustaisten asunnon hallintaperuste taustamaan mukaan (%) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022.
Aineistolähde: Tilastokeskus

Suomessa pitkään asuneet asuvat todennäköisemmin omistusasunnossa

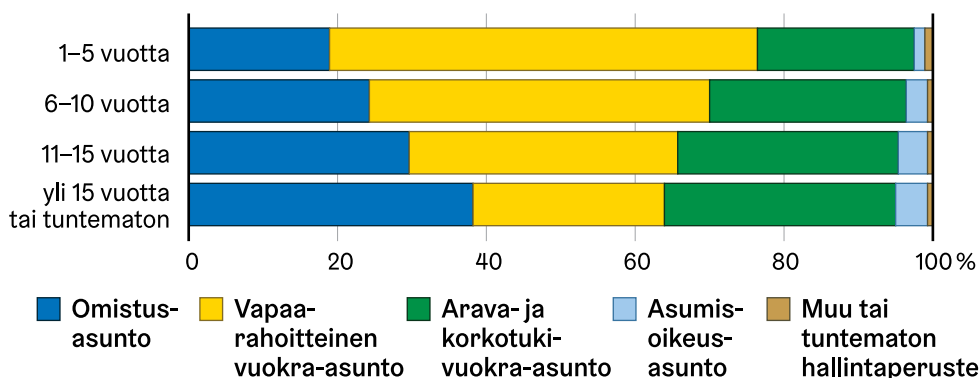
Asuminen omistusasunnossa on yleisempää niiden keskuudessa, jotka ovat asuneet Suomessa pidemmän aikaa (kuvio 22). Yli 15 vuotta Suomessa asuneista maahanmuuttajista 38 prosenttia asui pääkaupunkiseudulla vuonna 2022 omistusasunnossa. Noin neljäsosa asui vapaarahoitteisessa ja vajaa kolmannes asui ARA-vuokra-asunnossa. Pidempään Suomessa asuneiden keskuudessa etenkin vapaarahoitteisessa vuokra-asunnossa asuminen on harvinaisempaa kuin lyhyemmän aikaa asuneilla.

Espoossa (45 %) ja Vantaalla (46 %) lähes puolet yli viisitoista vuotta Suomessa asuneista maahanmuuttajista asuu omistusasunnossa. Omistusasujien osuus on noussut myös Helsingissä, mutta maltillisemmin, noin kolmannekseen (32 %). Helsingissä ARA-asunnoissa asuvien osuus on vielä vähintään 15 vuotta Suomessa asuneiden keskuudessa näistä kaupungeista selvästi suurin, 37 %. Espoossa ja Vantaalla ARA-asunnoissa asuvien osuus oli pienempi pidempään Suomessa asuneilla kuin viime vuosien aikana maahamme tulleilla, mutta Helsingissä ARA-asunnossa asuvien osuus oli suurin yli 15 vuotta Suomessa asuneiden keskuudessa.

Suurimmista taustamaaryhmistä yli 15 vuotta Suomessa asuneista kiinalais- ja intialaistaustaisista omistusasunnossa asui vuonna 2022 pääkaupunkiseudulla jo 72 prosenttia. Osuus on kasvanut selvästi myös virolaistaustaisilla, lähes kolmannekseen

(30 %), ja venäläis- tai neuvostoliittolaistaustaisilla vielä enemmän (38 %). Irakilaistaustaisilla ja etenkin somalialaistaustaisilla omistusasuminen on vähäistä myös pidemmän maassaoloajan jälkeen, joskin varsinkin irakilaistaustaisten kohdalla osuus on kasvanut selvästi (21 % yli 15 vuotta asuneilla). Yli kymmenen vuotta Suomessa asuneista somalialaistaustaisista lähes kaksi kolmasosaa asui ARA-vuokra-asunnossa pääkaupunkiseudulla vuonna 2022.

Kuvio 22. Maahanmuuttajien asunnon hallintaperuste maassaoloajan mukaan (%) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Kuviossa 23 näkyy asumisen hallintamuodon ajallinen kehitys hieman toisesta perspektiivistä katsottuna. Tarkastelun kohteena ovat nyt vieraskieliset asutokunnat eli asutokunnat, joissa asutokunnan viitehenkilön¹⁷ rekisteröity äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Kuvioista ilmenevät omistusasuntojen, ARA-vuokra-asuntojen ja muiden vuokra-asuntojen määrä vieraskielisten asutokuntien osalta ja näiden asumisen hallintaperusteiden osuus kaikista vieraskielisistä asutokunnista pääkaupunkiseudulla vuosina 2006–2022.

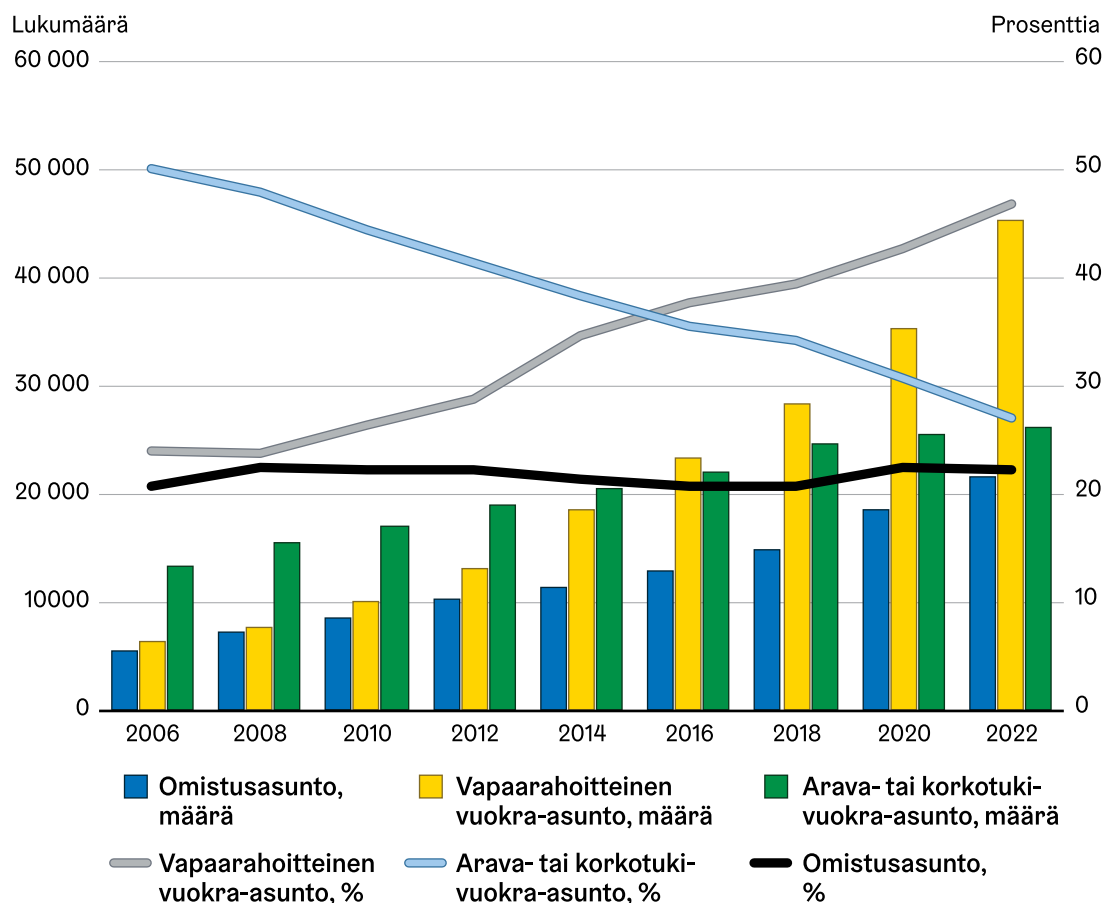
Koska vieraskielinen tai ulkomaalaistaustainen väestö on kaikissa kaupungeissa kasvanut kyseisellä ajanjaksolla, on ymmärrettävää, että kaikkiin hallintaperusteisiin sijoittuvien vieraskielisten asutokuntien määrät ovat myös kasvaneet. Kasvu on ollut vahvinta vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen osalta, josta on ajan mittaan tullut vieraskielisten asutokuntien selvästi yleisin asunnon hallintamuoto. Vuonna 2022 jo 47 prosenttia vieraskielisistä asutokunnista asui tällä tavalla.

Omistusasumisen yleistymisen on ollut maltillisempaa, ja omassa asunnossa asuvien asutokuntien suhteellinen osuus on pysynyt koko ajan viidenneksen ja neljänneksen välissä. Omistusasuminen on koko ajanjakson ollut yleisempää Espoossa ja Vantaalla kuin Helsingissä. Espoossa ja Vantaalla asui vuonna 2022 omistusasunnoissa 25 prosenttia vieraskielisistä asutokunnista, Helsingissä 20 %. Vuosien 2006 ja 2022 välisenä aikana omistusasunnossa asuvien vieraskielisten asutokuntien määrät ovat kasvaneet suhteellisesti eniten Vantaalla ja vähiten Helsingissä.

Vaikka ARA-vuokra-asunnossa asuvien osuus on yhä korkea ja vaikka näissä asunnoissa asuvien asutokuntien määrä on niin ikään kasvanut, tämän hallintamuodon suhteellinen osuus on laskenut merkittävästi niin pääkaupunkiseudulla kuin sen kolmessa suuressa kaupungissa. Vuonna 2006 puolet vieraskielisistä asutokunnista asui pääkaupunkiseudulla ARA-vuokra-asunnoissa (N=13 444), vuonna 2022 osuus oli enää 27 prosenttia (N=26 155). Suhteellisen osuuden muutos on ollut suurin Vantaalla, 55 prosentista 22 prosenttiin.

17 Viitehenkilöllä tarkoitetaan tilastointivuoden valtionveronalaisten tulojen perusteella asutokunnan suurituloisinta henkilöä.

Kuvio 23. Vieraskielisten asutokuntien yleisimmät asunnon hallintaperusteet (N ja %) pääkaupunkiseudulla (pl. Kauniainen) 2006–2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Vieraskielisten asutokuntien ahtaasti asuminen on yleistä myös asunnon hallintamuodosta riippumatta. Kaikissa hallintamuodoissa asumisen ahtausta on niin ikään yleisempi ongelma vieraskielisissä kuin kotimaankielisissä asutokunnissa. Ahtausta on yleisintä ARA-vuokra-asunnossa asuvilla: näistä vieraskielisistä asutokunnista 27 prosenttia asui vuonna 2022 pääkaupunkiseudulla ahtaasti. Vapaarahoitteisissa vuokra-asunnoissa ja omistusasunnoissa vastaavat osuudet olivat 25 ja 21 prosenttia. Kotimaankielisillä asutokunnilla ahtaasti asuvien asutokuntien osuus oli näissä hallintamuodoissa 6–7 prosenttia.

Kieliryhmittäin tarkasteltuna somalinkieliset asutokunnat asuvat muihin suurimpiin ryhmiin verrattuna selvästi useammin ahtaasti (43 %). Osuus on suuri (30 %) myös arabiankielisissä kotitalouksissa, ja venäjän- ja vironkielisissäkin noin kaksinkertainen kotimaankielisiin asutokuntiin (7 %) verrattuna. Taustalla vaikuttavat kuitenkin erot väestöryhmien asutokuntien koossa. Jos verrataan niitä asutokuntia, joissa asui pääkaupunkiseudulla (pl. Kauniainen) viisi henkilöä, ahtaasti asuvien somaliaalaistausten asutokuntien osuus on 93 %, samoin arabiankielisten, mutta vironkielistenkin 85 % ja venäjänkielisten 81 %. Ero kotimaankielisiin asutokuntiin oli kuitenkin yhä suuri, koska niissä ahtaasti asuvien osuus oli tässä asutokuntakokoluokassa ”vain” 57 prosenttia.¹⁸

18 Ks. Suomeen muuttaneiden asuinoloista, asumisen hallintamuodosta ja alueellisesta eriytymisestä myös esim. Kauppinen 2019; Kauppinen & Vilkkama 2016; Vilkkama ym. toim. 2023.

5 Maahanmuuttajien työllistyminen ja tulot

- Suomeen muuttaneiden ulkomaalaistaustaisten työllisyystilanne pääkaupunkiseudulla on huonompi kuin suomalaistaustaisilla, mutta vuosituhannen vaihteesta tilanne on selvästi parantunut.
- Maahanmuuttajien työllisyys ja työttömyys vaihtelevat vahvasti ja suomalaistaustaisia enemmän taloudellisten suhdanteiden mukaan. Suhdanteilla on vaikutusta myös muuttoliikkeeseen.
- Työllisyystilanne vaihtelee suuresti myös taustamaan ja sukupuolen mukaan. Etenkin naisten työllisyys on parempi niillä, jotka ovat asuneet Suomessa pidempään.
- Monilla toimialoilla maahanmuuttajien osuus työllisistä on jo suuri, kuten logistiikassa, rakentamisessa, majoitus- ja ravitsemistoiminnassa sekä hallinto- ja tukipalveluissa. Osaa ammattiryhmistä voidaan pitää vahvasti Suomeen muuttaneesta työvoimasta riippuvaisena.
- Suuri osa maahanmuuttajista työllistyy pääkaupunkiseudulla yhä matalan osaamistason tehtäviin. Tämä tarkoittaa myös työllisille Suomeen muuttaneille suomalais-taustaisia alemmaa tulotasoa. Tehtävien ja toimialojen kirjo on kuitenkin laajentunut selvästi.

Maahanmuuttajat ovat tärkeä osa pääkaupunkiseudun työvoimaa

Pääkaupunkiseudun maahanmuuttajien työllisyystilanne on kokonaisuutena ottaen yhä huonompi kuin seudun suomalaistaustaisilla asukkailla, vaikka myönteistä kehitystä onkin tapahtunut. Ulkomailla syntyneiden 20–64-vuotiaiden ulkomaalaistaustaisten pääasiallinen toiminta jakautui vuonna 2022 seuraavasti: heistä 61 prosenttia oli työllisiä, 13 prosenttia työttömiä, 8 prosenttia opiskelijoita tai koululaisia, 2 prosenttia eläkeläisiä ja 16 prosenttia muusta syystä työvoiman ulkopuolella. Seudun suomalais-taustaisilla vastaavat luvut olivat: työllisiä 79 prosenttia, työttömiä 7 prosenttia, opiskelijoita ja koululaisia 6 prosenttia, eläkeläisiä 4 prosenttia ja muusta syystä työvoiman ulkopuolella olevia 4 prosenttia. (Kuvio 24.)

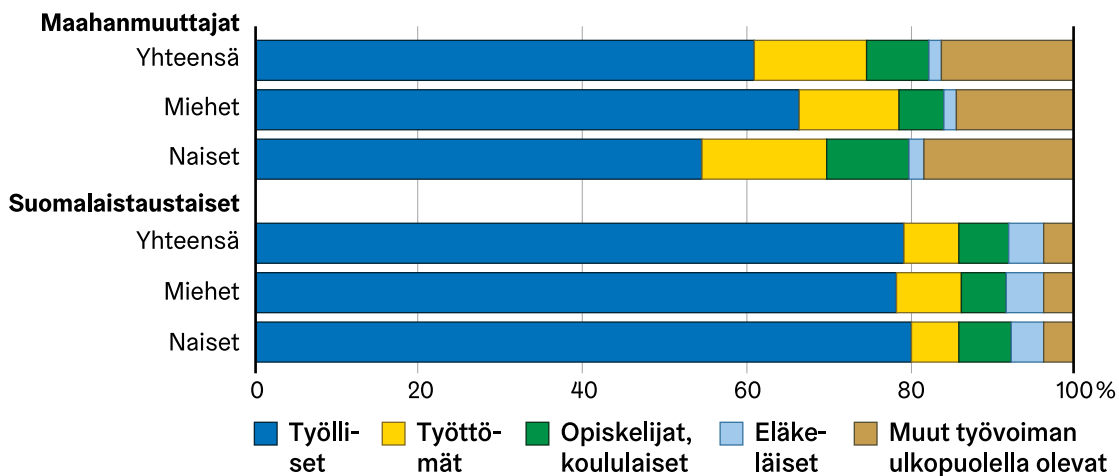
Maahanmuuttajien keskuudessa on sukupuolten välillä suurempia eroja kuin suomalaistaustaisessa väestössä. Ulkomailla syntyneistä ulkomaalaistaustaisista 20–64-vuotiaista miehistä 67 prosenttia oli pääkaupunkiseudulla työllisiä, kun vastaava osuus Suomeen muuttaneilla naisilla oli 55 prosenttia. Ero syntyy osin siitä, että naisista muun kuin eläkkeen tai opiskelun vuoksi työvoiman ulkopuolella oli lähes viidennes (18 %), miehistä selvästi harvempi (14 %). Tähän tilastoluokkaan sisältyy myös Suomesta pois muuttaneita henkilöitä, ja he siis laskevat samalla koko väestöryhmän työllisyysastetta, joka lasketaan työllisten osuutena tilastoidusta väestöstä.¹⁹

Espoossa ja Vantaalla maahanmuuttajien työllisyysaste (63 %) oli vuonna 2022 korkeampi kuin Helsingissä (59 %). Muun kuin eläkkeen tai opiskelun vuoksi työvoiman

¹⁹ Tilastokeskuksen niin sanotun kokeellisen tilaston avulla voidaan saada valaistusta siihen, mitä kaikkea tähän luokkaan ”muusta syystä työvoiman ulkopuolella” sisältyy. Vuoden 2021 koko Suomea koskevassa aineistossa tässä tilastollisessa kategoriassa oli 548 144 Suomen kansalaista ja 74 514 ulkomaan kansalaista. Ulkomaan kansalaisista tässä tarkemmassakin erittelyssä 53 % kuului luokkaan ”Muut tuntemattomat” (Suomen kansalaisista 13 %), mikä suurelta osalta tarkoittaa ulkomaille poistumista, koska heistä ei ole merkintää esimerkiksi työvoimapolitiittisista aktiivipalveluista, jostain työskentelystä, omaisuustuloista tai muista tuloista tai tulonsiirroista, pienten (alle 3v.) lasten hoitamisesta, asunnottomuudesta tai vanhempien luona asumisesta.

ulkopuolella olevien maahanmuuttajien osuus kaikista tähän väestöryhmään kuuluvista oli hieman pienempi Vantaalla (14 %) kuin Espoossa (16 %) ja Helsingissä (17 %). Ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten miesten työllisyysaste oli Helsingissä kymmenen prosenttiyksikköä korkeampi kuin naisten, Espoossa ja Vantaalla ero oli 14 prosenttiyksikköä. Vantaalla ja Espoossa maahanmuuttajamiesten työllisyys oli 69 prosenttia, Helsingissä 64 prosenttia. Ero suomalaistaustaisiin miehiin oli Vantaalla 10 ja Espoossa 11 prosenttiyksikköä, Helsingissä 13 prosenttiyksikköä. Naisten osalta ero vaihteli 25 ja 27 prosenttiyksikön välillä.²⁰

Kuvio 24. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien ja suomalaistaustaisten pääasiallinen toiminta sukupuolen mukaan (%) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

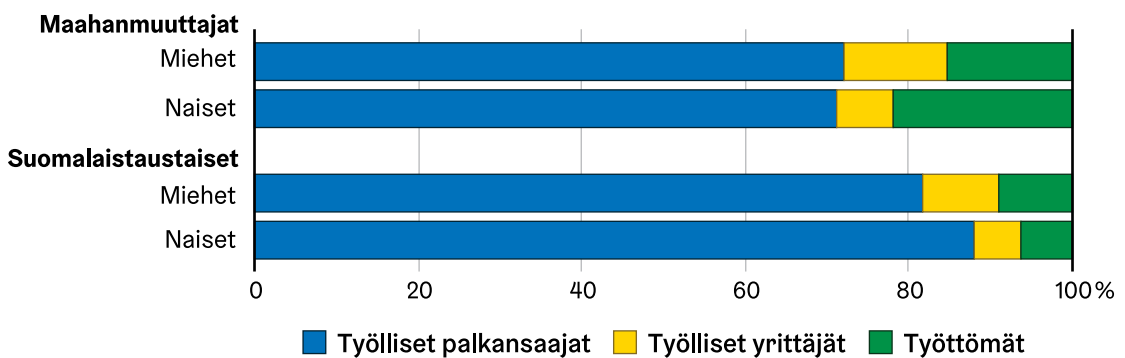

MoniSuomi-tutkimus tarjosi uutta tietoa pääkaupunkiseudun Suomeen muuttaneiden työllisyystilanteesta sekä työpaikan saamisesta ja sen esteistä. Työllisyysaste on kysely- ja haastatteluaineiston perusteella jonkin verran parempi kuin mitä työssäkäyntitilasto kertoo. Se vaihtelee suuresti itse ilmoitetun Suomeen muuton syyn mukaan. Parhaassa asemassa ovat työperusteiset muuttajat, kun taas pakolaistaustaisilla kiinnittyminen työmarkkinoille on vaikeinta (ks. koko Suomen osalta myös Pesola, Sarvimäki & Virkola 2024). Tärkeimpiä väyliä työpaikkaan olivat työpaikkailmoitusten lisäksi sosiaaliset verkostot ja suorat yhteydenotot työnantajiin, pakolaistaustaisilla myös työharjoittelu. Työelämään osallistumisen tärkeimpänä esteenä pidettiin puutteellista suomen tai ruotsin kielen taitoa, mutta suuri merkitys oli myös vähäisillä suhteilla kantaväestöön. (Saukkonen & Tanska 2024, 28–39; ks. myös työmarkkinoilla tapahtuvasta syrjinnästä esim. Akhlaq 2019.)

²⁰ Ks. Suomeen muuttaneiden naisten työllisyydestä esimerkiksi Larja 2019.

Jos tarkastellaan ainoastaan työvoimaan kuuluvia henkilöitä, jotkin erot pääkaupunkiseudun suomalaistaustaisen väestön ja maahanmuuttajien välillä säilyvät, mutta toiset myös tasaantuvat (kuvio 25). Työttömyysaste oli vuonna 2022 selvästi korkeampi ulkomailla syntyneillä 20–64-vuotiailla ulkomaalaistaustaisilla (18 %) kuin kantaväestöön kuuluvilla henkilöillä (8 %), ja suomalaistaustaisista poiketen se on korkeampi naisilla (22 %) kuin miehillä (15 %). Suomalaistaustaisten ja Suomeen muuttaneiden miesten välinen ero työvoimaan kuuluvien työllisyydessä ei näin tarkasteltuna olekaan kovin suuri. Yrittäjien osuus työvoimaan kuuluvista oli vuonna 2022 etenkin maahanmuuttajamiehillä korkeampi (13 %) kuin suomalaistaustaisilla miehillä (9 %).

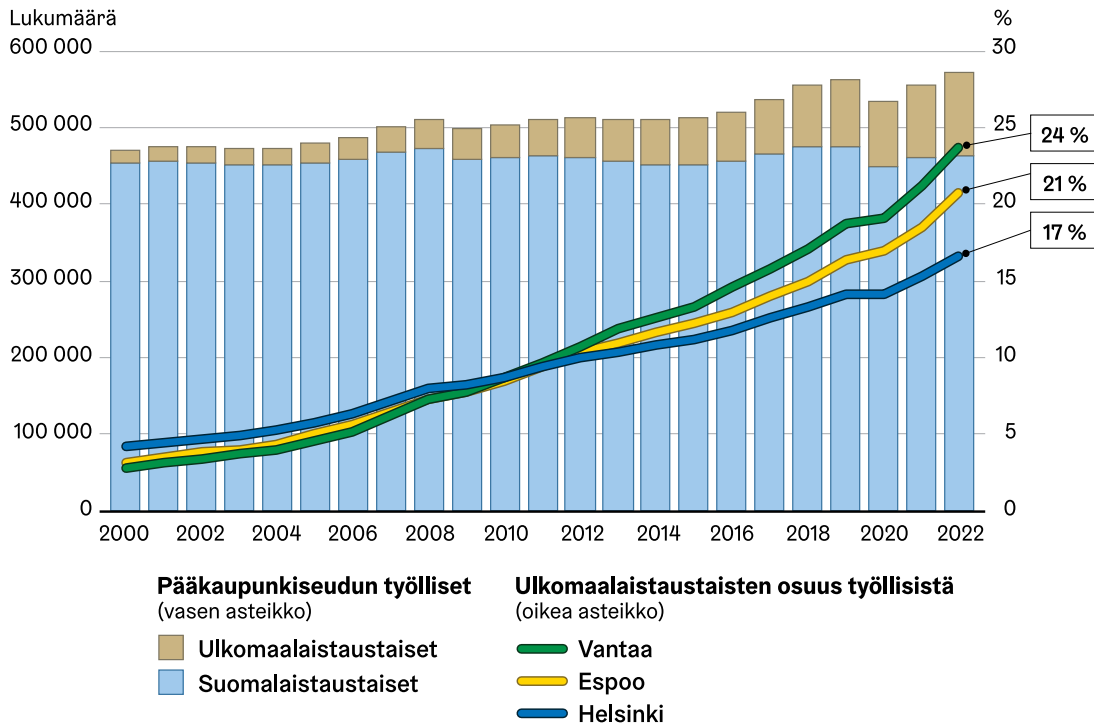
Kuvio 25. 20–64-vuotiaiden työvoimaan kuuluvien maahanmuuttajien ja suomalaistaustaisten pääasiallinen toiminta sukupuolen mukaan (%) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Vuosituhaten vaihteesta lähtien pääkaupunkiseudun työllisten ulkomaalaistaustaisten määrä on kasvanut selvästi, ja heitä oli vuoden 2022 lopussa jo noin 110 000 (kuvio 26). Tässä yhteydessä kannattaa tarkastella ulkomaalaistaustaisia kokonaisuudessaan, koska voidaan perustellusti nähdä myös Suomeen muuttaneiden työlliset lapset osana maahanmuuton seurauksena syntynyttä työvoimaa. Vantaalla ulkomaalaistaustaisten osuus kaikista työllisistä oli noussut jo 24 prosenttiin, mikä tarkoittaa myös hieman alle ulkomaalaistaustaisten osuutta koko väestöstä.

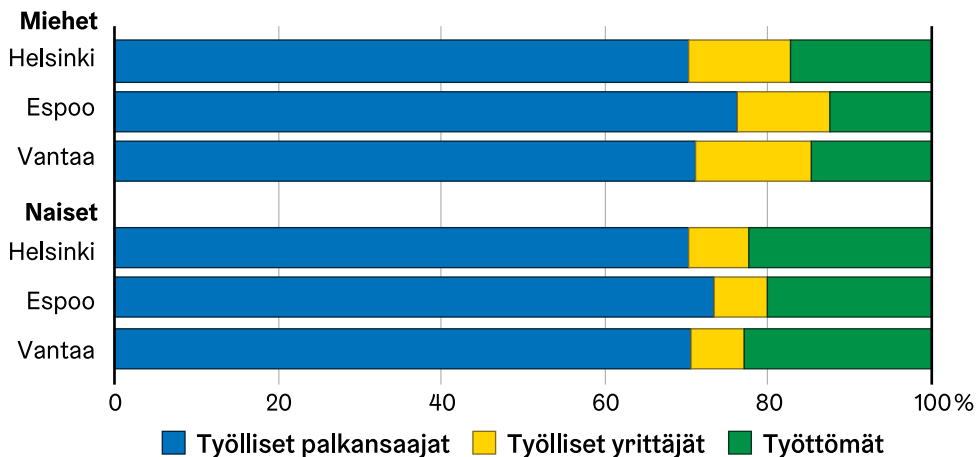
Kaikkineen voidaan todeta, että vuosina 2000–2022 tapahtunut työllisten määrän kasvu 20–64-vuotiaiden ikäryhmässä koostuu pääkaupunkiseudulla miltei kokonaisuudessaan (89 %) ulkomaalaistaustaisista työllisistä. Osuus oli suurin Vantaalla (102 %), jossa suomalaistaustaisten työllisten määrä väheni miltei tuhannella henkilöillä (-835). Osuus oli hieman pienempi Helsingissä (95 %), ja Espoosakin kolme neljäsosaa (74 %) kaupungin työllisten määrän kasvusta tällä vuosituhatella. Espoossa myös suomalaistaustaisten työllisten määrä on kasvanut ajanjaksolla selvästi.

Kuvio 26. Pääkaupunkiseudun työlliset syntyperän mukaan ja ulkomaalaistaustaisten osuus työllisistä Espoossa, Helsingissä ja Vantaalla 2000–2022, 20–64-vuotiaat. Aineistolähde: Tilastokeskus

Työttömyysaste oli maahanmuuttajien molempien sukupuolten osalta Espoossa vuonna 2022 jonkin verran matalampi kuin Helsingissä ja Vantaalla (kuvio 27). Espoon ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten miesten työttömyysaste oli 12 %, siinä missä se oli kaupungin suomalaistaustaisilla miehillä 7 %. Naisten osalta ero työttömyysasteessa oli tuolloin Espoossakin paljon suurempi, suomalaistaustaisilla vain 5 % ja maahanmuuttajilla 20 %. Yrittäjien osuus työllisistä oli korkein Vantaan miespuolisilla maahanmuuttajilla, 17 prosenttia.

Kuvio 27. 20–64-vuotiaiden työvoimaan kuuluvien maahanmuuttajien pääasiallinen toiminta sukupuolen mukaan (%) Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Kelassa verrattiin Suomeen muuttaneiden työttömien taustoja, työttömyysturvan käyttöä ja TE-palveluihin osallistumista kuudessa suurimmassa kaupungissa Kelan omilla ja Finanssivalvonnasta saaduilla tiedoilla. Seurantajaksolla 2015–2022 kaikista Suomeen muuttaneista työttömistä näissä kaupungeissa 41 prosenttia asui seurannan alussa Helsingissä (N=45 250). Pääkaupunkiseudun (pl. Kauniainen) yhteenlaskettu osuus oli kolme neljäsosaa (76 %) kaikista. Työttömien maahanmuuttajien taustojen osalta kaupunkien välillä ei ollut juuri eroja, joskin pääkaupunkiseudulla työperusteisesti muuttaneiden osuus oli suurempi kuin kolmessa muussa kaupungissa, joissa taas korostuivat humanitaarisista syistä muuttaneet. Kaikissa kaupungeissa työttömien Suomeen muuttaneiden yleisin muuton syy oli perhe. Korkeasti koulutettujen osuus oli suurin Espoossa, ja pelkän perusasteen varaan jääneiden osuus puolestaan suurin Vantaalla.²¹ (Peutere & Jauhiainen 2024).

Työllisyyden ja työttömyyden kehitys seuraa suhdannevaihtelua

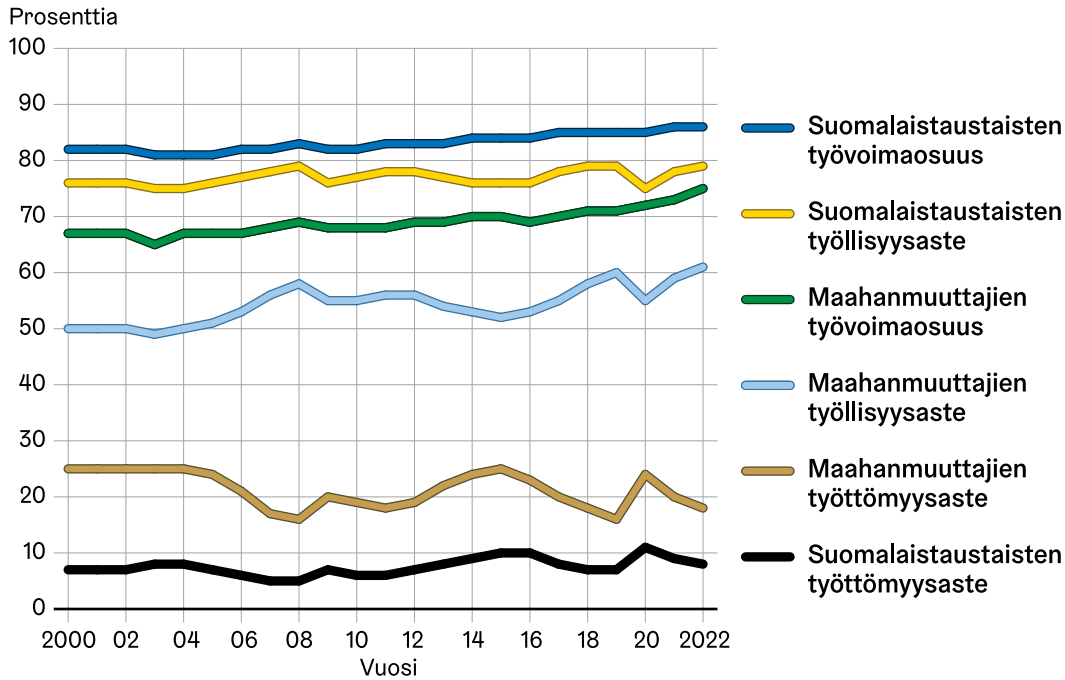
Työikäisten asema työmarkkinoilla vaihtelee etenkin taloudellisten suhdanteiden, mutta myös muiden muutosten ja kehitysten seurauksena. Vuosien 2000 ja 2008 välisenä aikana useimmissa keskeisissä tunnusluvuissa tapahtui pääkaupunkiseudulla myönteistä kehitystä sekä suomalaistaustaisen että ulkomailla syntyneen ulkomaalaistaustaisen väestön osalta (kuvio 28). Vuonna 2008 alkanut kansainvälinen finanssikriisi näkyi suotuisan työllisyyskehityksen katkeamisena ja kasvaneena työttömyytenä.

Tilanne alkoi kohentua jälleen vuoden 2016 paikkeilla. Työllisyys kasvoi ja työttömyys väheni niin suomalaistaustaisilla kuin Suomeen muuttaneilla ulkomaalaistaustaisilla. Maahanmuuttajien työvoimaosuus eli työllisten ja työttömien osuus työikäisestä väestöstä on noussut tasaisesti. Koronapandemia keskeytti hyvän kehityksen, mutta onneksi vain tilapäisesti. Vuoden 2022 lopun tilastoissa ei vielä näy Ukrainasta sodan vuoksi Suomeen tulleiden tilanne, heitä on kotikuntaoikeuden saamisen myötä alkanut tulla väestöön vasta vuonna 2023.

Maahanmuuttajien tilanne työmarkkinoilla näyttää reagoineen suhdannevaihteluihin kantaväestöä voimakkaammin. On kuitenkin syytä huomioida, että tiedot perustuvat kunakin vuotena väestötietojärjestelmässä oleviin henkilöihin. Vuosien 2000 ja 2022 välisenä aikana 20–64-vuotiaiden ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten määrä on pääkaupunkiseudulla kasvanut noin 33 000:sta lähes 170 000:een. Talouden kasvaessa Suomeen on muuttanut enemmän ihmisiä työn perässä, ja se on parantanut kaikkien maahanmuuttajien työllisyyslukuja. Talouden hiipuessa työperusteinen muutto on vastaavasti vähäisempää, ja osa työperusteisesti Suomeen tulleista muuttaa takaisin lähtömaahansa tai jonnekin muualle. Poikkileikkauksina tarkasteltujen työllisyys- ja työttömyyslukujen vuosittainen vaihtelu ei siten suoraan kerro maahanmuuttajien yksilötason työmarkkinatilanteen kehityksestä, eikä näitä lukuja voi suoraan pitää todisteena kotouttamispolitiikan onnistumisesta tai epäonnistumisesta.

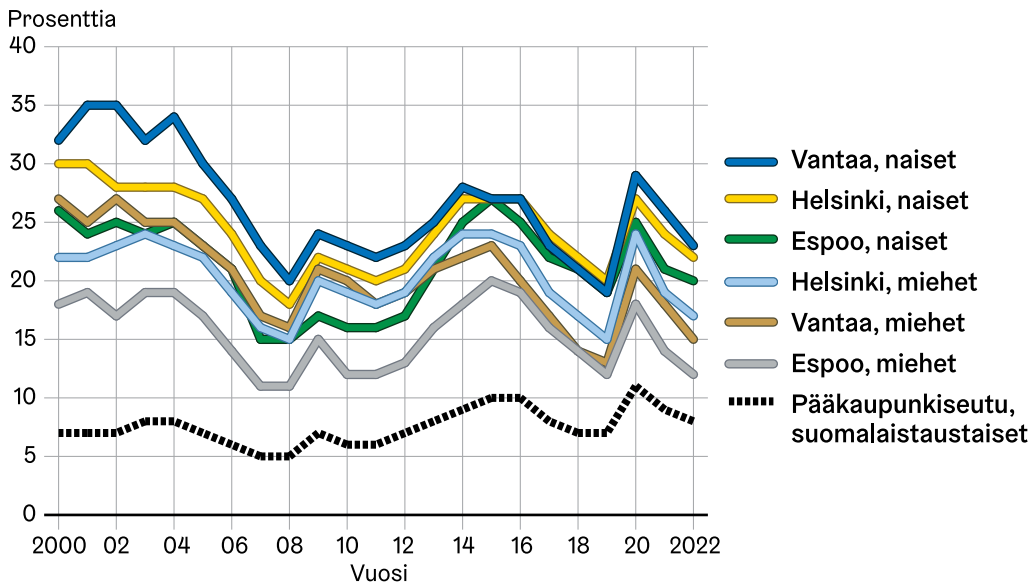
21 TE-toimistojen käyttämästä URA-asiakastietojärjestelmästäkin koulutustieto puuttui lähes joka viidenneltä Suomeen muuttaneelta työttömältä.

Kuvio 28. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien ja suomalaistaustaisten työvoimaosuus, työllisyysaste ja työttömyysaste (%) pääkaupunkiseudulla 2000–2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Tarkemman kuvan kehityksestä saa, kun katsoo erikseen miesten ja naisten työttömyysasteen muuttumista ja vertailee pääkaupunkiseudun kolmea suurta kaupunkia (kuvio 29). Vuoteen 2000 verrattuna erot sekä kaupunkien että sukupuolten välillä ovat pienentyneet selvästi. Työttömyysasteet ovat myös lähestyneet pääkaupunkiseudun suomalaistaustaisten työttömyysastetta. Kaikissa kolmessa kaupungissa miesten työttömyysasteet olivat vuoden 2022 lopussa kuitenkin yhä monta prosenttiyksikköä alemmat kuin naisten. Kuntien väliset erot ovat supistuneet melko pieniksi, joskaan ei olemattomiksi. Viime vuosina Espoossa on miltei poikkeuksetta ollut niin miesten kuin naisten alin Suomeen muuttaneiden työttömyysaste.

Kuvio 29. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien työttömyysaste sukupuolen mukaan (%) Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla ja suomalaistaustaisten työttömyysaste (%) pääkaupunkiseudulla 2000–2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

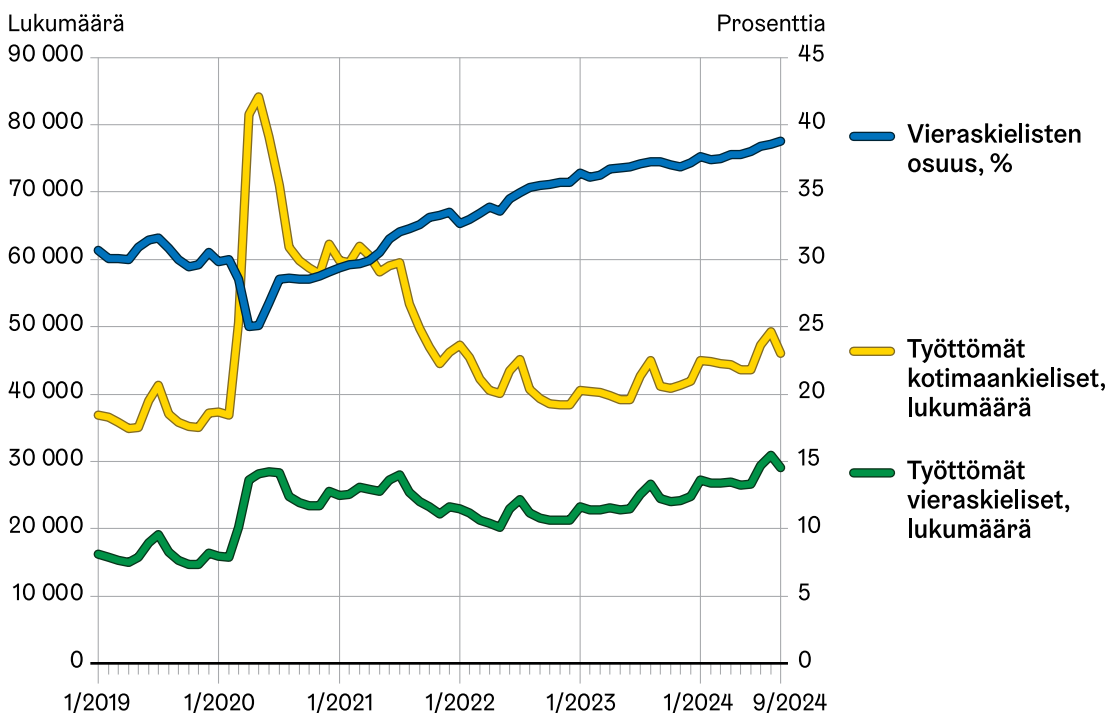
Koronapandemian jälkeen työllisyystilanne parani taas

Tuoreimpia tietoja työllisyydestä saa ELY-keskuksen työttömiä työnhakijoita koskevien kuntakohtaisten tilastojen avulla. Nämä tilastot perustuvat joko kansalaisuuteen tai rekisteröityyn äidinkieleen. Näistä viimeksi mainittu on tämän raportin tarkoituksia varten hyödyllisempi, koska Suomeen muuttaneista ulkomaan kansalaisista monet ovat saaneet Suomen kansalaisuuden, eivätkä he siten erotu näissä tilastoissa. Vieraskielisten ryhmä sisältää myös Suomessa syntyneitä henkilöitä, mutta koska heidän ikärakenteensa painottuu vielä vahvasti lapsiin ja nuoriin, ylivoimainen osa vieraskielisistä rekisteröidyistä työttömistä työnhakijoista on myös Suomeen muuttaneita henkilöitä.

Kun pandemia rantautui Suomeenkin alkuvuodesta 2020, sillä oli välittömiä vaikutuksia talouselämään ja sitä kautta työllisyyteen (kuvio 30). Nimenomaan suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien työttömyys kasvoi pääkaupunkiseudulla nopeasti. Yleensä suhdannevaihteluissa siis työllisyystilanne heikkenee nopeasti ja voimakkaasti ulkomailla syntyneiden ryhmässä. Suomeen muuttaneista suuri osa työskentelee määräaikaisilla työ sopimuksilla ja/tai sijoittuu suhdanneriippuvaisille aloille kuten rakennustoimintaan. Pandemian synnyttämässä tilanteessa osa saattoi siirtyä pois Suomesta, eikä siksi rekisteröitynyt työttömäksi.

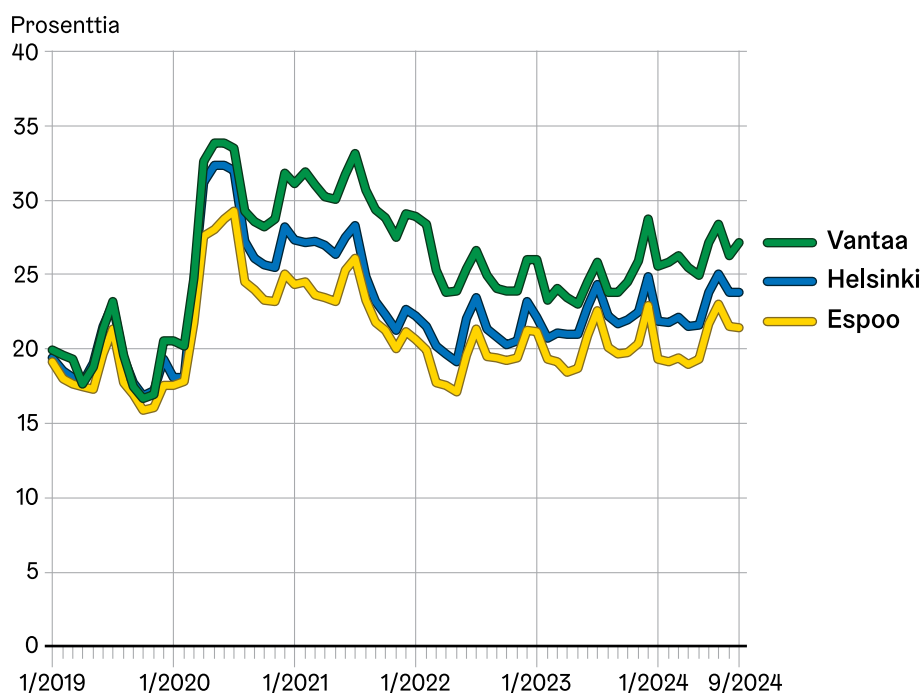
Kotimaankielisten eli suomen- tai ruotsinkielisten työttömien työnhakijoiden määrä alkoi laskea voimakkaasti erilaisten julkisten tukitoimien seurauksena jo toukokuussa 2020, ja työttömyyden lasku jatkui vuoden 2023 alkuun asti, minkä jälkeen kotimaankielisten työttömien määrä on uuden laskusuhdanteen seurauksena ollut taas noususuunnassa. Vieraskielisten työttömyys väheni pandemian hellitettyä myös, mutta maltillisemmin. Vieraskielisten osuus kaikista rekisteröityneistä työttömistä työnhakijoista pääkaupunkiseudulla on kasvanut selvästi, mikä heijastaa tietenkin osin heidän väestöosuutensa kasvua työikäisten ikäluokassa. Syyskuussa 2024 vieraskielisten osuus oli 39 prosenttia. Vieraskielisten työttömien työnhakijoiden määrä on pysynyt yli 20 000 henkilössä maaliskuusta 2020 lähtien. Syyskuussa 2024 heitä oli 29 116.

Kuvio 30. Kotimaankieliset ja vieraskieliset työttömät työnhakijat sekä vieraskielisten osuus kaikista työttömistä pääkaupunkiseudulla 1/2019–9/2024. Aineistolähde: Uudenmaan ELY-keskus

Kansalaisuus taustamuuttujana antaa mahdollisuuden myös joihinkin lisätarkasteluihin. Ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden osuus pääkaupunkiseudun koko ulkomaalaisesta työvoimasta kasvoi voimakkaasti seudun kaikissa suurissa kaupungeissa alkuvuodesta 2020 (kuvio 31). Helmikuussa 2020 tällä tavalla mitattu työttömyysaste²² oli kaikissa kolmessa kaupungissa samaa luokkaa, mutta pandemian puhjettua ulkomaalaisten työttömyys lisääntyi selvästi enemmän Helsingissä ja Vantaalla. Tilanne alkoi puolestaan helpottaa Helsingissä ja Espoossa voimakkaammin kuin Vantaalla, kunnes kaupunkien tilanteet lähestyivät jälleen toisiaan lokakuun 2022 paikkeilla. Viimeksi kuluneen vuoden aikana kehitys osoittaa taas jonkinlaista eriytymistä kaupunkien välillä.

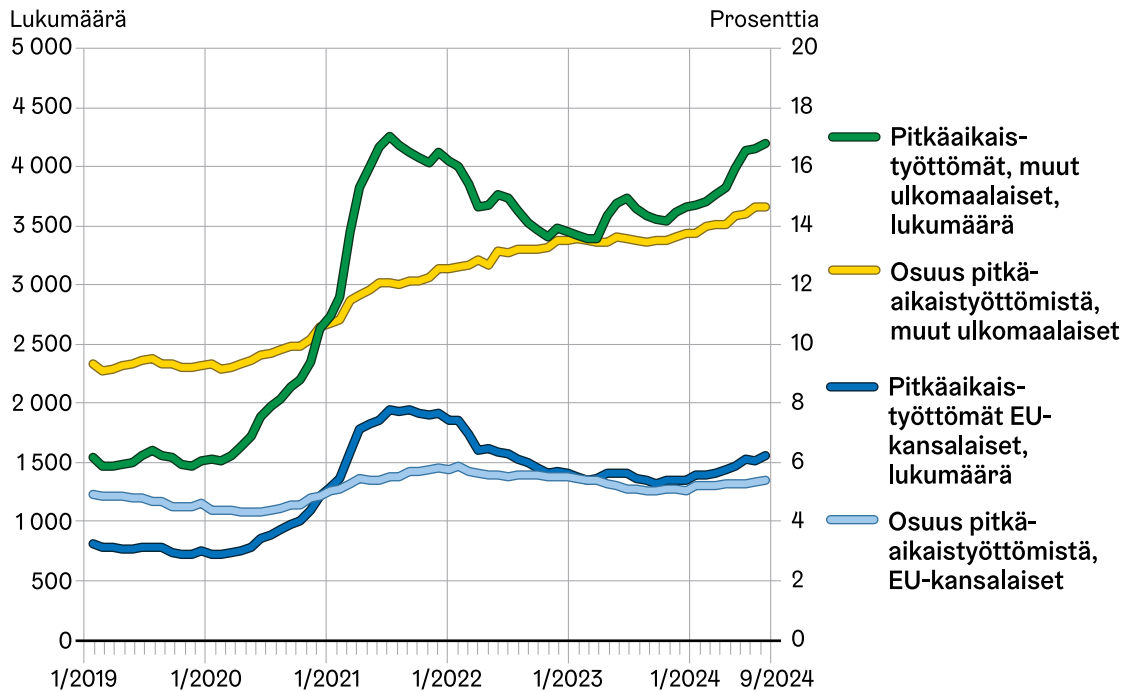
Kuvio 31. Ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden osuus ulkomaalaisesta työvoimasta (%) pääkaupunkiseudulla 1/2019–9/2024. Aineistolähde: Uudenmaan ELY-keskus

Samalla on merkittävästi lisääntynyt varsinkin EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten pitkäaikaistyöttömyys (kuvio 32). Pitkäaikaistyöttömiä ovat yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajan työttömänä työnhakijana olleet. Helmikuusta 2020 EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten pitkäaikaistyöttömyys kasvoi pääkaupunkiseudulla noin 1 500 henkilöstä pandemian aiheuttamien poikkeuksellisten vuosien jälkeen noin 4 200:aan syyskuussa 2024. Osuus seudun kaikista pitkäaikaistyöttömistä on kasvanut varsin tasaisesti niin, että vuoden 2024 syyskuussa se oli 15 prosenttia. EU-maiden kansalaisten osuus pitkäaikaistyöttömistä pysyi ajanjaksolla kutakuinkin ennallaan, 5–6 prosentissa.

22 Tässä yhteydessä tästä suhteesta työttömien ja työvoiman välillä ei käytetä ELY-keskuksessa työttömyysasteen nimitystä. Työttömyysasteesta puhutaan Suomessa työttömien prosenttiosuutena saman ikäisestä työvoimasta eli työllisistä ja työttömistä joko työvoimatutkimuksen tai – kuten tässä raportissa – työssäkäyntitilaston tietojen perusteella.

Kuvio 32. Euroopan unionin kansalaisten ja kolmansien maiden kansalaisten pitkäaikaistyöttömyys (N) ja osuus kaikista pitkäaikaistyöttömistä (%) pääkaupunkiseudulla 1/2022–9/2024. Aineistolähde: Uudenmaan ELY-keskus

Työvoimatutkimuksen tuottamiin tietoihin perustuvissa koko Suomea koskevissa Tilastokeskuksen analyyseissä todetaan, että ulkomaalaistaustaisen väestön etenkin vuosina 2021–2022 tapahtunut työllisyystilanteen vahva paraneminen (Raijas & Baumgartner 2023) pysähtyi vuonna 2023. Työllisyysaste nousi vuonna 2022 ensimmäisen kerran yli 70 prosentin, ja suomalaistaustaisten ja ulkomaalaistaustaisten työllisyysasteiden ero kaventui kuuteen prosenttiyksikköön. Nousu oli paikannettavissa erityisesti EU:n ulkopuolisista maista tulleiden naisten työllisyystilanteen paranemiseen.²³ (Baumgartner 2024; ks. myös Raijas & Baumgartner 2023.) Työttömien määrä alkoi kuitenkin vuoden takaisin lukuisiin verrattuna kasvaa selvästi huhtikuussa 2023, ja työttömyysasteen muutokset ovat olleet suurempia ulkomaan kuin Suomen kansalaisten keskuudessa. Tähän on taloudellisen tilanteen heikentymisen lisäksi vaikuttanut myös se, että Ukrainan kansalaisten määrä työttöminä työnhakijoina on sodan seurauksena kasvanut selvästi. (Taskinen 2024.)

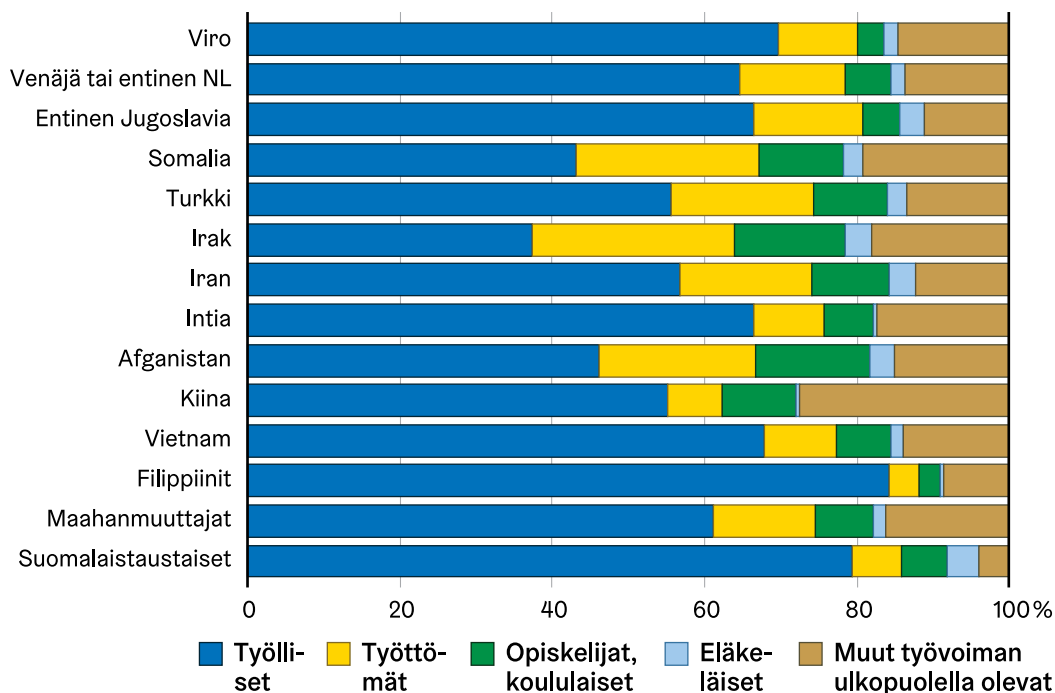
23 Työvoimatutkimuksen tiedoissa vaikuttaa taustalla jossain määrin vuoden 2021 alussa tapahtunut tietosisällön, tiedonkeruun ja estimointimenetelmän uudistus. Tulokset antavat kuitenkin hyvän kokonaiskuvan työllisyystilanteen kehityksestä.

Taustamaiden välillä on suurta vaihtelua työllisyydessä

Taustamaiden välillä on suuria eroja sekä pääasiallisessa toiminnassa yleensä että työllisyydessä ja työttömyydessä. Kuvioista 33 ilmenee 20–64-vuotiaiden pääasiallinen toiminta kahdentoista taustamaaryhmän osalta pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Työllisyysaste oli tuolloin näistä ryhmistä korkein filippiiniläistaustaisilla (84 %) eli jopa korkeampi kuin suomalaistaustaisilla. Virolaistaustaisilla työllisyysaste oli 70 % ja niistä, joilla taustamaa oli entinen Jugoslavia, Venäjä tai entinen Neuvostoliitto, Intia tai Vietnam, noin kaksi kolmasosaa oli työllisiä.

Muusta syystä kuin koulunkäynnin, opiskelun tai eläkkeen vuoksi työvoiman ulkopuolella olevien osuus oli monissa ryhmissä korkea, kiinalaistaustaisilla jopa 27 prosenttia. Osa tähän pääasiallisen toiminnan luokkaan kuuluvista on todennäköisesti poistunut Suomesta, mutta heidän tietonsa ovat yhä väestötietojärjestelmässä. Tästä syystä etenkin tässä ryhmässä, mutta myös monissa muissa taustamaaryhmissä työllisyysastetta laskevat ne, jotka ovat tilastoissa mutta eivät Suomessa. Varsinkin naisten osalta kyse on myös sijoittumisesta lasten- ja kodinhoitotehtäviin. Se puolestaan laskenee erityisesti somalialais-, irakilais- ja afganistanilaistaustaisten naisten työllisyysastetta.

Kuvio 33. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien ja suomalaistaustaisten pääasiallinen toiminta taustamaan mukaan (%) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

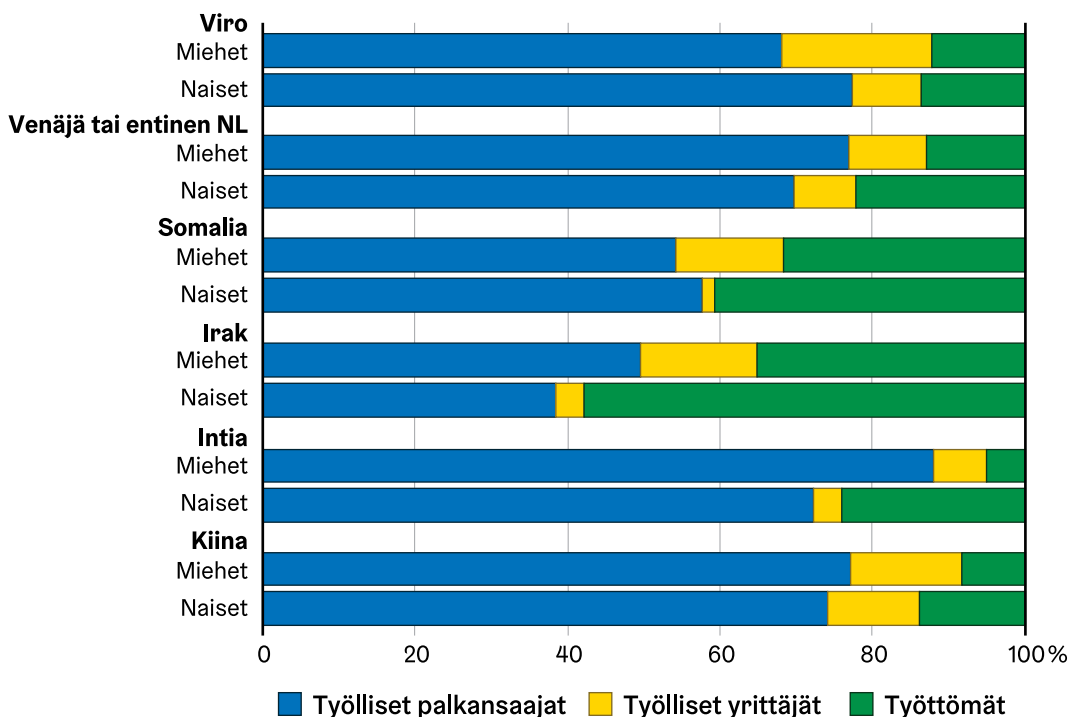

Seuraavaksi voidaan tarkastella pelkästään työvoimaan kuuluvien pääasiallista toimintaa pääkaupunkiseudulla sukupuoli huomioiden. Kuviossa 34 tilanne ilmenee kuuden suurimman taustamaaryhmän osalta. Jokaisessa ryhmässä naisten työttömyysaste oli vuonna 2022 korkeampi kuin miesten, virolaistaustaisilla tosin vain kaksi prosenttiyksikköä. Intialaistaustaisista miespuolisista maahanmuuttajista vain viisi prosenttia oli tuolloin työttömiä. Työttömyys oli erityisen yleistä irakilastaustaisten naisten keskuudessa (58 %) sekä irakilastaustaisilla miehillä (35 %) ja somalialaistaustaisilla miehillä (32 %) ja naisilla (41 %). Vuoteen 2020 verrattuna somalialais- ja irakilastaustaisten

miesten sekä kiinalaistaustaisten naisten työttömyysaste oli kuitenkin laskenut selvästi, noin kymmenen prosenttiyksikköä.

Kaikissa kuudessa taustamaaryhmässä yrittäjien osuus työllisistä oli suurempi miehillä kuin naisilla, joskin kiinalaistaustaisten tapauksessa ero oli pieni, naisistakin yrittäjänä toimi 12 %. Pääkaupunkiseudun turkkilaistaustaisista Suomeen muuttaneista miehistä jopa 26 % toimi yrittäjänä vuonna 2022, naisista vajaa kymmenen prosenttia. Yrittäjämiesten osuus oli suuri myös irakilais- ja virolaistaustaisten miesten keskuudessa: irakilastaustaisista työllisistä miehistä joka neljäs oli yrittäjä. Suurimmista ryhmistä yrittäjänäisten osuus työllisistä oli pienin somalialais- ja irakilastaustaisilla, ja melko pieni myös intialaistaustaisten keskuudessa.

Kuvio 34. 20–64-vuotiaiden työvoimaan kuuluvien maahanmuuttajien pääasiallinen toiminta sukupuolen ja taustamaan mukaan (%) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

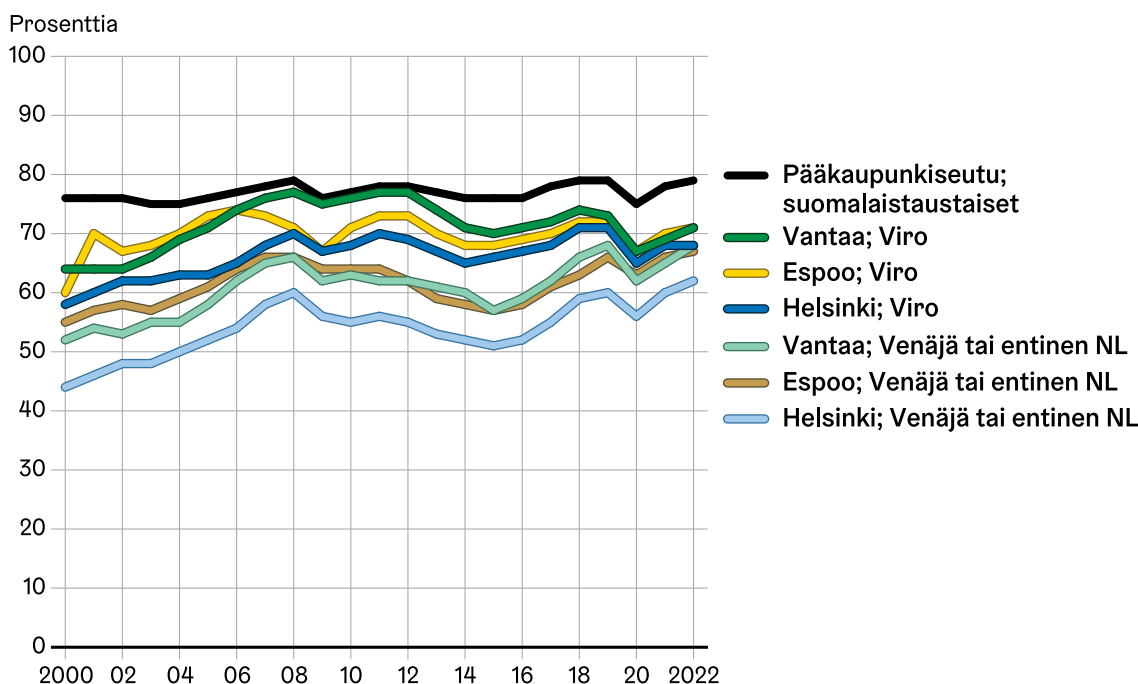
Kuuden suurimman maahanmuuttajaryhmän osalta on hyödyllistä tarkastella myös kaupunkikohtaisen kehityksen eroja ja yhtäläisyyksiä. Kaikissa kolmessa kaupungissa virolaistaustaisten työllisyysaste on pitkään ollut parempi kuin venäläis- tai neuvostoliittolaistaustaisten työllisyysaste (kuvio 35). Tilanne on kuitenkin viime aikoina muuttunut sikäli, että virolaistaustaisten työllisyysaste on suhdannevaihtelut huomioiden pysynyt varsin vakaana, kun taas venäläis- ja neuvostoliittolaistaustaisten työllisyysaste on vuodesta 2015 ollut kasvussa. Tämä tarkoittaa samalla sitä, että venäläis- ja neuvostoliittolaistaustaisten maahanmuuttajien työllisyys on etenkin Espoossa ja Vantaalla tullut aika lähelle suomalaistaustaisten työllisyysastetta.

Tämä heijastanee Venäjältä suuntautuneen muuton aikaisempaa selvempää painottumista työ- ja opiskeluperusteiseen muuttoon siinä missä aikaisemmin tulijoista monet olivat inkerinsuomalaisia ja heidän perheenjäseniään tai muuten perheperusteisia muuttajia. Vastaavalla noin kymmenen viime vuoden ajanjaksolla virolaisten kiinnostus Suomea kohtaan on puolestaan ollut selvästi vähäisempää kuin aikavälillä 2004–2014. Vuosina 2008–2012 Vantaan virolaistaustaisten maahanmuuttajien työllis-

syysaste oli hyvin lähellä pääkaupunkiseudun (ja siten myös Vantaan) suomalaistaustaisten työllisyysastetta.

Molemmissa taustamaaryhmissä Helsingin tilanne on ollut sen naapurikaupunkeja heikompi, ja etenkin venäläis- tai neuvostoliittolaistaustaisten tapauksessa ero Espooseen ja Vantaaseen on ollut koko ajan selvä. Kaikissa kaupungeissa ja molemmissa taustamaaryhmissä työllisyys parani kuitenkin – jälleen tietyt kausivaihtelut huomioiden – vuosituhaten alkuun verrattuna aina koronapandemian puhkeamiseen asti. Koronapandemian vaikutus oli myös hyvin samanlainen kaikissa tapauksissa, ja sen jälkeen työllisyysaste parani niin ikään hyvin yhdenmukaisesti vuoden 2022 loppuun asti. Helsingin virolaistaustaisten maahanmuuttajien työllisyys jäi kuitenkin selvästi alle pandemiaa edeltäneen tason.

Kuvio 35. 20–64-vuotiaiden venäläis- tai neuvostoliittolaistaustaisten ja virolaistaustaisten maahanmuuttajien työllisyysaste (%) Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla ja suomalaistaustaisten työllisyysaste (%) pääkaupunkiseudulla 2000–2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

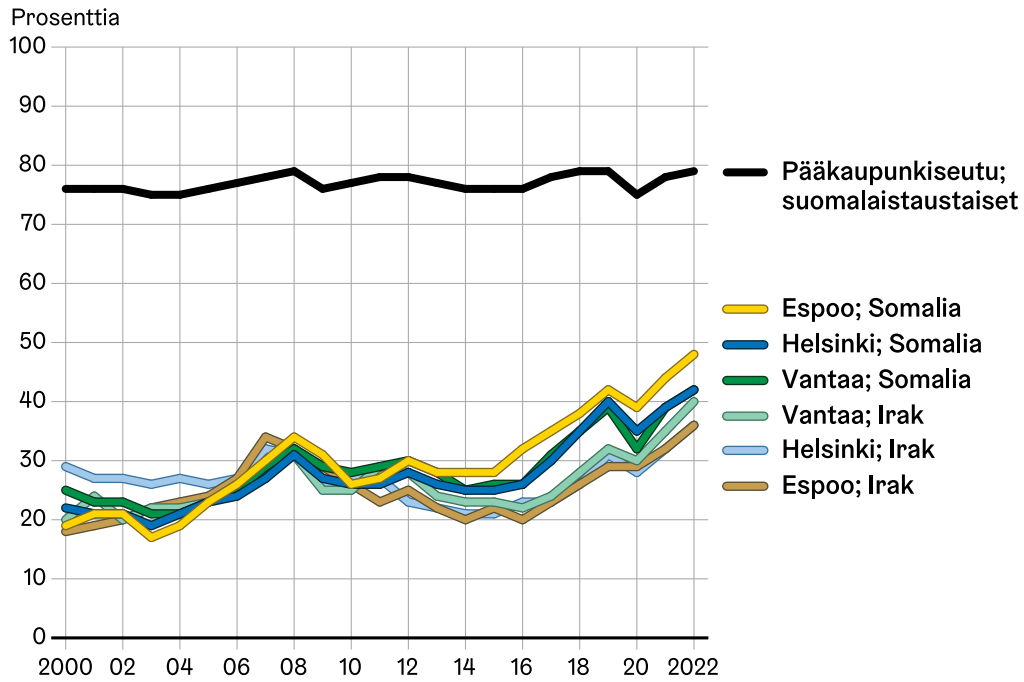
Vuosien 2005 ja 2010 välisenä aikana somalialaistaustaisten ja irakilaistaustaisten työllisyysasteet olivat kaikissa kaupungeissa varsin lähellä toisiaan, vaihdellen 25 ja 35 prosentin välillä (kuvio 36). Ennen vuoden 2008 finanssikriisin puhkeamista kehitys oli suotuisaa, mutta vastaavasti taloudellinen laskusuhdanne näkyi selvästi jokaisessa kaupungissa ja molemmissa väestöryhmissä.

Somalialaistaustaisten työllisyysasteet nousivat selvästi etenkin vuodesta 2015 lähtien, ja jälleen hyvin samansuuntaisesti niin Espoossa kuin Helsingissä ja Vantaalla. Koronapandemia heikensi somalialaistaustaisten maahanmuuttajien työllisyystilannetta Helsingissä ja Vantaalla selvästi enemmän kuin Espoossa. Sitten kehitys oli kuitenkin vuoden 2022 loppuun mennessä suotuisaa, ja yli 40 % työllisyysasteen raja ylittyi kaikissa kaupungeissa (Espoossa 48 %).

Kehitys on ollut kymmenen viime vuoden aikana myönteistä myös irakilaistaustaisilla, vaikka vuonna 2015 Suomeen saapui suuri määrä pitkälti irakilaisia turvapaikanhakijoita, joista monet saivat seuraavina vuosina oleskeluluvan. Somalialaistaustaisiin

maahanmuuttajiin verrattuna kehitys on ollut tasaisempaa, jopa koronapandemia-vuosienkin ylitse. Vantaan irakilaistaustaisten työllisyysaste oli vuoden 2022 lopussa noussut yli 40 prosenttiin.

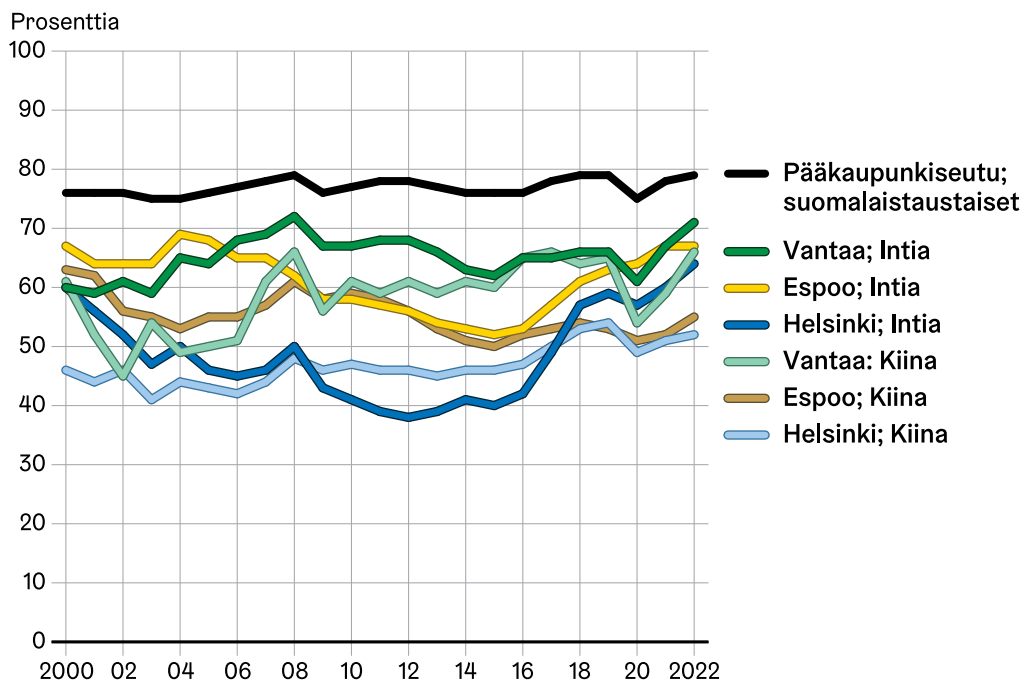
Kuvio 36. 20–64-vuotiaiden irakilais- ja somalialaistaustaisten työllisyysaste (%) Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla ja suomalaistaustaisten työllisyysaste (%) pääkaupunkiseudulla 2000–2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Pääkaupunkiseudun Suomeen muuttaneista intialais- ja kiinalaistaustaisista työllisyysaste on ollut pääsääntöisesti korkein Vantaan intialaistaustaisilla, 71 % vuonna 2022 (kuvio 37). Myös Vantaan kiinalaistaustaisten työllisyys palasi koronapandemiaa edeltävälle tasolle 66 %:iin. Sekä Espoon että Helsingin intialaistaustaisten työllisyysaste on noussut varsin tasaisesti ja voimakkaasti vuodesta 2016, mikä jälleen heijastanee ylipäätään kasvavaa ja vahvemmin työhön perustuvaa muuttoa Suomeen. Espoon ja Helsingin kiinalaistaustaisten työllisyysaste on ollut melko vakaata, mikä johtuu osin opiskelijoiden määrän selvästä kasvusta.

Molemmat maaryhmät ovat kaikkineen kasvaneet merkittävästi tällä vuosituhanella. Intialaistaustaisia 20–64-vuotiaita työllisiä oli Helsingissä vuonna 2000 vain 224, vuonna 2022 jo 1 375. Espoossa työllisten intialaistaustaisten määrä on jopa 30-kertaistunut, muutamasta kymmenestä yli kahteentuhanteen henkilöön (2 075). Vantaalla puolestaan etenkin kiinalaistaustaisten työllisten määrä on moninkertaistunut. Vuonna 2000 heitä oli vain 31, vuonna 2022 yli kuusisataa (631). Vantaan kiinalaistaustaiset näyttävät siis kärsineen näistä kuudesta taustamaaryhmästä eniten koronapandemiasta työllisyysasteen muutoksella mitattuna.

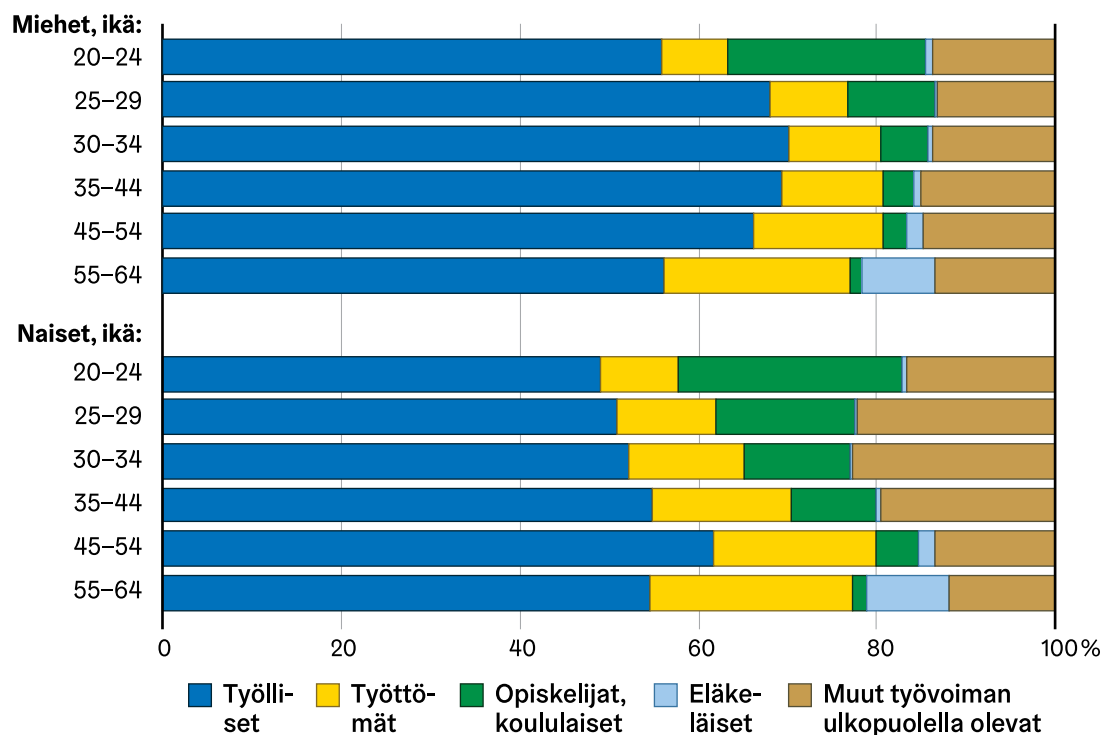
Kuvio 37. 20–64-vuotiaiden intialais- ja kiinalaistaustaisten työllisyysaste (%) Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla ja suomalaistaustaisten työllisyysaste (%) pääkaupunkiseudulla 2000–2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

lällä ja sukupuolella on selviä yhteyksiä pääasialliseen toimintaan

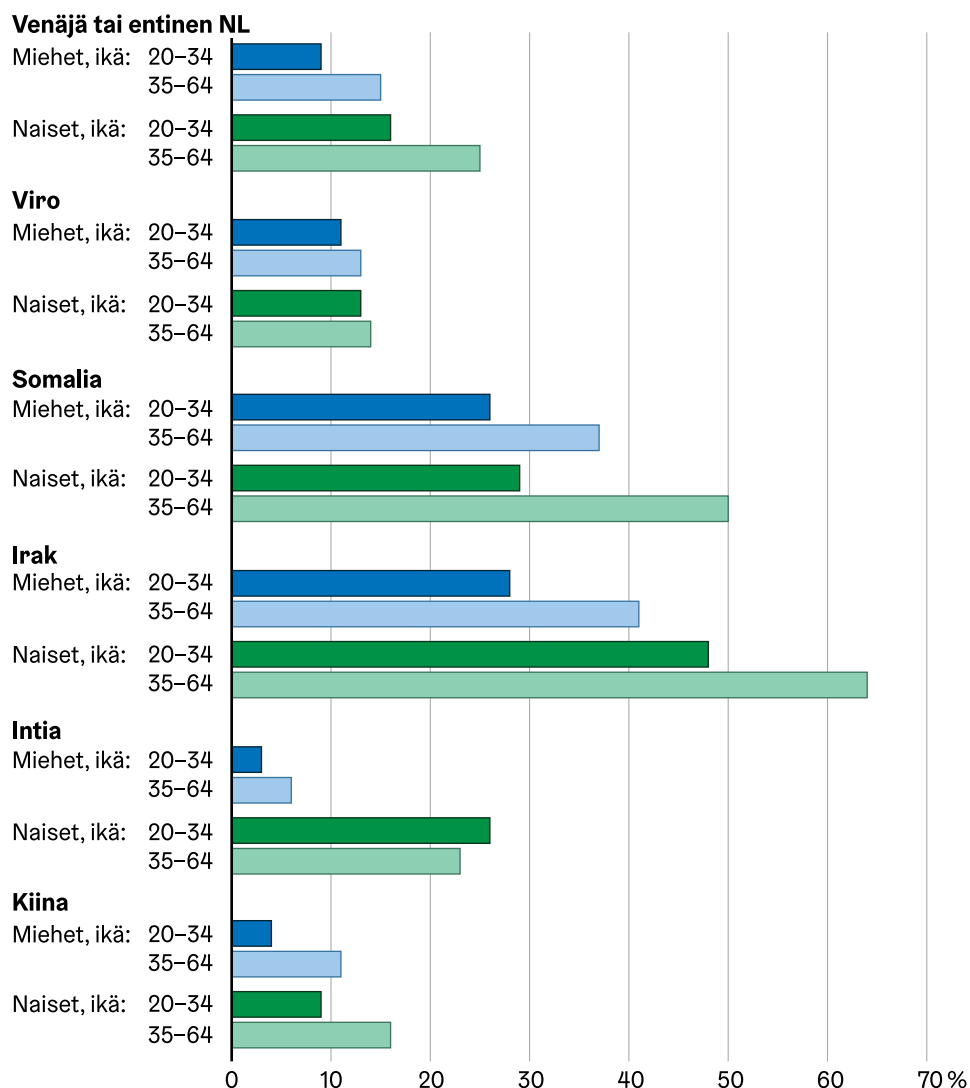
Pääasiallinen toiminta vaihtelee suuresti iän mukaan: nuoremmassa ikäluokissa on enemmän koululaisia ja opiskelijoita, vanhemmissa puolestaan enemmän eläkeläisiä. Tämä yleinen sääntö pätee myös pääkaupunkiseudun työikäiseen maahanmuuttajaväestöön (kuvio 38). Etenkin 25–35-vuotiaiden naisten kohdalla muusta syystä kuin opiskelun tai eläkkeen vuoksi työvoiman ulkopuolella olevien osuus oli vuonna 2022 pääkaupunkiseudulla varsin suuri, mikä kertonee monien sijoittumisesta lasten- ja kodinhoitotehtäviin. Seudun suomalaistaustaisilla näiden muun kuin opiskelun tai eläkkeen vuoksi työvoiman ulkopuolella olevien osuus vaihtelee useimmissa ryhmissä kahden ja kuuden prosentin välillä, 20–24-vuotiaista suomalaistaustaisista miehistä tähän kategoriaan kuului vuonna 2022 joka kymmenes, heistä osa on suorittamassa varusmies- tai siviilipalvelusta.

Kuvio 38. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien pääasiallinen toiminta sukupuolen mukaan ja ikäryhmittäin (%) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

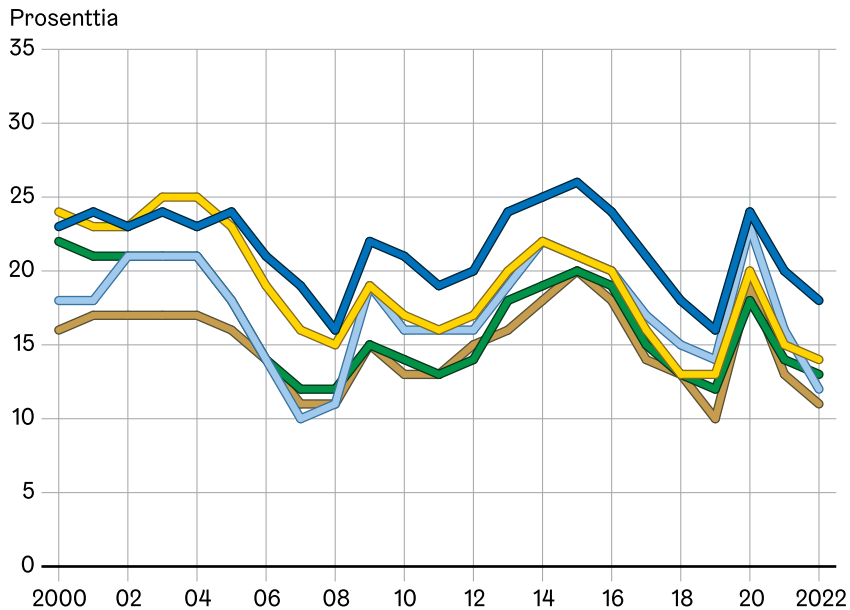
Pääkaupunkiseudun maahanmuuttajien työttömyyden tarkastelu ikäryhmittäin suurimpien taustamaaryhmien osalta ja sukupuolen mukaan eriteltynä osoittaa, että vanhempaan ikäluokkaan kuuluvilla (35–64-vuotiaat) työttömyysaste on pääsääntöisesti korkeampi kuin nuoremmalla ikäryhmällä (20–34-vuotiaat) (kuvio 39). Merkittävin poikkeus tästä säännöstä ovat intialaistaustaiset naiset, joista nuoremmalla ikäryhmällä oli vuonna 2022 kolme prosenttiyksikköä korkeampi työttömyysaste kuin vanhempaan ikäryhmään kuuluvilla (ja työllisyysaste puolestaan selvästi pienempi). Somalialaistaustaisten nuorempien naisten työttömyys oli puolestaan alempi kuin vanhemman ikäryhmän somalialaistaustaisilla miehillä.

Kuvio 39. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien työttömyysaste taustamaan ja sukupuolen mukaan (%) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022.
Aineistolähde: Tilastokeskus

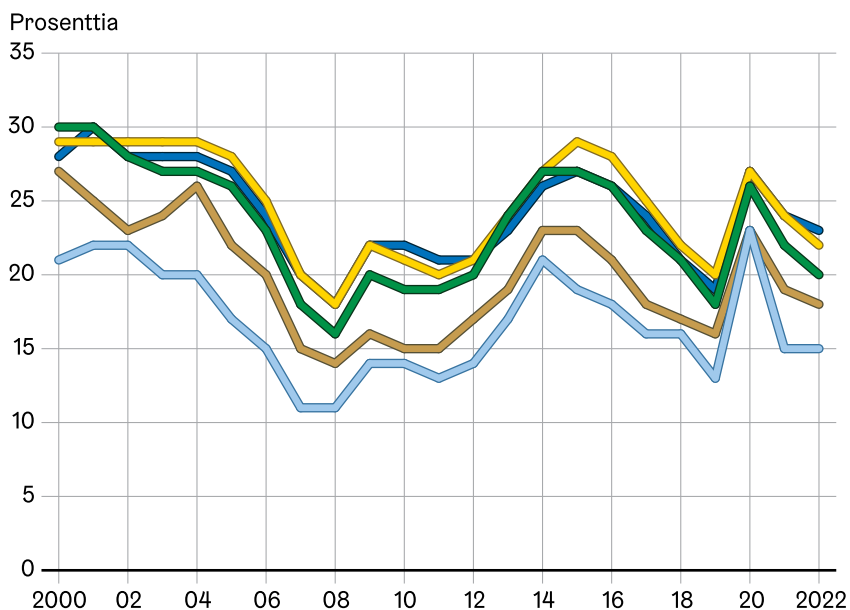

Asiaa voidaan tarkastella myös tarkemmalla ikäryhmäjaottelulla ja ajanjaksolla 2000–2022 (kuviot 40 ja 41). Ikäryhmä 55–64 on jätetty pois, koska tarkasteluajanjakson alussa tähän ikäluokkaan kuuluvia on varsin vähän. Pääkaupunkiseudun ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten miesten työttömyysaste on vuosituhaten alun ensimmäisiä vuosia lukuun ottamatta ollut vanhimmassa ikäryhmässä (45–54-vuotiailla) korkeampi kuin muissa ikäryhmissä. Viimeksi mainittujen väliset erot ovat puolestaan olleet etenkin viime vuosina varsin pieniä. Naisten osalta yleinen kehitys on jälleen samansuuntainen, mutta kaksi nuorinta ikäryhmää erottuu vielä selvemmin vanhempia ikäryhmiä matalammalla työttömyysasteella.

Kuvio 40. 20–54-vuotiaiden maahanmuuttajamiesten työttömyysaste ikäryhmän mukaan (%) pääkaupunkiseudulla 2000–2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Kuvio 41. 20–54-vuotiaiden maahanmuuttajanaisten työttömyysaste ikäryhmän mukaan (%) pääkaupunkiseudulla 2000–2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

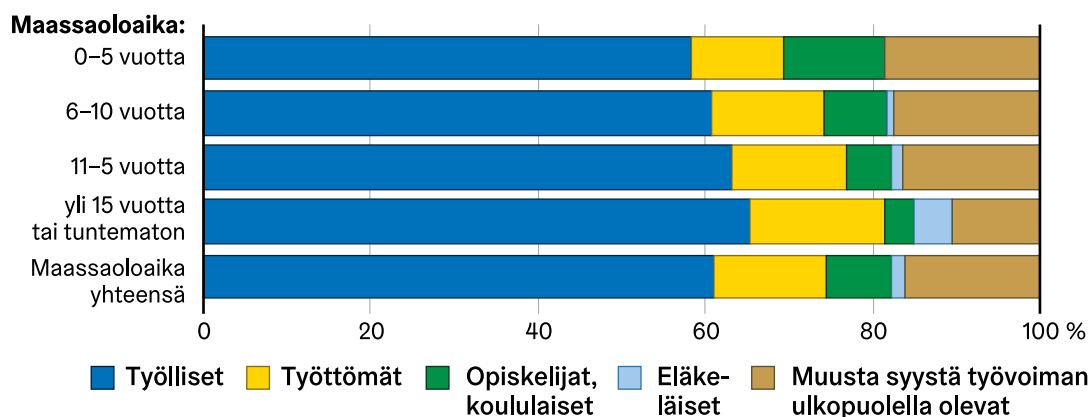
Pidempään Suomessa asuneet ovat useammin työllisiä

Seuraavaksi tarkastellaan, millainen tilanne on maahanmuuttajilla sen mukaan, kuinka pitkään he ovat asuneet Suomessa. Kyse on siis eri maahanmuuttokohorteista, jotka ovat rakenteeltaan jossain määrin erilaisia esimerkiksi taustamaiden ja maahanmuuttoperusteiden osalta. Yksilötasoisia kotoutumispolkuja ei voi tulkita alle esitettävistä luvuista. Osa Suomeen muuttaneista myös muuttaa Suomesta pois, joten esimerkiksi 6–10 vuotta Suomessa asuneet ei ole täsmälleen se ryhmä, joka on tullut Suomeen 6–10 vuotta sitten.

Pääkaupunkiseudulla vuonna 2022 asuneista 20–64-vuotiaista maahanmuuttajista, jotka olivat olleet Suomessa vähintään viisitoista vuotta, 65 prosenttia oli työllisiä (kuvio 42). Osuus oli siten noussut koronapandemiaa edeltäneelle tasolle, ja se on korkeampi kuin vähemmän aikaa Suomessa asuneilla. Muihin maassaoloaikaryhmiin verrattuna eläkeläisten osuus on vähintään 15 vuotta Suomessa asuneiden ryhmässä suurempi (4 % vuonna 2022) ja opiskelijoiden ja koululaisten osuus ymmärrettävästi paljon pienempi (4 % vuonna 2022).

Muusta syystä työvoiman ulkopuolella olevien osuus on pidempään Suomessa asuneiden joukossa niin ikään selvästi pienempi kuin yhdestä viiteen vuotta Suomessa asuneiden keskuudessa. Naisten osalta tämä tarkoittanee usein sitä, että kodin- ja lastenhoitotehtävistä on siirrytty tai palattu työmarkkinoiden käytettäväksi. Muutosta selittänee myös se, että pitkään Suomessa asuneiden osalta tilastoissa on vähemmän Suomesta pois muuttaneita henkilöitä. Samasta syystä vähemmän aikaa Suomessa asuneiden työllisyysaste on siis jonkin verran alempi kuin sen pitäisi olla, jos kaikki maasta poistuneet olisivat poissa myös tilastoista.

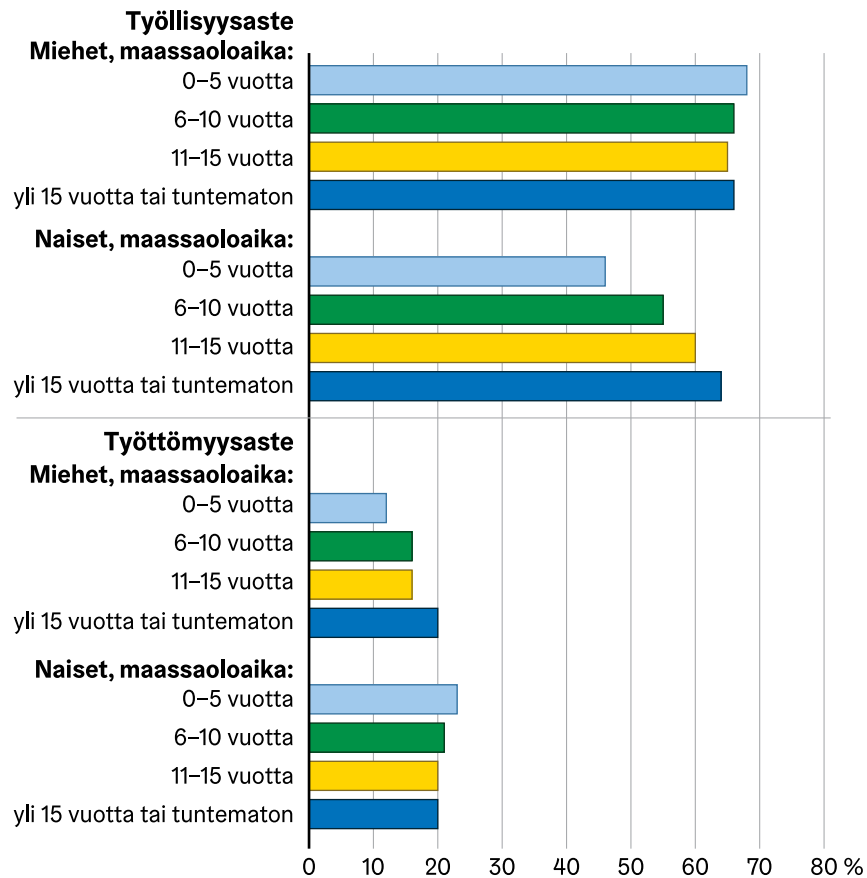
Kuvio 42. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien pääasiallinen toiminta maassaoloajan mukaan (%) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Pidempään Suomessa asuvien työllisten osuus oli vuonna 2022 selvästi suurempi kuin vähemmän aikaa maassamme olleilla nimenomaan naisilla (kuvio 43). Miehillä erot eri pituisia ajanjaksoja Suomessa asuneiden välillä ovat melko pieniä, ja yhdestä viiteen vuotta asuneiden työllisyysaste on jopa maassaoloaikaryhmistä suurin. Mahdollisesti etenkin moni työperusteisesti tullut mies tuleeekin Suomeen töihin vain muutamaksi vuodeksi. Toisaalta pidempään Suomessa asuneista miehistä suurempi osa oli myös työttömiä.

Korkeintaan viisi vuotta Suomessa asuneista maahanmuuttajanaيسista 46 prosenttia oli vuonna 2022 työllisiä. Osuus on johdonmukaisesti sitä suurempi, mitä pidemmästä ajanjaksosta on kysymys. 6–10 vuotta Suomessa asuneista työllisiä oli jo 55 %, ja yli 15 vuotta maassamme olleista lähes kaksi kolmasosaa (64 %). Ero miehiin verrattuna on tällöin käytännössä olematon. Myös työttömyysaste oli vuonna 2022 niin yli 15 vuotta Suomessa asuneilla miehillä kuin naisilla sama, 20 %.

Kuvio 43. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien työllisyys- ja työttömyysaste sukupuolen ja maassaoloajan mukaan (%) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

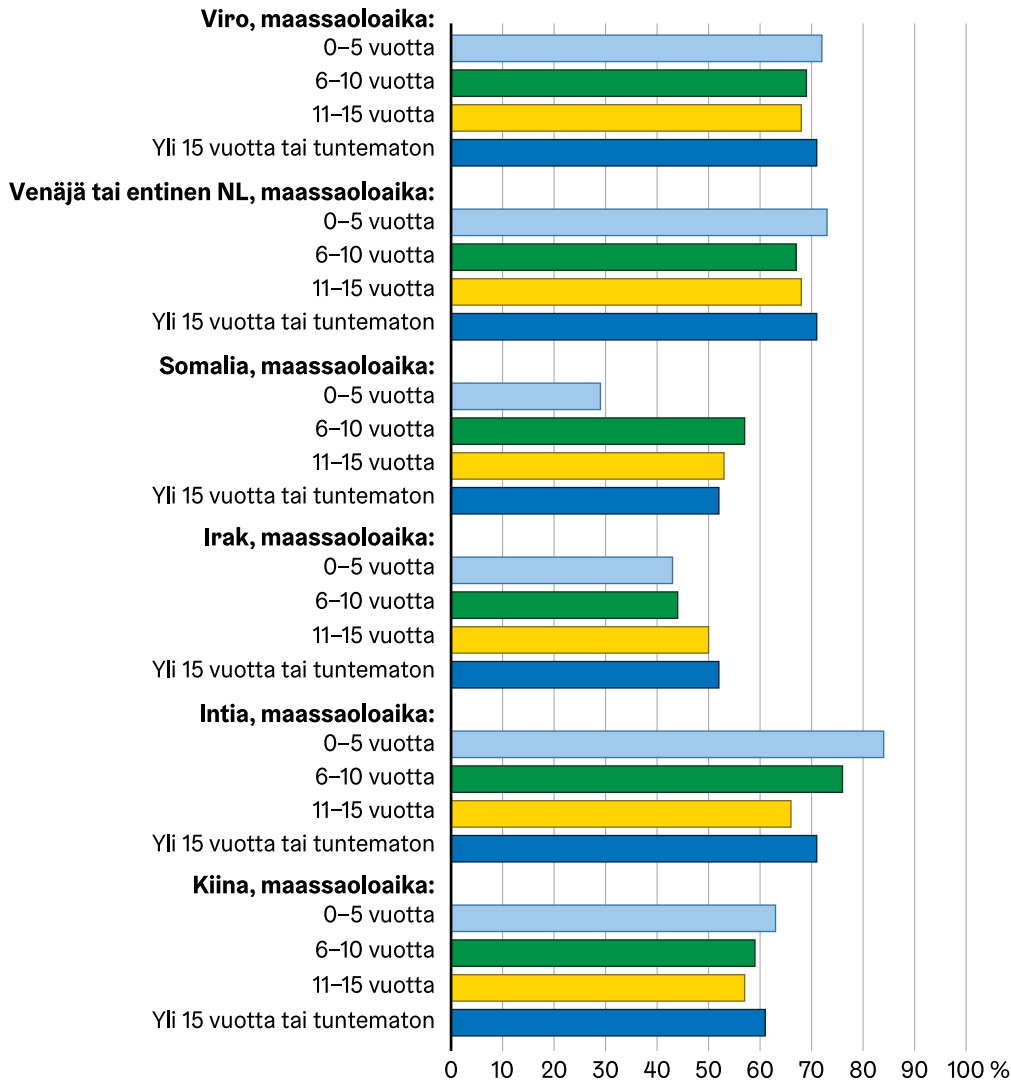
Suurimpiin taustamaihin kohdennettu tarkastelu kertoo, että pidempään Suomessa asuneiden maahanmuuttajien korkeampaan työllisyysasteeseen vaikuttaa etenkin somalialaistaustaisten ja irakilaistaustaisten työllisyystilanteen paraneminen (kuviot 44 ja 45). Kehitys on näissä väestöryhmissä erityisen vahvaa naisten osalta, joskin samalla on todettava, että vähän aikaa Suomessa asuneiden somalialais- tai irakilaistaustaisten naisten työllisyys on hyvin matalalla tasolla. Somalialaistaustaisten miesten työllisyysaste oli vuonna 2022 selvästi parempi 6–10 vuotta Suomessa asuneilla kuin sitä vähemmän aikaa maassamme olleilla, mutta sitä pidempään asuneilla jopa vähän heikompi. Irakilaistaustaisten miesten tapauksessa työllisten osuus on johdonmukaisesti sitä parempi, mitä pidempään Suomessa asuneista on kysymys.

Myös virolais- ja venäläis- tai neuvostoliittolaistaustaisten naisten ryhmässä pidempään Suomessa asuneilla oli vuonna 2022 korkeampi työllisyysaste. Molemmissa ryhmissä miehillä erot maassaoloaikaryhmien välillä ovat vähäisiä, mutta työllisyysaste onkin melko korkea myös vähän aikaa Suomessa asuneilla. Virolais- sekä venäläis- ja neuvostoliittolaistaustaisten miesten matalampi työllisyysaste 6–10 vuotta asuneilla ja 11–15 vuotta asuneilla kuin korkeintaan 5 vuotta Suomessa olleilla kertonee osin siitä, että monet tänne töihin tulleet ovat muuttaneet takaisin Viroon tai jonnekin muualle.

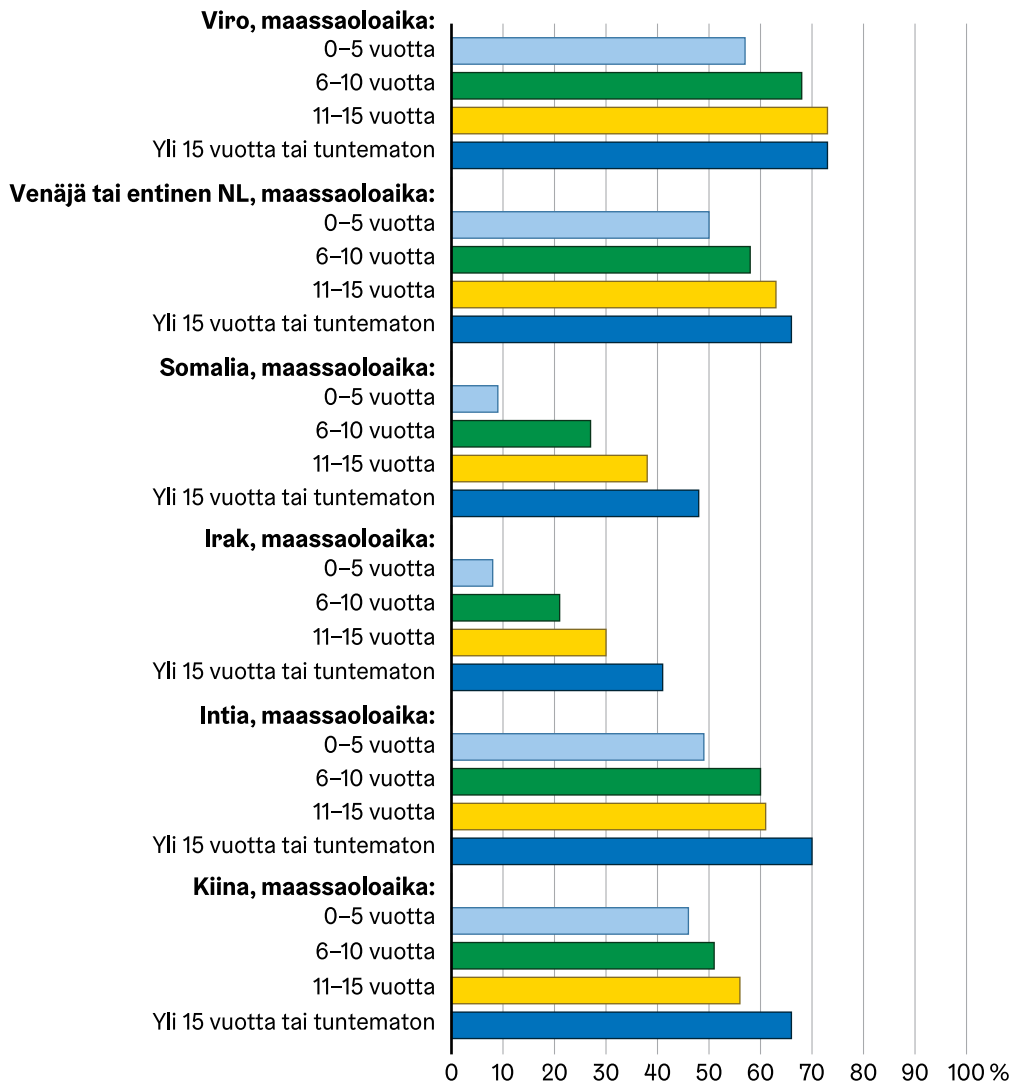
Intialaistaustaisten Suomeen muuttaneiden työllisyydessä on havaittavissa kiinnostava ilmiö. 1–5 vuotta Suomessa asuneilla miehillä oli vuonna 2022 hyvin korkea työllisyysaste, 84 prosenttia. Niillä, jotka ovat olleet Suomessa pidempään, osuus on kuitenkin laskenut selvästi, kahteen kolmasosaan 6–10 vuotta maassamme asuneilla. Sen sijaan naisten työllisyysaste on pidempään Suomessa olleilla korkeampi, ja yli 15 vuotta täällä asuneiden välillä ei ole juuri eroa miesten ja naisten välillä. Lyhytaikaisesti maamme työskentelemään tulleiden muutto Suomesta selittänee tästä ilmiöstä jälleen

osan. Myös kiinalaistaustaisilla miehillä työllisyysaste on pitkään Suomessa asuneilla alempi kuin vasta tulleilla. Yli 15 vuotta Suomessa asuneiden osalta naisten työllisyysaste on noussut saman taustamaaryhmän miehiä selvästi korkeammaksi.

Kuvio 44. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajamiesten työllisyysaste taustamaan ja maassaoloajan mukaan (%) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022.
Aineistolähde: Tilastokeskus

Kuvio 45. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajanaisten työllisyysaste taustamaan ja maassaoloajan mukaan (%) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022.
Aineistolähde: Tilastokeskus

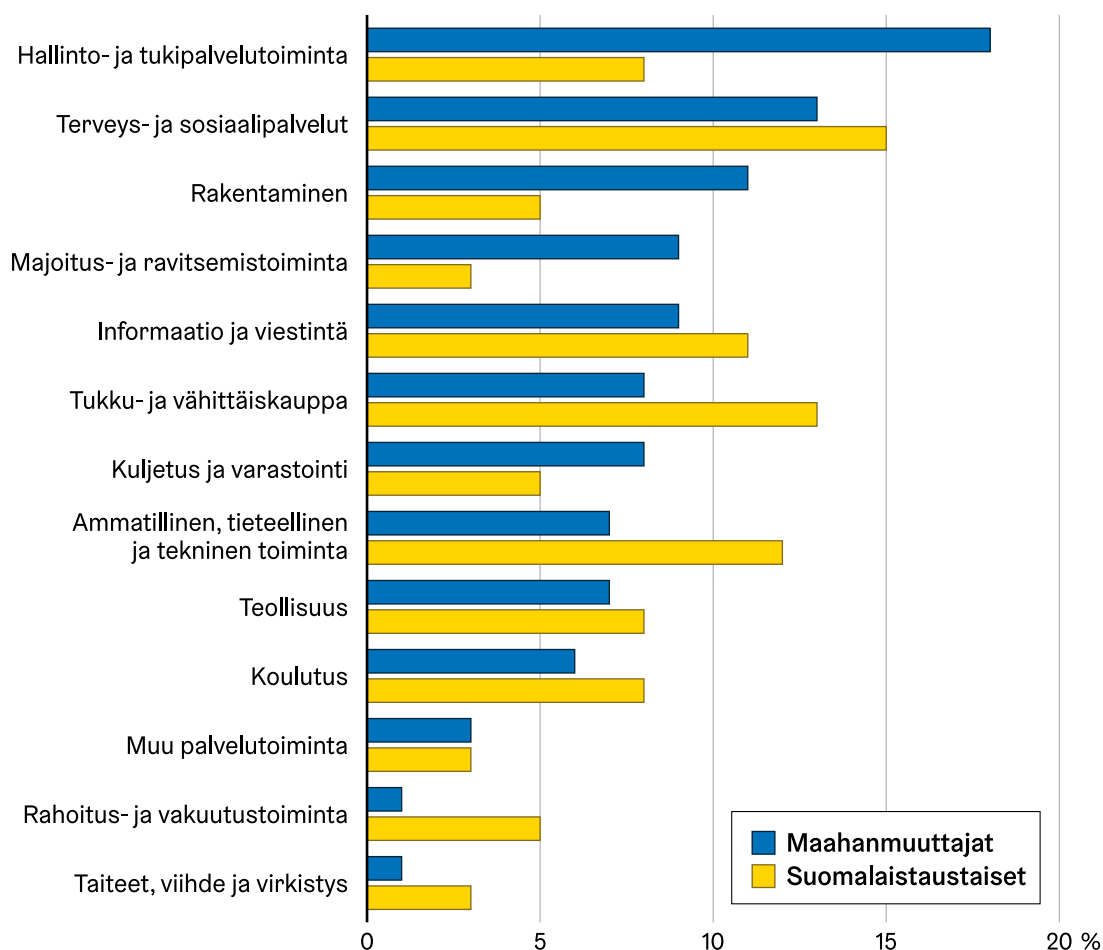

Sijoittuminen eri toimialoille ja ammattiryhmiin on kirjavaa

Maahanmuuttajat sijoittuvat työelämässä suomalaistaustaisten tavoin useille eri toimialoille ja erilaisiin ammattiasemiin. Joiltain osin ulkomailla syntyneiden työllisten ulkomaalaistaustaisten paikka ja asema työelämässä poikkeavat kuitenkin selvästi kantaväestöön kuuluvista. Kuvioista 46 näkyy 15–64-vuotiaiden työllisten suomalaistaustaisten ja maahanmuuttajien sijoittuminen eri toimialoille pääkaupunkiseudulla vuoden 2022 lopussa.

Lähes viidennes (18 %) työllisistä maahanmuuttajista työskenteli hallinto- ja tukipalvelutoiminnoissa, kun taas kantaväestöön kuuluvista työllisistä tällä toimialalla työskenteli noin kahdeksan prosenttia. Hallinto- ja tukipalvelut sisältävät runsaasti Suomeen muuttaneita työllistävinä kokonaisuuksina siivouspalvelut, kiinteistöhuollon sekä työvoiman vuokrauksen. Työvoiman vuokrauksen kautta työllistyneitä sijoittuu puolestaan tarkemmassa tarkastelussa eri toimialoille, esimerkiksi terveys- ja sosiaalialalle, teollisuuteen ja rakentamiseen sekä kaupan alalle. Maahanmuuttajia sijoittui suomalais-taustaisiin verrattuna vahvasti myös esimerkiksi rakentamisen sekä majoitus- ja ravitsemistoiminnan toimialoille.

Kuvio 46. 15–64-vuotiaiden työllisten maahanmuuttajien ja suomalaistaustaisten sijoittuminen toimialoille pääkaupunkiseudulla vuonna 2022, osuus väestöryhmän 15–64-vuotiaista työllisistä (%). Aineistolähde: Tilastokeskus*

* Tukku- ja vähittäiskauppa sisältää tässä tarkastelussa myös moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjauksen. Kuvioista on poistettu ne toimialat, joilla oli vuonna 2022 alle tuhat työllistä ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaista henkilöä, sekä ne, joilla toimiala oli tuntematon.

Jos katsotaan kehitystä viimeksi kuluneiden 15 vuoden aikana, tukku- ja vähittäiskaupan toimialalla työskentelevien ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten osuus kaikista pääkaupunkiseudun työllisistä maahanmuuttajista on vähentynyt selvästi. Sen sijaan kasvussa ovat maahanmuuttajia enemmän työllistävistä toimialoista olleet etenkin rakentamisen toimiala sekä terveys- ja sosiaalipalvelut ja informaatio ja viestintä.

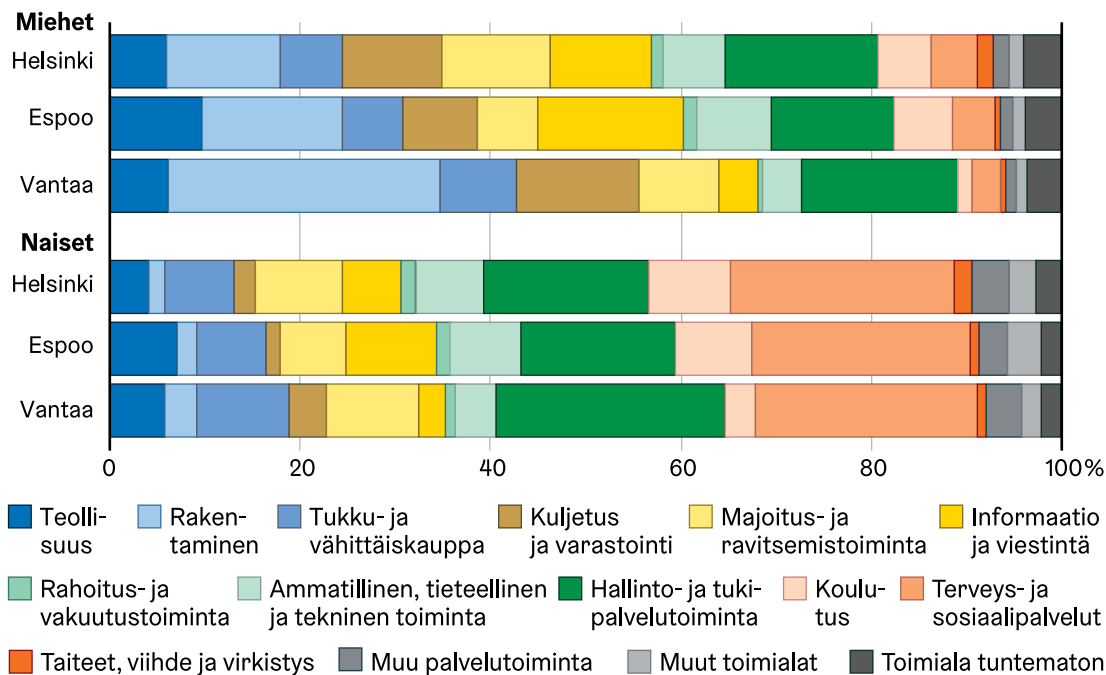
Ulkomaalaistaustaisten on useissa selvityksissä todettu sijoittuvan suomalais-taustaisia useammin niin sanottuihin epätyypillisiin työsuhteisiin (ks. esim. Ojala, Pyöriä & Jakonen 2024). Heistä suurempi osa on esimerkiksi osa-aikaisessa tai määräaikaisessa työsuhteessa. Viime aikoina ovat yleistyneet myös vuokratyön erilaiset muodot, tällöin siis palkansaaja työskentelee työvoimaa välittävän tai vuokraavan yrityksen kautta. Tilastokeskuksen tuoreessa selvityksessä ulkomaalaistaustaisten osuus kaikista vuokratyötä tekevästä oli vuoden 2023 toisella vuosineljänneksellä lähes neljäsosa siinä missä heidän osuutensa kaikista palkansaajista oli 9 prosenttia. Heitä työskenteli erityisesti aloilla, joilla työvoiman vuokraaminen on myös tavallista, kuten majoitus- ja ravitsemistoiminnassa sekä hallinto- ja tukipalveluissa. (Hannula & Leskinen 2023.)²⁴

Jotkin alat ovat sukupuolittain vahvasti jakautuneita. Terveys- ja sosiaalipalveluihin sijoittui sekä maahanmuuttaja- että suomalaistaustaisista naisista 22–23 prosenttia työllisistä, miehistä 4–5 prosenttia. Rakentaminen on puolestaan esimerkki hyvin miehisestä alasta. Työllisistä maahanmuuttajamiehistä tällä alalla työskenteli pääkaupunkiseudulla 17 prosenttia vuonna 2022 ja suomalaistaustaisista miehistä 8 prosenttia, kun taas molemmissa väestöryhmissä tälle alalle sijoittuvien naisten suhteellinen osuus oli vähäinen. Hallinto- ja tukipalvelutoiminnoissa työskenteli ulkomailla syntyneistä ulkomaalaistaustaisista työllisistä naisista 19 prosenttia, mutta miehistäkin 15 prosenttia. Suomalaistaustaisten keskuudessa ei tällä toimialalla ollut juuri eroa miesten ja naisten välillä (7–8 %).

Myös pääkaupunkiseudun suurimpien kaupunkien välillä oli vuonna 2022 joitain eroja maahanmuuttajien sijoittumisessa eri toimialoille, vaikka yleiskuva onkin samankaltainen (kuvio 47). Monet ulkomailla syntyneistä ulkomaalaistaustaisista miehistä ja naisista sijoittuivat kaikissa kaupungeissa hallinto- ja tukipalveluihin. Vantaalla tällä toimialalla toimi lähes neljännes (24 %) Suomeen muuttaneista naisista, miehistä puolestaan Vantaalla jopa 29 prosenttia työskenteli rakentamisen alalla. Molemmissa tapauksissa osuudet olivat Espoossa ja Helsingissä paljon pienempiä, kun taas etenkin Espoossa, mutta myös Helsingissä informaation ja viestinnän alalla työskentelevien osuudet olivat suurempia kuin Vantaalla.

24 Viime vuosina on kasvanut myös alustatalouden työpaikoissa työskentelevien määrä ja siten myös osuus työllisistä (Sutela 2023). Alustatyötä luonnehtivat usein myös työn keikkaluonteisuus tai muu lyhytkestoisuus. Tilastokeskuksessa selvitettiin vuoden 2022 työvoimatutkimuksen tuottaman aineiston avulla alustatalouden ja siihen liittyvän alustatyön laajuutta. Noin 134 000:sta alustatyön tekijästä suuri osa oli ulkomaalaistaustaisia, ja alustataloudessa työskentelevien osuus oli ulkomaalaisista selvästi suurempi kuin suomalaistaustaisista. Se oli myös ulkomaalais-taustaisille selvästi suomalaistaustaisia useammin päätyö, esimerkiksi kuriiripalveluissa ja taksinkuljettajina. (Pärnänen 2023.)

Kuvio 47. 15–64-vuotiaiden työllisten maahanmuuttajien sijoittuminen sukupuolen mukaan eri toimialoille (%) Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus*

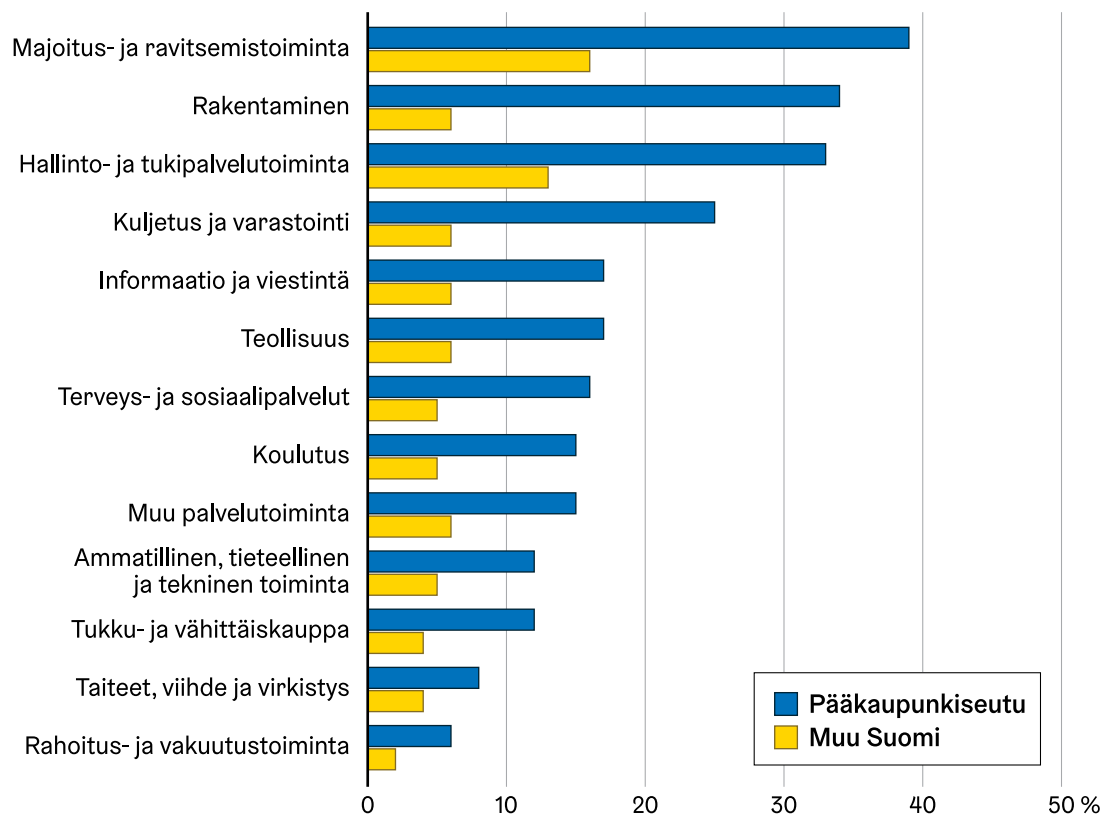

* Muut toimialat sisältää tässä ja kuvioissa 49 ja 50 seuraavat toimialat: maatalous, metsätalous ja kalatalous; kaivostoiminta ja louhinta; sähkö-, kaasu ja lämpöhuolto; vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito; kiinteistöalan toiminta; julkinen hallinto ja maanpuolustus, pakollinen sosiaalivakuutus; kotitalouksien toiminta työnantajina; kotitalouksien eriyttämätön toiminta tavaroiden ja palvelujen tuottamiseksi omaan käyttöön; kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta.

Joillain toimialoilla maahanmuuttajien osuus alan työvoimasta on paljon korkeampi kuin toisilla aloilla (kuvio 48). Tämä tarkoittaa samalla sitä, että jotkin toimialat ovat hyvin riippuvaisia ulkomaisesta työvoimasta. Suuremmista toimialoista Suomeen muuttaneiden osuus oli 15–64-vuotiaiden ikäryhmässä korkea majoitus- ja ravitsemistoiminnassa (39 %) sekä rakentamisen (34 %) ja hallinto- ja tukipalvelutoiminnan toimialoilla (33 %) ja logistiikassa (25 %). Korkeampaa koulutustasoa usein edellyttävien informaation ja viestinnän sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen aloillakin osuudet olivat jo 16–17 prosenttia. Ero pääkaupunkiseudun ja muun Suomen välillä oli erityisen suuri rakentamisen toimialalla.

Sukupuolen mukaan jaoteltuna miespuolisten maahanmuuttajien osuus kaikista majoitus- ja ravitsemistoimialan miehistä oli pääkaupunkiseudulla vuonna 2022 jopa 54 prosenttia. Miesten osuus oli naisten osuutta selvästi korkeampi suurimmista toimialoista myös rakentamisen sekä kuljetuksen ja varastoinnin aloilla. Naisten puolella korkein prosenttiosuus oli työntekijämäärältään suuremmista toimialoista hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa, 32 prosenttia (miesten vastaava osuus tällöinkin suurempi, 33 %).

Kuvio 48. Ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten osuus toimialan työllisistä pääkaupunkiseudulla ja sen ulkopuolisessa Suomessa vuonna 2022, 15–64-vuotiaat. Aineistolähde: Tilastokeskus

Vuosien 2007 ja 2022 välisenä aikana maahanmuuttajien osuus työllisistä on joillain toimialoilla kasvanut hyvin vahvasti. Rakentamisen alalla maahanmuuttajien osuus oli viisitoista vuotta aikaisemmin vain noin kymmenen prosenttia, mutta vuonna 2022 siis jo 34 prosenttia. Toimialoista, joilla osuus oli vuonna 2007 vielä varsin matala, se on noussut suuresti informaation ja viestinnän sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen toimialoilla. Yleisesti ottaen osuudet ovat kuitenkin suurimpia aloilla, joilla ne olivat sitä jo viisitoista vuotta sitten, ja ero seudun kaikkien toimialojen yhteenlaskettuun osuuteen on ollut kasvava.

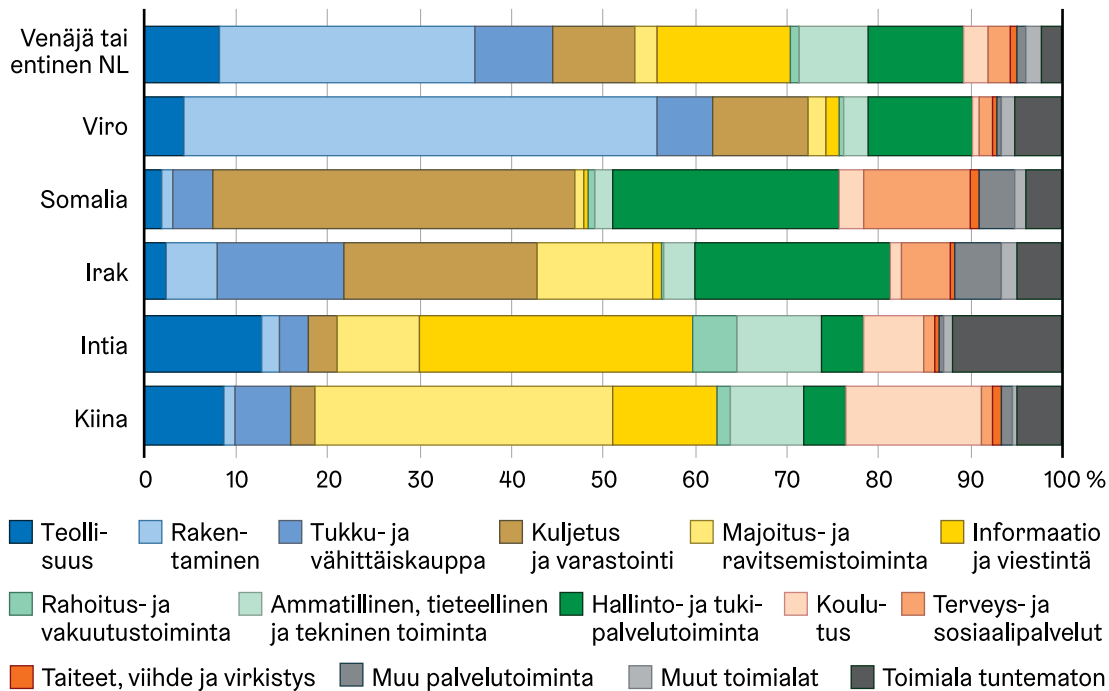
Eri taustamaaryhmiin kuuluvat henkilöt sijoittuvat myös eri tavoin eri toimialoille. Kuuden suurimman taustamaaryhmän osalta erot ovat huomattavan suuria (kuviot 49 ja 50), ja sukupuolten välisten erojen vuoksi myös miehiä ja naisia kannattaa tarkastella erikseen. Pääkaupunkiseudun ulkomailla syntyneistä työllisistä virolaistaustaisista miehistä noin puolet työskenteli vuonna 2022 rakentamisen toimialalla.²⁵ Virolaistaustaisista työllisistä naisista puolestaan noin puolet oli töissä joko hallinto- ja tukipalveluissa (29 %) tai terveys- ja sosiaalipalveluissa (22 %). Venäläis- tai neuvostoliittolaisistaustaisten jakautuminen eri toimialoille on tasaisempaa, ja varsinkaan naisilla yksikään toimiala ei ole paljon muita suurempi.

Somalialaistaustaisista miehistä 40 prosenttia työskenteli kuljetuksen ja varastoinnin toimialalla ja 25 prosenttia hallinto- ja tukipalveluissa. Somalialaistaustaisista naisista jopa 60 prosenttia oli puolestaan töissä sosiaali- ja terveyspalveluissa. Kun tähän lasketaan mukaan hallinto- ja tukipalveluissa työskentelevien osuus (24 %), on näiden kahden toimialan yhteisosuus huomattavan suuri. Sekä mies- että naispuolisilla

25 On syytä olettaa, että virolaisia miehiä työskenteli rakennusalalla myös paljon enemmän, mutta osa heistä ei oleskelun lyhytaikaisuuden vuoksi sisällynyt väestötietoihin.

intialaistaustaisilla informaation ja viestinnän toimiala oli suurin, sillä työskenteli vajaa kolmannes miehistä ja neljännes naisista.²⁶ Kiinalaistaustaisten miesten keskuudessa majoitus- ja ravitsemistoiminta oli selvästi suurin (32 %). Kiinalaistaustaiset naiset jakautuvat melko tasaisesti eri toimialoille, joskin majoitus- ja ravitsemistoiminta on heilläkin suurin, 20 %.²⁷

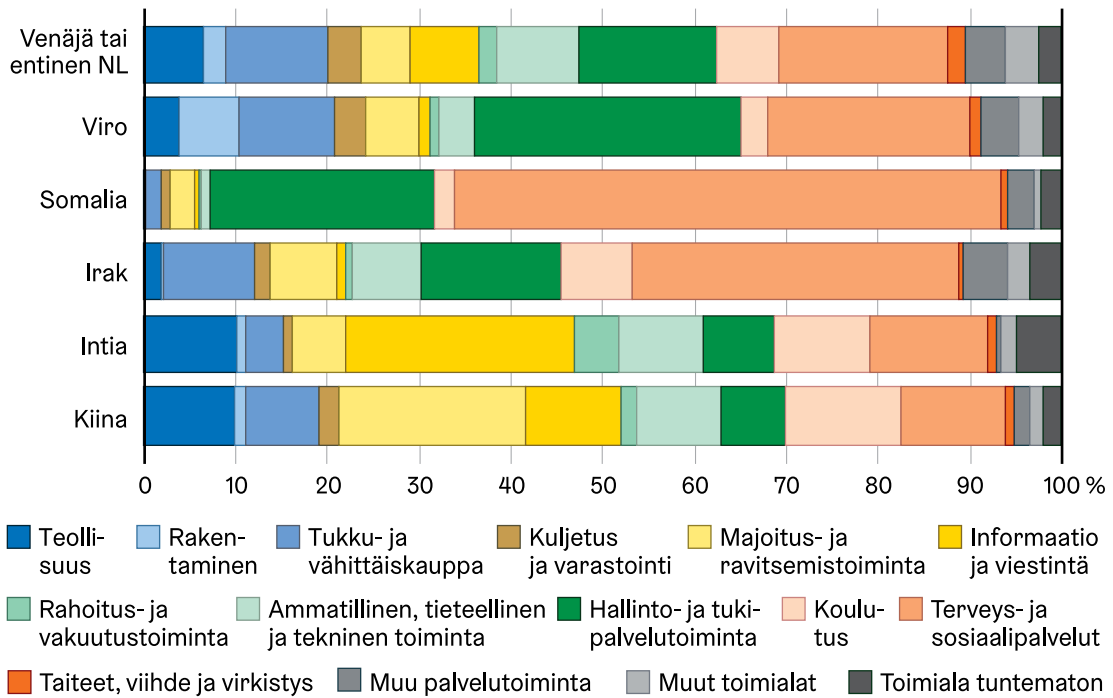
Kuvio 49. 15–64-vuotiaiden maahanmuuttajamiesten sijoittuminen toimialoille taustamaan mukaan (%) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022.
Aineistolähde: Tilastokeskus

26 Tilastokeskus siirtyi vuonna 2019 käyttämään Tulorekisteriä palkansaajien pääasiallisena lähdeaineistona. Tämä on johtanut siihen, että sellaisten palkansaajien määrä on kasvanut, joista ei ole saatu toimialatietoja. Tämä näkyy näissä kuvioissa erityisesti monien intialaistaustaisten toimialatietojen puuttumisena.

27 Vahva painottuminen majoitus- ja ravitsemistoimintaan saattaa osittain selittää aikaisemmin huomioitua kiinalaistaustaisten työllisyysasteen voimakasta heikkenemistä koronapandemian isettyä Suomeen.

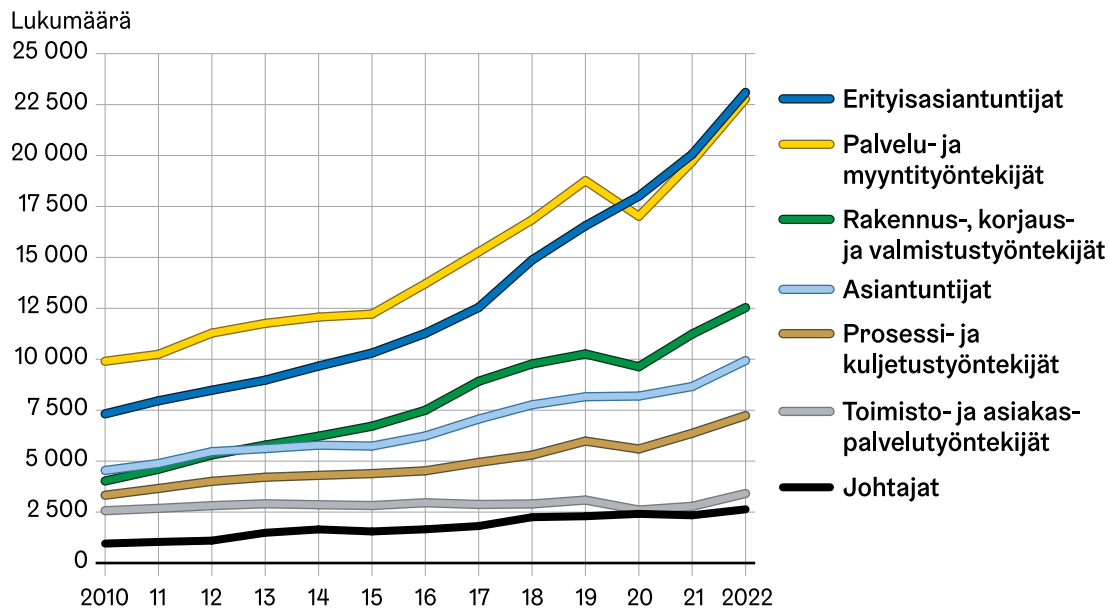
Kuvio 50. 15–64-vuotiaiden maahanmuuttajanaisten sijoittuminen toimialoille taustamaan mukaan (%) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Sitä, miten ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten työllisten määrän kasvu on vaikuttanut pääkaupunkiseudun työmarkkinoilla, voidaan tarkastella myös ammattiryhmäkohtaisesti. Kuviossa 51 näkyy 15–64-vuotiaiden työllisten maahanmuuttajien sijoittuminen määrällisesti suurimpiin ammattiryhmiin vuosina 2010–2022. Kuvio osoittaa kasvua kaikissa ammattiryhmissä, tosin toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijöiden ryhmässä hyvin vähän. Palvelu- ja myyntityöntekijät ja erityisasiantuntijat ovat olleet koko ajan kaksi suurinta ammattiryhmää, ja niiden ja muiden ryhmien välinen ero on vain kasvanut. Koronapandemian palvelu- ja myyntityöntekijöiden määrään aiheuttaman notkahduksen jälkeen erikoisasiantuntijoiden määrä on noussut kaikista suurimmaksi, ja tämän ammattiryhmän kasvu on myös ollut viime vuosina voimakkainta.²⁸

28 Ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia sijoittuu tällä tilastointitasolla paljon myös luokkaan ”muut työntekijät”, joka sisältää esimerkiksi siivoajat, avustavat keittiö- ja ruokatyöntekijät sekä teollisuuden ja rakentamisen avustavat Palvelu- ja myyntityöntekijöihin sisältyvät myös hoivapalvelun ja terveydenhuollon työntekijät sekä suoje- ja vartiointityöntekijät.

Kuvio 51. 15–64-vuotiaiden maahanmuuttajien sijoittuminen kansallisen ammattiluokituksen pääluokkatason ammattiryhmiin (N) pääkaupunkiseudulla 2010–2022. Aineistolähde: Tilastokeskus*

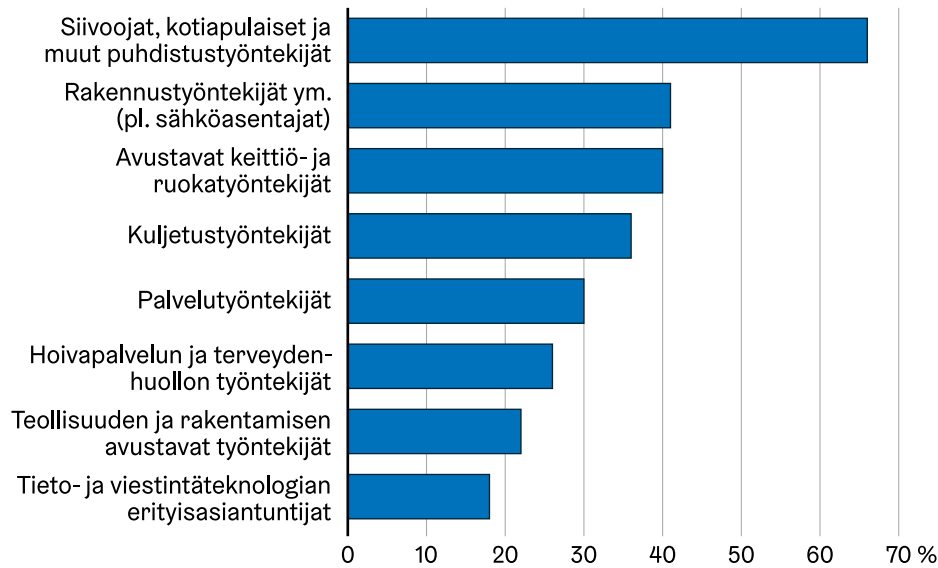

* Kuvioista on poistettu luokka "sotilaat, maanviljelijät, metsätyöntekijät ym.", luokka "muut työntekijät" sekä ne, jotka kuuluvat luokkaan ammattiryhmä tuntematon.

Tilastokeskuksessa tehdyssä koko maata käsittelevässä tarkastelussa merkittäviä työllistäviä toimialoja olivat vuonna 2023 toimialoista hallinto- ja tukipalvelut, informaatio ja viestintä, majoitus- ja ravitsemistoiminta sekä koulutus. Etenkin informaation ja viestinnän alalla niin ulkomaalaistaustaisten työllisten määrä on noussut nopeasti, samoin kuin heidän osuutensa alan kaikista työllisistä ja kaikista työllisistä ulkomaalaistaustaisista. Tämä näkyy vastaavana kehityksenä erityisasiantuntijoiden ammattiryhmässä, jonka sisällä työllisyys puolestaan painottuu tieto- ja viestintäteknologian alalle. Ulkomaalaistaustaiset sijoituivat suomalaistaustaisia vahvemmin myös luonnontieteen ja tekniikan erityisasiantuntijoiden ammatteihin. Sen sijaan esimerkiksi opetusalan, liike-elämän tai hallinnon erityisasiantuntijoiden tehtäviin sijoittuminen oli harvinaisempaa. (Sutela 2024.)

Ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten määrän kasvu eri ammattiryhmissä tarkoittaa myös heidän osuutensa kasvua eri alojen ja ammattiryhmien työntekijöistä. Kuvio 52 sisältää maahanmuuttajien osuuden kaikista kansallisen ammattiluokituksen tason 2 työntekijöistä kahdeksan määrällisesti suurimman ammattiryhmän osalta pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Osuus oli selvästi suurin siivoojien, kotiapulaisten ja muiden puhdistustyöntekijöiden luokassa (66 %). Rakennustyöntekijöistä osuus oli 41 prosenttia ja lähes yhtä paljon myös avustavista keittiö- ja ruokatyöntekijöistä. Etenkin rakennustyöntekijöiden ja siivoojien ym. ammattiryhmissä prosenttiosuus on noussut nopeasti vuodesta 2010.

Kuvio 52. Maahanmuuttajien osuus työllisistä kansallisen ammattiluokituksen tason 2 ammattiryhmissä pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus*

* Kuvioon on valittu suurimmista ammattiryhmistä kahdeksan suurimman prosentiosuuden ryhmää.

Vielä tarkemmalla ammattiryhmätasolla (Taso 4) suurista ammattiryhmistä ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten osuus toimisto- ja laitossiivoojista oli pääkaupunkiseudulla vuoden 2022 lopussa jopa 69 prosenttia (maahanmuuttajia 9 849). Osuus oli suuri myös talonrakentajista (57 %; N=4 849) ja linja-auton ja raitiovaunukuljettajista (57 %; N=1 881). 40 prosentin raja ylittyi edelleen henkilö-, taksi- ja pakettiautonkuljettajista (46 %; N=2 242), avustavista keittiötyöntekijöistä (43 %; N=1 752), tarjoilijoista (43 %; N=1 892) ja ravintola- ja suurtaloustyöntekijöistä (42 %; N=4 466). Pienemmissä ryhmissä osuus kotiapulaisista ja -siivoojista oli 80 prosenttia (N=351) ja rappaajista jopa 94 % (N=378). Tämäkin osoittaa seudun työmarkkinoiden vahvaa riippuvuutta ulkomaisesta työvoimasta.

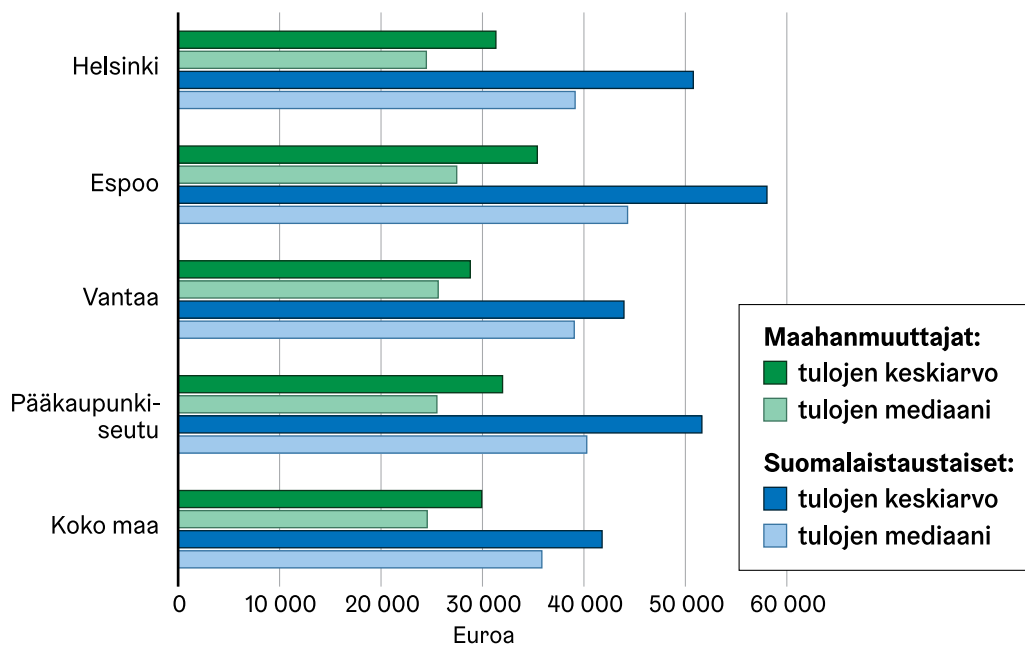
Suomalaistaustaisilla on korkeampi tulotaso kuin maahanmuuttajilla

Suomeen muuttaneiden henkilöiden taloudellisella tilanteella on suuri merkitys heille itselleen, mutta se on tärkeä asia myös yhteiskunnan ja asuinkunnan sekä palvelujärjestelmien ylläpidon kannalta. Tässä yhteydessä käytetään verohallinnosta saatuja Tilastokeskuksen tulonjakotilaston tietoja valtionveronalaisista tuloista. Tässä luvussa tarkastellaan ensiksi ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten tulojen keskiarvoa ja mediaania. Tämän jälkeen analysoidaan tulonsaajien jakautumista koko maan koko väestön perusteella muodostettuihin tulokvartileihin.

Suomen koko väestössä 20–64-vuotiaiden suomalaistaustaisten henkilöiden valtionveronalaisten tulojen keskiarvo oli 41 793 euroa vuonna 2022 ja mediaani jonkin verran alempi eli 35 853. Keskiarvoa nostavat suurituloisimpien ansiot. Miesten tulotaso (keskiarvo 47 300 €, mediaani 39 752 €) oli naisten vastaavaa (ka. 36 164 €/md. 32 808 €) korkeampi. Samanlainen tilanne sukupuolten välillä oli pääkaupunkiseudulla, jossa tulotaso oli koko maata korkeampi. Valtionveronalaisten tulojen keskiarvo oli kyseisenä vuonna 20–64-vuotiaiden Helsingissä, Espoossa, Vantaalla tai Kauniaisissa asuvien suomalaistaustaisten osalta 51 628 euroa ja mediaani 40 279 euroa. Miesten osalta keskiarvo oli 60 458 euroa ja naisten 43 250 euroa, mediaani oli miehillä 44 671 ja naisilla 37 332 euroa.

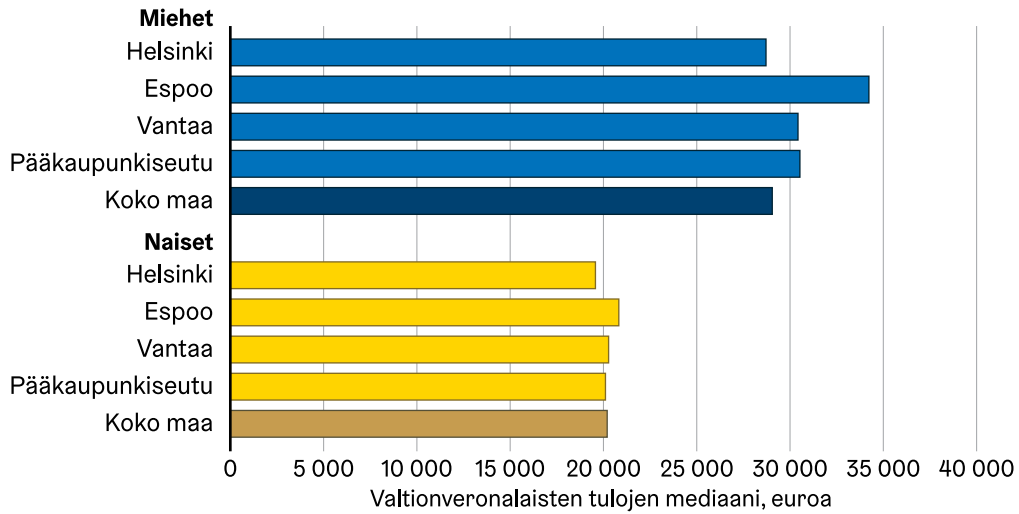
Ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten valtionveronalaisten tulot olivat puolestaan vuonna 2022 kantaväestön tuloja pienemmät. Koko maassa 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien tulojen keskiarvo oli 26 646 euroa, pääkaupunkiseudulla 28 279 euroa. Mediaanin osalta luvut olivat koko maassa 21 230 ja pääkaupunkiseudulla 21 922. Vaikka maahanmuuttajien tulotaso oli pääkaupunkiseudulla korkeampi kuin koko Suomessa, ero suomalaistaustaisten ja ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten välillä oli pääkaupunkiseudulla suurempi. Pääkaupunkiseudun sisällä tulotaso oli vuonna 2022 Espoossa korkeampi kuin Vantaalla, tarkasteltiinpa sitten suomalaistaustaisia tai maahanmuuttajia tai valtionveronalaisten tulojen keskiarvoa tai mediaania (kuvio 53). Maahanmuuttajien mediaanitulojen osalta erot kaupunkien välillä olivat kuitenkin pieniä.

Kuvio 53. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien ja suomalaistaustaisten valtionveronalaisten tulojen mediaani ja keskiarvo (€) vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

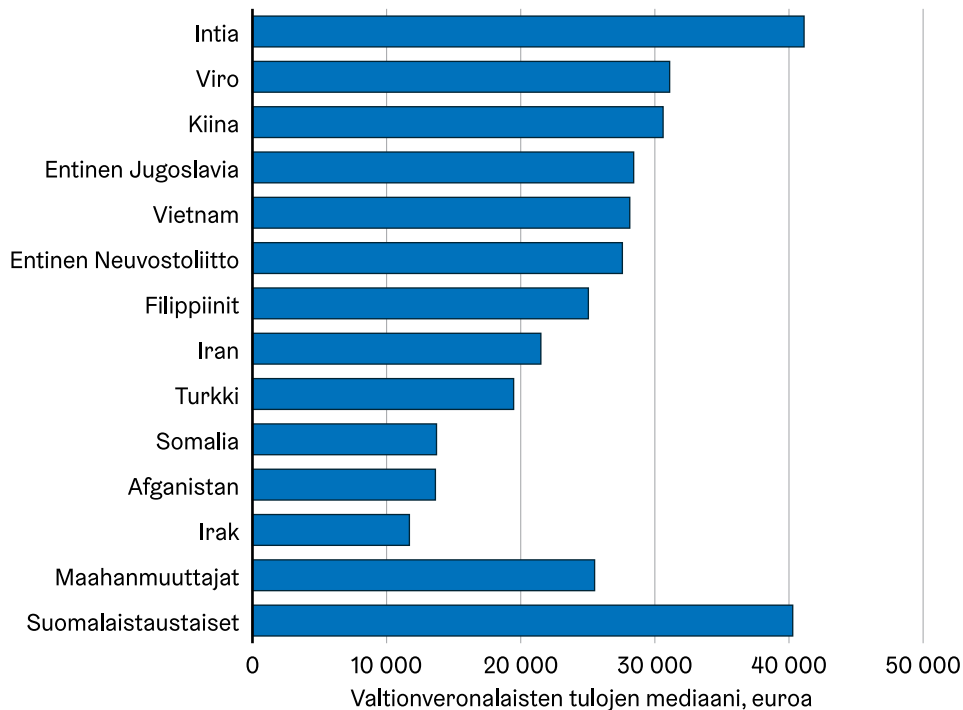
Valtionveronalaisten tulojen mediaani oli pääkaupunkiseudulla maahanmuuttajamielillä (30 529 €) korkeampi kuin Suomeen muuttaneilla ulkomaalaistaustaisilla naisilla (20 107 €) (kuvio 54). Miesten osalta Espoon mediaani (34 227) on selvästi korkeampi kuin Helsingin (28 712) ja jonkin verran korkeampi kuin Vantaan vastaava luku (30 427). Naisten osalta kaupunkien väliset erot olivat pienempiä, joskin niiden järjestys pysyy samana. Sekä miesten että naisten osalta Helsingin maahanmuuttajien tulomediaani oli hieman alempi kuin koko maan mediaani. Pääkaupunkiseudun nostaa koko maan tason yläpuolelle etenkin ulkomailla syntyneiden espoolaisten maahanmuuttajien tulotaso. Tulojen keskiarvoja tarkasteltaessa Helsinginkin luvut ovat koko maata korkeammat, mikä kertoo joidenkin maahanmuuttajien (etenkin miesten) korkeasta ansiotasosta nimenomaan Helsingissä (ja Espoossa).

Kuvio 54. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien valtionveronalaisten tulojen mediaani vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Erot eri maista muuttavien välillä ovat jälleen suuria (kuvio 55).²⁹ Pääkaupunkiseudun 20–64-vuotiailla intialaistaisilla valtionveronalaisten tulojen mediaani oli vuonna 2022 samaa luokkaa kuin suomalaistaisilla, jopa vähän korkeampi. Suurimmista taustamaaryhmistä somalialaistaisista ja afganistanilaistaisista mediaani oli vain hieman yli 13 500 euroa ja irakiläistaisilla vajaat 12 000 euroa. Matalat ansiot tarkoittavat sitä, että työpaikan saamisesta huolimatta monet maahanmuuttajat joutuvat turvautumaan toimeentulotukeen.

Kuvio 55. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien ja suomalaistaisien valtionveronalaisten tulojen mediaani taustamaan mukaan (€) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

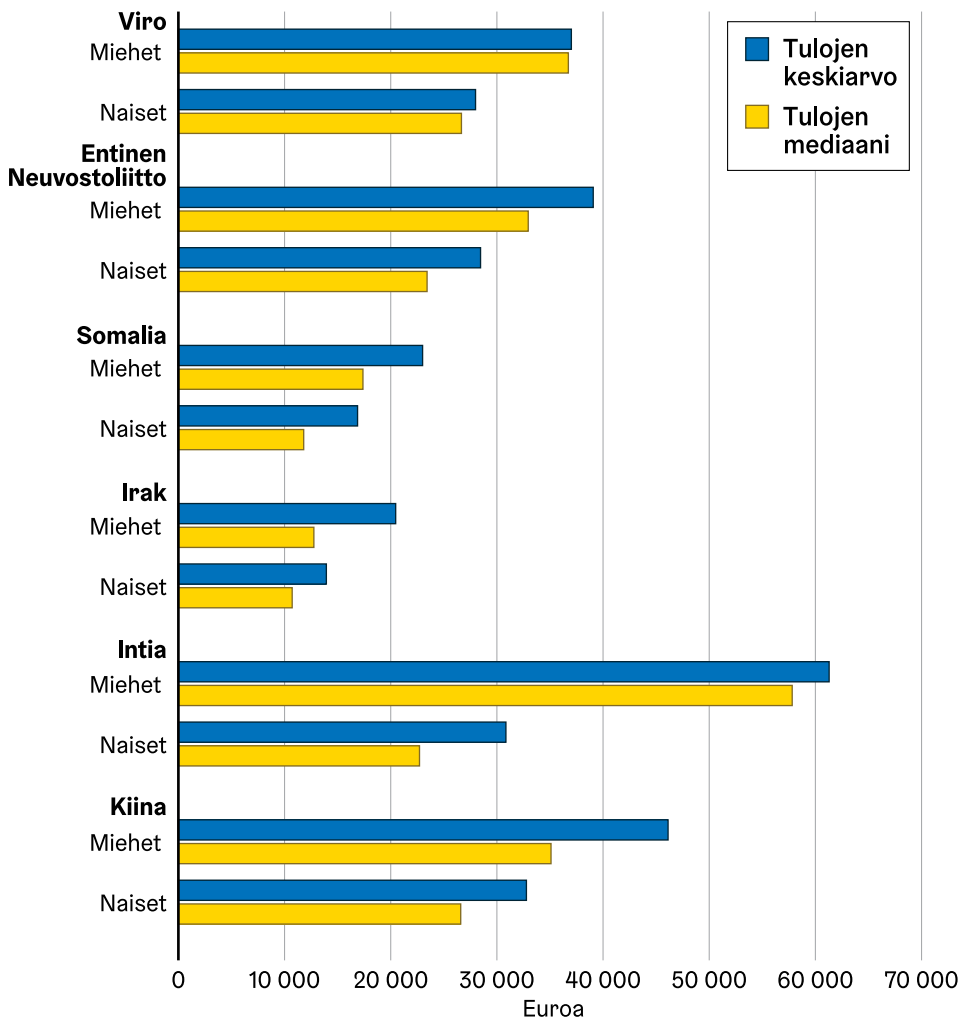

29 Tässä yhteydessä joudutaan tarkastelemaan yhtenä taustamaaryhmänä niitä, joilla se on entinen Neuvostoliitto (pl. Baltia), ilman venäläistaisia. Jälkimmäinen oli vielä vuonna 2022 selvästi pienempi ryhmä, joten asialla ei ole suurta tulkinnallista merkitystä.

Kaikissa suurimmissa taustamaaryhmissä miesten tulotaso oli vuonna 2022 naisten vastaavaa korkeampi. Ero on erityisen suuri intialaistaustaisten keskuudessa (kuvio 56). Intialaistaustaisilla naisilla ja kiinalais- sekä irakilaistaustaisilla miehillä ero keskiarvon ja mediaanin välillä oli myös merkittävä. Virolais- ja kiinalaistaustaisilla naisten mediaani oli pääkaupunkiseudulla noin kolme neljäsosaa saman taustamaaryhmän miesten vastaavasta tulotasosta, neuvostoliittolaistaustaisilla vielä vähemmän. Somalialaistaustaisilla naisten osuus oli 68 % ja irakilaistaustaisilla 84 % miesten mediaanituloista.

Suomalaistaustaisten tulotaso oli vuonna 2022 pääkaupunkiseudulla vähintään 30-vuotiailla työikäisillä selvästi korkeampi kuin 20–29-vuotiailla. Sen sijaan ulkomailla syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla ero eri ikäryhmien välillä oli paljon pienempi. Selvästi alimmat tulot olivat alle 30-vuotiailla Suomeen muuttaneilla naisilla, heidän mediaanitulonsa olivat 17 622 euroa. Maahanmuuttajista korkeimmat mediaanitulot olivat ikäryhmä ja sukupuoli huomioon ottaen 30–64-vuotiailla miehillä, 32 917 euroa.

Kuvio 56. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien valtionveronalaisten tulojen keskiarvo ja mediaani (€) taustamaan ja sukupuolen mukaan pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

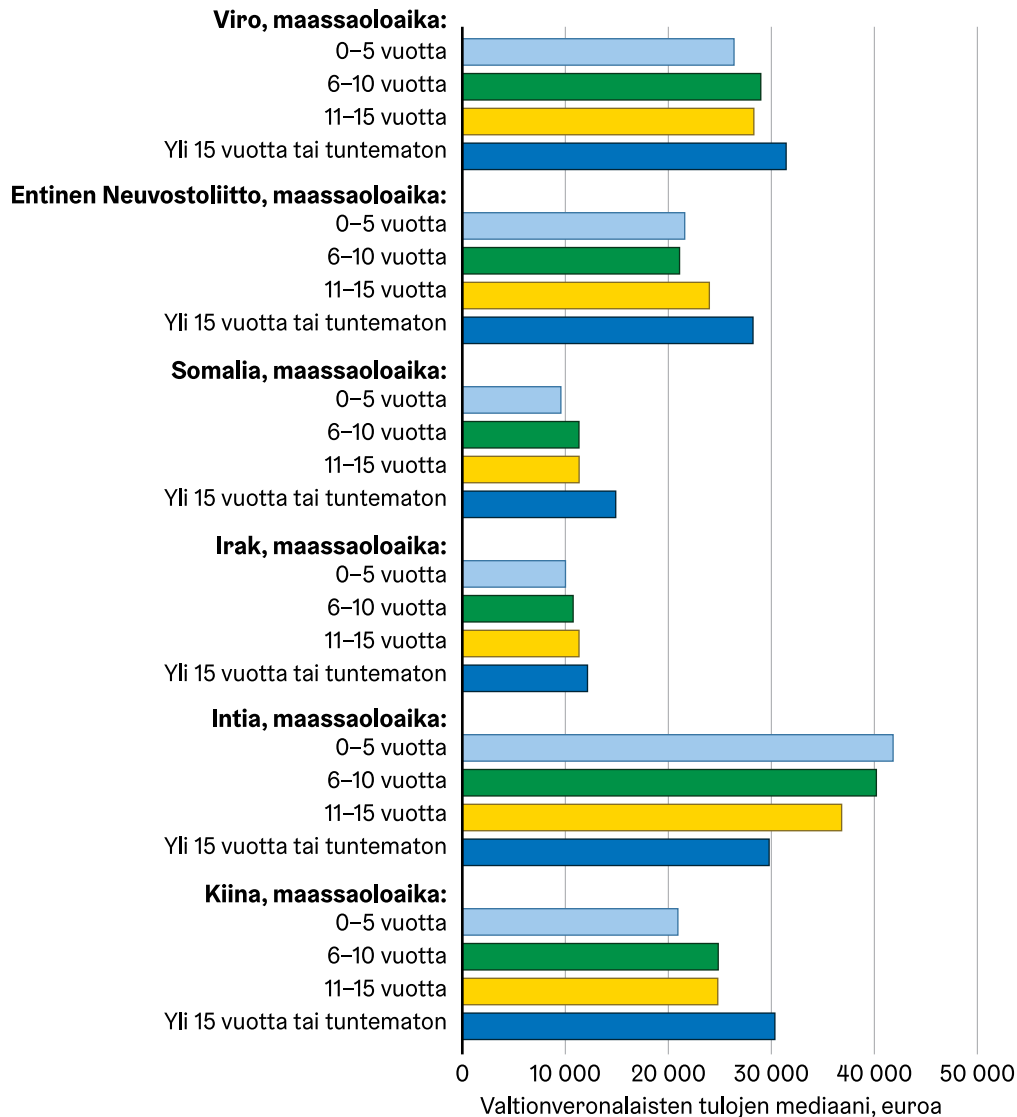

Matalilla tuloilla on monenlaisia seurauksia. MoniSuomi-tutkimuksen tulosten perusteella monet Suomeen muuttaneet ovat joutuneet pelkäämään ruoan loppumista tai karsimaan sairaudenhoidon kustannuksista (Saukkonen & Tanska 2004, 45–46; ks. toimeentulotuen tarpeesta myös Yijälä 2016). Kansaneläkelaitoksessa tehdyn koko Suomea koskevan tutkimuksen mukaan maahanmuuttajat saavat työttömyysturvan lisäksi erityisesti asumistukia ja toimeentulotukea muuta väestöä yleisemmin. Osin tämä on seurausta Suomeen muuttaneiden nuoremmasta ikärakenteesta. Sosiaaliturvan käytössä on suurta vaihtelua eri taustoista tulevien maahanmuuttajien välillä. Signe Jauhiainen ja Leo Raivonen huomauttavat myös eläkkeistä tulevaisuuden erityisenä haasteena, koska monilla on takanaan työeläkekertymän kannalta vähäinen tai jopa olematon työura Suomessa. Tämä vuoksi monet heistä jäävät kansaneläkkeen ja takuueläkkeen varaan. (Jauhiainen & Raivonen 2020.)

Tuloja voidaan suurimpien taustamaiden osalta katsoa myös sen mukaan, kuinka pitkään eri ryhmiin kuuluvat ovat asuneet Suomessa (kuvio 57). Niillä, jotka ovat olleet Suomessa pidempään, mediaanitulot ovat pääsääntöisesti korkeammat. Poikkeuksen muodostavat intialaistaustaiset, joiden keskuudessa korkeimmat mediaaniansiot on niillä, jotka ovat olleet Suomessa 1–5 vuotta. Varsinkin hyvätuloisimmista osa tulee Suomeen kenties vain joksikin aikaa, ja ylipäättään Intiasta muuttaneiden taustat ja tavoitteet ovat voineet muuttua ajan myötä.

Sukupuolen mukaan eriteltyinä paljastuu, että korkeammat tulot ovat pidempään Suomessa asuneista nimenomaan naisilla, kun taas miesten tulotaso on melko vakaa, joskin maassaoloajan mukaan loivasti nouseva. Ero sukupuolten välillä on selkein intialaistaustaisten tapauksessa, mutta myös kiinalaistaustaisilla se suuri ero, joka on havaittavissa sukupuolten välillä vähän aikaa Suomessa olleilla, on yli 15 vuotta maassamme asuneilla hävinnyt miltei olemattomiin.

Kuvio 57. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien valtionveronalaisten tulojen mediaani (€) taustamaan ja maassaoloajan mukaan pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Maahanmuuttoviraston oleskelulupatietoja ja Tilastokeskuksen yksilötason rekisteriaineistoja hyödyntäneessä tutkimuksessa kävi ilmi, että keskitulot vaihtelevat varsinkin muuton alkuvaiheessa suuresti eri syistä Suomeen saapuneiden välillä. Erot kuitenkin pienenevät ajan mittaan. Tämä johtuu osin siitä, että aluksi jopa suomalaistaustaisia paremmin ansaitsevien työperusteisesti muuttaneiden tulot laskevat Suomessa vietettyjen vuosien myötä. Kymmenen Suomessa asutun vuoden jälkeenkin kansainvälisen suojelun tai perheen yhdistämisen perusteella oleskeluluvan saaneiden työtulot olivat noin puolet suomalaistaustaisten tuloista. EU-kansalaisten ja opiskelun perusteella tulleiden keskitulot olivat puolestaan noin 80 prosenttia samanikäisten suomalaistaustaisten keskimääräisistä tuloista. (Pesola, Sarvimäki & Virkola 2024; ks. myös Ansala 2020.)

Suomeen muuttaneet työlliset jakautuvat tulokvartileihin eri tavoin

Tulotasoa voidaan tarkastella myös henkilöiden sijoittumisella eri tuloluokkiin. Näin saamme paremmin esille ryhmien sisäisiä eroja, ja lisäksi voimme kohdentaa analyysin ainoastaan työllisiin henkilöihin. Tässä yhteydessä on käytetty hyväksi Suomen koko väestöä koskevan vuoden 2022 tulotilaston perusteella tehtyä jakoa tulokvartileihin eli tuloneljänneksiin. Alimman kvartiilin yläraja on 15 689 euroa, ja sen keskiarvo on 8 645 euroa. Toisen kvartiilin yläraja on 28 553 € ja keskiarvo 22 228 €. Kolmannen kvartiilin yläraja on 43 926 € ja keskiarvo 35 482 €. Neljännen eli ylimmän kvartiilin keskiarvo on 71 392 euroa.

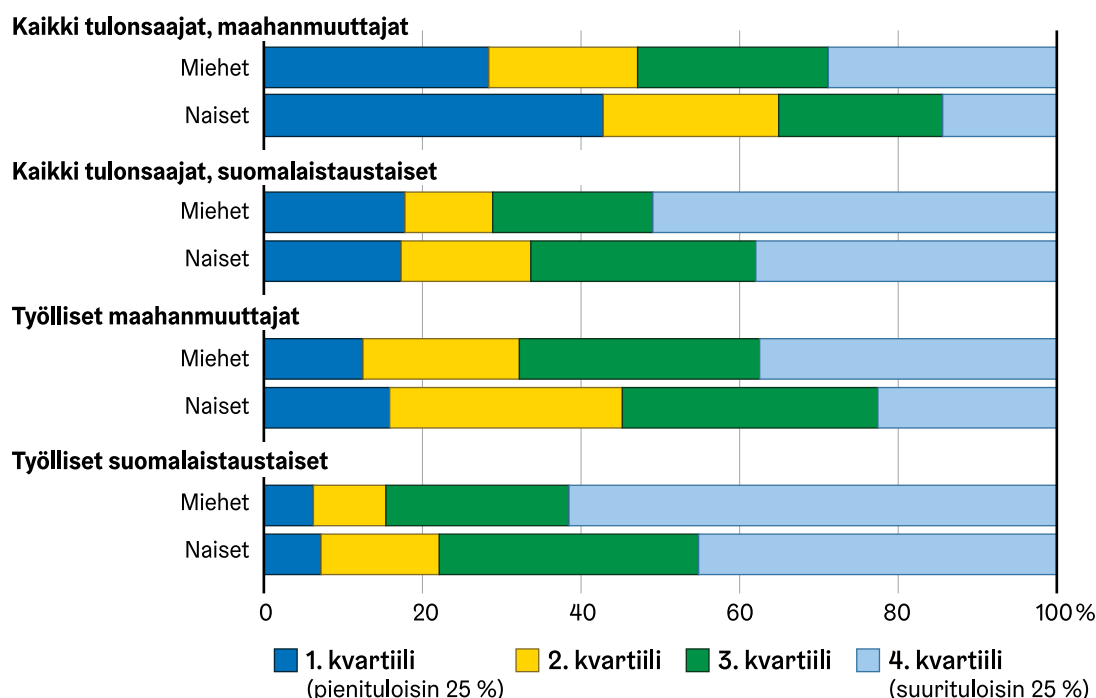
Pääasiallista toimintaa tarkasteltaessa ilmeni, että väestötilastoissa on maahanmuuttajien osalta kantaväestöä selvästi enemmän sellaisia henkilöitä, jotka olivat muun kuin opiskelun tai eläkkeellä olon vuoksi työelämän ulkopuolella. Tulojen osalta kokonaan ilman valtionveronalaisia tuloja oli vuonna 2022 noin 12 prosenttia pääkaupunkiseudun 20–64-vuotiaista maahanmuuttajista, kun taas vastaavaan tilastoluokkaan kuului alle kaksi prosenttia seudun saman ikäisestä kantaväestöstä. On oletettavaa, että kyse on maahanmuuttajien osalta ainakin joiltain osin jälleen henkilöistä, jotka eivät enää asu Suomessa.

Jos tarkastellaan vain niitä, joilla oli valtionveronalaisia tuloja vuonna 2022, pääkaupunkiseudun 20–64-vuotiaista suomalaistaustaisista 44 prosenttia kuului tuolloin ylimpään tulokvartiiliin, miehistä noin puolet ja naisista reilu kolmannes (38 %). Alimpaan neljännekseen sijoittui noin 17 prosenttia kaupungin kantaväestöstä. Seudun saman ikäisistä ulkomailla syntyneistä ulkomaalaistaustaisista puolestaan 35 prosenttia kuului alimpaan tulokvartiiliin. Suurituloisimpien tulonsaajien neljännekseen miehistä kuului 29 prosenttia, naisista vain 14 prosenttia.

Jos tarkastelu rajataan edelleen vain työllisiin henkilöihin (kuvio 58), väestöryhmien väliset erot pienenevät alimman tuloneljänneksen osalta, mutta suurenevät toiseksi alimman tulokvartiilin osalta. Pääkaupunkiseudun työllisistä Suomeen muuttaneista ulkomaalaistaustaisista naisista 29 prosenttia sijoittui vuonna 2022 toiseksi alimpaan tulokvartiiliin, suomalaistaustaisista 15 prosenttia. Työllisistä suomalaistaustaisista miehistä lähes kaksi kolmasosaa (62 %) kuului ylimpään tulokvartiiliin, kun taas samaan tuloluokkaan kuului 38 prosenttia työllisistä miespuolisista maahanmuuttajista.

Vajaa kolmasosa (31 %) pääkaupunkiseudun alimpaan tuloneljännekseen kuuluvista 20–64-vuotiaista työllisistä oli vuonna 2022 maahanmuuttaja, kun heidän osuutensa kaikista työllisistä tulonsaajista (joilla siis oli valtionveronalaisia tuloja) oli 18 prosenttia. Miesten osalta osuus oli vielä korkeampi, 35 prosenttia. Suomalaistaustaisten osuus ylimpään tuloneljännekseen kuuluvista oli 88 prosenttia. Tämän tulokvartiilin naisista vain 8 prosenttia oli ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia (osuus kaikista työllisistä tulonsaajista 15 %).

Kuvio 58. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien ja suomalaistaustaisten tulojakauma pääkaupunkiseudulla vuonna 2022 sukupuolen mukaan (%), kaikki valtionveronalaista tuloa saavat ja työlliset tulonsaajat. Aineistolähde: Tilastokeskus

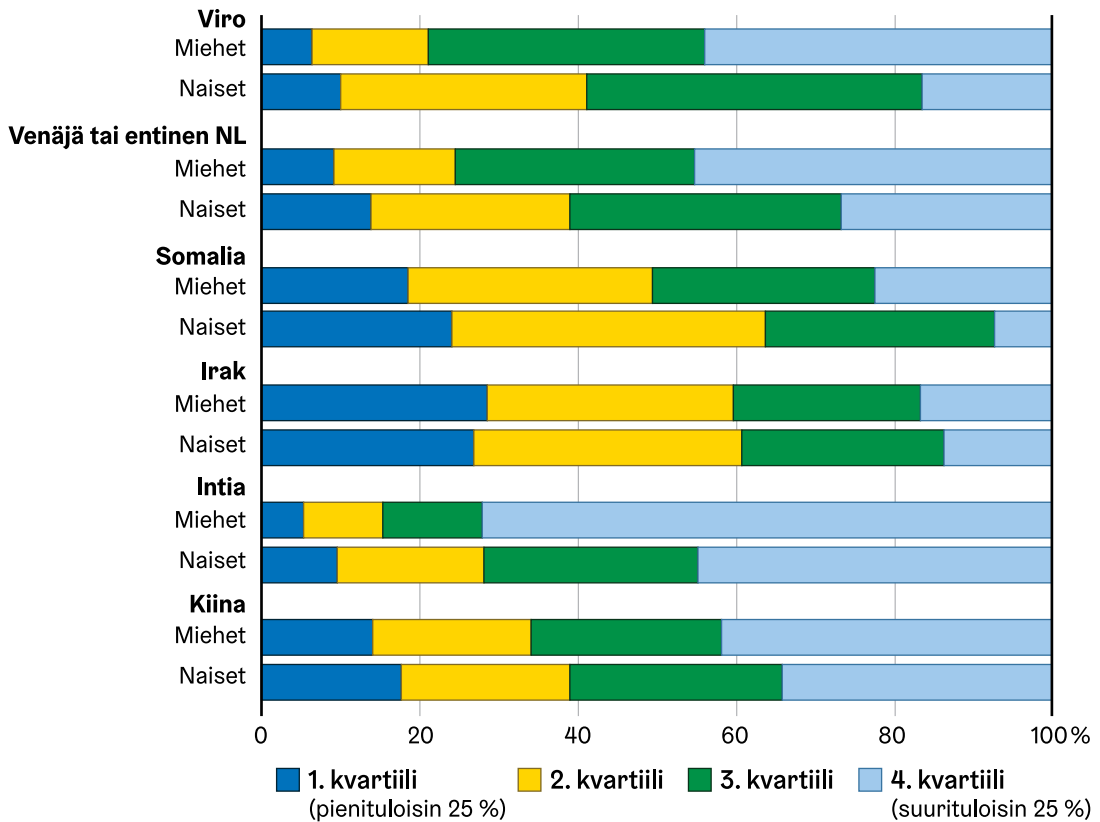

Pääkaupunkiseudun sisällä on pieniä eroja. Espoon ulkomailla syntyneistä työllisistä 20–64-vuotiaista ulkomaalaistaustaisista, joilla oli valtionveronalaisia tuloja, ylimpään tuloneljännekseen kuului suurempi osa kaikista tulonsaajista (38 %) kuin Helsingissä (30 %) ja Vantaalla (26 %). Miesten osalta osuus oli Espoossa jopa 46 % siinä missä se oli Helsingissä 36 ja Vantaalla 32 prosenttia. Alimpaan tulokvartiiliin kuuluvien osuus oli puolestaan Espoossa ja Vantaalla samaa kokoluokkaa (12–13 %), Helsingissä hieman suurempi (15 %). Vantaalla oli vastaavasti kahta muuta kaupunkia suhteellisesti enemmän kahteen keskimmäiseen tuloneljännekseen kuuluvia maahanmuuttajia.

Taustamaaryhmien välillä on jälleen suurta vaihtelua. Kuvioon 59 on sisällytetty ai-noastaan työlliset maahanmuuttajat pääkaupunkiseudulla vuonna 2022, taustamaan ja sukupuolen mukaan jaoteltuna kuudesta suurimmasta taustamaaryhmästä. Intialaistaustaisista miehistä jopa 72 prosenttia kuului ylimpään tulokvartiiliin, mikä on jopa suurempi osuus kuin seudun työllisillä suomalaistaustaisilla miehillä. Osuus on niin suuri, että se ansaitsisi tarkemman tulojakaumatarkastelun. Se ei kuitenkaan ole tämän aineiston avulla mahdollista.

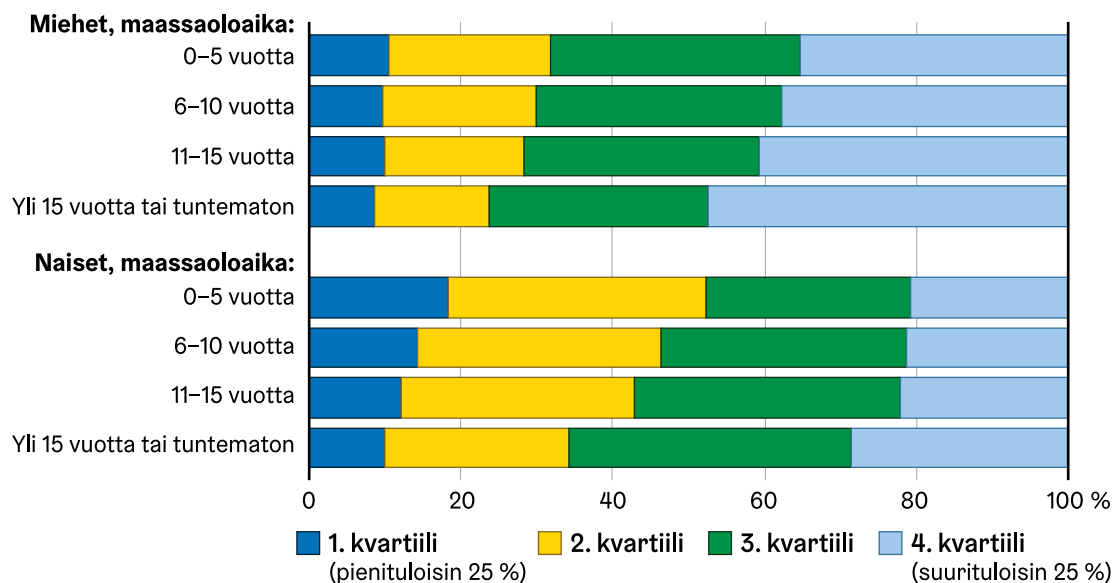
Kaikissa taustamaaryhmissä miehet kuuluivat naisia useammin ylimpään tuloneljännekseen. Intialaistaustaisten lisäksi ero oli huomattava myös virolaistaustaisilla, joilla miehistä noin neljä viidesosaa kuului kahteen ylimpään kvartiiliin (naisista 59 %). Myös venäläis- tai neuvostoliittolaistaustaisista miehistä melko suuri osa (45 %) kuului ylimpään neljännekseen. Irakilaistaustaisilla ja somalialaistaustaisilla hyvätuloisimpien osuus oli sukupuolesta riippumatta pieni ja alimpiin tuloluokkiin kuuluminen vastaavasti yleistä. Irakilaistaustaisten lisäksi kiinalaistaustaisten tapauksessa erot sukupuolten välillä olivat melko pieniä.

Kuvio 59. 20–64-vuotiaiden työllisten maahanmuuttajien ja suomalaistausten tulojakauma taustamaan ja sukupuolen mukaan (%) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Suomessa pidempään asuneilla maahanmuuttajilla – joilla työllisyysaste on siis korkeampi – on todennäköisemmin suuremmat valtionveronalaiset tulot kuin maassamme vähemmän aikaa olleilla (kuvio 60). Miesten osalta ylimpään kvartiiliin kuuluvien osuus työllisistä on 1–5 vuotta Suomessa asuneista 35 prosenttia, 6–10 vuotta asuneista 38 %, 11–15 vuotta asuneista 41 % ja yli 15 vuotta asuneista jo vajaa puolet (47 %). Muihin kvartileihin kuuluvien osuudet laskevat varsin tasaisesti. Naisten osalta erot maassaoloaikaryhmien välillä ovat suurempia, vaikka yli 15 vuotta asuneistakin ylimpään tuloneljännekseen kuuluvien osuus on vain 28 %. Alimpaan neljännekseen kuuluvien osuus on kuitenkin laskenut kymmeneen prosenttiin, eli miltei samaan kuin miehillä.

Kuvio 60. 20–64-vuotiaiden työllisten maahanmuuttajien tulojakauma sukupuolen ja maassaoloajan mukaan (%) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Suurimpia taustamaaryhmiä tarkasteltaessa yleisestä linjasta poikkeavat eniten jälleen intialaistaustaiset. Pidempään Suomessa asuneiden joukossa ylimpään tulokvartiiliin sijoittuvien osuus on pienempi kuin vähemmän aikaa maassamme olleista. Joissain muissakin ryhmissä vähän aikaa Suomessa asuneilla on tällä tavalla tarkasteltuna korkeimmat tulot, mikä kertonee monien korkeasti koulutettujen ja työperusteisesti tulleiden poistumisesta maastamme täällä joitain vuosia työskenneltyään. Alimpaan neljäkseen sijoittuvien osuus pienenee puolestaan selvästi esimerkiksi somalialaistaustaisilla. Siinä missä siihen kuuluu 39 prosenttia 1–5 vuotta Suomessa asuneista somalialaistaustaisista työllisistä maahanmuuttajista, vähintään viisitoista vuotta asuneilla osuus on 15 prosenttia.

Tilastokeskuksessa tehdyssä koko Suomea koskevassa tutkimuksessa osoittautui, että ulkomaalaistaustaisten palkansaajien mediaanituntipalkat olivat vuonna 2022 noin 15 prosenttia pienemmät kuin suomalaistaustaisten vastaavat palkat. Johtajien ja erityisasiantuntijoiden ammattiryhmissä ulkomaalaistaustaisten tuntipalkat olivat kuitenkin suomalaistaustaisia suuremmat, ja asiantuntijoiden osalta asiassa ei ollut juuri eroa. Erityisasiantuntijoiden osalta vaikuttaa ilmeiseltä, että ulkomaalaistaustaiset työlliset sijoittuvat keskimäärin vaativampiin ja siten myös paremmin palkattuihin tehtäviin, joten kyse ei ole siitä, että samasta työstä ulkomaalaistaustaiselle maksettaisiin parempaa palkkaa kuin suomalaistaustaiselle. Havaintoon vaikuttaa myös ulkomaalaistaustaisten erityisasiantuntijoiden sijoittuminen usein tieto- ja viestintäteknologian sektorille esimerkiksi sovellussuunnittelijoina tai sovellusarkkitehteinä. (Jokimäki & Arvonen 2024.)

Suuri osa Suomeen muuttaneista yrittäjistä on pienituloisia

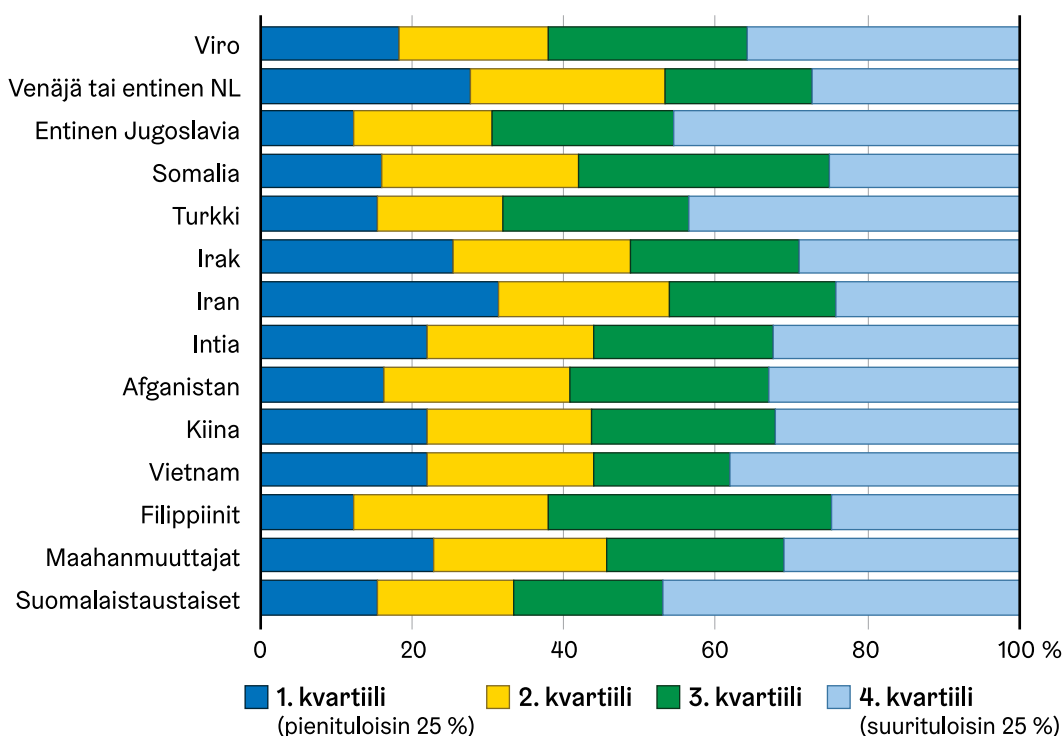
Suomeen muuttaneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa on varsin paljon yrittäjiä, ja siksi myös heidän tulotasoonsa kannattaa kiinnittää erillistä huomiota. Vuonna 2022 yli neljännes (26 %) pääkaupunkiseudun yrittäjistä oli maahanmuuttajia, miespuolisista yrittäjistä osuus oli vielä vähän korkeampi, 28 prosenttia.

Ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten yrittäjien tulojakauma on kaksijakoinen (kuvio 61). Noin joka neljäs (23 %) pääkaupunkiseudun maahanmuuttajayrittäjästä, joilla oli valtionveronalaisia tuloja, kuului vuonna 2022 alimpaan tuloneljännekseen, naisyrittäjistä yli kaksi kolmasosaa (34 %). Heidän valtionveronalaiset vuosiansionsa olivat siis korkeintaan 15 689 euroa. Toisaalta lähes joka kolmas (31 %) maahanmuuttajayrittäjä sijoittui ylimpään tulokvartiiliin, johon suomalaistaustaisista yrittäjistä kuului tosin pääkaupunkiseudulla vuonna 2022 miltei puolet (47 %).

Maassaoloajan myötä myös yrittäjien tulotaso näyttäisi näiden tilastotietojen perusteella nousevan. Siinä missä 1–5 vuotta Suomessa asuneista ylimpään kvartiiliin kuului vuonna 2022 pääkaupunkiseudulla vain reilu viidennes yrittäjistä, yli 15 vuotta täällä olleista osuus oli jo yli kolmannes (39 %). Alimpaan kvartiiliin sijoittuvien osuus on puolestaan laskenut. Yhdestä viiteen vuotta Suomessa asuneista naispuolisista yrittäjistä alimpaan neljännekseen sijoittui vuonna 2022 yli kolmasosa (36 %), yli 15 vuotta asuneista selvästi harvempi (29 %). Miehillä ylimpään kvartiiliin kuuluvien yrittäjien osuus oli noussut reilusta neljänneksestä (27 %) yli neljäänkymmeneen prosenttiin (44 %).

Erot taustamaaryhmien välillä ovat jälleen suuria. Turkki-laistaustaisista ja niistä maahanmuuttajista, joilla taustamaa on entinen Jugoslavia, yli 40 prosenttia kuului ylimpään tuloneljännekseen vuonna 2022. Iranilais- sekä venäläis- tai neuvostoliittolaistaustaisista yrittäjistä varsin moni kuului puolestaan alimpaan kvartiiliin. On syytä huomioida, että kyse on joissain ryhmissä varsin pienistä määristä, useisiin tuloluokkiin sijoittuu vain joitain kymmeniä henkilöitä.

Kuvio 61. 20–64-vuotiaiden työllisten yrittäjien tulojakauma syntyperän ja taustamaan mukaan (%) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Ulkomaalaistaustaisista yrittäjistä monet toimivat Suomessa niin sanottuina kevytyrittäjinä eli he työllistävät itse itsensä ja käyttävät työn laskuttamiseen laskutuspalvelua. Tilastokeskuksen selvityksen mukaan Suomen kevytyrittäjistä viidesosa oli vuonna 2022 ulkomaan kansalaisia, yleisimpinä kansalaisuuksina Viro, Venäjä, Bangladesh sekä Irak. Kevytyrittäjiä oli Suomessa tuolloin kaikkiaan noin 60 600. (Raijas 2023; ks. myös Sten-Gahmberg & Riekhoff 2024). Työvoimatutkimuksen perusteella ulkomaalaistaustaiset työskentelivät suomalais-taustaisia useammin myös yksinyrittäjinä, ammatinharjoittajina, freelancereina tai apurahansaajina. Toimialoista korostuivat puolestaan kuljetus ja varastointi, majoitus- ja ravitsemistoiminta sekä hallinto- ja tukipalvelut. (Sutela 2024; ks. yrittäjyydestä myös Fornaro 2019.)

6 Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset

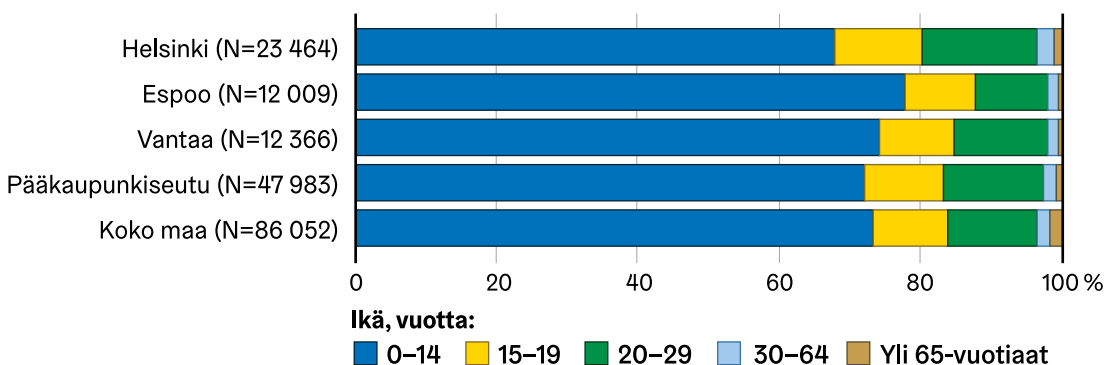
- Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset muodostavat pääkaupunkiseudun nuorista ikäluokista jo suuren osan. Maahanmuuton toiseen sukupolveen kuuluvien nuorten aikuisten määrä kasvaa niin ikään nopeasti.
- Koulutuksen ja työllistymisen osalta Suomessa syntyneet 20–29-vuotiaat ulkomaalaistaustaiset naiset näyttävät pärjäävät paremmin kuin saman väestöryhmän miehet. Huolestuttavan monilta miehiltä puuttuu yli 20-vuotiaana vielä perusasteen jälkeinen tutkinto.
- Myös maahanmuuton toisessa sukupolvessa on havaittavissa eroja taustamaiden välillä. Varsinkin naisten osalta ne ovat kuitenkin pienempiä kuin Suomeen itse muuttaneiden ulkomaalaistaustaisten väestöryhmässä.

Toiseen sukupolveen kuuluvat ovat suurimmaksi osaksi nuoria

Vuoden 2022 lopussa pääkaupunkiseudulla asui 47 983 Suomessa syntynttä ulkomaalaistaustaista henkilöä. Määrä on kasvanut nopeasti, sillä kymmenen vuotta aikaisemmin, vuonna 2012, heitä oli vasta 26 178. Koko Suomen kaikista tähän maahanmuuton toiseen sukupolveen kuuluvista henkilöistä pääkaupunkiseudun Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset muodostivat 56 prosenttia. Se on noin seitsemän prosenttiyksikköä korkeampi prosenttiosuus kuin pääkaupunkiseudun kaikkien ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten osuus Suomen kaikista maahanmuuttajista.

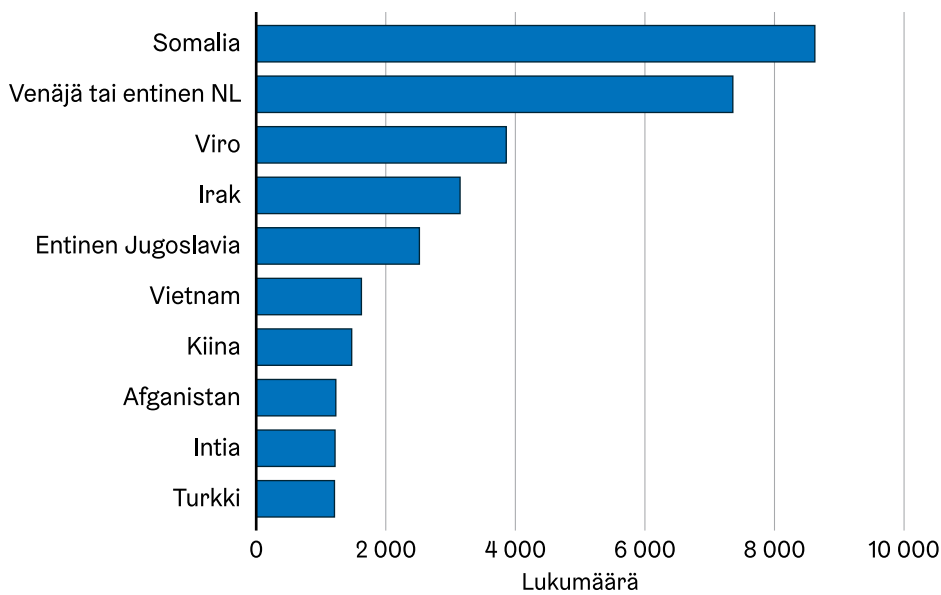
Toiseen sukupolveen kuuluvat ovat suurimmaksi osaksi vielä varsin nuoria (kuvio 62). Pääkaupunkiseudulla heistä yli neljä viidesosaa (83 %) oli vuonna 2022 alle 20-vuotiaita ja lähes kolme neljännestä (72 %) alle viisitoistavuotiaita. Alle 15-vuotiaiden osuus oli Espoossa (78 %) korkeampi kuin Vantaalla (74 %) ja Helsingissä (68 %). Työikäisten eli 20–64-vuotiaiden määrä oli kuitenkin vuonna 2022 pääkaupunkiseudulla jo noin 6 700 henkilöä, siinä missä vain kahta vuotta aikaisemmin luku oli alle kuusituhatta (5 951). Vaikka Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten osuus seudun kaikista työikäisistä on yhä vain nelisen prosenttia, se on ollut selvässä kasvussa.

Kuvio 62. Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten ikärakenne (%) vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Ulkomailla syntyneet ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset ovat taustamaarakenteen osalta erilaisia. Tämä johtuu etenkin eri taustamaaryhmien erilaisesta ikärakenteesta, syntyvyyden vaihtelusta eri väestöryhmissä ja eroista perheen muodostamisessa. Siinä missä maahanmuuttajien tapauksessa venäläis- tai neuvostoliittolaisistaustaiset sekä virolaistaustaiset olivat vuonna 2022 yhä pääkaupunkiseudulla kaksi selvästi suurinta taustamaaryhmää, toisessa sukupolvessa somalialaistaustaiset muodostivat suurimman yksittäisen taustamaaryhmän (kuvio 63).

Kuvio 63. Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset taustamaan mukaan (N) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Helsingissä asuvista Suomessa syntyneistä ulkomaalaistaustaisista somalialaistaustaiset muodostivat 25 prosenttia vuonna 2022 (kuvio 64). Osuus oli selvästi pienempi Espoossa ja Vantaalla (12 %). Molemmissa kaupungeissa ne, joilla taustamaa oli Venäjä tai entinen Neuvostoliitto, muodostivat hieman suuremman ryhmän. Vantaalla myös Suomessa syntyneiden virolaistaustaisten osuus ylitti niukasti kymmenen prosentin rajan (11 %). 44 prosenttia pääkaupunkiseudun somalialaistaustaisista oli syntynyt Suomessa, ja Suomen kaikista Suomessa syntyneistä somalialaistaustaisista 85 prosenttia asui pääkaupunkiseudulla.

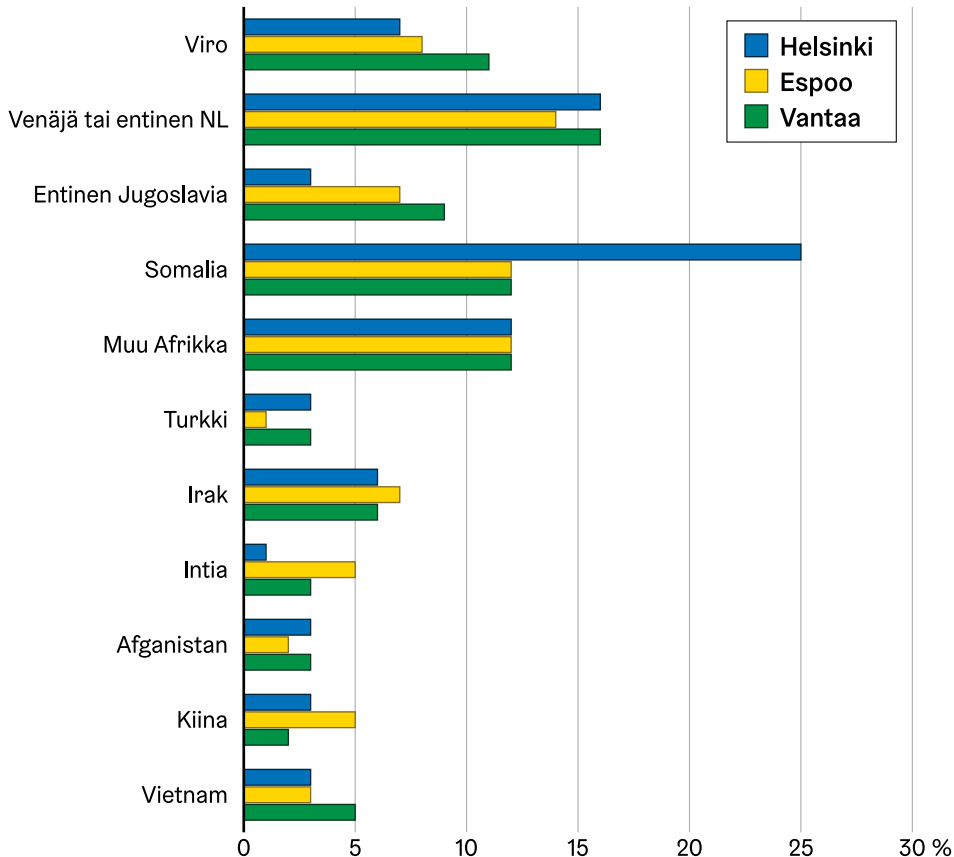
Venäläis- tai neuvostoliittolaisistaustaisten ja virolaistaustaisten osalta Suomessa syntyneiden prosenttiosuus koko taustamaaryhmästä on selvästi pienempi. On syytä huomioida, että ulkomaalaistaustaisuus on siis määritelty siten, että molemmat vanhemmat (tai ainoa tiedossa oleva vanhempi) ovat syntyneet ulkomailla, ja että taustamaa on ensisijaisesti äidin syntymävaltio. Suomessa syntyneiden virolais- ja venäläis- tai neuvostoliittolaisistaustaisten määrät ja suhteelliset osuudet olisivat suurempia, jos ulkomaalaistaustaisuuteen riittäisi, että toinen vanhemmista on syntynyt ulkomailla.³⁰

Myös Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten osalta on syytä koulutus-, työllisyys- ja tulotietoja tarkasteltaessa pitää mielessä, että kaikki tilastoihin sisältyvät eivät välttämättä asu Suomessa. Vaikka ero virallisen väestötilastojen ja asuntoväestöön kuuluvien välillä on pienempi kuin Suomeen muuttaneilla ulkomaalaistaustaisilla, se on silti suurempi kuin suomalaistaustaisilla. Pääkaupunkiseudulla erotus oli vuonna 2022 vajaa 1 800 henkilöä, 4 prosenttia väestöön kuuluvista henkilöistä. Prosentti-

30 Tällainen laajempi ulkomaalaistaustaisuuden määrittely on käytössä esimerkiksi Saksassa ja Alankomaissa.

osuus on selvästi korkein somaliaaustaustaisilla, joista 8 prosenttia (N=695) ei sisällynyt asuntoväestöön.

Kuvio 64. Suurimpiin taustamaaryhmiin kuuluvien Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten osuus kaikista maahanmuuton toiseen sukupolveen kuuluvista (%) Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Naiset ovat suorittaneet tutkintoja useammin kuin miehet

Pääkaupunkiseudun aikuisiän saavuttaneista Suomessa syntyneistä ulkomaalaistaustaista ylivoimainen enemmistö on 20–29-vuotiaita, joten tarkastelu kannattaa kohdistaa tähän ikäluokkaan. Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten alueella tähän ikäluokkaan kuuluvia maahanmuuton toisen sukupolven edustajia oli 6 739. Vaikka määrä on kasvanut nopeasti, yleistävien päätelmien tekemisessä on yhä syytä olla varovainen. Heistä reilu neljännes (27 %) oli vuoden 2022 lopussa somaliaaustaustaisia ja vajaa viidesosa (18 %) sellaisia henkilöitä, joilla taustamaa on Venäjä tai entinen Neuvostoliitto.

Näissä koulutusta sekä pääasiallista toimintaa ja tulotasoa koskevassa osioissa on syytä huomioida, että myös tässä 20–29-vuotiaiden ikäryhmässä on syntyperän ja osin taustamaankin mukaisissa ryhmissä tiettyjä ikärakente-eroja. Suomalaistaustaista 56 % sijoittuu 20–29-vuotiaiden ikäryhmän ylempään puoliskoon eli 25–29-vuotiaisiin, ja ulkomailla syntyneistä ulkomaalaistaustaista 25–29-vuotiaita on jopa kaksi kolmasosaa (65 %). Sen sijaan Suomessa syntyneistä ulkomaalaistaustaista 58 prosenttia kuuluu ikäryhmän nuorempaan puoliskoon eli 20–24-vuotiaisiin. Tällä on vaikutusta esimerkiksi suoritettujen tutkintojen määriin ja osuuksiin.

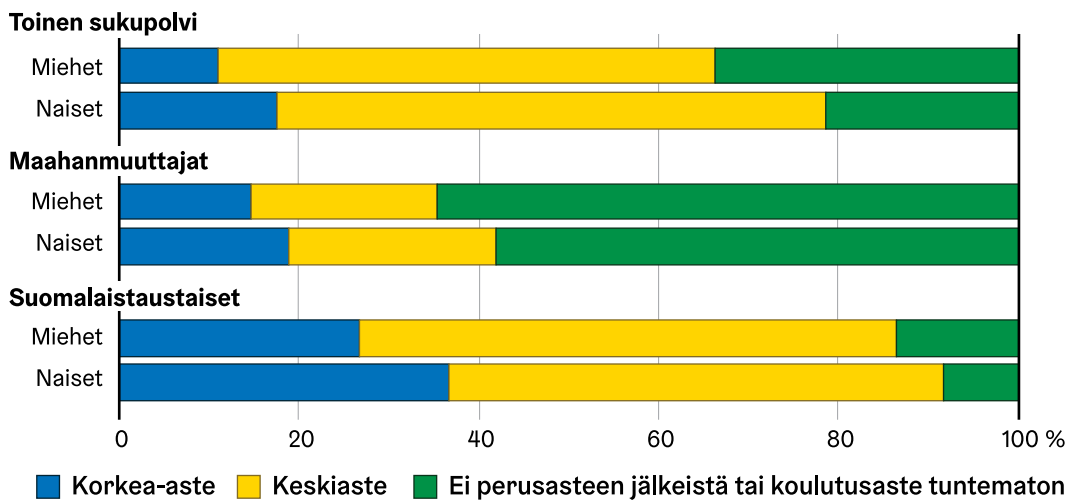
Kuviossa 65 näkyvät 20–29-vuotiaiden ikäryhmän osalta Suomessa ja ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten sekä suomalaistaustaisten miesten ja naisten koulu-

tusasteet. Kaikissa väestöryhmissä korkeasti koulutettujen osuus on naisilla suurempi kuin miehillä. Etenkin Suomeen itse muuttaneilla suurelta osalta puuttuu koulutustieto, joka usein voi tarkoittaa sitä, että ulkomailla suoritettu tutkinto ei sisälly suomalaiseen tutkintorekisteriin. Sellaisia, joilla on virallisen koulutustilaston perusteella vain perusasteen koulutus tai ei tietoa koulutuksesta, on kuitenkin myös Suomessa syntyneissä ulkomaalaistaustaisissa selvästi enemmän kuin samanikäisissä suomalaistaustaisissa. Ero on erityisen suuri nuorten miesten tapauksessa, 15 prosenttiyksikköä.

Toisen asteen koulutus on suomalaistaustaisilla nuorilla miehillä vain hieman yleisempi kuin Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla miehillä. Suuri ero on kuitenkin siinä, että suomalaistaustaisista noin joka neljäs (27 %) oli vuonna 2022 jo suorittanut korkea-asteen tutkinnon, Suomessa syntyneistä ulkomaalaistaustaisista kymmenen prosenttia. Koulutustieto on tuntematon tai korkeintaan perusasteen tutkinto joka kolmannella maahanmuuton (34 %) toiseen sukupolveen kuuluvalla miehellä, suomalaistaustaisista tieto puuttuu vain 14 prosentilta ikäluokasta.

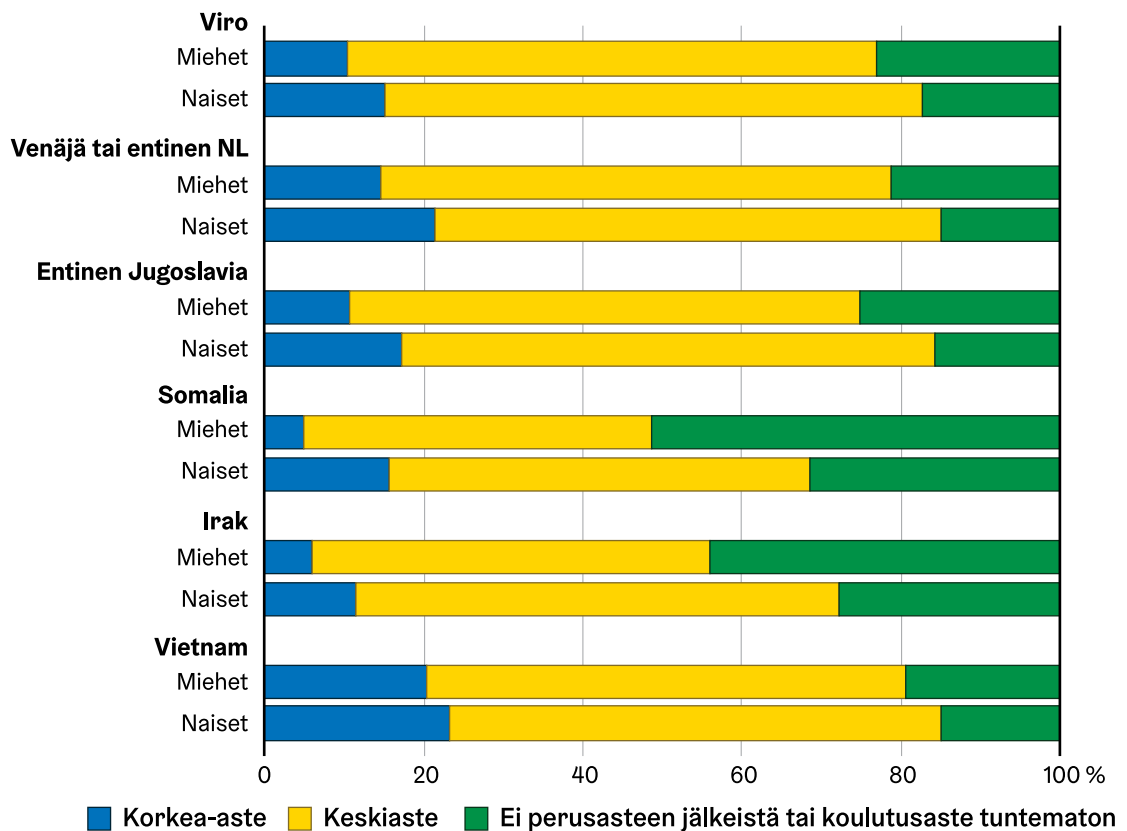
Tilanne on samantapainen myös 20–29-vuotiaiden naisten osalta. Naiset ovat siis suorittaneet kauttaaltaan tutkintoja miehiin verrattuna yleisemmin. Suomalaistaustaisten nuorten naisten koulutustaso on huomattavan korkea, reilu kolmannes (37 %) tämän ikäluokan naisista oli vuonna 2022 jo suorittanut korkea-asteen tutkinnon. Ero ulkomaalaistaustaisiin onkin prosenttiyksikköinä laskettuna jopa suurempi kuin miehillä, vaikka maahanmuuton toiseen sukupolveen kuuluvilla naisilla korkea-asteen tutkinto oli yleisempi kuin miehillä.

Kuvio 65. 20–29-vuotiaiden koulutustaso syntyperän ja maahanmuuton sukupolven mukaan (%) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Vaikka monet suurimmistakin taustamaaryhmistä ovat toisessa sukupolvessa vielä varsin pieniä, joitain havaintoja voidaan silti tehdä (kuvio 66). Perusasteen jälkeisen tutkinnon tai ylipäättään koulutustiedon puuttuminen on hyvin yleistä Suomessa syntyneillä somalialaistaustaisilla ja irakilaisistaustaisilla miehillä. Korkea-asteen koulutus on vastaavasti varsin harvinainen. Naiset ovat kaikissa kuvioon sisältyvissä taustamaaryhmissä miehiä paremmin koulutettuja. Muista ryhmistä Suomessa syntyneistä kiinalaistaustaisista miehistä 38 prosentilla oli vuonna 2022 korkea-asteen tutkinto, kun taas naisilla vastaava osuus oli 36 %. Toisen asteen tutkinto oli erityisen yleinen virolaistaustaisilla ja niillä, joiden taustamaa on entinen Jugoslavia.

Kuvio 66. 20–29-vuotiaiden Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten koulutustaso suurimpien taustamaiden mukaan (%) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Hanna Ahtiaisen tarkemmassa analyysissä Suomessa syntyneistä helsinkiläisistä 20–24-vuotiaista 14 prosenttia oli vuoden 2022 lopussa vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa. Tilanne oli heikentynyt eniten maahanmuuton toiseen sukupolveen kuuluvilla ulkomaalaistaustaisilla miehillä, joilla riski jäädä vailla tutkintoa oli jo ennestään keskimääräistä korkeampi kuin muilla väestöryhmillä. Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten miesten heikompaa koulutustasoa tässä ikäryhmässä selittää osin heidän etenemisensä koulutuspolulla suomalaistaustaisia ikätovereita hitaammin. 25–29-vuotiaiden ikäryhmässä erot ovatkin kaventuneet. Maahanmuuton toiseen sukupolveen kuuluvista 25–29-vuotiaista miehistä 28 prosenttia oli kuitenkin yhä vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa (naisista 18 %). (Ahtiainen 2024; ks. myös Ansala 2019.)³¹

Vuoden 2022 PISA-tutkimuksessa otettiin ulkomaalaistaustaisista oppilaista lisäotos, mikä mahdollisti yksityiskohtaisemman tarkastelun tästä väestöryhmästä. Tutkimukseen osallistuneet painottuvat vahvasti pääkaupunkiseudulle: 43 prosenttia ulkomailla syntyneistä ja 52 prosenttia Suomessa syntyneistä oli pääkaupunkiseudulta. Tutkimuksen mukaan Suomen maahanmuuttajataustaisista oppilaista suuri osa oli heikkoja osaajia (suoritusaste alle 2), joilla on tästä syystä vaikeuksia pärjätä jatko-opinnoissa tai työelämässä. Maahanmuuton toiseen sukupolveen kuuluvat menestyivät paremmin kuin Suomeen muuttaneet, mutta myös Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla oli keskimäärin selvästi heikompi osaamisen taso kuin kantaväestöllä. Lukusujuvuus (eli testikielen taito) selitti osaamisen vaihtelua vahvasti niin suomalaistaustaisilla kuin ulkomaalaistaustaisilla, ja lukutaidossa ja lukusujuvuudessa oli puutteita etenkin Suomeen muuttaneilla, mutta osin myös Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla. Luku- ja kielitaidon lisäksi myös sosioekonomisen taustan vaihtelu selitti PISA-kokeessa menestymistä. (Pulkkinen ym. 2024; ks. myös Jahnukainen, Kalalahti & Kivirauma 2019.)

Nuorilla miehillä on myös matalampi työllisyysaste kuin naisilla

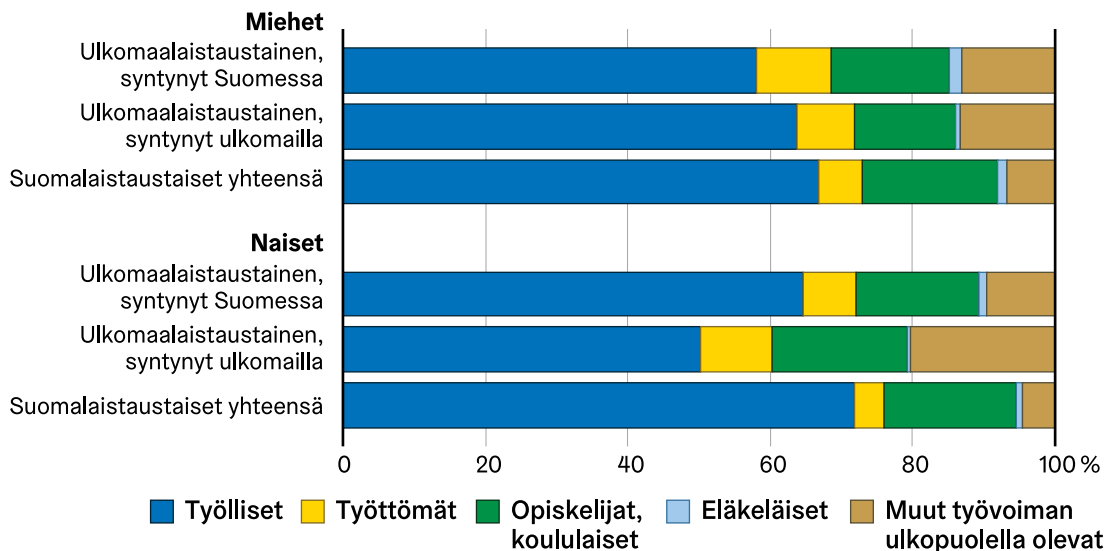
Samaa ikäluokkaa voidaan tarkastella myös työllistymisen ja muun pääasiallisen toiminnan näkökulmasta. Pääkaupunkiseudun Suomessa syntyneistä 20–29-vuotiaista ulkomaalaistaustaisista 61 prosenttia oli työllisiä vuonna 2022, siinä missä vastaava osuus suomalaistaustaisilla oli 69 %. Osuus oli kuitenkin neljä prosenttiyksikköä korkeampi kuin Suomeen muuttaneilla samanikäisillä ulkomaalaistaustaisilla (57 %). Maahanmuuttajien tapauksessa työllisyysastetta laskee kuitenkin suuri osuus niitä, jotka ovat muun syyn kuin opiskelun tai eläkkeen vuoksi työvoiman ulkopuolella (17 %). Tosin Suomessa syntyneilläkin (11 %) tämä osuus on korkeampi kuin suomalaistaustaisilla (6 %).

Kuva tarkentuu, kun sitä katsotaan sukupuolen mukaan jaoteltuna (kuvio 67). Suomalaistaustaisilla 20–29-vuotiailla naisilla oli pääkaupunkiseudulla vuonna 2022 korkeampi työllisyysaste (72 %) kuin saman väestöryhmän miehillä (67 %). Näin on myös Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten tapauksessa, kun taas maahanmuuttaneiden ulkomaalaistaustaisten osalta miehillä on varsin selvästi korkeampi työllisyysaste.

³¹ Oppivelvollisuutta pidennettiin 18 ikävuoteen lailla, joka astui voimaan elokuussa 2021. Hanna Ahtiaisen (2024) mukaan lähes kaikki 16- ja 17-vuotiaat helsinkiläiset osallistuivat vuonna 2023 johonkin oppivelvollisuuden suorittamiseen kelpaavaan pääasiassa toisen asteen tutkintoon tähtäävään koulutukseen.

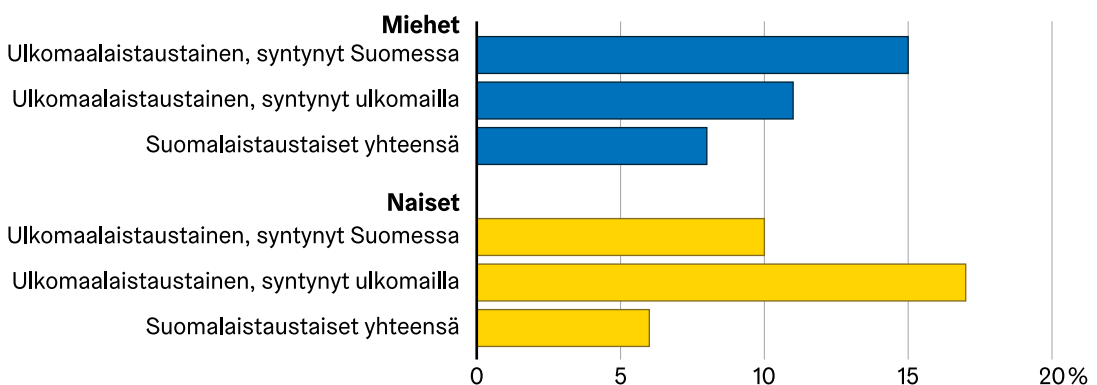
lisyysaste kuin naisilla. Suomeen muuttaneista naisista viidesosa oli muun syyn kuin opiskelun vuoksi työvoiman ulkopuolella. Opiskelijoiden osuus ikäluokasta on useimmissa väestöryhmissä suurin piirtein sama (17–19 %), matalampi kuitenkin ulkomailla syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla miehillä (14 %).

Kuvio 67. 20–29-vuotiaiden pääasiallinen toiminta pääkaupunkiseudulla syntyperän, syntymämaan ja sukupuolen mukaan (%) vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Jos tilannetta tarkastellaan työttömyysasteen avulla, paljastuu, että ongelmia on ennen muuta ulkomailla syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla naisilla (17 %) ja Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla miehillä (15 %) (kuvio 68). Suomalaistaustaisilla työttömyysaste oli selvästi alempi, miehillä 8 % ja naisilla 6 %. Vuoden 2020 tilanteesta työllisyystilanne oli kuitenkin kaikkineen parantunut selvästi, ja etenkin juuri maahanmuuton toiseen sukupolveen kuuluvilla miehillä. Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisen nuorten naisten työttömyysaste (10 %) oli vuonna 2022 vain vähän korkeampi kuin suomalaistaustaisen nuorten miesten vastaava luku, 8 prosenttia.

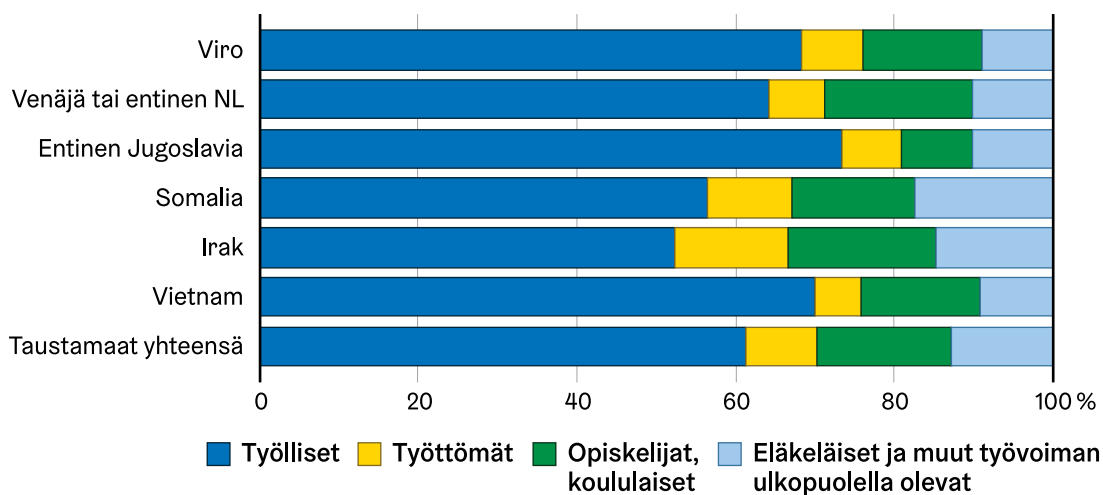
Kuvio 68. 20–29-vuotiaiden työttömyysaste pääkaupunkiseudulla syntyperän, syntymämaan ja sukupuolen mukaan (%) vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Taustamaiden välillä on jälleen eroja, kun katsotaan viittä suurinta maahanmuuton toisen sukupolven taustamaaryhmää 20–29-vuotiaiden ikäryhmässä (kuvio 69). Näistä ryhmistä työllisyysaste oli vuonna 2022 pääkaupunkiseudulla korkein niillä, joilla taustamaa oli joko entinen Jugoslavia, Vietnam tai Viro. On syytä huomioida, että vietnamilais-taustaisten ryhmässä 25–29-vuotiaiden osuus on selvästi korkeampi (54 %) kuin useimmissa muissa taustamaaryhmissä. Somalialais- ja irakilaistaustaisten työllisyysasteet olivat matalimpia. Lukuja laskee kuitenkin muihin taustamaaryhmiin verrattuna selvästi suurempi osuus niitä, jotka ovat muun kuin opiskelun vuoksi työvoiman ulkopuolella.

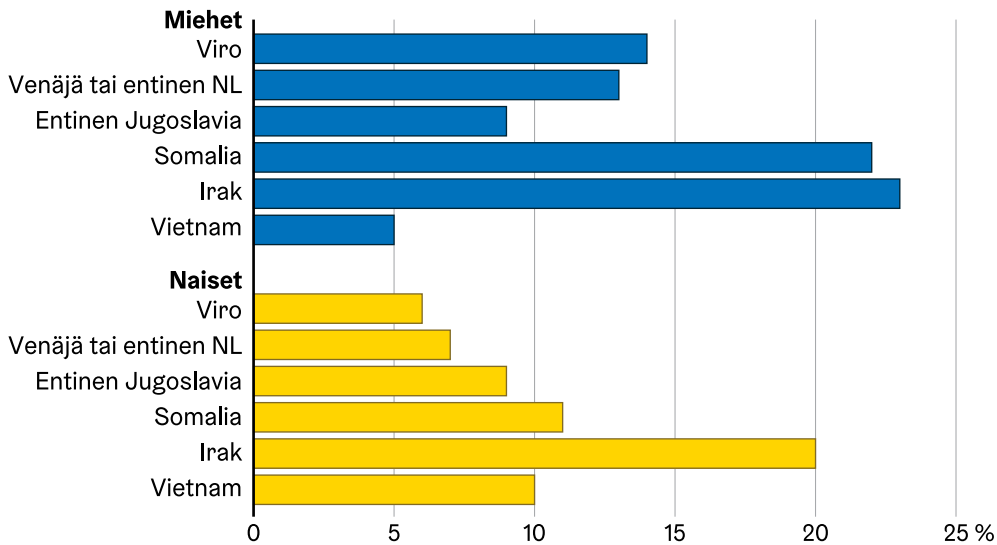
Sukupuolen mukainen tarkastelu paljastaa jälleen joitain kiinnostavia seikkoja. Naisien työllisyysaste on monessa taustamaaryhmässä korkeampi kuin miesten. Ero on huomattavan suuri, 16 prosenttiyksikköä, pääkaupunkiseudun toiseen sukupolveen kuuluvilla somalialaistaustaisilla nuorilla aikuisilla. Tämän taustamaaryhmän nuorista miehistä viidennes on muun kuin opiskelun vuoksi työvoiman ulkopuolella, joten maahanmuuton toisessa sukupolvessa tämä on selvemmin miehiin kuin naisiin kohdistuva ilmiö. Somalialaistaustaisilla naisillakin työvoiman ulkopuolella olevien osuus on kuitenkin suurempi kuin muiden tässä tarkasteltujen taustamaaryhmien naisilla.

Kuvio 69. 20–29-vuotiaiden Suomessa syntyneiden pääasiallinen toiminta taustamaan mukaan (%) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022.
Aineistolähde: Tilastokeskus

Kuviossa 70 näkyvät näihin kuuteen taustamaaryhmään kuuluvien työttömyysasteet sukupuolen mukaan vuonna 2022. Miesten osalta erot ovat kaikkineen varsin suuria, ja suurempia kuin naisilla. Viimeksi mainitussa ryhmässä irakilaistaustaiset naiset poikkeavat enemmän muista. On tosin jälleen muistettava, että määrät ovat ylipäätään yhä varsin pieniä, ja esimerkiksi 20–29-vuotiaita irakilaistaustaisia naisia oli pääkaupunkiseudulla vuoden 2022 lopussa alle 200 henkilöä. Suomessa syntyneiden somalialaistaustaisten nuorten naisten työttömyysaste ei ollut paljon korkeampi kuin muillakaan suurimmilla taustamaaryhmillä (pl. irakilaistaustaiset). Sen sijaan miesten tapauksessa somalialaistaustaisten ero muihin ryhmiin, ja etenkin vietnamilaistaustaisiin, oli suuri.

Kuvio 70. 20–29-vuotiaiden Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten työttömyysaste taustamaan ja sukupuolen mukaan (%) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Maahanmuuton toiseen sukupolveen kuuluvien työllisten sijoittumisesta eri toimialoil- le ja ammattiryhmiin voidaan myös sanoa jo jotain, vaikka määrät ovatkin yhä pieniä. Myöhemmin voidaan seurata, millä tavalla nyt havaittavissa olevat rakenteet kehitty- vät. Toimialakohtaisessa tarkastelussa on katsottu ikäryhmää 25–49-vuotiaat, johon kuuluvia Suomessa syntyneitä ulkomaalaistaustaisia työllisiä oli pääkaupunkiseudulla vuoden 2022 lopussa 2 500. Ammattiryhmätarkastelussa aineistona ovat kaikki työs- säkäyntitilaston mukaan kyseisenä ajankohtana työllisiksi tilastoidut (N=5 587).

Toimialarakenteen osalta huomiota herättävää on vahva painottuminen terveys- ja sosiaalipalveluiden sektorille, jolla työskenteli maahanmuuton toiseen sukupolveen kuuluvista noin joka viides (19 %). Tämä on pitkälti seurausta siitä, että nimenomaan tähän väestöryhmään kuuluvista naisista niin suuri osa (29 %) oli tällä toimialalla töis- sä. Kyse on toki myös suomalaistaustaisia naisia (21 %) ja ulkomailla syntyneitä ulko- maalaistaustaisia naisia (23 %) vahvasti työllistävästä sektorista.

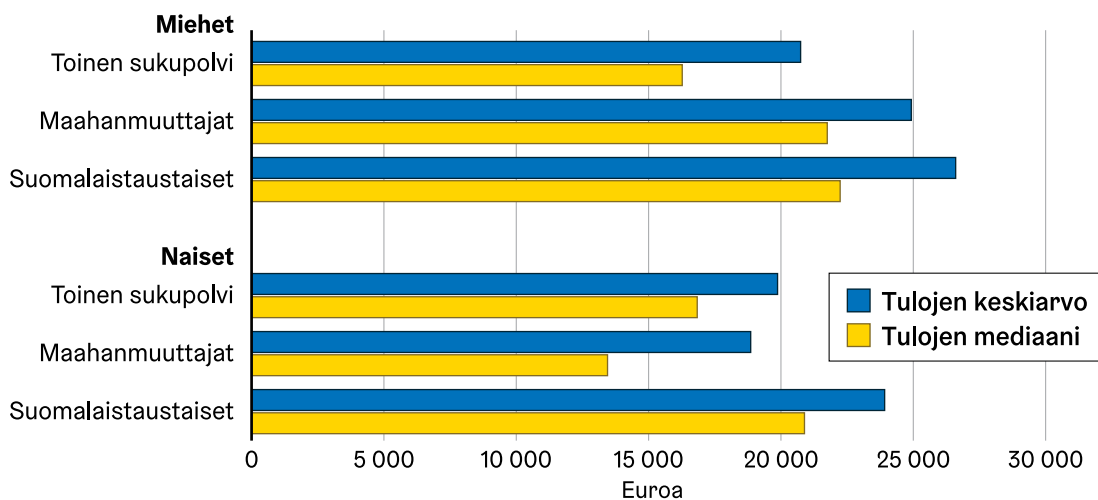
Ammattiryhmäkohtaisessa tarkastelussa Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaus- taisten osalta painottuu kolme ammattiryhmäluokituksen tason 2 ammattiryhmää, joi- hin kuului yhteenlaskettuna joka kolmas pääkaupunkiseudulla asuva maahanmuuton toiseen sukupolveen kuuluva työllinen. Ammattiryhmään myyjät, kauppiat ym. sijoit- tui 14 prosenttia (N=798) ja hoivapalvelun ja terveydenhuollon työntekijöihin 12 pro- senttia (N=686). Kolmas suurempi ammattiryhmä olivat teollisuuden ja rakentamisen avustavat työntekijät, johon kuului 7 % (N=390) kyseiseen väestöryhmään kuuluvista.

Suomalaistaustaisilla nuorilla aikuisilla on ulkomaalaistaustaisia suuremmat tulot

Nuorten osalta myös tulotason analysointi on mahdollista, joskin absoluuttisten määrien pienuus pakottaa tässäkin varovaisuuteen päätelmien tekemisessä. Valtionveronalais- ten tulojen keskiarvon ja mediaanin avulla tarkasteltuna käy ilmi, että suomalaistaus- taisten nuorten aikuisten (20–29-vuotiaat) tulot olivat molempien sukupuolten osalta pääkaupunkiseudulla vuonna 2022 selvästi korkeammat kuin Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten tulot (kuvio 71). Myös Suomeen itse muuttaneilla ulkomaalais- taustaisilla miehillä oli korkeampi tulotaso kuin toiseen sukupolveen kuuluvilla. Sen si-

jaan naisten kohdalla Suomessa syntyneillä oli suuremmat tulot kuin Suomeen muuttaneilla, mediaanin osalta ero oli jopa melko suuri.

Kuvio 71. 20–29-vuotiaiden Suomessa ja ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten ja suomalaistaustaisten valtionveronalaisten tulojen keskiarvo ja mediaani (€) sukupuolen mukaan pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

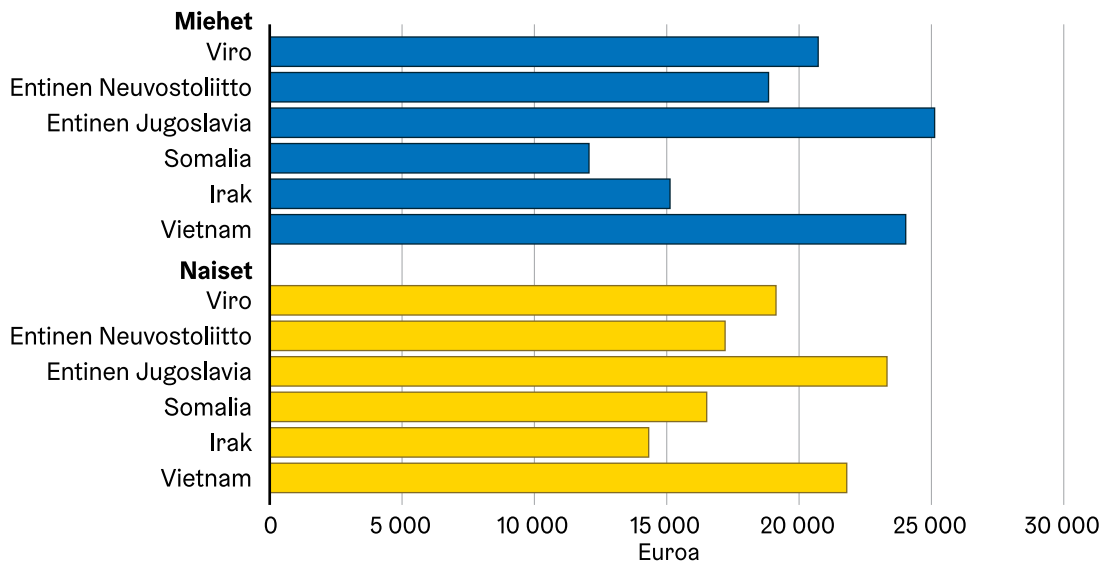

Jos kohdennetaan analyysi vain Suomessa syntyneisiin ulkomaalaisiin ja suurimpiin taustamaaryhmiin, erot ovat jälleen selviä, joskin myös kiinnostavia yhtäläisyyksiä ilmenee (kuvio 72). Näillä on myös merkitystä koko toista sukupolvea koskevien tulkitusten kannalta. Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten tapauksessa on medianitulojen osalta tässä mahdollista tarkastella niitä, joilla on taustamaa entinen Neuvostoliitto ilman venäläistaustaisia (viimeksi mainittuja oli pääkaupunkiseudulla vuonna 2022 vain 30 henkilöä).

Valtionveronalaisten tulojen mediaani oli pääkaupunkiseudulla vuonna 2022 näistä taustamaaryhmistä korkein niillä miehillä, joilla taustamaa on entinen Jugoslavia. Vietnamlaistaustaisten miesten ja jugoslaviaalaistaustaisten naisten tulotasoa oli melko lähellä, ja myös jugoslaviaalaistaustaisilla naisilla se oli melko korkea. Virolais- ja neuvostoliittolaistaustaisten miesten ja naisten mediaanitulot olivat puolestaan hieman alemmat.

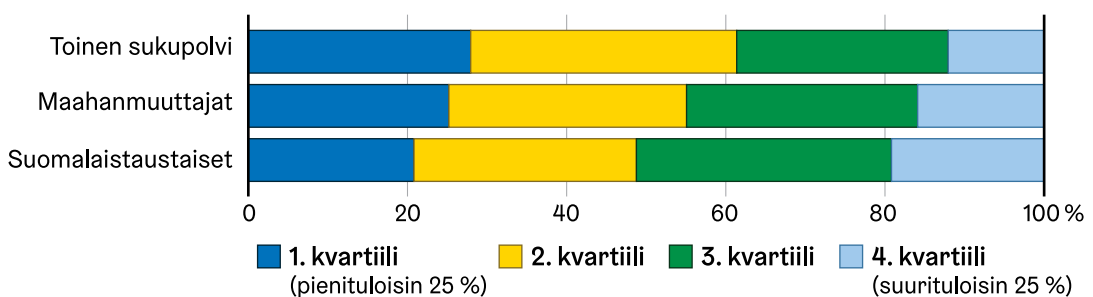
Matalimmat mediaanitulot olivat näistä ryhmistä somaliaalaistaustaisilla ja toiseksi alimmat irakilaistaustaisilla. Somaliaalaistaustaisilla miehillä oli matalammat tulot kuin saman väestöryhmän naisilla, irakilaistaustaisten tapauksessa sukupuolten välillä ei ollut juuri eroa. Somaliaalaistaustaisten naisten mediaanitulot eivät olleet kaukana neuvostoliittolaistaustaisten naisten vastaavasta tulotasosta. Koska kaikista pääkaupunkiseudun Suomessa syntyneistä 20–29-vuotiaista ulkomaalaistaustaisista varsin suuri osa (32 %) kuuluu näihin kahteen taustamaaryhmään, niihin kuuluvien tulot vaikuttavat suuresti koko toisen sukupolven tulotietoihin.

Kuvio 72. 20–29-vuotiaiden Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten valtionveronalaisten tulojen mediaani (€) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

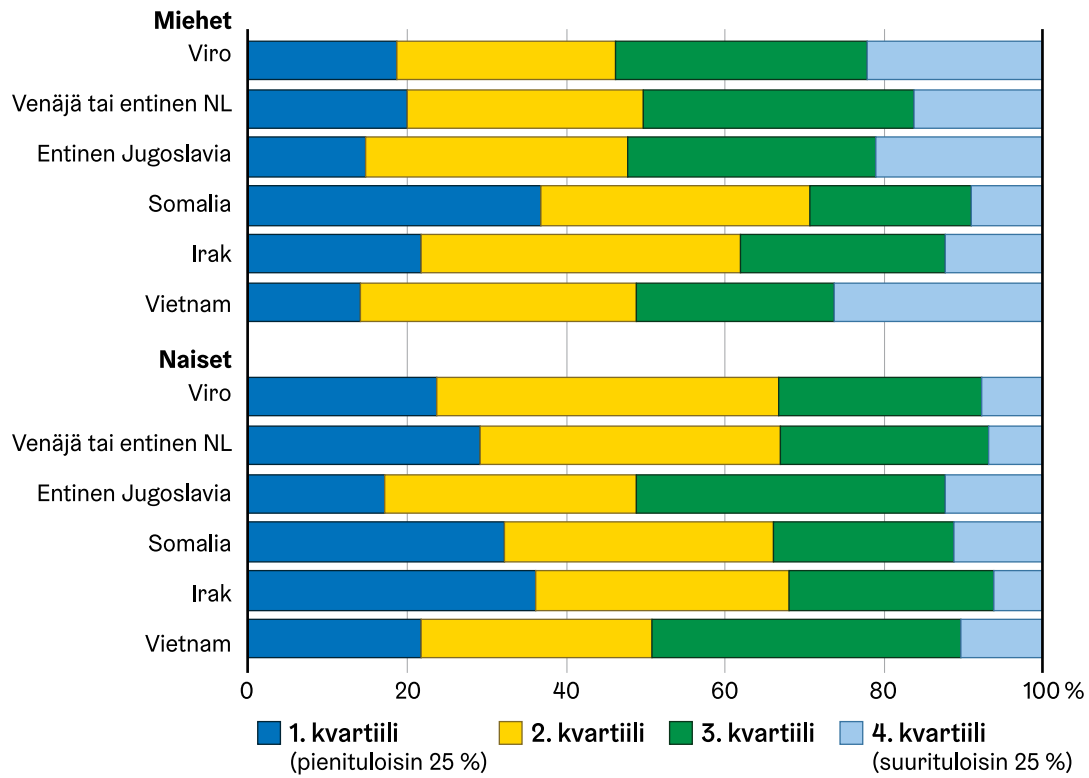
Tuloluokkiin sijoittumisen osalta voidaan tarkastelu kohdentaa vain työllisiin henkilöihin (kuvio 73). Toiseen sukupolveen kuuluvista 20–29-vuotiaista ulkomaalaistaustaisista pääkaupunkiseudulla vuonna 2022 suurempi osa kuului kahteen alimpaan tulo kvartiiliin kuin vastaavista suomalaistaustaisista ja Suomeen muuttaneista ulkomaalaistaustaisista. Tällä tavalla tarkasteltuna heillä menee siis taloudellisesti heikoiten, mutta ikärakenteen eroilla voi olla tässä oma vaikutuksensa. Kaikissa kolmessa väestöryhmässä ylimpään kvartiiliin kuuluvien osuus oli miehillä suurempi kuin naisilla. Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla sukupuolten välinen ero oli kuitenkin melko pieni.

Kuvio 73. 20–29-vuotiaiden työllisten tulojakauma syntyperän mukaan (%) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

Kuuden suurimman taustamaaryhmän ja sukupuolen kautta tarkasteltuna kuva tarkentuu jälleen hieman (kuvio 74). Ylimpään neljännekseen sijoittuvien osuus oli vuonna 2022 suurin vietnamilaistaustaisilla miehillä, ja suurehko myös virolais- ja jugoslaviaalaistaustaisilla miehillä. Alimpaan tuloneljännekseen kuuluvien osuus oli puolestaan melko suuri somalialaistaustaisilla miehillä ja somalialais- ja irakilaisistaustaisilla naisilla. Tässäkin tapauksessa kuitenkin somalialaistaustaiset poikkeavat muista tässä tarkastelluista ryhmistä siinä, että tilanne oli naisilla parempi kuin saman väestöryhmän miehillä.

Kuvio 74. 20–29-vuotiaiden Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten työllisten tulojakauma taustamaan ja sukupuolen mukaan (%) pääkaupunkiseudulla vuonna 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus

7 Yhteenvedo

Tässä raportissa on esitelty tietoja ulkomaalaistaustaisten elämäntilanteesta pääkaupunkiseudulla ja sen kolmessa suurimmassa kaupungissa rekisteriaineistoihin perustuviin tilastoihin nojaten. Pää tarkoituksena on ollut tarkastella maahanmuuttajien kotoutumista työllisyyden, tulojen ja asumisen olosuhteiden näkökulmasta. Sen lisäksi on selvitetty Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten koulutusta, työllisyyttä ja tuloja. Pääasiallinen kohdevuosi on ollut 2022, jonka lopusta on useimmissa tapauksissa saatu tuoreimmat käytettävissä olevat tilastot.

Maahanmuuttajien työllisyystilanne on parantunut

Pääkaupunkiseudun ulkomailla syntyneistä ulkomaalaistaustaisista koostuva maahanmuuttajaväestö on kokonaisuutena monella tapaa sosioekonomisesti heikommassa asemassa kuin seudun suomalaistaustainen niin sanottu kantaväestö. Osallistuminen työvoimaan on alemmalla tasolla, työllisyysaste on matalampi ja työttömyysaste korkeampi. Pitkän aikavälin kehitys on kuitenkin ollut myönteistä. Koronapandemian aiheuttamasta šokista oli myös vuoden 2022 loppuun mennessä kutakuinkin selvitty.

Pääkaupunkiseudun Suomeen muuttaneet työikäiset sijoittuvat yhä vahvasti toimialoille ja ammattiryhmiin, joilla vaaditun osaamisen taso on usein matala, ja urakehitysmahdollisuudet vähäiset. Siivoojien, tarjoilijoiden tai rakennus- tai logistiikka-alan työntekijöiden lisäksi pääkaupunkiseudulla työskentelee kuitenkin nykyään myös paljon esimerkiksi erityisasiantuntijoita IT-sektorilla ja terveysalan asiantuntijoita terveys- ja sosiaalialalla. Moni toimija julkisella ja yksityisellä sektorilla pääkaupunkiseudulla on vahvasti riippuvainen ulkomailla syntyneestä työvoimasta.

Tilanne työmarkkinoilla heijastuu tulotasoon, joka on maahanmuuttajilla suomalaistaustaisia keskimäärin alempi. Suomeen muuttaneiden valtionveronalaiset tulot ovat Espoon, Helsingin ja Vantaan alueella korkeammat kuin koko Suomessa, mutta ero suomalaistaustaisten ja ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten välillä on näiden tilastojen mukaan pääkaupunkiseudulla suurempi. Pääkaupunkiseudun maahanmuuttajien joukossa on useita hyvätuloisiakin, mutta monet ovat riippuvaisia yhteiskunnan taloudellisesta tuesta.

Asumisen olosuhteet ovat moninaistuneet

Käytettävissä olevat tulot vaikuttavat mahdollisuuksiin tehdä valintoja asuntomarkkinoilla. Omistusasunnon hankkiminen edellyttää pääomia ja/tai turvattu ansiotuloja, joita puuttuu monilta maahanmuuttajilta. Toisaalta monet Suomeen muuttaneet eivät ole tulleet tänne jäädäkseen, vaan he palaavat takaisin tai lähtevät jonnekin muualle melko pian. Joissain ryhmissä myös uskoon perustuvat normit vaikeuttavat asuntolainan ottamista.

Nämä seikat näkyvät asuntojen hallintamuotorakenteessa ja sitä kautta osin alueellisessa sijoittumisessa. Omistusasunnossa asuvien Suomeen muuttaneiden määrä on kasvanut, mutta osuus kaikista muuttajista ei ole viime vuosina noussut. Sosiaalisesti tuetussa vuokra-asunnossa asuvien osuus on puolestaan laskenut selvästi, ja yhä useampi pääkaupunkiseudun maahanmuuttaja asuu vapaarahoitteisessa vuokra-asunnossa. Oletettavasti tämä on seurausta sekä ARA-vuokra-asunnoista vapaille vuokra-asuntomarkkinoille siirtymisestä että viime aikojen Suomeen muuttaneiden sijoittumisesta suoraan tähän asumisen hallintamuotoon. Ahtaasti asuminen on ulkomaalaistaustaisessa väestössä yleistä.

Ulkomaalaistaustaisia asuu kaikkialla pääkaupunkiseudulla, mutta etninen alueellinen eriytyminen on jatkunut. Ulkomaalaistaustaisten osuus väestöstä on seudun joillain alueilla noussut noin viiteenkymmeneen prosenttiin. Lapset ja nuoret asuvat vielä aikuisväestöä eriytyneemmin, ja monet heistä siten myös alueilla, joilla suuri osa ikätovereista on niin ikään ulkomaalaistaustaisia. Erilaisuusindeksillä mitattuna eriytyminen on kuitenkin kansainvälisesti katsottuna yhä maltillisella tasolla, mutta siinäkin näkyy kasvua, etenkin Helsingissä.

Kolme samanlaista ja erilaista kaupunkia

Pääkaupunkiseudun kolmen suuren kaupungin välillä on kotoutumisen näitä ulottuvuuksia tarkasteltaessa joitain eroja. Enimmäkseen erot ovat kuitenkin melko pieniä, ja suuren osan niistä voi ajatella olevan seurausta ulkomaalaistaustaisen väestön rakenteellisista eroista. Vantaalla venäläis- tai neuvostoliittolais- tai virolaistaustaisen väestön yhteenlaskettu osuus kaikista Suomeen muuttaneista ulkomaalaistaustaisista on yhä selvästi suurempi kuin kahdessa muussa kaupungissa. Helsinki erottuu puolestaan somalialaistaustaisten muita kaupunkeja suuremmalla väestöosuudella. Espoossa kiinalais- ja intialaistaustaisten maahanmuuttajien osuudet ovat pääkaupunkiseudun suurimpia.

Pääkaupunkiseudulla asui vuoden 2022 lopussa noin 250 000 ulkomaalaistaustaista henkilöä, joista noin neljä viidesosaa oli syntynyt ulkomailla. Heidän osuutensa seudun työikäisistä oli jo lähes neljäsosa. Ulkomaalaistaustaisten väestöosuudet ovat Espoossa ja Vantaalla kasvaneet viime vuosina selvästi suuremmiksi kuin Helsingissä. Yhteenlaskettuna Espoossa ja Vantaalla asuu nykyään enemmän maahanmuuttajia ja heidän lapsiaan kuin Helsingissä.

Pääkaupunkiseudun ero muuhun Suomeen on kasvanut edelleen. Seudun suuret kaupungit ovat ainakin toistaiseksi saaneet Suomeen muuttaneesta ulkomaalaistaustaisesta väestöstä muuttovoittoa muualta Suomesta. Seudun sisällä Helsinki on puolestaan menettänyt ulkomaalaistaustaisia Espooseen ja etenkin Vantaalle enemmän kuin mitä näistä kaupungeista on muuttanut Helsinkiin. Suomeen on viime vuosina muutettu runsaasti työ- ja opiskeluperusteisesti etenkin Aasian eri maista, ja heidän lopullista sijoittumistaan Suomessa kannattaa seurata.

Ulkomaalaistaustaiset eivät ole yhtenäinen ryhmä

Suomeen muuttanut väestö pääkaupunkiseudulla on kaikkea muuta kuin yhtenäistä, ja siksi kokonaiskuvaa kotoutumisesta tai maahanmuuttajien elämäntilanteista ei pidä rakentaa yksinomaan keskiarvojen tai mediaanien perusteella. Itse asiassa on varsin kyseenalaista tarkastella ulkomaalaistaustaista väestöryhmää yhtenä kokonaisuutena, muuten kuin analyysin ensimmäisessä vaiheessa ennen siirtymistä yksityiskohtaisempaan tarkasteluun.

Suuremmista taustamaaryhmistä pitkälti työ- tai opiskeluperusteisesti Suomeen muuttaneiden kiinalais-, intialais- ja virolaistaustaisten asema työmarkkinoilla ja muutenkin yhteiskunnassa on melko hyvä. Sen sijaan etupäässä turvapaikanhakijoina tai kiintiöpakolaisina tai sellaisien puolisoina tai lapsina Suomeen usein tulleiden afganistanilais-, irakilais- ja somalialaistaustaisten tilanne on merkittävästi huonompi. Ajan mittaan kuitenkin etenkin viimeksi mainituissa ryhmissä tapahtuu myönteistä kehitystä. Muuttoperusteena hyvin yleiset perhesyyt sisältää monenlaisista lähtökohdista elämäänsä Suomessa aloittavia henkilöitä, ja tämä moninaisuus näkyy myös eroissa perheperusteisesti muuttaneiden kotoutumisessa ja elinoloissa.

Myös esimerkiksi työllisten Suomeen muuttaneiden toimialoille ja ammattiryhmiin sijoittumisessa eri taustamaaryhmien välillä on suuria eroja. Etenkin miesten osalta voidaan pääkaupunkiseudulla puhua työmarkkinoiden yllättävänkin voimakkaasta etnisestä eriytymisestä. Virolaistaustaisista työllisistä miehistä noin puolet työskenteli rakentamisen toimialalla, somalialaistaustaisista miehistä puolestaan 40 % kuljetuksen ja varastoinnin toimialalla. Intialaistaustaisilla korostuu informaatio- ja viestintäsektori, kiinalaistaustaisilla puolestaan majoitus- ja ravintola-ala.

Miehillä ja naisilla on erilainen tilanne

Yleistävien päätelmien tekemistä vaikeuttavat myös paikoin erittäin suuret erot miesten ja naisten välillä. Kaikki taustamaat yhteenlaskettuna naisten työllisyys on paljon vähäisempää kuin miesten. Erojen suuruus kuitenkin vaihtelee suuresti taustamaaryhmien välillä, virolaistaustaisilla ero työllisyydessä on miesten ja naisten välillä pienempi kuin intialaistaustaisilla. Erot myös tasoittuvat Suomessa asuttujen vuosien myötä, ja vähintään 15 vuotta maassamme olleilla erot sukupuolten välillä voivat jo olla hyvin pieniä.

Toimialoille ja ammattiryhmiin sijoittumisessa on niin ikään eroja miesten ja naisten välillä, jotka osin heijastavat työmarkkinoiden yleistä eriytymistä sukupuolen mukaan. Rakentaminen ja logistiikka ovat hyvin miehisiä toimialoja, kun taas naisista suuri osa työskentelee terveys- ja sosiaalipalveluiden sektorilla. Joissain taustamaaryhmissä nämäkin profiloitumiset saavat erilaisia muotoja. Siinä missä virolaistaustaisten ja somalialaistaustaisten tapauksessa työlliset miehet ja naiset sijoittuvat vahvasti eri puolille työmarkkinoita, kiinalais- ja intialaistaustaisten tapauksessa sukupuolten väliset erot ovat paljon pienempiä.

Edellä mainitut erot näkyvät selvästi myös valtionveronalaisissa tuloissa, joskin taustalla lienee myös miesten ja naisten välisten palkkaerojen yleisempiä syitä. Siinä missä intialaistaustaisista miehistä lähes neljä viidestä kuului pääkaupunkiseudulla vuonna 2022 ylimpään tulokvartiiliin, naisten osuus oli 45 %. Sekin oli kuitenkin suurempi osuus kuin useimpien muiden suurimpien taustamaaryhmien miehillä. Myös virolaistaustaisilla työllisillä miesten ja naisten välinen tuloero oli varsin suuri.

Talouden kasvu edistää työllistymistä

Kun kotoutumisen kehitystä arvioidaan käyttämällä rekisteriaineistoja niin kuin tässä tutkimuksessa on tehty, on muistettava, että maahanmuuttaja- tai ulkomaalaistaustainen väestö on kunakin poikkileikkausvuotena jonkin verran erilainen. Vuodesta 2000 lähtien pääkaupunkiseudun ulkomaalaistaustainen väestö on kasvanut noin 227 000 henkilöllä. Suomeen on siten muuttanut paljon ihmisiä, ja ulkomaalaistaustaisia on muuttanut muualta Suomesta pääkaupunkiseudulle. Heitä on myös muuttanut takaisin lähtömaahansa tai jonnekin muualle Suomessa tai ulkomailla.

Maahanmuuttajien työllisyystilanteen paraneminen johtuu osittain siitä, että työperusteisen maahanmuuton osuus kaikesta maahanmuutosta on kahdenkymmenen viime vuoden aikana ollut aikaisempaa suurempi. Poikkeuksen tästä muodostavat vuosi 2015 ja vuoden 2016 alku, jolloin maahamme tuli tavallista enemmän turvapaikanhakijoita, etenkin Irakista. Virolaistaustaisten lisäksi myös seudun intialais- ja kiinalaistaustaisten määrät ovat kasvaneet merkittävästi, ja viime aikoina myös esimerkiksi filippiiniläisten ja useista Etelä-Aasian maista tulleiden määrät ovat olleet vahvassa kasvussa.

Muuttoliikkeen määrälliset ja rakenteelliset muutokset eivät kuitenkaan selitä kaikkea, koska myös muissa kuin yleensä vahvasti työperusteisesti Suomeen tulleissa taustamaaryhmissä on tapahtunut myönteistä kehitystä. Pääkaupunkiseudun maahanmuuttajien työllisyys ja työttömyys vaihtelevat voimakkaasti myös taloudellisten suhdantei-

den mukaan. Maassaoloajan pidentyessä työllisyystilanne yleisesti ottaen paranee, ja erilaisilla kotoutumista edistävillä toimenpiteillä kuten kielikoulutuksella ja tutkintojen tunnustamisella ja täydentämisellä on oma merkityksensä.

Laskusuhdanteet ja lamakaudet painavat vastaavasti jälkensä koko yhteiskuntaan, mutta erityisesti sen haavoittuvammassa asemassa oleviin. Kun talous alkoi vuoden 2008 finanssikriisin jälkeen jälleen kasvaa, työllisyyskehitys oli hyvää myös vaikeammin työmarkkinoille sijoittuvissa ryhmissä. Koronaviruksen aiheuttama pandemia katkaisi hyvän kehityksen, joka kuitenkin palasi aika pian uralleen. Tätä kirjoitettaessa on jo tiedossa, että työllisyysluvut ovat vuosien 2023 ja 2024 osalta heikommat niin suomalaistaustaisen kuin ulkomaalaistaustaisen väestön osalta.

Toisessa sukupolvessa naisilla on asiat paremmin kuin miehillä

Kansainvälisessä kirjallisuudessa maahanmuuton niin sanottuun toiseen sukupolveen kuuluvien oman paikkansa löytämistä asuinmaassaan pidetään usein vielä tärkeämpänä kuin maahanmuuttajien kotoutumista. Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten määrä on kasvanut pääkaupunkiseudulla viime vuosina nopeasti. Vaikka toiseen sukupolveen kuuluvista suuri osa on vielä lapsia ja nuoria, työkäisiä heistä oli vuonna 2022 kuitenkin jo noin 6 700. Siten heidänkin elämäntilanteestaan voidaan tehdä entistä tarkempia ja luotettavampia tulkintoja (ks. myös Ahtiainen ym. 2020).

Taustamaaryhmät ovat maahanmuuton toisessa sukupolvessa hieman erilaiset kuin Suomeen muuttaneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa. Neljännes Helsingin Suomessa syntyneistä ulkomaalaistaustaisista on somalialaistaustaisia, ja he ovat siellä selvästi suurin taustamaaryhmä. Espoossa ja Vantaalla taustamaajakaumat ovat tasaisempia. Somalialaistaustaiset ovat kuitenkin näissäkin kaupungeissa yksi kolmesta suurimmasta Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten ryhmästä, virolaistaustaisten ja neuvostoliittolaistaustaisten ohella. Viimeksi mainittuihin taustamaaryhmiin kuuluvia olisi ulkomaisen syntyperän laveammalla määrittelyllä selvästi enemmän.

Suomessa syntyneistä 20–29-vuotiaista ulkomaalaistaustaisista suomalaistaustaisiin ikätovereihinsa verrattuna selvästi harvempi oli vuonna 2022 suorittanut korkea-asteen tutkinnon. Osasyyn tähän lienee se, että maahanmuuton toiseen sukupolveen kuuluvat sijoittuvat tässä ikäryhmässäkin sen nuorempaan puoliskoon, 20–24-vuotiaisiin. Toisaalta ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien osuudet ikäluokasta ovat Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla huolestuttavan suuria, etenkin somalialaistaustaisten ja irakilastaustaisten miesten keskuudessa. Somalialaistaustaisten tapauksessa tämä tarkoittaa noin tuhatta hyvin vähäiselle koulutukselle ainakin toistaiseksi jäänyttä nuorta miestä.

Suurimmista taustamaaryhmistä korkea-asteen tutkinnon suorittaminen on ollut yleisintä vietnamilaistaustaisilla, jotka ovat puolestaan ikärakenteeltaan hieman vanhempi taustamaaryhmä. Kaikissa tarkastelluissa ryhmissä naisten korkea-asteen tutkinto oli yleisempi kuin miesten vastaava koulutus, ja perusasteen jälkeistä koulutusta vaille jääneiden osuus puolestaan pienempi, osin hyvin selvästi. Erot taustamaiden ja sukupuolten välillä heijastuvat tietoihin Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten nuorten aikuisten työllisyydestä.

Vuonna 2022 pääkaupunkiseudun suomalaistaustaisista 20–29-vuotiaista miehistä oli työllisiä 67 prosenttia ja naisista 72 prosenttia. Saman ikäisillä Suomeen muuttaneilla ulkomaalaistaustaisilla työllisyysaste oli naisilla selvästi alempi (50 %), ja miehilläkin 64 %. Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten osalta naisten työllisyysaste (65 %) oli puolestaan selvästi korkeampi kuin Suomeen muuttaneiden naisten, mutta myös korkeampi kuin maahanmuuton toiseen sukupolveen kuuluvien miesten (58 %).

Ero saman ikäisiin suomalaistaustaisiin miehiin ei itse asiassa ollut kovin suuri, vain kaksi prosenttiyksikköä.

Muuttajat muokkaavat metropolialuetta

Pääkaupunkiseudun historiassa muuttoliike on aina ollut merkittävässä roolissa. Kansainvälistymisen ensimmäinen aalto oli jo 1800-luvun lopussa, kun Suomi oli verrattain edistyksellinen osa Venäjän keisarikuntaa, ja taloudelliset mahdollisuudet houkuttelivat Helsinkiin paljon ulkomaalaisia läheltä ja kauempaakin. Itsenäisyyden ajan seitsemän ensimmäistä vuosikymmentä maahanmuutto oli vähäistä, mutta Suomen sisäinen muutto kasvatti ensin Helsinkiä ja sitten Espoota ja Vantaata suuresti. 1980-luvun lopussa alkoi kansainvälisen muuton uusi, entistä voimallisempi vaihe.

Länsieurooppalaisessa vertailussa muutto Suomeen ei vielä kukaan ole ollut kovin suurta, ja se on ollut alueellisesti erittäin keskittynyttä, etenkin pääkaupunkiseudulle. Juuri täällä muutos on ollut siinä mielessä huomattava, että ulkomaalaistaustaisten osuus väestöstä on kasvanut nopeasti. Tämä on seurausta kasvavan maahanmuuton lankeamisesta ajallisesti yhteen kotimaisen matalan syntyvyyden ja hiipuvan Suomen sisäisen muuton kanssa. Ilman maahanmuuttoa väestö pääkaupunkiseudulla ei olisi tällä vuosituhanella juuri kasvanut, ja väestöllinen huoltosuhde olisi paljon huonompi.

Varsin nopeasti seudun kolmesta suuresta kaupungista on tullut sellaisia, joita kansainvälisessä kirjallisuudessa on luonnehdittu termillä *cities of migration*. Muuttoliike määrittää vahvasti tällaisten kaupunkien luonnetta, identiteettiä ja toimintaa. Ihmisiä muuttaa kaupunkiin ja kaupungista, niin suomalaistaustaisia kuin ulkomaalaistaustaisia, niin ulkomailta ja ulkomaille kuin muualta Suomesta ja muualle Suomeen. Väestö on etnisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja muuten kulttuurisesti moninaista. Tämän dynaamisuuden ja erilaisuuden kanssa on opittava elämään ja toimimaan oikein.

Kaupungin ja sen asukkaiden menestyksen kannalta on olennaista, että kaikki löytävät täällä oman paikkansa: maahanmuuttajat kotoutuvat, heidän Suomessa syntyneet lapsensa pärjäävät koulussa ja työelämässä, kantaväestöön kuuluvat sopeutuvat elämään alati muuttuvassa ympäristössä ja yhä kokevat kaupunkinsa omakseen. Näillä osa-alueilla voi syntyä myös vaikeuksia, ja kaupunkien ja koko seudun on tärkeä myös seurata kehitystä keräämällä ja analysoimalla tietoa. Havaittuihin ongelmiin täytyy puolestaan puuttua tutkittuun tietoon perustuen.

Tässä julkaisussa on tarkasteltu niin ulkomailla kuin Suomessa syntyneitä ulkomaalaistaustaisia asumisen, työllisyyden ja tulojen näkökulmista. Kuva kotoutumisesta on moniulotteinen, ja suurella osalla menee Suomessa varsin hyvin. Sosioekonomisen syrjäytymisen riskejä on kuitenkin myös olemassa etenkin silloin kun työttömyys, köyhyys, asumisen ahtaus ja koulutuksen puute kytkeytyvät paitsi toisiinsa niin joihinkin erityisiin väestöryhmiin ja/tai alueisiin. Tätä moninkertaista syrjäytymistä kaupunkien ja koko seudun täytyy parhaansa mukaan pyrkiä estämään ja lievittämään.

Kansainvälisestä kirjallisuudesta ja kokemuksesta tuttuja huolenaiheita löytyy myös maahanmuuton toista sukupolvea koskevista tähänastisista tiedoista. Vaikka paikka yhteiskunnassa löydetään usein paremmin kuin itse Suomeen muuttaneilla, ero suomalaistaustaisiin ikätovereihin on paikoin suuri. Tämä saattaa johtaa turhautumiseen ja jopa katkeruuteen, kun läheisillä verrokeilla tuntuu menevän paremmin. Ongelmia näyttäisi olevan erityisesti pojilla, ja heistä etenkin joissain väestöryhmissä. Myös tällä alueella tarvitaan julkisen vallan tukea, jota on kuitenkin parasta antaa kokonaisia ryhmiä leimaamatta.

8 Lähteet

- Ahmad, Akhlaq (2019).** Kokeellinen tutkimus etniseen alkuperään perustuvasta syrjinnästä suomalaisilla työmarkkinoilla. Teoksessa *Kazi, Alitolppa-Niitamo & Kaihovaara (toim.)*, 15–27.
- Ahtiainen, Hanna (2024).** Perusasteen varassa olevien nuorten osuus kääntyi kasvuun – nuorten koulutus Helsingissä 2023. *Kvartti*. Helsinki: Helsingin kaupunginkanslian kaupunkitieto. Saatavilla: <https://kaupunkitieto.hel.fi/fi/perusasteen-varassa-olevien-nuorten-osuus-kaantyi-kasvuun-nuorten-koulutus-helsingissa-2023> [Viitattu: 3.12.2024]
- Ahtiainen, Hanna, Netta Mäki, Suvi Määttä, Pasi Saukkonen ja Anu Yijälä (2020).** *Ulkomaalaistaustaisten lasten ja nuorten hyvinvointi Helsingissä*. Tutkimuksia 5. Helsinki: Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot.
- Ansala, Laura (2019).** Maahanmuuttajien lasten ja suomalaistaustaisten lasten välisiä kouluttautumiseroja selittävät saapumisikä, perhetausta ja asuinalueet. *Kvartti* 70: 3, 24–31.
- Ansala, Laura (2020).** *Maahanmuuttajien työllisyys- ja tulokehitys pääkaupunkiseudulla*. Tutkimuksia 4. Helsinki: Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot.
- Baumgartner, Tarja (2024).** Ulkomaalaistaustaisten työllisyyden kasvu pysähtyi vuonna 2023. *Tieto&trendit*. Helsinki: Tilastokeskus. <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2024/ulkomaalaistaustaisten-tyollisyyden-kasvu-pysahtyi> Saatavilla: [Viitattu: 3.12.2024]
- Espoon, Helsingin ja Vantaan kaupungit sekä Uudenmaan liitto (2023).** *Uudenmaan maakunnan vieraskielisen väestön ennuste vuosille 2022–2040*. Tilastoja 5. Helsinki: Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitieto.
- Fornaro, Paolo (2019).** Maahanmuuttajien yrittäjyys kotoutumisen keinona Suomessa. Teoksessa *Kazi, Alitolppa-Niitamo & Kaihovaara (toim.)*, 42–53.
- Haapamäki, Jukka & Kaisu Piironen (2024).** Ulkomaalaisten opiskelijoiden työllistyminen. *Vipunen-tilastopalvelu, Tilastoneuvos-blogi*. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus. Saatavilla <https://tilastoneuvos.vipunen.fi/2024/09/30/ulkomaalaisten-opiskelijoiden-tyollistyminen/> [Viitattu 3.12.2024]
- Hanell, Tomas, Markku Mattila, Toni Ahvenainen & Mika Raunio (2023).** Joko lähdet, vastahan tulit? Ulkomaalaistaustaisten henkilöiden muuttoliike Suomessa vuosina 2010–2021. *Migration–Muuttoliike* 49: 2, 34–41.
- Hannula, Ulla & Tatu Leskinen (2023).** Entistä useampi tekee vuokratyötä – työntekijöistä kolmasosa nuoria ja neljäsosa ulkomaalaistaustaisia. *Tieto&trendit*. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavilla: <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/entista-useampi-tekee-vuokratyota-tyontekijoista-kolmasosa-nuoria-ja-neljasosa-ulkomaalaistaustaisia> [Viitattu: 3.12.2024]
- Hirvonen, Jukka (2019).** Asumisen etninen eriytyminen Helsingissä ja muualla. *Kvartti* 70: 4, 46–57.
- Huddleston, Thomas, Jan Niessen & Jasper Dag Tjaden (2013).** *Using EU Indicators of Immigrant Integration. Final Report for Directorate-General for Home Affairs*. Brussels: European Union.
- Jahnukainen, Markku, Mira Kalalahti & Joel Kivirauma (toim.) (2019).** *Oma paikka haussa: maahanmuuttotaustaiset nuoret ja koulutus*. Helsinki: Gaudeamus.
- Jauhiainen, Signe & Leo Raivonen (2020).** *Maahanmuuttajien Kelan etuuksien käyttö vuonna 2018*. Työpapereita 157. Helsinki: Kela.

- Jokimäki, Hanna & Johanna Arvonen (2024).** Ulkomaalaistaustaisten palkat pienempiä kuin suomalaistaustaisten – paitsi johtajilla ja erityisasiantuntijoilla. *Tieto&trendit*. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavilla: <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2024/Ulkomaalaistaustaisten-palkat-pienempiae-kuin-suomalaistaustaisten-paitsi-johtajilla-ja-erityisasiantuntijoilla> [Viitattu: 3.12.2024]
- Joronen, Tuula (2013).** Maahanmuuttajien työllisyys, tulotaso ja omistusasuminen Helsingissä. Teoksessa *Kaiken maailman helsinkiläiset – maahanmuuttajat, hyvinvointi ja palvelut. Maahanmuuttajien elinolojen ja palvelujen seurantaraportti*. Helsinki: Helsingin kaupunki.
- Kauppinen, Timo (2019).** Maahanmuuttajien asuinolot ja segregatio. Teoksessa *Kazi, Alitolppa-Niitamo & Kaihovaara (toim.)*, 153–165.
- Kauppinen, Timo M. & Katja Vilkama (2016).** Maahanmuuttajien siirtyminen omistusasumiseen pääkaupunkiseudulla. *Kvartti* 67: 1, 40–51.
- Kazi, Villiina, Anne Alitolppa-Niitamo & Antti Kaihovaara (toim.) (2019).** *Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019. Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta*. TEM oppaat ja muut julkaisut 10. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Kuusio, Hannamaria, Anna Seppänen, Satu Jokela, Laura Somersalo & Eero Lilja (toim.) (2020).** *Ulkomaalaistaustaisten terveys ja hyvinvointi Suomessa. FinMonik-tutkimus 2018–2019*. THL Raportti 1. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuslaitos.
- Larja, Liisa (2019).** Maahanmuuttajanaiset työmarkkinoilla ja työmarkkinoiden ulkopuolella. Teoksessa *Kazi, Alitolppa-Niitamo & Kaihovaara (toim.)*, 28–42.
- Lähdemäki, Sakari & Jaakko Rahko (2024).** *Aasialaisten maahanmuutto Suomeen on kasvanut selvästi*. ETLA Erikoisartikkeli 9. Helsinki: Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA.
- Martikainen, Tuomas & Lotta Haikkola (toim.) (2010).** *Maahanmuutto ja sukupolvet*. Tietoliipas 233. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Martikainen, Tuomas, Pasi Saukkonen & Minna Säävälä (toim.) (2013).** *Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta*. Helsinki: Gaudeamus.
- Nieminen, Tarja, Hanna Sutela & Ulla Hannula (2015).** *Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014*. Helsinki: Työterveyslaitos, Terveystieteiden tutkimuslaitos & Tilastokeskus.
- Ojala, Satu, Pasi Pyöriä & Mikko Jakonen (2024).** Maahanmuuttajat prekaarina työvoimana. Teoksessa *Renvik & Säävälä (toim.)*, 41–54.
- Pesola, Hanna, Matti Sarvimäki & Tuomo Virkola (2024).** *Eri syistä maahan muuttaneiden työllistyminen Suomessa*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 9. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Peutere, Laura & Signe Jauhiainen (2024).** *Työttömät kuudessa suurimmassa kaupungissa. Taustatekijöiden, työttömyyden keston ja TE-palveluiden käytön tarkastelua*. Raportteja 1. Helsinki: Kela.
- Pitkänen, Ville, Pasi Saukkonen & Jussi Westinen (2019).** *Ollako vai eikö olla? Tutkimus viiden kieliryhmän kiinnittymisestä Suomeen*. Raportti 5. Helsinki: e2 Tutkimus.
- Pulkkinen, Jonna, Heli Kauppinen, Jenna Hiltunen, Piia Lehtola, Kari Nissinen & Juhani Rautopuro (2024).** *Tukea tasa-arvoiselle koulutielle. Maahanmuuttajataustaisten nuorten osaaminen PISA 2022 -tutkimuksessa*. Tutkimuksia 39. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitos.
- Pärnänen, Anna (2023).** Alustatyö on yhä vähäistä mutta ulkomaalaistaustaisten keskuudessa suosittua. *Tieto&trendit*. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavilla: <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/alustatyo-on-yha-vahaista-mutta-ulkomaalaistaustaisten-keskuudessa-suosittua> [Viitattu: 3.12.2024]

- Raijas, Meri (2023).** Kevytyrittäjyys yleistyy vauhdilla – paljon nuoria miehiä, viidennes ulkomaalaisia. *Tieto&trendit*. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavilla: <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/kevytyrittajyys-yleistyy-vauhdilla-paljon-nuoria-miehia-viidennes-ulkomaalaisia> [Viitattu: 3.12.2024]
- Raijas, Meri & Tarja Baumgartner (2023).** Maahanmuuttajanaisten työllisyys parani. *Tieto&trendit*. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavilla: <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/maahanmuuttajanaisten-tyollisyys-parani> [Viitattu: 3.12.2024]
- Renvik, Tuuli Anna & Minna Säävälä (toim.). (2024).** *Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2023: Näkökulmana väestösuhteet*. TEM oppaat ja muut julkaisut 1. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Saukkonen, Pasi (2016a).** Mitä on kotoutuminen? *Kvartti* 67: 4, 60–72.
- Saukkonen, Pasi (2016b).** *Maahanmuuttajien kotoutuminen Helsingissä. Työllisyys, tulot ja asuminen*. Tutkimuskatsauksia 12. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Saukkonen, Pasi (2017).** *Kotoutumisen seurantajärjestelmän kehittäminen Helsingin kaupungilla*. Tutkimuskatsauksia 2. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Saukkonen, Pasi (2018).** *Maahanmuuttajien kotoutuminen Helsingissä vuonna 2016. Työllisyys, tulot ja asuminen*. Tutkimuskatsauksia 3. Helsinki: Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot.
- Saukkonen, Pasi (2020a).** *Kotoutuminen kaupungissa. Kokonaiskuva ulkomaalaistaustaisista Helsingissä vuonna 2020*. Tutkimuksia 1. Helsinki: Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot.
- Saukkonen, Pasi (2020b).** *Suomi omaksi kodiksi. Kotouttamispolitiikka ja sen kehittämismahdollisuudet*. Helsinki: Gaudeamus.
- Saukkonen, Pasi (2020c).** *Koronavirus ja kansainvälinen muuttoliike*. Blogikirjoitus. Helsinki: Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitieto. Saatavilla: <https://kaupunkitieto.hel.fi/fi/koronavirus-ja-kansainvalinen-muuttoliike> [Viitattu: 3.12.2024]
- Saukkonen, Pasi (2021).** *Ulkomaalaistaustaiset pääkaupunkiseudulla: asuminen, työllisyys ja tulot*. Tutkimuksia 1. Helsinki: Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot.
- Saukkonen, Pasi (2022a).** *Ulkomaalaistaustaiset pääkaupunkiseudulla: asuminen, työllisyys ja tulot vuonna 2020*. Tutkimuksia 3. Helsinki: Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitieto.
- Saukkonen, Pasi (2022b).** *Maahanmuuton toinen sukupolvi – onko Helsinki valmis? Kvartti* 73: 1, 7–13.
- Saukkonen, Pasi & Harri Sinkko, Harri (2022).** *Ukrainalaiset Helsingissä – mitä väestötilastot kertovat monimuotoisesta ryhmästä?* Blogikirjoitus. Helsinki: Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitieto. Saatavilla: <https://kaupunkitieto.hel.fi/fi/ukrainalaiset-helsingissa-mita-vaestotilastot-kertovat-monimuotoisesta-ryhmasta> [Viitattu: 3.12.2024]
- Saukkonen, Pasi & Topias Tanska (2024).** *Suomeen muuttaneet pääkaupunkiseudulla. MoniSuomi-tutkimuksen tulosten valossa*. Tutkimuksia 2. Helsinki: Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitieto.
- Sjöblom-Immala, Heli (2012).** *Työtä, palveluja ja luonnonläheisyyttä. Maahanmuuttajien Suomen sisäiset muutot, asumistiveet ja kotoutuminen 2000-luvulla*. Siirtolaisuusinstituutin tutkimuksia A 40. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Sjöblom-Immala, Heli (2016a).** *Katsaus somalialaisten, irakilaisten ja afganistanilaisten maan sisäiseen muuttoliikkeeseen Suomessa 2000-luvulla*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 27. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Sjöblom-Immala, Heli (2016b).** *Pääkaupunkiseutu vetää pakolaistaustaisia muualta Suomesta. Kvartti* 65: 4, 22–37.

Sten-Gahmberg, Susanna & Aart-Jan Riekhoff (2024). *Kevytyrittäjät. Pitkittäistutkimus työurista, tuloista ja eläkekertymästä.* Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 4. Helsinki: Eläketurvakeskus

Sutela, Hanna (2024). Millaisia töitä ulkomaalaistaustaiset tekevät? IT-ala noussut yhdeksi keskeisistä työllistäjistä. *Tieto&trendit*. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavilla: <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2024/millaisia-toita-ulkomaalaistaustaiset-tekevat-it-ala-noussut-yhdeksi-keskeisista-tyollistajista> [Viitattu: 3.12.2024]

Taskinen, Pertti (2024). Työttömyys on iskenyt erityisesti ulkomaalaisiin – onko käännettä näköpiirissä? 8.10.2024. *Tieto&trendit*. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavilla: <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2024/Tyoettoemyys-on-iskenyt-erityisesti-ulkomaalaisiin-onko-kaeaennettae-naekoepeerissae> [Viitattu: 3.12.2024]

Vilkama, Katja & Jukka Hirvonen (2018). Helsingin asuinalueiden eriytyminen: eri lähestymistapoja segregaaation seurantaan. *Kvartti* 69: 1, 86–103.

Vilkama, Katja, Stina Högnabba, Venla Bernelius ja Riikka Henriksson (toim.) (2023). *Segregaation ennalta ehkäiseminen ja lieventäminen Helsingin kaupungissa.* Muistioita 1. Helsinki: Helsingin kaupunginkanslian kaupunkitieto.

Witting, Mika (2024). Ulkomaalaistaustaisten koulutusrakenne samankaltainen kuin muulla väestöllä – täydennyskyselyillä tutkintorekisteriin 45 000 uutta tutkinto. *Tieto&trendit*. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavilla: <https://stat.fi/uutinen/ulkomaalaistaustaisten-koulutusrakenne-samankaltainen-kuin-muulla-vaestolla> [Viitattu: 3.12.2024]

Yijälä, Anu (2016). *Toimeentulotuki – urapolun umpikuja vai ponnahduslauta taloudelliseen hyvinvointiin? Pitkittäistarkastelu helsinkiläisten maahanmuuttajien tukitarpeeseen ja siitä irtautumiseen vuosina 2006–2011.* Tutkimuksia 2. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Liitteet

Liite 1. Ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten luokittelu tausta-alueyhmiin

Britannia	
Muu Länsi-Eurooppa	Alankomaat, Andorra, Belgia, Entinen Itä-Saksa, Espanja, Färsaaret, Gibraltar, Grönlanti, Guernsey, Irlanti, Islanti, Italia, Itävalta, Jersey, Kreikka, Liechtenstein, Luxemburg, Mansaari, Monaco, Norja, Portugali, Ranska, Ruotsi, Saksa, San Marino, Sveitsi, Tanska, Vatikaani
Viro	
Muut EU 2004 maat (Euroopan unioniin vuonna 2004 ja sen jälkeen liittyneet valtiot, pl. Viro)	Bulgaria, entinen Tšekkoslovakia, Kroatia, Kypros, Latvia, Liettua, Malta, Puola, Romania, Slovakia, Slovenia, Tšekki, Unkari
Venäjä	
Entinen Neuvostoliitto (sisältää NL:n hajoamisen yhteydessä itsenäistyneissä valtioissa syntyneet, pl. Baltian maat)	Armenia, Azerbaidžan, entinen Neuvostoliitto, Georgia, Kazakstan, Kingisia, Tadžikistan, Turkmenistan, Uzbekistan, Moldova, Ukraina, Valko-Venäjä
Entinen Jugoslavia	
Muut Itä-Euroopan maat	Albania, Bosnia ja Hertsegovina, entinen Serbia ja Montenegro, Makedonia, Montenegro, Serbia
Yhdysvallat	
Pohjois-Amerikka (ml. Australia ja Uusi-Seelanti)	Australia, Kanada, Uusi-Seelanti
Latinalainen Amerikka ja Karibia (Etelä-Amerikka)	Anguilla, Antigua ja Barbuda, Argentiina, Aruba, Bahama, Barbados, Belize, Bermuda, Bolivia, Bonaire, Saint Eustatius ja Saba, Brasilia, Brittiläiset Neitsytsaaret, Caymansaaret, Chile, Costa Rica, Curaçao, Dominica, Dominikaaninen tasavalta, Ecuador, El Salvador, entinen Alankomaiden Antillit, Falklandinsaaret, Grenada, Guadeloupe, Guatemala, Guyana, Haiti, Honduras, Jamaika, Kolumbia, Kuuba, Martinique, Meksiko, Montserrat, Nicaragua, Panama, Paraguay, Peru, Puerto Rico, Saint Kitts ja Nevis, Saint Lucia, Saint-Pierre ja Miquelon, Saint Vincent ja Grenadiinit, Sint Maarten, Suriname, Trinidad ja Tobago, Turks- ja Caicossaaret, Uruguay, Venezuela
Pohjois-Afrikka	Algeria, Egypti, Libya, Marokko, Mauritania, Tunisia
Somalia	
Muu Afrikka	Angola, Benin, Botswana, Burkina Faso, Burundi, Djibouti, Eritrea, entinen Sudan, Etelä-Afrikka, Etelä-Sudan, Etiopia, Gabon, Gambia, Ghana, Guinea, Guinea-Bissau, Kamerun, Kap Verde, Kenia, Keski-Afrikan tasavalta, Komorit, Kongo, Kongon demokraattinen tasavalta, Lesotho, Liberia, Länsi-Sahara, Madagaskar, Malawi, Mali, Mauritius, Mayotte, Mosambik, Namibia, Niger, Nigeria, Norsunluurannikko, Päiväntasaajan Guinea, Ruanda, Saint Helena, Sambia, Sao Tomé ja Príncipe, Senegal, Seychellit, Sierra Leone, Sudan, Swazimaa, Tansania, Togo, Tšad, Uganda, Zimbabwe
Irak	
Iran	
Syyria	
Turkki	

Liite 1. Ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten luokittelu tausta-
aluerühmiin, jatkuu

Muu Etu-Aasia	Arabiemiirikunnat, Bahrain, entinen Jemenin arabitasavalta, entinen Jemenin demokraattinen tasavalta, Israel, Jemen, Jordania, Kuwait, Libanon, Oman, Palestiina, Qatar, Saudi-Arabia
Afganistan	
Bangladesh	
Intia	
Nepal	
Pakistan	
Muu Etelä-Aasia	Bhutan, Malediivit, Srilanka
Filippiinit	
Kiina	
Thaimaa	
Vietnam	
Muu Kaukoitä	Brunei, Hong Kong, Indonesia, Itä-Timor, Japani, Kambodža, Korean demokraattinen tasavalta (Pohjois-Korea), Korean tasavalta (Etelä-Korea), Laos, Macao, Malesia, Mongolia, Myanmar, Singapore, Taiwan
Muut maat, tuntematon, ei vielä selvitetty	

Liite 2. Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten luokittelu tausta-alueryhmiin

Länsi-Eurooppa	Alankomaat, Andorra, Belgia, Britannia, Entinen Itä-Saksa, Espanja, Färssaaret, Gibraltar, Grönlanti, Guernsey, Irlanti, Islanti, Italia, Itävalta, Jersey, Kreikka, Liechtenstein, Luxemburg, Mansaari, Monaco, Norja, Portugali, Ranska, Ruotsi, Saksa, San Marino, Sveitsi, Tanska, Vatikaani
Viro	
Muut EU 2004 maat (Euroopan unioniin vuonna 2004 ja sen jälkeen liittyneet valtiot, pl. Viro)	2004: entinen Tšekkoslovakia, Kypros, Malta, Latvia, Liettua, Puola, Slovakia, Slovenia, Tšekki, Unkari; 2007: Bulgaria, Romania; 2013: Kroatia
Venäjä	
Entinen Neuvostoliitto (sisältää NL:n hajoamisen yhteydessä itsenäistyneissä valtioissa syntyneet, pl. Baltian maat)	Armenia, Azerbaidžan, entinen Neuvostoliitto, Georgia, Kazakstan, Kirgisia, Tadžikistan, Turkmenistan, Uzbekistan, Moldova, Ukraina, Valko-Venäjä
Entinen Jugoslavia	
Muut Itä-Euroopan maat	Albania, Bosnia ja Hertsegovina, entinen Serbia ja Montenegro, Makedonia, Montenegro, Serbia
Pohjois-Amerikka (ml. Australia ja Uusi-Seelanti)	Australia, Kanada, Yhdysvallat, Uusi-Seelanti
Latinalainen Amerikka	Anguilla, Antigua ja Barbuda, Argentiina, Aruba, Bahama, Barbados, Belize, Bermuda, Bolivia, Bonaire, Saint Eustatius ja Saba, Brasilia, Brittiläiset Neitsytsaaret, Caymansaaret, Chile, Costa Rica, Curaçao, Dominica, Dominikaaninen tasavalta, Ecuador, El Salvador, entinen Alankomaiden Antillit, Falklandinsaaret, Grenada, Guadeloupe, Guatemala, Guyana, Haiti, Honduras, Jamaika, Kanada, Kolumbia, Kuuba, Martinique, Meksiko, Montserrat, Nicaragua, Panama, Paraguay, Peru, Puerto Rico, Saint Kitts ja Nevis, Saint Lucia, Saint-Pierre ja Miquelon, Saint Vincent ja Grenadiinit, Sint Maarten, Suriname, Trinidad ja Tobago, Turks- ja Caicossaaret, Uruguay, Venezuela
Somalia	
Muu Afrikka	Algeria, Egypti, Libya, Marokko, Mauritania, Tunisia, Angola, Benin, Botswana, Burkina Faso, Burundi, Djibouti, Eritrea, entinen Sudan, Etelä-Afrikka, Etelä-Sudan, Etiopia, Gabon, Gambia, Ghana, Guinea, Guinea-Bissau, Kamerun, Kap Verde, Kenia, Keski-Afrikan tasavalta, Komorit, Kongo, Kongon demokraattinen tasavalta, Lesotho, Liberia, Länsi-Sahara, Madagaskar, Malawi, Mali, Mauritius, Mayotte, Mosambik, Namibia, Niger, Nigeria, Norsunluurannikko, Päiväntasaajan Guinea, Ruanda, Saint Helena, Sambia, Sao Tomé ja Príncipe, Senegal, Seychellit, Sierra Leone, Sudan, Swazimaa, Tansania, Togo, Tšad, Uganda, Zimbabwe
Irak	
Turkki	
Muu Etu-Aasia	Arabiemiirikunnat, Bahrain, entinen Jemenin arabitasavalta, entinen Jemenin demokraattinen tasavalta, Iran, Israel, Jemen, Jordania, Kuwait, Libanon, Oman, Palestiina, Qatar, Saudi-Arabia, Syyria
Afganistan	
Intia	
Muu Etelä-Aasia	Bangladesh, Bhutan, Malediivit, Nepal, Pakistan, Srilanka
Kiina	
Vietnam	
Muu Kaukoitä	Brunei, Hong Kong, Indonesia, Filippiinit, Itä-Timor, Japani, Kambodža, Korean demokraattinen tasavalta (Pohjois-Korea), Korean tasavalta (Etelä-Korea), Laos, Macao, Malesia, Mongolia, Myanmar, Singapore, Taiwan, Thaimaa

Tekijä(t)

Saukkonen, Pasi

Nimike

Ulkomaalaistaustaiset pääkaupunkiseudulla: asuminen, työllisyys ja tulot vuonna 2022

Julkaisija (toimiala tai laitos)

Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia,
kaupunkitieto

Julkaisuaika

2024

Sivumäärä, liitteet

104, 2 liitettä

Sarjan nimike

Tutkimuksia - Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia,
kaupunkitieto

Osanumero

2024:4

ISSN (verkossa) 2736-9927

ISBN (verkossa) 978-952-386-522-8

Kieli

fin, swe, eng

Tiivistelmä

Useampi kuin joka viides pääkaupunkiseudulla asuva on ulkomaalaistaustainen. Vuoden 2022 lopussa ulkomaalaistaustaisia oli Espoossa, Helsingissä, Vantaalla ja Kauniaisissa yhteensä noin 250 000, ja he muodostivat 21 prosenttia seudun väestöstä. Heistä ulkomailla syntyneitä oli noin 205 000 ja Suomessa syntyneitä noin 48 000. Ulkomaalaistaustaisten määrän ja suhteellisen osuuden kasvun vuoksi on tärkeä seurata entistä tarkemmin heidän elinolojaan ja hyvinvointiaan. Tässä tutkimuksessa huomio on kiinnitetty erityisesti ulkomailla syntyneisiin ulkomaalaistaustaisiin eli maahanmuuttajiin. Tarkastelun kohteena ovat kotoutumisen osa-alueista olleet työllisyys, tulot ja asuminen. Tiedot perustuvat ensisijaisesti Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunkien sekä Uudenmaan liiton Tilastokeskukselle tekemään tietopyyntöön koskien rekisteripohjaista tilastotietoa pääasiallisesta toiminnasta, valtionveronalaisista tuloista sekä asumisen hallintaperusteesta ja asuntokunnan koosta. Tutkimus jatkaa Helsingin kaupungin kotoutumisen seuranta-järjestelmään kuuluvaa raportointia, mutta tarkastelun kohteena tässä julkaisussa on koko pääkaupunkiseutu ja sen kolme suurinta kaupunkia. Raportti osoittaa, että Suomeen muuttaneiden elämäntilanteet ja elinolot vaihtelevat paljon kaikilla tarkastelluilla osa-alueilla. Taustamaaryhmien väliset erot heijastavat eroja Suomeen muuton perusteissa ja muuttajien koulutustasossa. Myös sukupuolten välillä on etenkin länsimaiden ulkopuolelta tulevissa maaryhmissä paikoin suuria eroja. Pääkaupunkiseudulla on paljon elämässään menestyneitä maahanmuuttajia, mutta monilla on vaikeuksia oman paikkansa löytämisessä. Työllisyysaste on alempi ja työttömyysaste korkeampi kuin kantaväestöön kuuluvilla etenkin silloin, kun maahanmuuttajat ovat tulleet maista, joista on tullut paljon pakolaisia ja turvapaikanhakijoita. Suomeen muuttaneet muodostavat kuitenkin entistä suuremman osan alueen työvoimasta, ja viime vuosien työllisten määrän kasvu perustuu miltei täysin ulkomaalaistaustaiseen väestöön. Maahanmuuttajat asuvat kantaväestöä useammin vuokralla, ja monet heistä arava- tai korkotukivuokra-asunnoissa. Ahtaasti asuminen on etenkin lapsiperheissä yleistä. Pidempään Suomessa asuneilla on pääsääntöisesti parempi työllisyys ja korkeampi tulotaso. Omistusasuminen on niin ikään yleisempää. Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten eli maahanmuuton toiseen sukupolveen kuuluvien osalta naiset näyttävät pääsevän elämässä keskimäärin paremmin eteenpäin kuin miehet.

Asiasanat

asuminen, kotoutuminen, maahanmuutto, siirtolaisuus, tulot, työllisyys

Hinta

Jakelu

puh. 09 310 43297